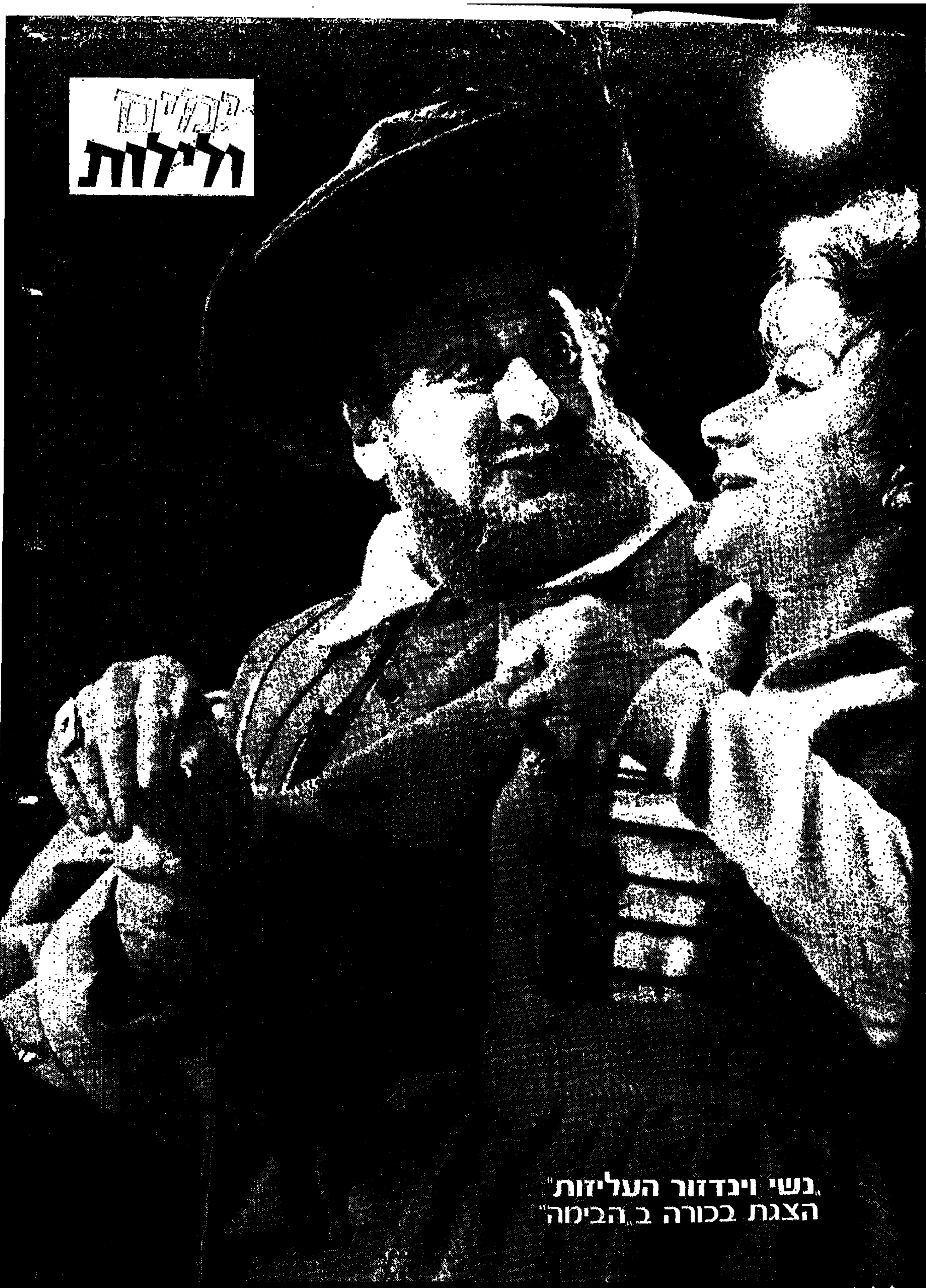

מעריב מוסף שבועי ★ י"ג בתמוז תשל"ג ★ 13 ביולי 1973

יש לך 17 סיבות "בינלאומיות" להיות לקוח שלנו

אלה הן 17 חברות הבנות והנציגויות של בנק לאומי הפזורות ברחבי העולם. למשל: אם תטייל בשדרה החמישית בניו־יורק ותרצה להרגיש כמו בבית — בבנק לאומי "טרסט קומפני" יקבלו אותך בברכה. או אם תגיע ללונדון ותחפש מידע על הבורסה שם, בנק אנגלו־ישראל, חברת הבת שלנו בסיטי תספק לך זאת בשמחה. מטבע חוץ בפריז? עסקים בציריך? קשרים ביוהנסבורג? מידע בהונג־קונג? גם כאן

יש לך כתובת. בנק לאומי [illegible], דואג לכך. אין אנו מסתפקים במתן מיגוון של עשרות רבות של שירותים לך הלקוח. אנו היחידים היכולים להעמיד לשרותך רשת כה רחבה של חברות בנות ונציגויות בכל רחבי העולם. כשאומרים כי בנק לאומי הוא הבנק הגדול במדינה, מתכוונים גם לזאת, כמובן.

בנק לאומי
לישראל בע"מ
הבנק הצועד עם הזמן

חברות בנות ונציגויות ברחבי העולם: ניו־יורק, נאסאו, לונדון, פריס, ציריך, ג'נבה, בריסל, פרנקפורט (מיין), בואנוס איירס, סאן פאולו, קראקס, יוהנסבורג, הונג־קונג.

هكذا من الأمل

גילה אלמגור
ויתורם גאון
בסרט „מצור"

„מצור" בין ירושלים למוסקווה

מאת
אלי אייל

המשך

תמונת השער: אברהם רונאי וטובה פרדו — סר ג'ון פלסטאף וגברת פייג' — ב„נשי וינדזור העליזות" של „הבימה", בבימויו של אברהם אסיאו: כש„המלכה הבתולה" רצתה לראות „האביר השמן" כמאהב מגוחך, נענה המחזאי הגאוני למשאלתה — תוך שבועיים ימים. (כתבה על שייקספיר העליז ב„הבימה" של קיץ — בעמודים 10—11).

هكذا من الأمل

יוני 1965: להקת „[...]" מבקרת בישראל. היצוא הישראלי לא נתממש.

„מצור" בין ירושלים למוסקווה

ב עשותו כאן לפני כמה שבועות בכנס מכון ה־עתונות הבינלאומי, נש־אל העתונאי־דיפלומט־סוכן־שליח הרוסי ויקטור לואיס על־ידי עתונאי ישראלי כיצד ניתן להשיג אשרת לביקור חופשי ב־ברית־המועצות, כפי שלואיס מב־קר בישראל.

„בקרוב יערך פסטיבל סרטים אצל־נו", היתה עצתו של ויקטור לואיס.

„אבל", השיב העתונאי הישראלי, „אינני מבקר סרטים".

„אין זה חשוב", המשיך הרוסי לה־שיא עצת־ידיד, „השתמש בפסטיבל הסרטים כאמתלה. הן בעצם כנס מכון העתונות גם הוא אמתלה בשבילי לבקר בישראל".

השאילתה של דיין

רבים היו הישראלים שהשכילו לע־שות זאת עוד לפני שנתן עצותיו כאן ויקטור לואיס וארוכה רשימת היש־ראלים שנסעו למוסקבת לפסטיבלי סרטים — אם כאמתלה ואם מתוך עניין מקצועי. לפיכך יש להניח כי השאלה שהציג השבוע בישיבת הממ־שלה שר הבטחון משה דיין לשר ה־חוץ אבא אבן, בדבר נסיעתו לפסטיבל הסרטים במוסקווה של האמרגן יעקב אגמון, לא על עצם הנסיעה נסבה.

דיין, שאינו מרבה להציג שאילתות בתחום מדיניות החוץ ביקש לדעת אם אגמון נועץ במשרד החוץ ואבן השיב כי האמרגן לא נועץ במשרדו ולא תודרך על־ידו. (אגמון פנה בבקשת תידרוך לחוגים ממשלתיים אחרים ה־בקיאים בענייני בריה"מ). שאילתתו של דיין נועדה להבהיר אם אכן יש בהזמנתו של אגמון למוסקווה ובהצגת סרטו „מצור" בפסטיבל הסרטים שם, משום פריצת ראשונה לעבר גישושים לקראת חידוש יחסים של ברית־המוע־צות עם ישראל.

על הבשורה־כביכול הזאת שופך צוננים כל מישהו שהוא משהו בתחום הסובייטולוגיה. „אני מסתכן בנבואה שהעניין לא רציני", אמר מומחה אחד. „אני מקווה שאגמון לא נפל בפח וסרטו ‚מצור' יוצג אכן לא רק בפס־טיבל לפני ציבור מוזמנים נבחר אלא לפני הקהל הרוסי הרחב".

הרוסים ידעו מה בחרו

מכל מקום ידעו הרוסים היטב איזה סרט ישראלי הם מזמינים להקרנה בברית־המועצות שאין לה יחסים די־פלומטיים עם ישראל, ואשר אף בימי שיא חילופי התרבות ב־1966 בין מוסקווה לירושלים, נטלה לעצמה תמיד יתרון בשיגור אמנים רוסיים בישראל על פני אירוח אמנים ישרא־לים ברוסיה. הדרך היתה כמעט חד־סיטרית: הרוסים שלחו אמנים שהם בחרו והסכימו לקבל רק קומץ קטן ולא על־פי בחירת הישראלים. עתה הסכימו להראות את הסרט הישראלי ‚מצור' וטעמם, כרגיל, עמם. בסרט ‚מצור' מככבת גילה אלמגור (רעיתו של יעקב אגמון, שהוזמנה גם היא למוסקווה), בסיפור כן על מצוקתה של אלמנת מלחמה ישראלית על רקע המועקה ששררה בישראל בעת מלח־מת ההתשה. בישראל זהו מיסמך אנו־שי עצוב על מוראות המלחמה. ב־ברית־המועצות נוסף מימד הבנה אחר לאותו סרט ‚מצור', המציג בעצם את השלכותיה של התקופה שבה הגיעה לשיאה המעורבות הסובייטית במזרח התיכון. ימי מלחמת ההתשה היו ה־ימים הקשים ביותר בתולדות יחסי ישראל־בריה"מ — אף יותר מימי ני־תוק היחסים במלחמת ששת הימים ואיומי ההתערבות של קוסיגין. בתקו־פה זו בפעם הראשונה, והיחידה עד כה, התערבו הרוסים באופן ממשי במלחמה בין ישראל למצרים באמצ־עות טייסים רוסיים ב„מיגים" ומומחים רוסיים ליד הטילים.

אוגוסט 1966: הקרקס המוסק[...] באי — תשוא[...] וגם [...] הברווזים ש[...] תואנה ל[...] מסע ההופ[...] הישראלי[...]

„מקבצי הנדבות" של רות שלום

„מצור" הוא כאמור סרט עצוב וכן, ולא היתה שום סיבה שלא להפיקו ולהציגו בארץ ובחוץ־לארץ. אבל אי־אפשר שלא להבחין בכוונה הרוסית להציג את ישראל המדוכדכת, דוקא בימים של ההתשה, בסרט שנעשה בידי ישראלים שהיו להם רק כוונות טובות. (אגב, גם להרוויה זו כוונה טובה). זוהי שיטה אצל הרוסים. כאשר הסכימו (ביוזמת צבי מרגוט קלאוזנר) להציג תערוכת ציורים של ציירים ישראליים ב־1966 — שהיתה שנת „האביב" ביחסי התרבות בין ישראל לבריה"מ — בחרו המארגנים רק תמונות המראות דלות ועוני ביש־ראל. דיפלומט ישראלי ששירת בשי־רות במוסקווה באותה תקופה, זוכר את הצבעים האפורים ואת הנימה ה־פסימית בתערוכה כמו ‚מקבצי הנד־בות' של רות שלום או תמונת ‚דיוקן עניים' של משה גת (שהיו, אגב, מכשי־קנים...). זמן קצר לפני כן, („קיץ 65") הוציאו הרוסים אנתולוגיה של הסיפור העברי וגם כאן הקפידו לבחור סיפורים על סבל ועוני ומאבק מעמ־דות. מלבד מוטיב השואה ב„במרתף" של אהרן אפלפלד, סיפור ‚מיצוי' של ק. צטניק, שבו היה גינוי לחוסר העומדים להתרקם בין ישראל למערב גרמניה, בחרו הרוסים גם סיפורים בכיוון זה של חיים הזז, יהושע בר־יוסף, חנוך ברטוב וכמובן גם סופרים בעלי זהות פרו־סובייטית מובהקת כ־יצחק אבי דוד ומרדכי אבישאול.

האמת היא שכאן — בתערוכת ה־ציור ובאנתולוגיה הספרותית — כמו עתה — בפסטיבל הסרטים — יש בכל זאת מקום לברך על הצגת תרבות ישראלית ברוסית, גם אם נבחרת אחרי מיון קפדני ומכוון, ולעתים מתוך ה־הקשר, כדי לשרת את התעמולה ה־סובייטית.

אגב, הסרט „מצור" אינו הסרט ה־ישראלי הראשון אשר הסובייטים הז־מינו. עוד בשנת 1963 הוזמן הסרט הישראלי „איי לייק מייק" להקרנה במוסקווה, והקרנתו בוטלה ברגע ה־אחרון.

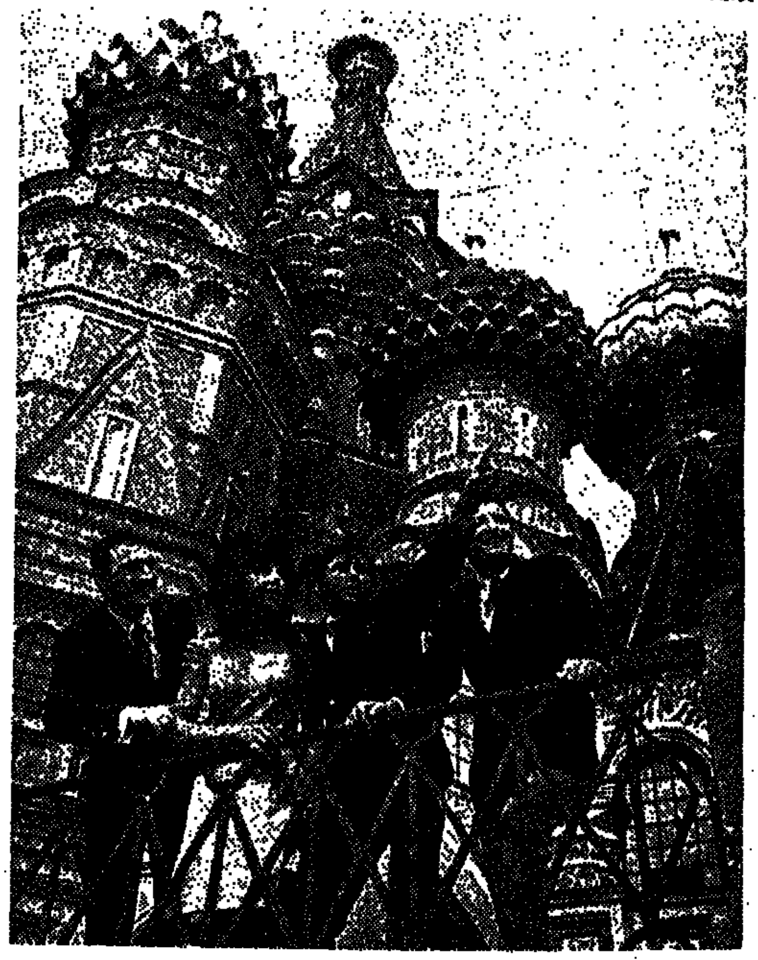

קיץ 1965: גאולה גיל (שנית משמאל) בעת ביקורה בברית המועצות. השירה עוררה נימים נסתרות.

מה קיים ומה לא קיים

אחר שנה רכשה חברת „סובאק־ספורט פילם" את הסרט הישראלי „אלדורדו" הדן באפליה עדתית ושחי־תות, והפיצה אותה בארצות הגוש המזרחי.

אותה שנה, בשנת 1964, חתמו שני אמרגנים ישראליים, אורי ובוגאטיר, הסכם עם „גוסקונצרט" חברת אמרג־נות סובייטית שלפיה יבואו בשנים 1965—66:

* להקת רקדנים „ארמניה" המונה 55 רקדנים ונגנים;
* הצ'לן מיצ'יסלב רוסטרופוביץ';
* להקת „אומסק" בתכנית של שי־רה וריקודים;
* קרקס מוסקווה;
* תיאטרון „וואכטנגוב".

כל התכנית מצד היצוא הסובייטי בוצעה, פרט לתיאטרון וואכטנגוב.

לעומת זאת לא בוצעה תכנית ה־יצוא הישראלית שעליה הוסכם באותו הסכם:

* הצגת „ענבל";
* הצגת „מעגל הגיר הקווקאזי" עם קריין ברוסית.

מאז הגיעה גולדה מאיר כצירה הראשונה של ישראל למוסקווה ועד ניתוק היחסים הדיפלומטיים ב־1967 (חוץ מהניתוק הזמני בראשית שנות החמישים) ניסו כל שגרירי ישראל בברית־המועצות לפעול למען הסכם תרבות בין שתי המדינות. אך לשווא.

בנימוס ובחמקנות דיפלומטית סיר־בו הרוסים לדון על הסכם כזה עם ישראל. הם חתמו על הסכמי תרבות עם רוב מדינות ערב, אף שספק אם תרבות עיראקית משווקת למוסקווה, ואפילו הסכימו לחילופי אמנים עם ספרד של פרנקו.

אף־על־פי־כן אסור לראות בסירוב לחתום על הסכם תרבות משום עמדה מדינית עויינת. הולנד ושוודיה, למשל, מסרבות זה מכבר לחתום עמנו על הסכם תרבות (במיוחד מטעמים תקצי־ביים) ואין להגדיר את יחסי ישראל עם הולנד כמשובשים. לעומת זאת מתבצע בדבקות הסכם התרבות בין ישראל לצרפת אף שהיחסים המדיניים בין פאריס לירושלים שרויים זה כמה שנים בשפל.

אבל במזרח הקומוניסטי רואים ב־יחסי תרבות לא רק מנוף מדיני אלא גם אמצעי תעמולה. לעתים יש לקשרי תרבות אף חשיבות מדינית רבה יותר מקשרי סחר. הרומנים נהנים מתיירות ישראלית אך נזהרים מחילופי תרבות (רק באחרונה תירגמו את „חוי המת" מאת אהרן מגד שבו ראו אי־הזדהות עם המימסד). בזמנו, עוד לפני ששת הימים הסכימה בריה"מ לקנות תפוזים מישראל (היא רוכשת תפוזים מספרד) בתנאי שלא תהיה עליהם החותמת „יפו" (כדי לא לעורר סנטימנט יהודי, בין השאר).

הרוסים נהגו בזהירות ביחסי תרבות גם עם מערב אירופה ורק בראשית שנות החמישים הגיעו למוסקווה נס־פחי התרבות הראשונים — בתחילה של בלגיה ולאחר מכן של צרפת (לואי ג'וקס, שהיה לימים שר בממ־שלת דה גול, נתמנה שגריר במוסק־ווה בראשית שנות החמישים אחרי שהיה מנהל ה„אליאנס פרנסיז" והוא שהקים את יחסי התרבות בין ארצו לבריה"מ).

ראשית ההפשרה

משנה זהירות נהגו עם ישראל. ב־תולדות היחסים ישראל־בריה"מ ניתן לראות את ראשית שנות הששים כתחילת חילופי התרבות המוגבלים. זו היתה כבר תקופת כרושצ'וב המבו־סס בשלטונו, כאשר בברית־המועצות הסתמן תהליך איטי ומודרך של ליבר־ליזציה. למה שלא היה מוכן סטאלין, מוכן היה להסכים כרושצ'וב: סיוע טכני וצבאי והסכמי תרבות עם העולם הבלתי מזדהה, המדינות הקטנות של העולם השלישי, בלי להתערב במדי־ניות הפנים שלהן.

אך בשום פנים ואופן לא עם יש־ראל. ב־1957 עברו הרוסים את ה־טראומה של התעוררות הנוער היהודי בשל הנוכחות של נוער ישראלי ב־פסטיבל הנוער הדמוקרטי ומיד עלה בעיני רוחם זכר ההתעוררות היהודית הראשונה עם הופעת גולדה מאיר כנציגה רשמית ראשונה של המדינה היהודית. משלחות אמנם ביקרו — ישראל השתתפה ביריד חקלאי בינ־לאומי ובפסטיבל סרטים או בתחרות על שם צ'ייקובסקי — אך חילופי אמנים במובן המקובל והדו־צדדי לא התקיימו.

ואלרי פאנוב ב„חנך בארץ הפלאות" כאשר עוד מותר היה לו לרקוד. יעקב אגמון הציע לו „לשבת בשקט".

תנועת אמנים חד סיטרית

כאשר הפשירו הרוסים במקצת את הקפאון בחילופי תרבות עם ישראל, היה זה משום שהחליטו להשתמש בכך כתעמולה. לשני פסטיבלים של סרטים הוזמנו סרטים ישראלים ואמנים יש־ראלים, אם כי לא הסכימו להציגם בבתי קולנוע כפי שתתידרו לעשות לגבי רוב הסרטים האחרים שהשתתפו בפסטיבלים. המשורר הקומוניסטי ה־מנוח אלכסנדר פן הוזמן לקונגרס סופ־רים וב־61' הוזמן לבקר המשורר אברהם שלונסקי המנוח. שגריר יש־ראל באותה תקופה, הד"ר אריה הראל, ניסה כמה פעמים לבדוק אם ניתן להרחיב את קשרי התרבות המוגבלים האלה ותמיד נתקל ב„תשובה שלילית מעודנת". ראשית, סירבו הרוסים לא־שר הופעת אמנים ישראלים בבריה"מ ושנית, לא רצו לשלוח לישראל שחק־נים ולהקות שעצם הופעתם כאן תת־פרש כביטוי של ידידות. לעומת זאת היו נכונים להזמין אנשי מדע ורפואה מישראל. הד"ר הראל הציע למיניס־טריון התרבות הרוסי (בראשותה של יקתרינה פורצבה שרת התרבות) ספ־רים בעברית או באידיש לספריות הציבוריות והתשובה היתה „נייט" כתמיד. אפילו על הופעת הפסנתרן הישראלי הקומוניסט פורטונוי הצטערו

(סוף בעמוד 53)

هكذا من الأمل

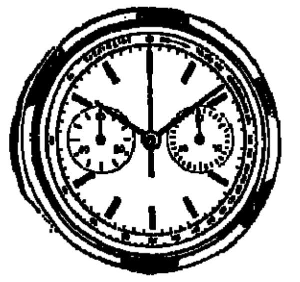

24 שעות במצוקה

מאת א. בנגל
צילם ק. מאירוביץ

תפוחה רחמים, בת 8, נשאלה ע"י המורה בכיתה מה חלומה והשיבה: „סנדוויץ'". בביתה של תפוחה אין רעב, אבל התזונה של בני המשפחה לקוייה.

טוב בבית: על אף התנאים הקשים ממליצים העובדים הסוציאליים לחזק את המשפחה במקום שליחת הילדים למו…

הישיבה נעולה! היה זה דיון ראשון וקצר על דו"ח ועדת ראש הממשלה לילדים ונוער במצוקה. השרים עיינו בו, אחדים אף קראו אותו — הוא ארוך, מפורט ומכיל הגדרות סוציולוגיות ומסקנות מינהליות ויש בו נתונים ומספרים וטבלאות, כיאה לדו"ח מודרני בשנות השבעים. בלי קושי רב אפשר להניח שזהו דו"ח אמיתי, כן, מציאותי ומעמיק. הקושי הוא לחוש במצוקה מתוך הניסוחים המכליליים. זוהי „מצוקה מופשטת" מדי.

כדי להמחיש את הכתובים — ובתקוות להחיש מעשים — יובא כאן „המקרה של אפרים רחמים". אפרים בן ה־11 אינו יודע בדיוק מה פירוש המלה מצוקה, ובכל זאת הוא מיטיב להסביר אותה — קצת בפיו והרבה בעיניו.

אפרים נשר מבית־ספר רגיל ועתה הוא לומד בבית־ספר של החינוך המיוחד. אבל העובדת הסוציאלית מסבירה, כי בעצם יתכן שאפרים הוא ילד אינטליגנטי, אך חסר גירויים לפתח את הכישורים החבויים בו. מדוע? כי אפרים שרוי עשרים וארבע שעות במצוקה. מצוקה יומיומית, תמידית, נצחית, שכבר מתייחסים אליה כאל תופעת טבע. זוהי הנקודה: אפרים אינו אבוד, עדיין אינו אבוד. מקרה עצוב ומייצג זה אמור להדגיש, כי יש עתיד לאפרים — אם...

אין זאת אלא שלכל בעיית המצוקה יש לגשת באופטימיות. מצוקתו של אפרים רחמים, משיכון מעברת תלפיות, יכולה להיפתר — ודאי להתמעט — אם יטופל בה מתוך אמונה ונכונות שהיא בת פתרון (קריאת ביניים: „תקציבים, תקציבים, כסף").

העובדים הסוציאליים מתמרנים

אפרים רחמים הוא הילד החמישי בין שבעה אחים. גברת רחמים נולדה בבצרה ובעלה נולד בבגדאד והם עלו מעיראק ב־1951. הם בדיוק מה שקרוי העולים „הוותיקים", שטרם נקלטו כהלכה בישראל. בתחילה התגוררו במעברת תלפיות — שהיתה בזמנה שם דבר לניוון וחיי עוני מנוול — ולפני תשע שנים באו לכאן, לשיכון תלפיות, שעד לששת הימים היה הגבול הדרומי של ירושלים. בחוץ הוא נראה שיכון ככל השיכונים בני עשר — שאינו דומה לסלאמס ואינו מזכיר בנייני מגורים מטופחים. מכל מקום, בחוץ אין שום רמז למה שנעשה בתוך דירת שני החדרים וחצי (כמעט שלושה, לפי הגדרות בלתי קפדניות) של משפחת רחמים.

כאן גדל אפרים. יותר בחוץ מאשר בפנים, ובכל זאת זה ביתו — בין מיטות שמצעיהן חבוכים ומוזהמים, ששיירי מזון פזורים בחדרים וריח חריף בלתי מפוענח עומד יציב בדירה, גם כשחלונותיה פתוחים.

משפחת רחמים, השבח לאל, אינה משפחה ענייה, גם לפי הגדרות קו העוני וגם לפי עדות בניה. האב עובד נקיון במוסך העירייה, משתכר 650 ל"י לחודש, פלוס 200 ל"י, שניתנות למשפחה כדי שתעסיק עוזרת בית, סיוע לאם. המשפחה אינה מעסיקה עוזרת כזו והעובדת הסוציאלית חסכים בחצי־פה, כי זוהי תמיכה מוסווית למשפחת רחמים, שאוי ואבוי אם תישלל ממנה.

אכן, זהו מעין „תכסיס" של העובדים הסוציאליים, המתמרנים בתוך המערכת הסבוכה, הצנועה, והמקמצת — איך להוציא מתוך הסעיפים הביורוקראטיים את המאכסימום. העובד/ת הסוציאלי/ת יודע/ת, כי העזרה לאם הבית בבית היא חיונית, ובכל זאת מוטב ש־200 ל"י אלה יוצאו לבגדים ולמזון, מאשר יישארו בקופת העירייה.

העירייה־הנותנת אינה יכולה להתלונן על מעשה־תרמית־כביכול זה. הן היא יכלה לשלוח במישרין עוזרת־בית למשפחת רחמים, במקום לתת לה 200 ל"י לאותה מטרה. אך העירית אינה רוצה להסתבך בתשלומים סוציאליים ובביטוח תאונות וכיו"ב ומעדיפה להעביר את הכסף בדרך זו.

העובדת הסוציאלית של משפ… רחמים חושבת, כמובן, שהעזרה ה… נית בבית זה, כדי שיהיה ראוי לה… עליו, כי חיים בו ו„כדי למנוע … לות". עמיתיה ועמיתותיה מוצי… יותר ממחצית זמן עבודתם בחיפ… דרכים של סיוע למשפחה בסבך ה… סעיפים השונים של תקציב השו… למשפחה ולקהילה (קרי: סעד). … הבקי בעקיפת הסעיפים, בהשתמש… בהתאמתם למקרה המיוחד שלפניו — הוא היעיל במלחמת הנצח… תקציבי הסעד.

החלום: סנדוויץ'

אפרים רחמים לא סבל חרפת רע… אך לפני כשנה סבל מתת־תזונה. … ואחיו הקטנים „נראו רע", בשפת ה… היהודיה. אחותו של אפרים, תפוח… רחמים בת עשר, ישבה השנה בכי… תה, כאשר המורה שאלה את תלמי… מהו חלום חייהם — למה הם שוא… פים? מה היו רוצים שיהיה … אפילו כחלום? השיב אחד: … ושני חולם על אוטו, וילדה רצ… טלוויזיה, עד שהגיעה תורה של תפ… חה. „סנדוויץ'", אמרה.

העובדה, כי חלומה של תפוחה … סנדוויץ', אינה בהכרח עדות לרע… ולעוני מרוד. היא הוכחה, כי בעיי… של משפחה כזו אינה רק במשאבי… אלא בחלוקתם. האב אינו שיכור … נו קלפן וכל הכספים זורמים ל…

„שיהיה לנו בית יפה", זהו חלומו של אפרים. את שעוריו הוא מכין כשהוא יושב על המיטה ומשתמש בכסא כבשולחן.

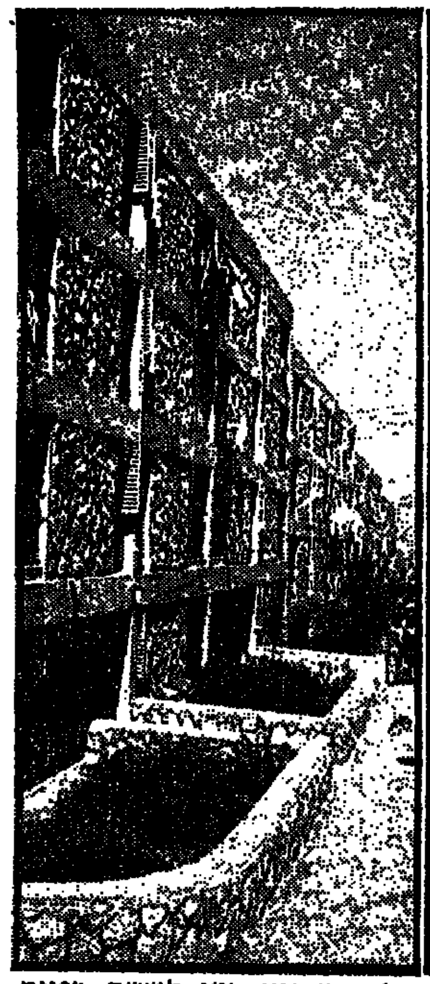

בחוץ אין רמז לנעשה בפנים: שיכון תלפיות נראה כשיכון עולים ממוצע ורק הכניסה לדירת רחמים מחממת בתנאיו הירודים השוררים בה.

דול הילדים. אבל גברת רחמים זקוקה לייעוץ רציני, מתמיד, אישי — מה להכין כארוחות לבני ביתה בתקציבה הזעיר. בכלל, מעבר לענין ההכנסה הכספית הזעומה, מזדקר העדרו של המגע האישי עם אותו מישהו, שאמור לעזור. בטופס משוכפל קבע פעם משרד הסעד תקן־לא־תקן של 200 משפחות נזקקות לעובד סוציאלי. ייתכן, כי תקן בלתי־רשמי זה (ולכן רק שוכפל בסטנסיל) נקבע על־פי המצב הקיים, המצוי, אך הוא מגוחך. אומרים הפקידים במשרד הסעד, כי לא כל 200 המשפחות מטריחות ברציפות את העובד הסוציאלי ויתכן כי הוא מטופל רק ב־150 או ב־120 משפחות. אך העובדים הסוציאליים בשדה ישיבו: א) כי העובדה שמשפחה אינה פונה — אין פירושה שאינה נזקקת וב) ש־200 משפחות פירושן 400 או 600 „מקרים" — בכל משפחה יש לעתים שניים־שלושה מקרים המצריכים טיפול נפרד, מלבד הטיפול בכל המשפחה ביחד. ואומנם, לאפרים מיודענו לא הספיקה „להגיע" העובדת הסוציאלית המשפחתית. היא מטפלת באם, המוגבלת בהגשת שרותיה כאם לבניה; היא טיפלה בתעסוקת האב; היא טיפלה בתעסוקת הבן רחמים בן 16 („ילד טוב", כדבריה), ואף דאגה, כי את משכורתו הראשונה יקדיש לקניית בגדים חדשים („האב הסכים לוותר", כדבריה); ורק ברפרוף טיפלה ביתר הילדים. אילו היו בתחום טיפולה, נניח, ארבעים משפחות, במקום מאתיים, היתה מקדישה יותר גם לאפרים.

למה זקוק אפרים? — דווקא ביקורו בבית־הספר של החינוך המיוחד הוא סדיר. אולי אפשר היה לנסות להחזירו לחינוך הרגיל ואולי לא. מכל מקום, מסתבר, שהוא „בורח" מביתו לבית־הספר. ביקוריו הסדירים והקבועים בבית־הספר (אחיו, סלמן, בן 7, שנפגע בתאונת דרכים והחלים, אינו מבקר בבית־ספר, ועולם המשפחה כמנהגו נוהג) מוסברים גם כיציאה מסביבת ביתו, שבה נשמעות כל העת צעקותיה של אמו, לסביבת אחרת, שבה נוהג משטר של שעות לימוד, ארוחות, טיפוח עצמי, נקיון. האם „להוציא" את אפרים ממשפחתו, מחסותם היומיומית של הוריו ומסביבתו המסגרת?

במוסד או במשפחה?

עד לפני כמה שנים אכן כך סברו והמליצו: מוטב להוציא את הילד או הנער ממשפחתו ולגדלו במוסד. מדור ההורים נואשו וראו בהם „דור המדבר", ולפחות נותרו בניהם, „דור העתיד". היום, 45 אלף ילדים, שהם 18 אחוזים מן הנוער, בני 13 עד 17, נמצאים ב־350 מוסדות־פנימיות לסוגיהן ולמיניהן. „באחרונה תפסנו את עצמנו", אומר הד"ר אליעזר יפה, מבית־הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית ולשעבר מנהל המחלקה לשרותי קהילה ומשפחה בעיריית ירושלים. „היכן הסוף? האם נקים אלפי מוסדות ל־250 אלף הילדים במצוקה?".

בקרב חברי כנסת ואנשי ציבור בעלי כוונות טובות, עדיין רווחת ההרגשה, כי פירוק משפחה מסוגה של משפחת רחמים עשוי להציל את אפרים. רבים מאישי הציבור בישראל אומנם גדלו במסגרות נוער ומן העבר שלהם נוטים ללמוד לגבי העתיד של ילדים אחרים. „לנו דעה הפוכה", אומר הד"ר אליעזר יפה. „אנו בעד חיזוק המשפחה באמצעות שיכלול השרותים המקומיים והקהילתיים". שוב: לעתים יש מקום להוצאת הילד ממשפחתו וגידולו בפנימית חינוכית, ובמקרים אלה אין תוספת האמירה הידועה, שהאם הגרועה ביותר עדיפה מן המוסד הטוב ביותר. עובד סוציאלי בעל כושר אבחנה אמור לדעת איך למיין את הילדים — מי למוסד ומי למשפחה. אבל ברוב המקרים — כמקרהו של אפרים רחמים — עדיף להשאירו במסגרת משפחתו. האם צועקת, הבית אינו נקי, הצפיפות מעיקה — אך אפרים קשור לאחיו ואוהב את אמו ואביו. אדרבה, אם יישלח לפנימיה או למוסד, יתעוררו באפרים געגועים למשפחתו ועם כל חייה הקשים, יעדיף הוא את המשפחה האינטימית שלו בביתו, מאשר מדריכים ומורים זרים. ככלות הכל, משפחתו של אפרים רחמים היא כמשפחה, על שמחותיה ועצבוניה. לעתים ממליצים העובדים הסוציאליים, שהילד יגדל אצל קרובי משפחה — תמורת סיבסוד למזון ולבגדים. אך „מקרה אפרים רחמים" כלול בין הרוב — חיזוק המשפחה המקורית.

יש גז, מבשלים על פתילה...

אילו האדון והגברת רחמים היו נתונים במגע אישי מתמיד וקבוע עם יועץ או יועצת למשפחה, פני הדברים יכלו להיות אחרת. אם הבית יהיה נקי, המיטות מסודרות ומכוסות, הריהוט ימלא יעודו (את שעוריו מכין אפרים כשהוא יושב על המיטה וכסא משמש לו שולחן כתיבה) ויתר ציוד הבית יפעל כהלכתו — כבר יהיה אחרת.

בבית רחמים כיריים של גאז, פריג'ידר ומכונת כביסה. רק הפריג'ידר — המקולקל עתה — נמצא בפעולה. גב' רחמים מבשלת על פתיליה ופרימוס ועושה את הכביסה בידיה, לכן בתדירות נמוכה ולכן בגדי הילדים אינם נקיים. העובדת הסוציאלית חוששת שמא בעלה, נסים רחמים, אינו סומך על הבנת אשתו בכלי חשמל ואסר עליה להשתמש במכונת הכביסה. מי ידריך את הגברת בבישול על גאז? בהפעלת מכונת כביסה? בבישול אוכל מזין והיגיני? בקניית ה־

(המשך בעמוד 51)

ספל קפה עם אמיר אלשטיין

בוגר תיכון שסיים השבוע את בחינות הבגרות

על הצעירים

על הגימנסיה

ועל המשטר במדינה

מאת **דב גולדשטין**

צילם אסף קוטין

ביום ראשון, השבוע, הגיש אמיר אלשטיין את בחינת הבגרות האחרונה שלו. בעוד זמן קצר ייורתם בעולו של השרות הצבאי. מן הסתם יגזלו ממנו כמה חרויות, שנפשו יוצאת אליהן. אבל עתה — רווח לו, כאילו דרור קראו לו, והוא זכאי, לאחר שנות לימוד מאומץ, להפקיד את עצמו בידיהן של הנאות־העצלות־הקטנות: לקום מאוחר, לרבוץ שעות רצופות על שפת הים, לשוטט ברחובות בלא לפזול אל השעון, להאזין למוסיקה, להפגש עם חברים באווירה רפויה.

מין תלישות שכזאת. הכל — סובל דיחוי. שום בעייה גדולה, אישית או לאומית, אינה תובעת פתרון מיידי. כאילו אולת הרוח מן המפרשים והם מתנדנדים להם בקלילות — ורב־החובל הצעיר שוכב אפרקדן ותופש שמש ושלווה.

איזה דבר מוזר: כל שנה נעשים לי בוגרי השמיניות... צעירים בשנה אחת. יכול להיות שזה מפני שאני מוסיף כל שנה עוד שנה אחת למנייני? כמעט אירעה לי תקלה, אף על פי שבמבט שני לא נראה לי אמיר צעיר משנותיו, ואף לא זקן — כאשר פתח לי את הדלת בביתו, בא לי לשאול אותו: „שלום, איפה אחיך המבוגר?"

לא מאמין ב„בית ספר פתוח"

אמיר אלשטיין הוא נער גבה־קומה, מחוטב ונאה. יש לו רעמה של שיער שחור, מגודל ושופע מכל עבר — וצורה של „היפי" אין לו. להיפך: הוא מיושב בדעתו, אפשר מעבר למידה, שאתה מצפה למצוא אצל בני גילו. אין בדיבורו מהופזות־הדעת, המקובלת אצל צעירים. הוא חושב, שוקל. אם מקובל עליו הביטוי: „מצד אחד (כך וכך) אבל מצד שני...", זה מפני שהוא בוחר לעצמו מסילות ביניים ונראה כמי שמרחיק מן הקיצוניות. וכך אין הוא דומה לצעירים אחרים, שהכל נהיר להם ומשנתם סדורה ללא בקיעים. יש לו ספיקות והתלבטויות.

— אמיר, כאשר אתה משקיף לאחור על ארבע שנותיך בגימנסיה „הרצליה" בתל־אביב, האם הפריעה לך העובדה, שלא ניתן לך ללמוד רק מה שאתה רצית? אתה חושב, שאילו היתה זכות הבחירה כולה שלך, היית מפיק יותר תועלת משנים אלו?

— ראשית, לא ארבע אלא שש שנים. הלכתי ל„הרצליה" גם מפני שזו מסורת משפחתית — סבתא שלי, אמי ואבי הם בוגרי המוסד — וגם מפני שנפתחה שם חטיבת ביניים ואני הצטרפתי אליה עוד בכיתה ז'. אגיד לך כבר בפתיחה: אני שמח, שהלכתי ל„הרצליה", אני מאושר שגמרתי שם את הלימודים התיכוניים. לא נובע מזה, שאין לי ביקורת כלפי המוסד. אני בטוח, שנגיע לזה. עכשיו — הבחירה: ידעתי עוד כשהייתי באמת ילד, שאני אלמד ביאולוגיה. זה המקצוע שלי. וזה לא השתנה. הלכתי למגמה הביאולוגית בכיתה ז'. עם סיום שרותי בצבא אני אמשיך ללמוד ביאולוגיה. אבל אם אתה שואל אותי אם הייתי רוצה ללמוד רק ביאולוגיה, או נגיד הרבה יותר ביאולוגיה על חשבון מקצועות אחרים, התשובה היא: לא! אני לא מאמין בבשורות החדשניות של בית־ספר פתוח, שבו התלמיד בוחר לעצמו את המקצועות שלו, על פי נטיותיו. לא, זה לא נראה לי. אני מאמין בצורך לטעון את המצברים ביידע כללי גם בנושאים, שבגיל מסויים אינם נראים לך חשובים, או שהתלמיד חושב, שהם מחוץ למסלול הראשי שלו.

עניין אחר הוא כמה זמן מקדישים למקצוע הראשי של התלמיד וכמה זמן למקצועות, שהם בשבילו שוליים. בחלוקת הזמן צריך להביא בחשבון את נטייתו של התלמיד.

— ובמקרה שלך, אתה שבע־רצון מחלוקת הזמן?

לא. בשביעית, למשל, למדנו שבע שעות בשבוע היסטוריה — יותר ממה שהוקדש לנושא המרכזי שלנו, הביאולוגיה. זה היה מיותר. וזה עורר אצלי הרבה מורת־רוח. היתה לי מין הרגשה, שבכוונה מרחיקים אותי מהיעד הראשי שלי ומכריחים אותי להקדיש הרבה מאד זמן לנושא, שאצלי אינו העיקר. אבל בסופו של דבר, בתחום היידע, אני חושב, שקיבלתי הכנה טובה מאוד לדרכי בעתיד.

— בתחום היידע, אתה מרגיש. באיזה תחום אתה חושב, שלא קיבלת הכנה טובה בתיכון?

בכל הנוגע לעניינים שמחוץ ליידע. כאן — החטיא בית־הספר את מטרתו. הוא לימד ולא חינך. הוא לא הקנה ערכים. הוא לא הכין בני אדם. הוא ביזבז אפילו את שעורי החנוך בנושאים פחותי־ערך, כמו ברורים היכן היה הא[...] בשעור זה או אחר ומדוע לא התייצב בזמן ל[...] בבית־הספר. דיברו אתנו מעט מדי, ולא [...] רציני, על חובתו של אדם צעיר לחברה ולעם, על השתלבות חברתית, על נשיאה בעול, [...] אותנו פחות מדי, ולעתים בכלל לא, על מה [...] לנו, על לבטינו, על מצוקותינו. המורים של[...] לפחות רובם הגדול, היו מאושרים אם ה[...] שליטה בחומר ואם היה לנו סיכוי להצליח בבח[ינות] הבגרות. הם מילאו אותנו יידע — וכל חוץ [...] לא עניין אותם.

המורים במקום האחרון

— ואתה מרגיש שהמחדל הזה פגע [...] חסרים לך דברים?

אני לא בטוח, שאני הדוגמה הטובה ל[...] הזה. אני ניסיתי להשלים את החסר בקריאה ב[...] חות. היו לי, אולי, יותר הזדמנויות מאשר ל[...] להשלים דברים. למשל, הייתי עד עכשיו [...] פעמים בחוץ־לארץ וזה פתח לי אופקים [...] דברים, להשוות תופעות ואנשים צעירים. אני [...] שזה יהיה רע מאוד אם בית־הספר התיכון [...] מוסד, שמכין את תלמידיו לבחינות הבגרות. [...] עיסוק חשוב מאוד, אבל אסור שיהיה היחיד [...] מחטיא את המטרה.

— מה דעתך על רמתם של המורים ש[...]

אי־אפשר לדבר עליהם בהכללה. היו [...] טובים, פחות טובים וגם רעים. ביחס למורים [...] היתה לי כל הזמן ההרגשה, שהם עוסקים ב[...] בכפייה, בלית־ברירה, רק מפני שלא מצאו [...] מקומם בנושאי תעסוקה אחרים. זו הרגשה [...] שבוודאי לא מוסיפה כבוד מצד התלמיד אל [...] שלו. עובדה: היה סקר של האוניברסיטה [...] בקרב תלמידי תיכון באזור תל־אביב. [...] לקבוע את סולם היוקרה של עשרה מקצ[ועות] [...] בסיכום יצאו המורים במקום העשירי, האחרון [...] זה מלמד, שהיחס שלנו כלפי המורים לא היה [...]

אבל, שלא תהיה טעות: היו לנו גם מו[רים] מצויינים, שאני בטוח, שיכלו למצוא את [...] במערכת אחרת של התעסוקה, בהצלחה רבה.

— האם נרקמו יחסים עם מורים, מחוץ [...] הלימודים, שיש לך עניין לקיים אותם גם בשנים הבאות?

עם שלושה מורים נרקמו יחסים כאלה ואני רוצה מאוד לשמור עליהם כל השנים. מעניין, שאף אחד מהשלושה לא היה המורה שלי בשנים האחרונות. ישנה מורה אחת, שלימדה אותי רק בכיתה ז', ועוד שני מורים, שבמישרין לא לימדו אותי מעולם. אבל הם נפלאים, באמת, כל השלושה. אנשים פתוחים, נבונים, חברים טובים. יכולתי לשוחח אתם בכל נושא בעולם ואף פעם לא היתה לי הרגשה, שהם מסתכלים עלי מלמעלה למטה, או שאינם יכולים להבין. אני יכול לתאר לעצמי בקלות, שאם תהיה לי בעייה, או ארגיש איזו מצוקה, ותהיה דרושה לי עצה טובה, או אוזן רגישה — אני לא אהסס לפנות אליהם ואני בטוח, שהם ישמעו ויבינו.

לא שוחחו אתנו. רק הרצו...

— אמרת קודם שלא העניקו לכם ערכים, אלא רק יידע. האם לא שוחחו אתכם, למשל, על בעיית יהודי ברית־המועצות? או על הצבא וגיוסכם לשורותיו? או על המפלגות בישראל והמשטר הדמוקראטי?

זהו! הדגש שלך הוא על הביטוי: שוחחו. לא, לא שוחחו. דיברו. הירצו. כמו בשעור רגיל. לא שאלו אותנו. לא התעניינו מהי דעתנו. לא עודדו אותנו ולא נתנו לנו להחליף דעות, ללבן דברים. באו, דיברו, הלכו. לא לזה אני מתכוון. זה לא נותן הרבה תוצאות. ולכן אני אומר שהיידע שאפשר היה להשיג בכל השאלות האלו במסגרת בית־הספר, היה ממש אפסי, בלתי־נחשב.

— האם הפריעה לך המשמעת בבית־הספר, בנושאים כמו לבוש וכללי ההתנהגות? האם ראית בזה כפייה?

לא! בהחלט לא! כל חברה מוכרחה לחיות לפי כללים מסויימים. בין שזה נוח לכל הפרטים שבתוכה, ובין שלא. חברה, שמתפרקת מזה, היא אנארכיה ואני לא רוצה לחיות באנארכיה. לבוש מוסכם, כללי התנהגות, מערכת ידועה של אסור ומותר — בית־הספר רשאי לקבוע בעניינים אלה והתלמיד צריך לכבד את הכללים. אחרי הכל לא דורשים ממך דברים שאי־אפשר לעמוד בהם.

— האם נתקלת בתופעות של קשיחות מצד המורים, של הפרזה בהטלת משמעת?

לא. היו חברים שהתלוננו על קשיחותם של מורים אחדים. הנהלת המוסד בהחלט לא עודדה קשיחות כזאת. בשמינית לא היתה אף תופעה כזאת. התייחסו אלינו ממש כאל מבוגרים. ההנחה היתה — וזו הנחה צודקת — שמי שלא רוצה ללמוד בשמינית ולשפר את סיכויי הצלחתו שלו בבחינות הבגרות, ממילא לא יעזור לו כלום. השיטה היתה של „הכיתה הפתוחה". סמכו עלינו, שנדע לנצל את הזמן לטובתנו.

— מה היחס שלך לבחינות הבגרות? האם לא היתה לך הרגשה, שאתה בעצם ארבע שנים, ובמקרה שלך שש, משועבד לאיזה מולך מאיים, שאתה מחוייב לעבוד אותו בנאמנות, אחרת יראו בך הכל כשלון?

הנכון הוא, שאתה בא לתיכון, מהרגע הראשון, עם הרגשת השיעבוד הזאת. משיחות עם בוגרים קודמים, במשפחה ועם ידידים, אתה יודע, כי מצפים ממך רק לדבר אחד: שתצליח בבחינות הבגרות. כבר טענו נגד זה והוכיחו, שזה דבר פסול. כלום לא השתנה. תחושת ההשתעבדות לדבר האחד הזה עומדת בעינה. במשך השנים זה נעשה חלק כל־כך חזק מחייך, עד שהשיגרה גורמת, שאתה שוכח בכלל שבאת ללמוד, להתפתח, להתקדם. אתה נעשה מכונה של בחינות בגרות. כמו כלי, שצריך להכניס לתוכו עוד ועוד, כדי שברגע מסויים תפתח את כל הברזים וכל התוכן יזרום לו החוצה, ואתה תוכיח שמילאת יפה את הכלי. בזמן הלימודים אין לך אפילו זמן להתקומם. רק בשיחות עם „אחים לצרה", אחר־הצהריים או בליל־שבת, אתה שומע את השאלה המרה: „מה אנחנו בעצם עושים שם?! למה הסכו אותנו?! זו המטרה היחידה שלנו, הבחינות?!"

משרד החינוך והתרבות אשם

— מי, לדעתך, אשם במצב המשעבד הזה?

משרד החינוך והתרבות. הוא האשם. המורה כפוף למסגרת. הוא רשאי לסטות ממנה רק מעט. כל סידור הלימודים הוא ישן. מכריחים אותך לשנן נוסחאות, כמו תוכי. לא מעניקים לך כלים לחשיבה עצמאית, לניתוח, להסתכלות בדברים. זה בולט ביחוד בספרות, בהיסטוריה ובתנ"ך, כלומר: בלימודים ההומאניים. אבל אני מרגיש שזה נכון גם בביאולוגיה ובמתמטיקה. יש לי מטענים של יידע, אבל הוא כלול בתוך נוסחאות נוקשות, קבועות, תחומות. אני לא יודע לנתח, לחשוב, לגלות.

— השתעממת הרבה, ולעתים קרובות, בשנות הלימודים?

בשישית ובשביעית — כן. מתמטיקה וביולוגיה אני כל־כך אוהב, שזה לא יכול לשעמם אותי. אבל בספרות השתעממתי וגם בהיסטוריה. ונורא חבל לי, שהתנ"ך לא נתגלה בפני. לא הרגשתי אף פעם, שזהו באמת אוצר גדול של חוכמה. בזה אשמים המורים וזהו חטא גדול במדינה יהודית, שהתנ"ך לא מתגלה בפני התלמיד היהודי. יש לי הרגשה של אדם, שהיה קרוב לאוצר — והפסיד אותו.

— האם בית־הספר עשה למען פיתוח חיים חברתיים או שחבורות התגבשו מעצמן?

בית־הספר לא עשה בזה כלום. זה לא כ־ענייננו.

— בעוד זמן קצר תתגייס לצה"ל. עם איזו הרגשה תתייצב לשרות הצבאי? אתה חושב שאתה נתבע להקריב קורבן גדול? היית שמח אילו שיחררו אותך מן החובה הזאת?

חלילה! הייתי אומלל אילו שיחררו אותי! אני לא מרגיש בכלל שזהו קורבן. אם מישהו ירצה לצחוק מזה — בבקשה, מותר לו, אבל אני גאה בזה, שיש לי הזדמנות ללכת ולשרת את המדינה ואת העם שלי. אני נרגש מזה שקוראים לי לתרום למען שמירת היישות המדינית של היהודים. זה לא קורבן אלא זכות כבירה. זה לא בזבוז של שלוש שנים, אלא רווח אישי גדול.

אבקש להתנדב לסיירת

— מה אתה רוצה לעשות בצבא?

חשבתי קודם על העתודה האקדמאית, שההצטרפות אליה פירושה שמונה שנות שרות. אבל כאשר התברר, שאני רוצה ללמוד ביאולוגיה טהורה, לצורכי מחקר, אמרו לי, שלא אוכל להצטרף לעתודה. עברתי מבדקי קצונה. נרמז לי שהצלחתי. אני שמח. אני אבקש להתנדב לסיירת או ליחידה קרבית קשה אחרת.

— סיפרת לי שקשרת קשרים עם בני גילך מחוץ־לארץ, בנסיעותיך לשם וגם בארץ. איך הם מגיבים כשאתה מספר להם על החלטתך להתנדב ליחידה קרבית?

הם אינם מבינים. בכנות — פשוט לא מבינים. הם אומרים שאני משוגע ושאנחנו כולנו מיליטריסטים ללא תקנה. אני מנסה להסביר את מצבנו המיוחד, את יחסם של הערבים כלפינו — הרבה זה לא עוזר.

— היכן אתה עומד בחלוקה לפי צפורים? אתה נץ או יונה?

אני „יונץ". ההשקפות שלי דומות לאלה של דיין, אם הוא יסלח לי על היומרה שבהשוואה. אני חושב שצריך, למען השלום, לוותר על שטחים רבים, אבל אסור לוותר על ירושלים, הגולן, שארם אלשייח' ורצועת המחברת דרך מדבר סיני; ואסור שצבא זר יחזור לגדה או לרצועת עזה ואי־אפשר להעלות על הדעת, שליהודים אסור יהיה להתיישב בשטחי ארץ־ישראל ההיסטורית.

כל שר מצהיר אחרת

אני חושב, שהעוצמה הישראלית, החוזק והכוח — הם דבר כביר לאחר אלפי שנות גלות. פוגרומים ורצח של העם היהודי. אבל אני לא רוצה שתחושת הכוח תעביר אותי על דעתי. אילו אפשר היה לעשות שלום עם הערבים בלי לסגת מאף ס"מ אחד — הייתי מאושר. אבל כל אחד מבין, שזה בלתי אפשרי. שלום אי אפשר לעשות לא בגבולות של 1947, לא בגבולות שלפני ששת הימים ולא בגבולות שאחרי ששת הימים. ולכן צריך לחפש את הנוסחה הגיאוגרפית האפשרית על יסוד ההנחה, שמה שאינו חיוני לבטחון ישראל, אנחנו מוכנים להחזיר.

— היחס שלך ליהודה ולשומרון מושפע, איפוא, משיקולי הבטחון ולא מהתרפקות על זכויות היסטוריות?

המדינה התקיימה גם בלי קבר רחל. אני לא

(סוף בעמוד 49)

هكذا من الأمل

שייקספיר העליז ב„הבימה" של קיץ

מאת משה דור

מה היה קורה אילמלא קפץ על הוד מלכותה אליזבט הראשונה, מל־כת אנגליה, החשק לר־אות את „האביר השמן", את סר ג'ון פאלסטאף, חוזר לת־חייה דווקא באור נלעג של מ־אהב? או־אז לא היה וויליאם שייקספיר נותן לעולם את „נ־שות ווינדזור העליזות". על־פי העדויות המצויות בידינו, ביק־שה אליזאבט מן המחזאי שלה, שברא את פאלסטאף ב„הנרי ה־רביעי" והמיתו ב„הנרי החמי־שי", כי יחולל את הנס תוך שבועיים. ו„הברבור מאייבון" אמנם חולל ב־1599 או 1600, את הפלא הנדרש: בקומדיה, ש־תועלה בסוף השבוע על במת התיאטרון הלאומי שלנו, פורח האציל בריא־הבשר בכל אונו ו־חריפותו עד שמשליכים אותו אל הנהר בתוך סל־כביסה.

„מדוע 'נשות ווינדזור העליזות'?" — אומר לי הבמאי, אברהם אסיאו כסוף־השיער, מי שהיה מנהל בית־הספר לאמנות־הבמה ברמת־גן ואני זוכר לו לטובה את בימוי „ביבר הזכו־כית" ב„זירה" ז"ל ו„סוף המרוץ" ב„הבימה" הבל"א — „מפני שלקראת הקיץ רצה תיאטרון 'הבימה' משהו קל, בעקבות המחזות 'הכבדים' ההולכים עכשיו על במתו, משהו שיהיה מעין קונטראפונקט. ומפני שבידי התיאט־רון נמצאת האפשרות ללהק מחזה גדול במספר מספיק של שחקנים — הקומדיה שלפנינו דורשת ארבע נשים טובות ושני גברים טובים, פאלסטאף ופורד. אבל בהחלט לא דרוש תירוץ כדי להציג את שייקספיר — הרי ממעטים כל־כך להציגו בארץ. כבר 25 שנים לא ראינו 'המלט' או 'ליר', וזמן כה רב חלף מאז הציגו את 'מק־בת'. מובן, מבקרים שראו את שייקס־פיר עשוי בידי פיטר ברוק או פיטר הול, באים הנה וסבורים שהמודרניזם שלהם מכוון אלינו, אך הם אינם אלא טועים. הנוסח הזה עשוי לקהל 'ממפר־נק', שראה את שייקספיר פעמים אח־דות בשנה. אצלנו — אין קהל 'ממפר־נק' כזה, לגודל הצער".

„נשי ווינדזור העליזות" — כך קרוי המחזה בתרגומו של נתן אלתרמן ה־מנוח — כבר הוצג בארץ־ישראל, בשנת 1946, על־ידי תיאטרון „אהל", שגם הוא כבר אינו בן החיים. „הבי־מה" מעלה את המחזה בתרגומה של עליזה ברוך, ואצלה היו „נשי" ל־„נשות".

המלכה רצתה להשתעשע...

התלבטתי מאד לגבי הקונצפציה שלי, כיצד לפרש את הקומדיה השייק־ספירית הזאת", אומר אסיאו, „ולבסוף החלטתי, שהואיל ויש לנו הזדמנויות כה מעטות לראות את שייקספיר ה־אליזאבטאני, על הרגשת השובבות העולצת של התקופה, תאוות־החיים, בטרם ירד עליה רוגזה של הפוריטא־ניות, ימי־הזוהר של שמחת־החיים, שבהם יכלו להתלוצץ על כל הנושאים בלי מעצורים, לשיר בלא נקיפות־מצפון, בקיצור, דור אליזאבט של שייקספיר, מרלו, קיד, ספנסר, בייקון, בן ג'ונסון, אותם אנשים בעלי מעוף גדול — יש לתת את **התקופה** ולא את הלבושים המודרניים שהלבישוה. פאלסטאף של 'ווינדזור', הרי איננו פאלסטאף הגדול של 'הנרי הרביעי', אלא זה הקטן שהוזמן על־ידי אליזא־בט, לצרכי חצרה של המלכה 'הבתו־לה' מוקפת־המאהבים; חצר שוקקת אינטריגות ורכיל בעיר קטנה, ווינד־זור. היא רצתה להשתעשע וביקשה לראות את פאלסטאף האביר, השמן, בעל העמדה וההשפעה העצומה מ־'הנרי הרביעי' — מגוחך ומאוהב. זהו המחזה 'הבורגני' היחיד של שייקס־פיר הכתוב כולו בפרוזה, והשיר בו שנכתב בחיפזון. הוא משתמש, למשל, בדמויות מתוך 'הנרי הרביעי', מעלה אותן במערכה הראשונה — ושוכח על קיומן בהמשך, כגון בארדולף, נים ופיסטול. זו אמנם קומדיה של מצ־בים, אך הצורה עצמה היא של קאבא־רט, סקצים, תמונות־תמונות שהוא איננו מפתחן.

„טול, לדוגמא, את אלמנט הקנאה: כשפורד מתחפש לברוק — ופורד הוא אחת הדמויות המרכזיות במחזה — על־מנת לגלות אם אשתו בוגדת בו. פורד מקנא כל־כך, שהוא מוכן להת־ענות בדמות ברוק ולתפוס את אשתו בשעת מעשה, אף־על־פי שהדבר עולה לו ביסורים כאלה. הוא נדחף למין סיוט שחוק ממנו והוא מוכן להוכיח את בגידת אשתו ובלבד שיחלץ מאי־

אברהם רונאי וטובה פרדו: „האביר השמן" מחפש אהבה בווינדזור העליזה

הו סיוט. אבל כשחושבים על הקנאה במחזות אחרים של שייקספיר, כמו 'אותלו' או 'אגדת חורף', שבהם היא מגיעה למדרגה של דראמה, הרי כאן יוצרת הקנאה רק מצבי־צחוק בגי־חוכה. זהו מחזה 'בורגני' גם בכך שאין בו רגשות נשגבים ומרקיעי־שחקים, החובקים זרועות עולם בפילוסופיה שלהם. ה„מוטו' המוזכר מכל הפרשת טמון בדברי הגברת פייג', שאם נשים עליזות הן, אין פירושו של דבר שהן גם בוגדניות. כלומר, העליזות איננה כרוכה בהכרח בקלות־דעת או בחוסר־נאמנות. להיפך, כשהאשה שקטה, הרי כמו אצל כלבה, יכולים גם הגנבים לחדור הביתה".

בעקבות טיירון גאטרי

אני שואל את אסיאו משום מה נזקק לתרגום חדש של הקומדיה, כש־לפנינו מונח תרגומו הנפלא של נתן אלתרמן. „ראה־נא, אינני מתעלם, חלילה, מסגולותיו המצויינות של ה־תרגום האלתרמני", הוא עונה, „אבל אני ירא מתרגומים שהם כה משוב־חים, עד שהקהל מאבד בעטיים את המגע הבלתי־אמצעי עם ההצגה, מתוך שהוא טורח להבין את התרגום. בקו־מדיה זו יש משהו המזכיר את התי־אטרון האידי בבלתי־אמצעיות של הטכסט. אני זוכר את 'יוליוס קיסר' השייקספירי, גם הוא בתרגומו של אלתרמן, שהדברים לא הגיעו אל ה־קהל. התרגום הנפלא יצר מחיצה בין הקהל לבמה, כשם שיצר שלונסקי בתרגמו את 'גן הדובדבנים' של צ'כוב. ועוד אני זוכר את מורי ורבי טיירון גאתרי, שביים כאן את 'אדיפוס המלך' והיה עובד עבודת־פרך עם השחקנים כדי שידברו באותו טבעי, גם בקטעים הקלאסיים־ביותר, לבל יהיו דיקלו־מיים. מדי. אם קיים טכסט מצוין, אפשר לקבל עליו את 'פרס ביאליק', אך אל הקהל איננו עובר, ובמקום לקלוט את המשחק והבימוי, מוזקק חוזק המאזין־והצופה לצורך להבין המלים. לגבי דידי, תיאטרון, שאינו יוצר מיד קשר בלתי־אמצעי עם הקהל, איננו תיאטרון, ובפרט כשמדו־בר בקומדיה. אלתרמן, שהיה איש תיאטרון מובהק, ודאי היה מבין זאת — וסוף כל סוף, תרגומו הוא בן שלושים שנה ואי־אפשר שייקלט על־ידי קהל ימינו כמות שהוא. הכוונה לומר לך, כי הדריכונו התרגום המקו־פתי והתרגום הרוסי (של מארשאק) של המחזה, לגבי החופש שהמתרגם יכול להתיר לעצמו בהעברתו ממקור לכלי אצל שייקספיר. אצל שייקספיר יש הרבה 'לוקאליזמים' שהיו יפים לשעתם. מורי טיירון גאתרי, שלדעתי הוא מגדולי התיאטרון, הציג ב־1953 את 'הנרי השמיני' לכבוד הכתרתה של אליזאבט השנייה, והוא עידכן אותו, בצורה נפלאה, על־ידי תוספות. והוא היה אומר, כי מותר לעשות את שייקספיר — זה התנ"ך של האנגלים, שימים רבים לא היו מעיזים לשנות ממנו מאומה — לחי, לבן־התקופה.

זו גם היתה גישתו הראדיקאלית של הארליי גרנוויל־בארקר — אשר גאת־רי הלך בעקבותיו — שזעזעה את המסורת המקודשת. הוא שהכניס את שייקספיר בתלבושות מודרניות. אני אינני מרחיק לכת כדי כך: כאמור, לא 'סונקנו' ככה על שייקספיר, שכבר אפשר לנו להגיע לוואריאציות המו־דרניות שלו. אבל אם נחזור אל ה־שפה: סבורני, כי הלשון צריכה לעזור למחזה ולא להיות לו אבן־נגף. ה־עברית היא שפה קשה לתיאטרון, כי לא התפתחו בה אידיומים די הצורך, ואנו מכניסים לתוכה סלנג מלאכותי; אך גם שפה זו נעשית, במשך הזמן, עממית יותר ויותר: שפתו של נסים אלוני היא, לדעתי, דוגמא ללשון העו־ברת בקלות אל הקהל ונקלטת על ידו".

שייקספיר משופץ

נדמה לי שאברהם אסיאו מחטיא את המטרה בהגזימו. חזרתי וקראתי את תרגומו של נתן אלתרמן, והשוויתיו אל התרגום החדש. עדיין אני מחזיק בדעה, שרב־האמן המנוח הריק את לשונו שייקספיר — גם במחזה „הבורגני" שלפנינו — מתוך שמירת־אמונים נפלאה למקור ולצרכית והוברחיה של שפת־התרגום גם יחד. „שי־פוצים" בטכסט השייקספירי אינם דווקא תולדה של הזמן החדש. ג'ורג' ברנארד שאו, הוא שהלעיג על „עבו־דת־הפייטנים" הנהוגה כלפי שייקספיר בתיאטרון הבריטי בעוד אשר, בה־בעת עם קילוס אלילי זה, נוהגים חי־רות יתרה במיבנים הדראמטיים שלו ומשנים את מיבחר שורותיו, ולאו־דווקא לטובה. כל המנהלים־השחקנים אחרי 1660, לרבות דייוויד גריק ה־גדול, וסר הנרי איירווינג שהיה כת נערץ על הוויקטוריאנים, היו „מתק־נים ומשפרים" את הדראמה השייקס־פירית, ובמקרים מסויימים אפילו מת־ליפים את הסוף הטראגי ב„המי אנד". „רק למן ראשית המאה הנוכחית — כותב המבקר הדגול ג'ון גאסנר — „אימצה ההפקה השייקספירית כעיק־רון את הכלל שאין 'מטפלים' בטכסט, ואפילו כיום מתחלל עיקרון זה לעתים קרובות בחיי־המעשה, כיוון שעדיין יש מנהלי־תיאטרון הסבורים שהם מחזאים ומבדרים טובים יותר משייק־ספיר". כך או כך, הריני מרשה לעצמי להעדיף את תרגומו של אלתרמן, המבריק והעברי־לפני־ולפנים, על ה־תרגום החדש, העונה, אולי, לדרישות הבמאי, אך נעדר „אספרי", קורקטי אך חיוורין (אגב, מה טעם הפכת המתרגמת את שערה של אן פייג' מן החום המקורי — שנתקיים גם אצל אלתרמן — לשחור? תיק"ו).

אסיאו מטעים באוזני, כי הוא מש־קיע מאמצים גדולים בטיפוח רגישו־תם של השחקנים לשפה, לערך המלה המדוברת, מפני שבקלאסיקה המלה היא „מרכיב בעל חשיבות רבה, שלא כמו במחזה מודרני, שבו המחשבה היא העיקר והמלה היא האמצעי לה־עביר את המטען ההגותי או הדרא־מאטי. בקלאסיקה יש למלה חשיבות עצומה כשהיא לעצמה, ואחד היסודות של המחזה הקלאסי הוא טכסט שצריך לדעת להגישו. אבל 'נשות ווינדזור העליזות' אין בו יומרות ל'פילוסופיה' ולדברים נשגבים.

קומדיה לגיל העמידה

„היומרה היחידה שיש בו היא לשע־שע, לתת סיטואציות קומיות והברקות לשוניות, השייכות לנוף החברתי של אותה תקופה ואותה עיר, של חברה מסויימת מאוד ולוקאלית מאוד. זהו מה שקוראים .Broad Commedy

כלומר, מחזה עממי, השופע קנוניות ומזימות, שיש בו מעט 'רובד עליון' אך לעומת זאת שפע של וול־גאריות וגסויות עממיות. את המחזה הזה מאכלסים אנשים **בגיל העמידה** — רק אן פייג' ופנטון, המחזר אחריה, הם צעירים — ובגיל זה מותר להתגסס ולספר בדיחות של חדר־שינה. המחזה כתוב בשביל גיל זה, ובשביל קהל שקיבל את הגסויות ברוח טובה. הוא אמנם כתוב בגאו־ניות — שהרי סוף־סוף שייקספיר הוא שכתבו — אך אין לחפש בו מה שאין בו, ואני לא השתדלתי להכניס בו משמעויות הנעדרות ממנו. תחילה על־תה בי מחשבה להציגו כוודוויל של התקופה האדוארדית, תקופת ההתרפ־קות לאחר ימי ויקטוריה, עם צילינ־דרים וכיו"ב, ההתחלה של המיוזיקל האנגלי — והרי יש כאן כל הנתונים לכך, הדמויות וההומור של המיוזיקל, שאינם הולכים לעומק — אך לבסוף החלטתי להשאירו בתקופה האליזא־בטנית, שכן המחזה הוא אורגאני מאוד להשקפת־החיים של אותה תקופה, לחיוניות ולתסיסה העולצת שלה. ו־אפשר היה להציגו כמחזה של נבזויות — שהרי אין פה תפקיד שאיננו קצת 'נבוזו' — אך סברתי שמוטב לפרשו כמחזה קונדסי, שובב, וביחוד לקהל שראה מעט מאוד שייקספיר".

יש משתוממים על כי שייקספיר מסוגל היה לכתוב יצירות־מופת עמו־קות כים ודברי הבאי „מסחריים" בעת ובעונה אחת. אבל כדאי לזכור, כי וויליאם האזליט הוא שכתב עליו, עוד בראשית המאה הי"ט, כי שייקספיר „היה בדיוק כמו כל אדם אחר, אך הוא היה כמו כל האנשים האחרים". היקף־עולמו האנושי עצום הוא, והו־איל ויצירתו מגלה הבנה מדהימה כל־כך לטבע האדם, יש עניין להעיר באיזו מידה היה ניצב בשתי רגליו על הקרקע. בניגוד לתפיסה הרומאנ־טית שהגאון הוא פרח ענוג הקמל חיש־קל בבואו במגע עם העולם, הסיק שייקספיר טובת־הנאה חומרית מיצירתו, והנאה זו שקד לטפח ולגבש על־ידי עסקות־מיסחר ונכסי־דלא־ניידי. אמנם כן, מי שברא את הדמו־יות החיות ביותר על במת התיאטרון, היה, בלי ספק, „כמו כל האנשים האח־רים".

ג'ון פאלסטאף

אגב, סר ג'ון פאלסטאף — שכמו טיפוסים אחרים במחזות שייקספיר נעשה לשם־דבר ולמטבע־לשון, שלא לדבר על גלגולו המוסיקאלי באופירה „נשי ווינדזור העליזות" מאת אוטו ניקולאי (מת 1849) — שאב, במידת־מה, השראה מאדם שהיה קיים בפועל ממש. אדם זה, סר ג'ון **פאסטולף**, שהלך לעולמו בשנת 1459, השתתף במלחמותיו של הנרי החמישי בצרפת וקיבל את תואר האביר שלו בפברואר 1426. לימים נסתבך בהאשמות־שווא, שנהג במורך־לב בשדה־הקרב, בהיותו מספד — בצוותא עם אציל אחר — של כוח אנגלי אשר הובס על־ידי הצרפתים. אף־על־פי שבספורי־של־דבר ניקוהו מעוון, לא סר ממנו הצל עד יום מותו. ממה שידוע על־אודו־תיו, מסתבר, שהיה רודף־בצע, ואחד ממשרתיו כתב עליו כי „מעודו היה אכזר ושוחר־נקם, ובדרך כלל לא ידע רחמים וחסד מה הם". לפחות מן הצד הזה — על־אף נקודות־הדמיון הקירי־מות בין פאלסטאף השייקספירי לפאר־סטולף ההיסטורי — סטה המחזאי מן החומר התעודי. אנו, בוודאי, לא ניטור לו על כך.

בהצגת „הבימה" ממלא אברהם רו־נאי את תפקידו של סר ג'ון. בתפקיד פורד מופיע יהודה אפרוני. הגברת פורד היא אורה ליאון, והגברת פייג' היא טובה פרדו. אלישבע מיכאלי מש־חקת כגברת קוויקלי, ישראל בידרמן הוא קאיוס ועירן בניאל הוא סלנדר. את המוסיקה, ברוח התקופה, כתב פולדי שצמן. התפאורה היא מעשה־ידי ארתור גולדרייך, והתלבושות — של עדינה רייך. פזמונים ואפילוג חיבר דן אלמגור: נדמה לי, כי פה, לפחות, יש משהו ממהותו של פאלסטאף הד־מקורי. אמנם הדוקטור אלמגור שלנו נכנס למישטר של דיאטה, כשם שנת־בשרנו מעל־גבי המסך הקטן, אבל עדיין נשתמרת בו מידה של דמיון לאבירנו המוצק. וכלום יכול מישהו להעלות בדעתו את סר ג'ון פאלסטאף נכנע לעולה של דיאטה?

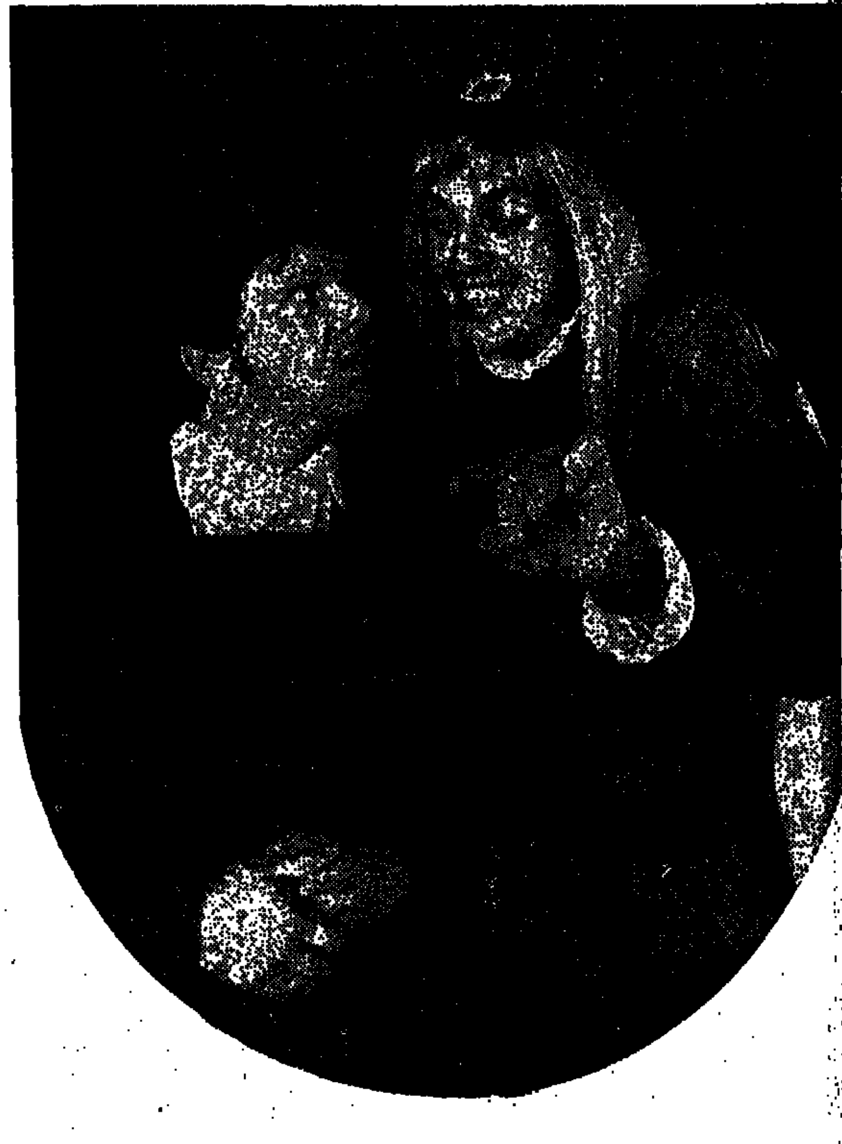
בדיחות גסות ברוח טובה: עירן בניאל (מימין) ויצחק קלוגר מחליפים חוויות

נשים שקטות הן המסוכנות: טוני זך ועירן בניאל מלבנים סוגיות שבינו לבינה

هكذا من الأمل

ארבעה גברים, שלושה נשואים ורווק, מחווים דעתם על התנועה לשחרור האשה בעקבות רב־שיח עם פעילות הארגון ב„ימים ולילות"

מאת **נורית ברצקי**

סנדרה בראונר, עורכת תכניות לימודים לילדים טעוני טיפוח, היתה אחת מבין חמש הנשים שהציגה „בימים ולילות" את תביעות התנועה לשחרור האשה בישראל.

„את הפתרון אני רואה בחברה מחודשת", אמרה, „חברה שבה כל התפקידים יהיו תפקידים, לא תפקיד לפי המין". כששאלתי, מה דעת בעלה על התנועה, אמרה שאינה יכולה ואינה רוצה לדבר בשמו, כשם שאינה רוצה שהוא ידבר בשמה.

ימים מספר אחר־כך, התקשר אלי זאב בראונר והביע נכונות לשוחח על הנושא. התחלתי לחפש „קורבנות" נוספים.

„אני יכול, אולי, להבין את התנועה לשחרור האשה ואפילו להכיר בצדקת כמה מדרישותיה". „אבל בסופו של חשבון אין זו תנועה של הנשים נגד הסינים (דרך משל), אלא נגד הגברים", אמר אחד מידידי כשביקשתי ממנו להשתתף בשיח על יחסו של הגבר הישראלי לתנועה לשחרור האשה בישראל. לצערי, סירב להשתתף. אבל אחרים הסכימו.

קשה לבדוק את יחסו האמיתי של הגבר הישראלי לבעיית שוויון האשה, בעיקר כשהוא יודע שדבריו יפורסמו. הוא נוטה להעמיד פני ליברל מתקדם. אולי פשוט לא נעים לו, ככלות הכל, לא היתה זו שיחה בין־גברית, אלא בין ארבעה גברים ועתונאית. מה עוד, ש„כמה מידידיו הטובים ביותר" של כל גבר הן נשים, העלולות לקרוא את הכתבה.

ובכל זאת היו גם פליטות־פה ורגעים של נסיון כן לברר האם באמת רוצה הגבר שוויון־זכויות לאשה בעיני החוק, בשכר, באפשרויות קידום בבית.

הגברים שהשתתפו בשיחה היו צור פורת, צבר בן 27, יוצא־קיבוץ, נשוי ואב לילד בן ארבע, שרטט בניין, אשתו עתונאית; מרטין הולט, יליד אנגליה, אדריכל בן 36, רווק; זלמן פלץ, מו"ל, צבר בן 43 (דור שלישי בארץ), נשוי ואב לשתי בנות (13, 10) ובן (2). אשתו, מורה להתעמלות במקצועה, אינה עובדת; זאב בראונר, יליד ארה"ב, פסיכולוג בן 45, נשוי ואב לשלושה בנים. אשתו, עורכת תוכניות לימודים, חברה בתנועה לשחרור האשה.

בגלל סיבות היסטוריות

„לאשה יש מאבק עם כל אחד — גבר או אשה — שלא נותן לה להיות מה שהיא מסוגלת להיות", אומר זאב ומבקש להדגיש שהוא מדבר רק בשם עצמו. „לאשה אין כרגע ויכוח עם הגבר. אחר־כך יהיה, אחרי שיתחולל שינוי. האשה צריכה להתחיל מעצמה. היא צריכה לדעת מה זה להיות אשה ולא לנהוג לפי מה שמצפים מהתנהגות נשים.

„אתן דוגמה: יש ילדות שלא אוהבות בובות. שטות לומר שילדה כזאת היא גברית. זו ילדה שלא אוהבת בובות. היא ממשיכה להיות ילדה. אם יש לאשה נטיה, אסור לה לפחד ממנה. השינוי בגישתי התרחש לפני כחמש שנים, כתוצאה מלימודים, מטיפול, ומשינויים שקרו אצלי. למדתי מה אני ומי אני".

„אילו לא היה צורך בתנועה לשחרור האשה היא לא היתה צומחת", מצהיר מרטין. „בתיאוריה אני בעד זכויות שוות לנשים. אני מאמין שאשה צריכה לקבל משכורת שווה בעד עבודה שווה, שיהיו לה אפשרויות קידום שוות. אני גם מאמין, שבאופן מעשי זה לא הולך. קודם כל בגלל סיבות היסטוריות; עד היום מעמדה של האשה היה נחות ומוגדר. מקומה היה בבית. לעזור לבעלה ולגדל ילדים.

מרטין מודה שכ„בוס", גישתו לגברים ולנשים העובדים אצלו אינה אותה גישה וזאת — כך הוא טוען — מכיון שנשים הן יותר רגשניות, נוטות לבכי ולהיסטריה וצריך לנהוג אתן בהתאם. חצי מהנשים המועסקות אצלו הן נשואות.

„האמת היא שאחרי שהן יולדות, אני מעדיף לא להעסיקן מפני שהמשרד הוא הדבר האחרון בדרגת החשיבויות. אם הילד חולה — רצה הביתה. זה הדבר הראשון, עוד לפני הבעל ומשק־הבית. ואני לא מקבל שימת־לב מלאה בעבודה. אולי זה לא הוגן, אבל אני דורש שימת־לב מלאה מגבר ומאשה. נכון, יש נשים נשואות, אמהות ובכל זאת מצליחות בעבודה. אבל אינך יכול לדעת אם אשה כזו היתה מצליחה יותר אילו היתה גבר, אם אמנם השתמשה בכל הפוטנציאל שלה או רק בחלק ממנו".

מעולם לא זילזלתי

„מעולם לא זילזלתי באשה ולא הפליתי אותה בעבודה, בלי שום קשר עם התנועה", דברי זלמן פלץ. ומה בבית? „בבית — הוא אומר — צריך להיות שוויון. נהגתי כך כל חיי. אישתי עבדה מספר שנים כמורה להתעמלות בבי"ס תיכון. כשאחד הילדים חלה, לא פעם נשארתי בבית, מאחר שמורה לא יכולה לעזוב את עבודתה ואילו אני יכולתי להסתדר. כשהאשה עבדה עזרתי לה בעבודה היומיומית. גם היום אני עוזר. לפעמים אני מאכיל את הילדים, לפעמים רוחץ כלים. אני לא חושב שחברים רואים את זה כמשהו משונה. בערב אירוח אני רוחץ כלים בלי לחשוב פעמיים ובלי בושה".

מרטין חושב, שעבודת משק הבית משפילה ביותר. „לגבר יש מזל, בדרך כלל, והוא יכול לומר — 'את זה אני לא עושה. אני המפרנס. תעשי את זה'.

מרטין הולט, רווק, אדריכל
„לולא הצורך לא היתה התנועה קמה"

ופעם ביובל, כשהוא רוצה להיות מסודר, הוא אומר 'היום אני שוטף כלים'. זו ג'סטה.

„אני מודה, כרווק, באיזה שהוא מקום החלום הוא לחזור הביתה אחרי יום עבודה ולמצוא ארוחה חמה, יין קר, בית נקי ומסודר ואשה יפהפיה ונינוחה. אבל כל זה שטויות. באופן הגיוני, לדעתי, אם שניהם עובדים מן הראוי שהגבר יטול חלק בעבודת הבית. האידיאל הוא כמובן עוזרת. אבל לא כל אחד יכול להרשות לעצמו".

סנדרה בראונר, פעילת התנועה לשחרור האשה בישראל ובעלה **זאב**

צור פורת מעיר שאפילו בשטחים הנחשבים נשיים, כמו בישול, כשדרוש משהו יותר מקצועי לא סומכים על אשה. „במלונות ובמסיבות־פאר מחזיקים שף, ובלי צדק".

זלמן: „בלי צדק? אני לא יודע. עובדה שאשה עדיין לא קמה והוכיחה שהיא מסוגלת לתת יותר מגבר".

המיגבלה היא פיסית

צור: „הוכח שאפשר. עובדה, אצלך עובדות נשים בתפקידים הדורשים אינטליגנציה גבוהה בביצוע".

זלמן: „הפוטנציאל הוא אותו פוטנציאל, אבל מדובר ביוזמה".

צור: „אנחנו מדברים על הכישורים. השאלה היא אם האשה וכישוריה, ביכולת, בפוטנציאל שלה, שווה לגבר. ואני חושב שכולנו מסכימים שהיא שווה במילוי תפקידים שלא קשורים בכוח פיסי".

זלמן טוען שהמיגבלה לשוויון וקאריירה היא פיסית. „התנועה דורשת שוויון בשכר, ואפשרויות קאריירה, בחברה, בחוק, בבית. את בעיית החוק לא נפתור. אנחנו נוכל לפתור את בעית הבית, הקריירה, ואפשרויות ההתקדמות בעבודה. אני בעד שכר שווה עבור עבודה שווה.

זאב בראונר, נשוי, פסיכולוג
„האשה צריכה להתחיל מעצמה"

„אבל להתקדמות בקאריירה יש מגבלות פיסיות לאשה בתקופת ההריון. יש כל מיני עיכובים, היא לא בכושר מלא. אחר כך יש לידה וכמה חודשים אחרי הלידה. ובכלל נשים רבות לפחות פעם בחודש לא מרגישות טוב. ניקח לדוגמה גבר ואשה בעלי אותם כישורים הרצים באותו ג'וב קדימה. הגבר ישיג ללא ספק. המגבלות הפיסיות יפריעו לאשה".

זאב: „לאשה יש בממוצע שני ילדים וחצי. לכן, המדובר אולי בשנתיים וחצי שבהן היא מוגבלת מבחינה פיסית. וזאת, במשך שלושים או יותר שנות עבודה".

צריך לבוא שינוי

צור: „אבל גם כשהילדים בני 12 היא מוגבלת".

זאב: „היא לא מוגבלת מבחינה פיסיולוגית. העובדה שהיא צריכה לרוץ הביתה כשהילד חולה אינה קשורה בפיסיולוגיה שלה".

צור מודה, שהיה רואה זאת כעלבון אם אשתו היתה מצטרפת לתנועה לשחרור האשה. אבל לא מפני שהוא מתנגד לתנועה, אלא „מה היא הולכת לשחרר בחוץ בטרם התחילה את המלחמה בבית? אני רואה שנשים עם חינוך גבוה, חופשיות, אינטליגנטיות עודן רחוקות כל כך משחרור אמיתי, משוויון, מנטילת עומס שווה בחיים והרגשה של שוויון ערך.

„אני לא מתחלק בעבודות הבית מפני שאשתי לא נותנת לי, למרות שקשה לה. השחרור צריך לבוא ממנה. דעתי על התנועה מאוד מורכבת. אני משוכנע שצריך לעשות משהו, שיש מקום לשינויים, רק שיש לי ספקות לגבי מה שקורה בארץ.

„האוכלוסיה מורכבת מכל כך הרבה גוונים. כמו שהכניסו אנשים ממערות הרי האטלס ישר לשיכונים מודרניים והם לא ידעו איך לאכול את זה, כך עלולה תנועת שחרור האשה ליפול על שכבות מסויימות של האוכלוסיה. רבים עוד לא רכשו מושגים קודמים בהרבה לשחרור האשה. אבל באופן כללי צריך לבוא שינוי והשינוי לא יבוא מהגבר.

„זה ברור. אני פוגש נשים שיודעות שכך לא צריך להיות, שעושות קאריירה וצריכות עזרה. שהעבודה שלהן בזמן שהילד חולה חשובה פי מאה מיום שרטוט שלי במשרד. ובכל זאת הן מקבלות את המצב כמות שהוא. הצעתי לאשתי שנחלק את העבודה אבל לה לא נעים. והיא אשה צעירה ופחות או יותר משוחררת".

פעם בשבוע הוא מגיש לה קפה למיטה ורוחץ כלים אבל אין הוא רואה זאת כהשתתפות ממשית בעבודת משק הבית. „הגבר עוזר או לא עוזר אבל העבודה מוטלת על האשה. זו „הממלכה שלה". היא עובדת בשני ג'ובים ואיך היא יכולה להתקדם כמו גבר במקום העבודה? אני חושב כשמדובר באנשים נשואים והתנועה, מדובר בעצם על מה שקורה בינך לבין אשתך בבית.

זלמן פלץ, נשוי, מו"ל
„מעולם לא זילזלתי באשה"

„בחוג שלי כולם חושבים שהאשה היא קצת פחות, שהיא יותר מתאימה לבית, פחות מתאימה בחוץ. הייתי במיעוט. אני חושב שככל שהגברים פחות משכילים כך הם פחות מתייחסים לאשה בשיוויון".

מרטין: „מרבית הגברים אף פעם לא היו בנוכחות של אשה עם כוח. כמו גולדה, למשל".

צור: „המצב כל כך גרוע שאישה, מלבד כישורים, צריכה גם מידה רבה של אגרסיביות כדי להגיע למשהו. אם הנשים היו מצליחות לשנות את המצב הזה ולביאות את הגברים לשיתוף פעולה, להבנה, להסכמה, והמצב היה משתנה — או גם נשים עדינות, ורכות ונשיות, בעלות כישורים, היו יושבות בתפקידים רמים".

זלמן: „להגיע לעמדה צריך אגרסיביות. זה חוק החיים. בידע לבד לא תגיע".

שאלתי אם היתה למישהו מהם „בוסית". למרטין ולזמן יש מפקדת במילואים. והיחס אליה מצויין. „אני לא שוכח לרגע שהיא אשה. בעבודה היא מצויינת, אבל האמת היא שאם אני רוצה ממנה טובה, אני מדבר אליה כאל אשה ולא כמו שהייתי מדבר אל מפקד־גבר", אומר מרטין. „אבל זה לא פוגע בי בשום צורה כשאשה היא 'בוסית' עלי".

„כושי" וגם „בוס"

זלמן מצהיר באלגנטיות רבה שיש לו „בוסית" בבית. האשה היא ה„בוס".

צור: „אני חושב, שברוב המשפחות האשה היא 'הכושי של העולם' כמו שאומר השיר. אבל היא גם ה'בוסית', יש לה השפעה גדולה ביותר במשפחה. היא המחליטה, אבל היא גם המנוצלת".

מרטין: „עד היום, האשה לא יכולה להשתמש בכוח גלוי באותה צורה כמו גבר".

זאב חושב, שמרבית האנשים לא מבינים את היחס בין גבר לאשה הרוצה להיות משוחררת. זאב, שלפני חמש שנים עזב את עבודתו בהוראה וחזר ללימודים, אומר שעם אשה רגילה לא יכול היה לעשות זאת מפני שהיא לא מסוגלת להחליף תפקידים. בינתיים גמר ללמוד והוא עובד כפסיכולוג.

„אני מסכים עם היות אשתי בתנועה. ואני רוצה, עד כמה שאפשר למצוא את זהותי. היא מוצאת את זהותה דרך התנועה. זאת השיטה שלה וזה עוזר לי. כמה שהיא יותר אשה, אני יכול להתייחס אליה ומקבל ממנה יותר מאשר קודם. מפני שהיא בודקת הרבה דברים שלא בדקה קודם, דברים שקיבלה כמובנים מאליהם, בלי מחשבה, בלי רגש.

צור פורת, נשוי, שרטט
„השינוי לא יבוא מהגבר"

„עכשיו היא יותר פתוחה, היא בת־אדם יותר ואני בן־אדם יותר. אני מכיר אותה יותר טוב, היא מכירה את עצמה ואותי יותר טוב. אני מחפש חברה מחודשת. אני לא שבע־רצון עם התפקידים שניתנו לי. מוכרחים לחיות חיים יותר חופשיים שבהם אדם מחליט מה מתאים לו, מה מקומו בבית, וזה לא המקום שהיה לפני אלפיים שנה".

רק על־ידי חינוך

זאב, יוצא־דופן גם בכך שהיה מוכן לשקול את האפשרות לשבת בבית, אבל כשהדבר היה רלוואנטי עדיין לא היה מסוגל לעמוד בלחץ החברתי ולהיות יוצא־דופן.

מרטין חושב, שמטרת נשות התנועה לפקוח עיניהן של אלו שלא מבינות את הפוטנציאל הטמון באשה. „צריך לדבר על דברים יותר בסיסיים מקאריירה".

אני שואלת אם הוא מפחד מהתנועה.

מרטין: „לא, להיפך, אני מאוד בעד! אני חושב שהדבר החשוב ביותר הוא קידום איכות החיים לנשים. שאר העניינים לא חשובים לי. חשוב לי מאד שיהיו להן חיים יותר טובים, וזה יכול להיות רק על ידי חינוך. אני חושב, שבגלל אי־הבנת של כל העניין הגברים פוחדים לאבד את הגבריות שלהם. ולכן התגובות הלגלגניות והיתפסות לסימפטומים כמו שריפת חזיות".

באשר לחינוך, שלושת האבות טוענים שהם מחנכים את ילדיהם לשוויון. אני שואלת את זלמן אם הוא אומר לפעמים לבנו — „אל תבכה, תהיה גבר".

צור: „אני אומר 'תהיה ילד טוב, תהיה ילד גדול'. אבל אני גם אומר 'בוא נרוץ הביתה, אמא תעשה לנו מרק טוב'".

זאב: „אני אומר מותר לבכות, תבכה כשכואב לך".

זאב מדגיש, שהגבר מוגבל כתוצאה מציפיות החברה והמוסכמות המקובלות על „גישה גברית". „קיימת בעית הגבר הלא־משוחרר, האומר 'אני מוכרח להצליח, אסור לי לתת לרגש לפעול מפני שאני גבר'. כל החיים הוא מוכרח להצליח, אין לו שום תפקיד חוץ מאשר להיות גבר. הוא מוכרח להכניס למיטה כל בחורה מפני שאחרת הוא לא גבר. יש לו צורך לבכות אבל הוא לא יכול, מפני שגבר לא בוכה. הוא לא יכול לבוא לאשה ולומר לה — נחליף תפקידים. להפסיק לתת לה כמו שגדול נותן לקטנה. לגבר המשוחרר יש אפשרות גם לא להצליח ובכל זאת הוא נשאר גבר".

לשכנע את הגבר

זלמן חושב, שצריך לשכנע את הגבר לעזור לאשה מפני שאם הגבר יגביל את האשה בעבודה, בבית, בממשלה, האשה, עם כל רצון השחרור שלה, לא תתקדם ולא תשתחרר. אם הגבר לא יעזור, תפרוץ מלחמת המינים ובמלחמת המינים הגבר ינצח, מאחר שהאשה, בשלב זה, קצת נחותה".

אני שואלת איך היה מתייחס לגבר שהחליף תפקידים עם אשתו ועובד כעקר־בית.

זלמן: „אם לאשה יש אפשרויות פרנסה הרבה יותר גבוהות מאשר לאותו גבר. לא הייתי בז לו כל כך".

צור: „אני הייתי בז לו. אם הם במצב שווה והחליטו, מתוך בחירה,

(סוף בעמוד 45)

هكذا من الأصل

6 מחברים מחפשים... שעיר לעזאזל

מאת
אורי קיסרי

„...רד ואעלה אני במקומך?!"

„...אך תמיד נמצא אפרוח חריש, שיטה חרישה, נאון חריש שבמקום לקרוא בביתו ספר טוב, או לכתוב שירה יפה, הוא נכנס לרחרח בקסמי הבוהימה. בהציצנו אליו, ראינו את ע צ מ נ ו, לפני ימים הרבה — וכמו קראנו עליו: „נטוש תקוה, כל הנכנס לכאן!"
(בנימין גלאי)

כל אסוציאציה, לחלכה או למעשה, עם מחזהו החדש של נסים אלוני, היא מקרית בהחלט. הנוסח ידוע... ואני רק חוזר עליו, תוך התאמה למגמה הנכתבת.

ונא להבין, כי השעיר לעזאזל, המופיע בהצגת הבכורה של הקאמרי, הוא נכס תיאטרוני, פרי דמיונו של מחזאי יוצר. ואילו השעיר לעזאזל אשר לו אני מבקש להקדיש דברים הוא מוצר של החברה, חלק ממנה, בשר מבשרה. החברה יוצרת אותו, מתעשת אותו מפרק לפרק, בכל פעם שהיא חייבת, או שהיא סבורה שהיא חייבת, להסוות כשלון, להסביר תקלה, לחפות על עצמה, לגולל מעצמה אחריות לכשלון ולהטילה על זולתה.

זה מקרוב נמצאנו למדים, כי 6 מחברים (גם במאי ומבקר שאינם כותבים הם מחברים) עשו חבורה אחת וענו לחולל מהפכה בתיאטרון הלאומי שלנו. גוף „הבימה" נראה להם נבאש. הם לא ידו אבן בסטניסלבסקי. בווכטאנגוב. גם מתים חילוניים יותר, שפעלו ומתו בישראל, לא הוחרדו מקברם. מטרתם היתה מרוכזת וקרובה. הם צעדו ישר אל כורסתו של המנהל האמנותי, שמעון פינקל. הם הניחו על שולחנו של גבריאל צפרוני, המנהל הכללי שהצליח להכניס סדר בעניינים, משהו שאפשר לכנותו אולטימטום מסוות.

לא, חלילה, שכיוונו את רוביהם לטווח פעולתו של פינקל, אך אפשר היה להבין כי הם תובעים במקהלה מפינקל שיקום וילך ויפנה מקומו לזולתו, לטובים ממנו, לאחרים, ועל כל אדם להבין, כי הם, השישה, יספקו את המועמדים לממלאי המקום.

חבורת השישה איננה חבורת ריקים, פוחזים, שיבולים זקופות וריקות שרק יומרה להם. יש להודות, כי לששת האנשים צריך ואפשר לרחוש כבוד. יש בתוכם מוכשרים יותר ויש מוכשרים פחות, אך אין ספק שכולם אנשי תיאטרון, אנשי השראה תיאטרלית ותיאטרונית כאחד. אעפ"י כן הם מעוררים דחייה חברתית כשמסתכלים מקרוב על תוכנית המהפכה שלהם.

אני מודה, כי הם מעוררים צער בקרבי, ממש עצבות שבלב, עמוקה ונוקבת. כי ברור, וצריך שיהא הדבר ברור גם להם ובעיניהם: הם נידונו לכשלון. אל שום יעד אחר לא יגיעו. ושוב: לא מפני שכליהם ריקים אלא מפני שהם נוהגים בחוסר הסגולות הדרושות למיבצע זה שפתחו בו.

הם נידונו לכשלון משום שאם התיאטרון שלנו „חולה" — ואכן, הוא חולה — הווירוס איננו על הבמה, הווירוס הוא באולם, בקהל, בחברה — החברה המאכלסת גם את הנמנים על ידידי התיאטרון. לא אנטיביוטיקה מגוננת ומחסנת דרושה לחולי הזה. דרושה סעימה טבעית לאותו מושג, לאותה יצירה ששמם תיאטרון. יש צורך באהבה של אמת לגבי התיאטרון. משני עברי הרמפה חייבים אנשים — שחקנים, מחברים ובמאים — ולעומתם קהל של אלמונים שפיתחו את טעמם, חייבים לאהוב תיאטרון ולטפח אהבה זו.

לבוא היום בדרישה לחידוש שיטת הקולקטיב הרי זה מגוחך ומסוכן כאחד. זו תהיה קבורת התיאטרון. שכן שיטת הקולקטיב לא היתה, עקרונית, כה רעה. מה שהיה רע הרי זו הדרך שבה הופעל הקולקטיב. על כל פנים לפרק קולקטיב אחד ולהרכיב קולקטיב שני, הרי זה להפעיל לעג נפשי ועצמאי.

ומותר לשאול: מי יהיה ממלא מקומו של פינקל — כל השישה? לסרוגין? יוצא מן הכלל? אך אם תביעתם צודקת, אל יתעלמו מההתרחשויות של הימים הבאים והקרובים: כך יופיע מונדי, שגם לו יש תביעות בשם הטעם החדש והיצירה החדשה. ולמה לא יופיע אחריו מאיר ינאי? גם הוא פחות מבוגר ופחות עמוס שנים ושיגרת מפינקל. מאידך גיסא כלום מצויידים השישה בזכויותיו של פינקל? כלום המהפכנים־המצילים יטענו ברצינות כי הם עולים על פינקל במאגר האכספרימנטלי שלו?!

הייתי מבין, אילו לאחר 3 או 4 שנים הצהיר פינקל כי העייפות נשתלטה עליו והוא פונה אל חבר הנאמנים והוא מציע להם למצוא לו ממלא מקום — ניחא. במקרה זה, אילו הוזמן יוסף מילוא, או נסים אלוני (שאין לשכוח את „תיאטרון העונות" שלו) או עודד קוטלר ואמנון מסקין — אלא שה־קוקטייל של השישה הוא אולי מבריק בחלקו ומבטיח בחלקו — את מקומו של פינקל אינו יכול למלא.

התיאטרון בישראל ידע במאים מבריקים! אל נשכח את פיטר פריי, את היי קילוס. מילוא היה מהפכן ופיטר פריי היה מורה ואילו היי קילוס היה מעין קוסם בעומק ובשטח. מרים ברנשטיין כהן, שיותר מדי בקלות שוכחים אותה, היתה יוצרת שהעמידה תלמידים ונטעה את התקוה בלב אנשי המחר. אך דומה, שהמהפכנים הצעירים מתעלמים מכל זכויות העבר ומה שהם רוצים הוא לחלק את העוגה הממסדית ותו לא. חבל, חבל שאנשים כה מוכשרים מזלזלים בדרך העשייה ובצורת המלחמה לזכויותיהם.

אל ישכחו, כי במאזן האמנותי של פינקל מצויים גם שמרים משל עוגה זו שהגיע אליה לאחר עבודה מאומצת של שנים. איש אינו זוכה מן המוכן ואיש אינו זוכה מן ההפקר. לא פינקל, לא מילוא... איש לא. ומי שבא היום לתקן את רשימת הזכויות של אנשי ההשראה והוא מגיש רשימה בלי קילוס, בלי פריי, בלי מילוא, בלי בן יוסף, בלי עצמון, בלי גדעון שמר, בלי מרים ברנשטיין־כהן ואחרים — מוכיח רק שהוא מוכן להחליף את הרקע אך לא את התוך, את התפאורה אך לא את המנגינה.

אנשי תיאטרון של ממש מייצגים גזע של אדונים והללו חייבים ללכת בדרך של אבירים. האבירים שלנו מעלו מעל לראשו של פינקל. כמה מהם נהגו ככפויי טובה... והתעלמו מיחסו המחנך והיעיל של פינקל אליהם.

לכולנו זכור כיצד חולל מילוא את המהפכה שלו. הוא לא התגנב לתוך התיאטרון. הוא הסתער. בידו נוסף בדגל מהפכני, אלא שגירסתו היתה „היאחזות במסורת", מסורת התיאטרון הטוב. מילוא לא ניסה לזרות חול מסנוור בעינים. ואין תימה שהוא כבש את הלבבות ולא הוא אשם שהאחרים שבאו אחריו — השחיתו והפסידו. ואני סקרן לדעת: כלום קראו השישה את ספריו של פינקל, ספרי הזכרונות המהוללים לא רק בסיפורי העבר אלא לימוד ההווה ואיסטרטגיה יעילה לצורך העתיד.

אין תיאטרון, שבעינים עצומות אפשר להוציא עליו, כמו בהגרלה, את הפיס המושיע. צריך להודות, כי כוונתם של המהפכנים איננה אינטרסנטית ואני מניח כי לבם כואב. השעיר לעזאזל שבחרו להם הוא פינקל... אבל יתנו אל לבם, כי החברה האלימה, השטחית, הפוחזת והריקה — הנה המקור לצמיחתו של תיאטרון כושל.

הנוך לוין טען שמשאלתו היא הבטחון כי קיים תיאטרון המחכה למחזותיו כשהוא כותב. אלא שמה שמחכה לו היא מלכודת. מיתו המחזאי, במשך כל השנים, שיכול לטעון, כי לא נפל למלכודת. ועל המחזאים, כמו על כל אנשי התיאטרון, להיות מוכן להיאבק ולשבור את המלכודות.

בצטטנו בראשית דברינו את בנימין גלאי, בעל הלשון התיאטרלית המנופה והצרופה, אנו מזכירים את האפרוח שמעדיף על שירה יפה את קסמי הבוהימה. במלים אחרות: לא תוך, לא עומק, אלא אחיזת עינים. גלאי מדבר על האפרוח המרחרח. במקום לקרוא — הוא מרחרח.

אנו חייבים להיזהר מאחיזת עינים. הנה האויב: כל המתעלם מזה — אינו מותיר תקוה לעצמו.

אורח לרגע

מאת
עפרה אליגון

יום ששי בשבוע

צילצול בדלת ובדלת עומדת השכנה שלנו.
נאה, רוגעת, בעולה מן הרחצה. מביאה עמה ריח נעים של אביב אירופי, ובחוץ משתולל יום ים־תיכוני חם־מזג.

ובלב — חמסין מטמטם ואני כולי כמורקחת.

„איפה קנית את השמלה הנחמדה הזאת?" — אני מתקיפה אותה בשאלה לפני שאורחתי מספיקה להסביר את מבוקשה. כאילו רק השמלה הזאת עושה את הפלא: מצננת את הקדחת ומכניסה סדר בחיים.

וכבר אין לי מה ללבוש. וכבר כל שדרוש לי כדי להיות גברת, הוא שמלה כשמלתה של השכנה.

שלא כגברות אחרות, השומרות את סוד העטיפה יותר מסודות בשמה — מוסרת לי שכנתי הטובה את הכתובת וכבר אני מצויה ברחובה הסואן של העיר וכבר אני עומדת בחנות ומודדת. אני מרמה את עצמי להאמין שהבבואה הנשקפת מתוך הראי זהה לזו שעמדה בתוך דלתי. אני מפתה את עצמי לשאת חן בעיני ולהאמין שמעתה קריר לי ונעים לי ויש סדר בחיי ואין חמסין ואין דאגות ואין קריעת נשמה ויש סדר בעולם ושלא איכפת כמה עולה שמלה אם היא מסוגלת לחולל את כל הפלאים הללו.

אבל אינני אלא אשה. ואשה רוצה לקנות מציאה. ואם לא מציאה או לפחות לקנות הנחה.

„שלחה אותי גב' דוקטור כך וכך" — אני אומרת למוכרת בשעה שזו נוקבת במחיר שמלת הפשתן הקטנה.

„מצטערת מאוד — נרמזת היא — גם הגברת דוקטור שילמה כך".

„אני שכנה שלה. גרות באותו בית" — אני מוסיפה לעמוד על המקח בצורה מוסווית, כאומרת שניתן יהיה לי לוודא על נקלה.

„אצלנו מחירים קבועים, גברתי. האם הגברת דוקטור לא אמרה לך".

●

יום ששי בשבוע, שעת הצהרים כבר עברה והחנויות נסגרות. תיירים מזיעים מפצירים בנשותיהם לדחות את הקניות ליום אחר. המוכרת מסכימה אתם. האיש שעומד על הקופה, אף אם הוא מיצר על אבדן לקוחות, אינו מוחה.

„להתראות ביום ראשון" — מתנצלת תיירת שבעלה המזיע דוחק בה ללכת.

„את רוצה להשאר בשמלה?" — שואלת אותי המוכרת.

„ידע שור קונהו... כמובן שאני רוצה להשאר בשמלה".

„סליחה, לא הבנתי מה אמרת בהתחלה" — אומרת המוכרת ועיניה כואבות. ויש משהו בקולה שמוסיף ללא מלים: אוי ואבוי לי שהגעתי עד הלום; שצריכה אני לעמוד ולמוד שמלות כמו הגרנית; להחמיא לפלגי שומן, לחייך, לכפתר לפרום, לישרת, לספוג עלבונות — אני גברת חשובה אשת חברה. אוי ואבוי לי ולליומי.

„אני לא נתכוונתי לעלוב בך, חס וחלילה. זה מן התנ"ך" — אני אומרת. אבל כבר אין בפני מי להתנצל. כהרף עין אספה המוכרת את עצמה, נטלה תיק וסל, אמרה שמאוחר עוד מעט יסגרו את החנויות ולא יהיה מה לאכול בשבת ופרצה לרחוב בצעד צעיר מדי לשנות חייה. ונותרנו לבדנו. אני והאיש שעל הקופה.

הוא מקפל את הבגדים בהם באתי, תפולטים עדיין את חום גופי, ולא נעים לי. מאוד לא נעים.

„אין דבר, אין דבר — אני כבר רגיל. כל הגברות אותו דבר כשבא החום. הן רוצות להסיר מעליהן אפילו את העור. את שכנה של הגברת דוקטור, אני מבין".

„אני גרה בקומה הראשונה והיא בשניה" — מתעוררת שוב תקוות ההנחה.

„אני מכיר את הבית — הוא נאנח — האדון דוקטור היה רופא של אשתי".

„ולא עוד? הלא רופא טוב הוא!?"

„רופא מצוין. ואדם מצוין" — מוסיף הוא.

„אז למה אינו יותר הרופא של אשתך?"

●

„איזו שמלה יפה, קרירה כזו..." — נעצרת אשה שעוברת ברחוב. רואה אותי עומדת ליד הקופה שליד הדלת ובלי משים נוגעת בשולי השמלה, ממששת בידה את אריגה הדק. „כמה היא עולה?" מוסיפה לשאול.

●

„כי אשתי נפטרה".

„אני מצטערת".

„הדוקטור שכנך עשה כל שיכול היה כדי להציל אותה. פנינו אליו כבר מאוחר מדי, ובכלל, איש לא יכול היה לעזור לה. היא פשוט לא רצתה לחיות".

●

הקונה בפוטנציה עומדת כבר בפנים החנות ובוררת בין השמלות. היא רוצה באחת, בדיוק כמו זו שלי שהיא כמו זו של הגברת דוקטור. אין? כמה חבל. אולי בכל זאת יתפש. לבוא ביום השני? חבל — ביום הראשון היא חוזרת. לאן? לניו־יורק. כן, יש שמלות יפות בניו־יורק, אבל לא כל כך חינניות כמו אלה שהיא רואה כאן, בארצנו ארץ־ישראל. יופי של ארץ. כל הלב שלה כאן.

„אבל את שם..." אומר בעל החנות.

„צריכים יהודים גם שם", אני תורמת לאחר שהלקוחה שלנו נכנסת לתא ההלבשה.

„צריכים יהודים כאן, צריכים כאן חמישה מיליון יהודים!", קובל בעל חנות השמלות.

הוא בעל גובה ממוצע, פנים רחבות בלונדיות ועיניים כחולות, בהירות וטובות. קול נעים לו וסבר פנים יפות של אדם שלולא עמד בחנות שמלות, יכול היה להיות רופא או מהנדס או שופט או מורה, אבל כיוון שהוא עומד בחנות שמלות נראה הוא יותר קונה מאשר מוכר. אבל אנחנו משוחחים עכשיו על ענייני שמלות ואופנה ולאט לובשות גם פניו את סבר המקצוע.

„הנה הצ'יק".

הוא מסמן את הכתובת, משתהה לידה וכמו זוכר שוב.

„סליחה — אני שואלת בשקט בשקט — כבר מזמן נפטרה אשתך?"

„לפני ארבע שנים".

„וממה נפטרה?"

„מצער, גברתי. מצער. בננו נפל".

„ויש לך עוד בנים?" אני מנמיכה את קולי עוד יותר.

„מה זה משנה, את? אבל לא, אין לנו. היה בן יחיד".

„השאיר אחריו ילדים, נכדים זאת אומרת" אני אומרת בחיוך מקוות".

„נכדים?! בננו היה נער".

●

מתא ההלבשה יוצא ראש של אשה באכסטזה של קניות. יד אחת מחזיקה בווילון להסתיר את האמת במערומיה, יד שניה מנופפת בשמלה:

„זו לא מתאים לי. אולי יש משהו אחר?"

בעל החנות מכניס את הצ'יק למגירה ונותן בידי את תיק בגדי. „רגע אחד בבקשה", הוא קורא לראש האשה שבתא בקול מישות אחרת:

„ואלי — „אני שכלתי שניים. את בני ואת אשתי. אני נצלתי בנס. נפצעתי במלחמה, כמובן הייתי קצין, לא בשירות חובה. בשעה שבני נפל, שכבתי בעצמי בין חיים ומוות בבתי החולים. התחסנתי שם. אבל אשתי לא. ואספר לך עוד סיפור, הנה יש לנו ידידים, זוג נחמד בני גילי. והם שיכלו שלושה בנים. אחד בהתשה, אחד במלחמה אחד בפעולת תגמול. הם מתהלכים כצללים. אגיד לך מה, זו ארץ ארורה, דורשת קרבנות אדם. ארץ אוכלת יושביה..."

●

„פליז — אומר ראש האשה הקבוע בין הווילון לקיר התא והנראה כשייך לתיאטרון בובות — בבקשה, קשה לי לעמוד ככה", מוסיף הראש שלפני המסך והיד מנופפת במרץ בשמלה.

„כבר אני בא!" מודיע בעל החנות — „כבר אני בא גברתי". אוסף את עצמו מאחורי הקופה ועומד לפני הקולבים עם השמלות הצבעוניות, ובורר ביניהן ובורר.

מתפתחת שם שיחה ואני שומעת אותו אומר „תבואי לחיות פה, גברתי, בארצנו ארץ־ישראל ותוכלי לקנות לך שמלות יפות שאת אוהבת בניחותא, ולא רק שמלות, גברתי, פה יש חיים, חיים טובים חיים יהודיים", אומר הוא ואני יוצאת בשמלת השבת החדשה שלי לרחובה הסואן של העיר המתכוננת לקבל פני שבת המלכה.

נצלי את הקיר מאחורי מיטתך

עשי זאת ע"י עיצוב מקסים ותיכנון פונקציונלי המייחדים את מערכת השינה של "רים" - המושג החדש בתרבות הדיור. לפניך אפשרות אחת לניצול מקסים של חדר השינה שלך. העיפי בה מבט. האין היא מקסימה? ועכשיו נסי להיות מעשית. חשבי על המימד החדש שמוסיפה לך מערכת השינה.
ראי, כמה מקום נוסף לך בדירתך. מקום שתוכלי לתכננו לפי צרכיך. זהו היתרון בשיטה המודולרית לפיה מתוכננת מערכת השינה.
לרשותך 36 חלקים מהם תוכלי לתכנן את את מערכת השינה המתאימה לחדרך

הכנסי לאחת מחנויות "רים" המצויינות למטה ושאלי על מערכת השינה.
בקשי את המחירון וגלי הפתעה בעימה־ מחירים ואיכות שרק רים יכולה להציע.

רים
מערכת שינה
לחיים יפים לכל החיים

מערכת שינה רים זכתה בציון לשבח מטעם "המכון לעיצוב המוצר" בתערוכת התעשיה והמשק.

תל־אביב: רחוב בן־יהודה 108 טל. 232546 238011 • דרך פתח תקוה 156 טל. 255223 • רחוב הרצל 32 טל. 826171
ירושלים: רחוב שלומציון המלכה 18 טל. 221949 • באר־שבע: רחוב הרצל 58 טל. 6023
חיפה: רחוב הרצל 67 טל. 641028 • דרך חטיבת גולני 23 טל. 532569

هكذا من الأمل

הגיבורים הולכים לשפת הים

מאת
טלילה בן־זכאי

המתנדבים העליזים בת"א: אורי זוהר מצליח להוציא מידיו הענק־החמום פול סמית את כל כספו.

פריצת־יחיד: הענק משתער על מעוז כנופית בריונים (אורי נסוג למרחק בטוח)

הרפתקה בקפה: ברנשים מתעופפים נוסח „טריניטי"

לאחר הפוגת־מת בהקרנות בכורה של סרטים ישראליים — מגיעים בזה אחר זה אל המסך הסרטים שהופקו בשנה זו, ואשר לדעת המפיקים יש להם סיכוי מסחרי רב יותר בימי הקיץ החמים והחופש הגדול.

לאחר הבכורה הנוצצת של „קובלן", מתדפק על שערנו (קולנע „מוגרבי" ת"א) סרטו החדש של ג'ורג' עובדיה „קוראים לי שמיל". זהו סרט־פעולה קומי. עפ"י תסריט של העתונאי יגאל לב (מחבר „אסירי החופש", אשר זכה ב„גביע הכסף" בפסטיוול פנום־פן, על סרטו זה), בהשתתפות פאול סמית, אורי זוהר, יונה אליאן, רחל פורמן, ששי קשת, בועז שרעבי ורבים אחרים, ביניהם השחקן האיטלקי, השותף להפקה, ג'ון גאפארי.

סרטיו של ג'ורג עובדיה „עובדים" על־פי מתכונים מוכרים. מה שטוב לעולם כולו — הוא טוען — טוב גם בשבילנו. כך עשה במלודראמה סוחטת־הדמעות „אריאנה", בסיפור האהבה רצוף־הטרגדיות „נורית". וכך בסרט פעולה גדוש־מהלו־מות, בנוסח „טריניטי". סרט מסוג זה אפשר לצלם בכל ארץ, ולהקרין בכל ארץ. שפתו מובנת לכל כמו מערבונים וסרטי־מתח.

אך מאחר שהסרט נוצר בארץ, יש בו גם „טעם" ישראלי: מקומות הצילום, השוות בקיבוץ, הבגדים, השפה וכמובן — השחקנים הישראלים המאיישים את התפקידים.

על הבעיות הניצבות לפני התסריטאי המוזמן לכתוב תסריט לסרט־פעולה, מספר יגאל לב:

איש המיסתורין: ג'ורג' גאפארי מאיים על יונה אליאן

סרט פעולה, מטבעו, יש בו רק מה שרואות העיניים. כלומר, אתה בונה עלילה שכמעט כולה חיצונית, ברורה לעין ונעשית על המסך. אין הכוונה לכתוב עלילה פנימית, כי סרט פעולה פירושו למזוג סיפור לתוך גביע שקוף, כך, שכל אחד יכול מיד לראות את טיב המשקה.

בסיפורו של „שמיל", בא לעזרתי משחקו של אורי זוהר. בדרך זו אפשר היה לשלב ב„אקשן" של המכות והתעלולים, גם אופי מיוחד של הומור אשר הישרה על הסיפור כולו רוח טובה.

כל פעולה נוקשה צריכה ל„התעגל" על־ידי סצינה קומית. סצינה זו מרככת את העוקץ של התעלולים ומעניקה לפעולה, תחושה של בת־צחוק. כאשר ניגשתי לכתוב את „שמיל", רציתי לבנות סיפור פשוט, לא מסובך, כמעט סיפור־אגדה, על שני מתנדבים עליזים שנזרקו מקיבוץ ויצאו להתהולל בתל־אביב.

הבעיה האמיתית של סרט־פעולה היא תרגומו על גבי המסך. קל לכתוב סצינה של התכתשות, אולם כשמגיעים לביצועם של דברים, מגלים את אלף הבעיות הפעוטות הניצבות לפני הבמאי. איך לקבל סנוקרת בלי שהשחקן ייאלץ להיות מאושפז לאחר מכן שבוע ימים. איך ליפול ממכונית, בלי שהנהג ייאלץ לשכב בגבס. כי בסרטי פעולה, כמו בסיפור של „רק לא ביום ראשון", כל הגיבורים קמים לאחר הסרט והולכים לשפת הים...

עם כל טלוויזיה שעון חינם!

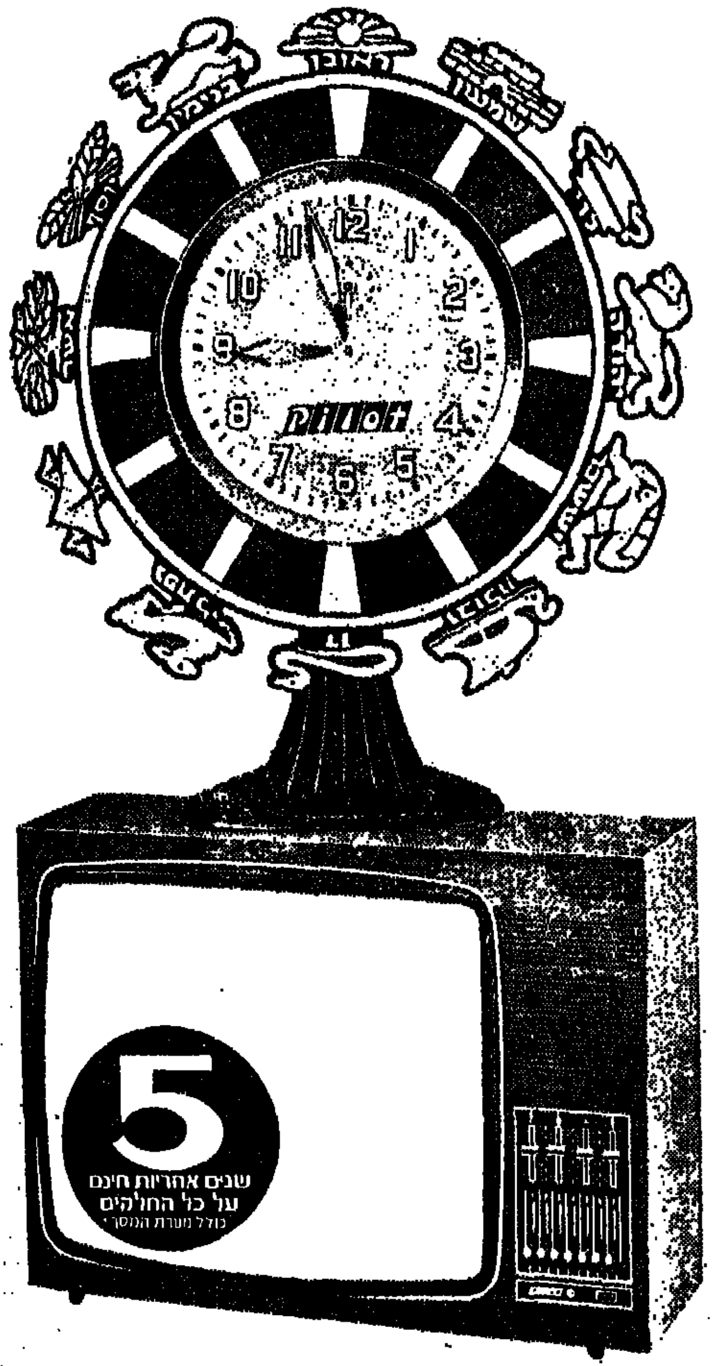

למרות עליית המחירים תקבל במחיר הקודם טלוויזיה „פילוט" באיכות בינלאומית גבוהה + שי יקר ערך שעון יוקרה המעוצב בסיגנון ישראלי מקורי - שעון המהווה קישוט מודרני לביתך וערכו 160.- ל"י.

הזדמנות כזאת לא תחזור!

המבצע החל מ־1.7.1973 עד 31.7.1973. בצע רכישתך מיד עדיין במחיר הקודם!

* הודות לאיכות הגבוהה, 5 שנים אחריות מלאה חינם על כל החלקים בתנאי שהמקלט יתוקן במעבדות שרותי „פילוט".

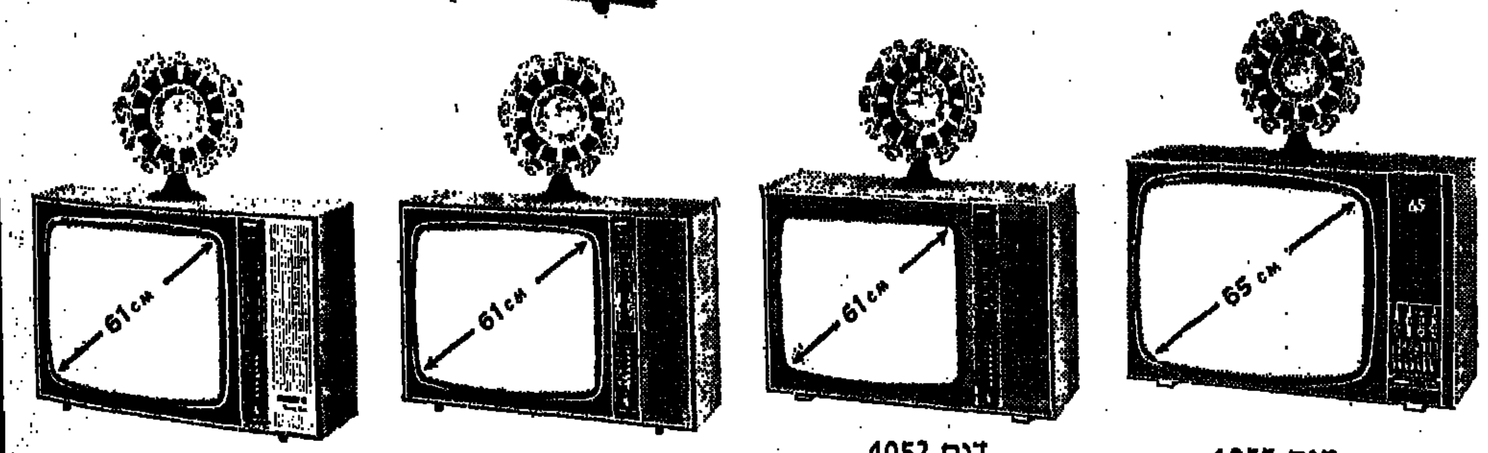

דגם 4055
מסך 25" (65 ס"מ)

דגם 4052
עם 2 רמקולים
מסך 24" (61 ס"מ)

דגם 4051
מסך 24" (61 ס"מ)

דגם 4050
מסך 24" (61 ס"מ)

פילוט

בפילוט כספך שווה עדיין הרבה מאוד

רכוש טלוויזיה „פילוט" בתקופת המבצע ותקבל זכות החלפה (תוך 5 שנים) לטלוויזיה „פילוט" צבעונית בתנאי TRADE IN נוחים של „פילוט"

בונד דואה אל תוך אחד ממבצרי יריביו

קוסם ה„וודו" של כנופיית הכושים נושא את מגדת־העתידות

המלאך ה[illegible] בו[illegible]

מאת צבי לביא

(לונדון)

ב תמונה הראשונה מפוצצת יד אלמונית את מוחו של הסוכן החשאי הבריטי בבניין האומות המאוחדות בניו־יורק בגלים על־קוליים המוזרמים דרך אוזניות התרגום הסימולטאני. בתמונה השניה ננעצת סכין בצלעותיו של הסוכן בניו־אורליאנס, המתבונן בסקרנות בהלוויה כושית שנועדה לחיות הלווייתו שלו. בשלישית נושך נחש ארסי את פניו של הסוכן האחרון בסידרת התנקשויות, העולה כקרבן בפולחן עובדי אלילים באחד האיים הקאריביים.

מכיוון שכל השלושה הולכים לעולם במשך יממה אחת, חייב להימצא הסוכן הרביעי, הסופרמן, המסוגל לפענח את התעלומה המסתתרת מאחורי הקשר המתוכנן, ואשר בניגוד גמור לעמיתיו, נתון כרגיל בפעילות לילית שהפכה חלק בלתי־נפרד של התהילה והמוניטין של אישיותו וכשרונותיו. בעלות השחר, כשזימום הטלפון האלחוטי היכול לאתרו בכל פינה בתבל, הוא חבוק בזרועותיה של איטלקיה חטובת גו, בעיצומו של ליל אהבים סוער.

מור בנעלי קונורי

ג'יימס בונד חזר לזירה, הפעם בגלגול „המלאך" ו„המצבעי" רוג'ר מור. אין הוא מחמיא לשון קונרי, הכוכב הקודם שהפך את 007 של איאן פלמינג מגיבור ספרותי לאליל קולנועי. טבעית היתה הסקרנות אצל צופי הקרנת הבכורה של הסרט „חיה ותן למות", שנערכה בלונדון בשבוע שעבר: כיצד יתהלך מור בנעליו של קונורי?

[illegible] אחרי [illegible] הראשונות הפסקנו להשוות [illegible] את קונורי, כאילו לא נולד [illegible] כיור של הבשיק [illegible], אם כי הסיכון [illegible] בעצם [illegible] בלבתיות.

[illegible] התגלמות בסידרות [illegible] שהצמי את [illegible] אילו בישראל. הוא נהגה [illegible] אבר לא היה [illegible] ידי להיכר בתקופה [illegible] ללא [illegible] [illegible] בסרטי בונד, ולהפיכת אותה [illegible] פרות בבריטים [illegible].

אף על פי כן אין [illegible] העתק של קודמו. [illegible] גוסל גם כאילו של [illegible] אין זו כלהבה [illegible] [illegible] כשבר 1 [illegible] גם אין [illegible] בלבית כי ראה את [illegible] בה בלווייה [illegible] הפירה של ד"ר קאנאנגה [illegible] לכבש את העולם [illegible] ולהתהלם עליו. [illegible]

עם „[illegible]" [illegible] נים.

אימה [illegible]

[illegible] ה„בנייר [illegible] כי [illegible] על [illegible] והאכזריים [illegible] האירר כי בונד [illegible] בבייתן [illegible] [illegible] המפרפרת אותו [illegible] הסיפה [illegible] [illegible] של חוש היוזר לידעות. הפרב [illegible] תבדויות של המסנפס [illegible]

המרתקים של המירדפים הבלתי־נמנעים הוא חוזר אל התחבולות העתיקות של הסרט האילם. אך הפעם אנו נפגשים פנים אל פנים עם מר מ', ראש הביון הבריטי, המטריח את עצמו לקן האבנים של 007 כדי לשלוף אותו מן המיטה אל השליחות המסוכנת, ופול מקקארטני מן ה„ביטלס" חיבר ושר את פזמון הסרט.

בונד איננו נזקק למזוודת מנהלים גדושת התקנים טכנולוגיים. נשקו הוא פקחותו, חינו, קור־רוחו ובדיחות דעתו. רק שעון־יד שלו הופך בשעת צורך למאגנט רב־עוצמה או למסור זעיר מסתובב, ובכדורי אוויר דחוס הוא מנפח יריב והופכו לכדור פורח. לשבחו ייאמר, כי הוא משתמש בעזרים טכניים אלה רק פעם אחת, כאשר כלים כל תקיצין ויריבו השחור מאיים להטביעו יחד עם אהובתו בתוך בריכת כרישים רעבים. אבל הכל מבינים אותו וסולחים לו.

„סרט גזעני"

נמצאו מבקרים שטענו שסרט זה הוא גזעני — הגיבור הלבן גובר יחיד על כנופיית הכושים למרות כוחה המספרי ועוצמתה הטכנולוגית, שלא לדבר על כך שהשחורים, עדיין שבויים בכבלי אמונות פרימיטיביות בכוחות על־טבעיים. (המנהיג הכל־יכול ד"ר קאנאנגה איננו עושה צעד אחד בלי לשאול בעצתה של סוליטייר, מגדת העתידות (השחקנית ג'יין סימור) הלבנה.

קלפים מכושפים

מלאכתו של 007 נעשית קלה יותר ברגע שהוא מפעיל את קסמיו על סוליטייר על מנת שתנחש את העתיד. ד"ר קאנאנגה מצפה כי תשלוף מן החפיסה את הקלף הנושא את דמותו של מלאך־המוות, ואילו היא שולפת שוב ושוב את תמונת זוג הנאהבים! (אנחנו יודעים, שבונד החליף את קלפית בחפיסה משלו, שכולה זוגות מתעלסים).

מסלול המכשולים שצריך בונד לעבור בתוך המזרחי של ארה"ב במירדפו אחר כנופית קאנאנגה מטריף את הדעת בסכנותיו. בכניסה לניו־יורק הוא נוהג את המכונית מן המושב האחורי לאחר שנהגו נקטל; בשדה־תעופה הוא נאלץ להעמיד פני מדריך־טיס של גברת קשישה ומתחמק בתמרונים עוצרי נשימה על גבי המסלול מצי של מכוניות הדולקות אחריו; במעבדה השאית להפקת הרואין בג'ונגל של ג'אמאייקה הוא מוסקר בתוך אגם רוחש תנינים. אולם פיסגת המירדפים היא מירוץ הסירות המסחרר אך המשעשע בתעלות ניו־אורלינס.

זלצמן ביקש, כי בונד החדש יהיה בריטי וזו היתה אחת הסיבות שהכריעו לטובתו של רוג'ר מור. פסיכולוגים שניסו לפני שנים לברר את הסיבות לפופולאריות העולמית המהירה של 007 טענו, כי הצירוף הנדיר של תכונותיו והתנהגותו הם משאת נפש של רוב הגברים. אינני בטוח כי מור־בונד מגלם באמת את הגבר הבריטי, אך בלי ספק הוא מבטא רחשי לב כמוסים שלו. כי יש בו כל מה שהיה אצל סין קונרי, אך בתוספת שובבות ממזרית שבאה במקום הנוקשות הנחוספסת קמעה.

בונד, שחורתו, לבנתו ואקדחו

هكذا من الأصل

...גולני ; פיתולים שמהם נראים הכנרת וטבריה כעל כף היד. כשלושה ק"מ לפני מרכזה של טבריה (בין טבריה עלית ותחתית, בק"מ ה־66 שבכביש נצרת — טבריה) מסתעף מן הכביש הראשי כביש מערבה, הפונה לעבר בקעת־ארבל.

עם פנייתנו לכביש זה יהיו נופיה המרתקים של טבריה, הכנרת ודרום הרי הגולן בגבנו ואילו מולנו תשתרע בקעת־ארבל השוקטת, עטורת בהרי הגליל התחתון.

המושב השיתופי הראשון

כשני ק"מ לאחר המיסעף נחלוף על פני המושב כפר־חיטים, אשר במתכונתו הנוכחית נוסד בשנת 1936 והוא המושב השיתופי הראשון ב־ישראל.

נסיונות להתיישב במקום זה החלו עוד במאה הקודמת. בשנת 1876 רכש כאן הרב חיים אליעזר ואקס חלקת אדמה גדולה ונטע בה פרדס אתרוגים. אדמות נוספות ... קבוצת פועלים. בשל קשיים שונים וקרקע נמוצלת, נכשל הנסיון וחודש שוב בשנת 1924, כאשר התנחל במקום מושב של „הפועל־המזרחי" בעבור שנים מספר נעזב המושב וב־1932 שוב חודש כאן הישוב, אך חזר ונכשל. לבסוף, ב־1936 הוקם הישוב הנוכחי שהוא, כאמור, המושב השיתופי הראשון בישראל.

אנו ממשיכים בכביש מערבה וכעבור כ־2 קילומטר מהכניסה לכפר־חיטים אנו פונים בכביש המסתעף כאן צפונה ונכנס לתוך המושב ארבל.

אנו נמצאים בבקעת ארבל, ש־היתה מפורסמת בימי קדם בפוריותה ובמוצרי החקלאות המשובחים שלה. הבקעה נזכרת רבות במקורות יהודיים — בשל חכמית.

לאחר דיכוי מרד בר־כוכבא עברו יהודים רבים לגליל, הקימו בו ישו־בים משגשגים ובנו בתי כנסת מפו־ארים. באותה תקופה שגשג גם הישוב ארבל. ליד מושב ארבל מצ־יים שרידים מעטים מבית הכנסת, שניבנה כאן במאה השלישית או הרביעית לספירה. אך הטרחה למ־צוא אתר זה יפה רק למי שמת־עניין במיוחד בנושא זה, שכן חשו־דים שנותרו מבית כנסת מפואר זה כמי שאינו מתמצא בנושא.

מערות המלחמה

נמשיך בדרך עפר היוצאת ממושב ארבל צפונה. כעבור מרחק של קילו־מטר וחצי לערך נגיע אל מצוק נחל־ארבל העמוק והמרשים, החותר כאן בין ההרים ויוצא אל הכנרת סמוך למושבה מגדל. תחילתו של נחל זה בקרבת הכפר עילאבון ובפי הערבים נקרא ואדי־חמאם (נחל היונים). ב־מערות אשר נראות במצוקים התלולים מצאו מיסתור קנאי הגליל בימי ה־מרד נגד הרומאים, שהתחולל בסוף תקופת בית שני. חייליו של המלך הורדוס, שלחמו בקנאים, הורדו מ־ראש הצוק בכלובים מיוחדים אל פי המערות והמיתו את המורדים שהסתתרו בתוכן על־ידי גרירתם החוצה והטלתם אל התהום. במקום בו היו המערות עמוקות ולא ניתן לגרור מתוכן את הקנאים, הודלקו מדורות אשר עשנן החניק את הנמ־צאים בעמקי המערה.

בצוק הנחל, מתחת למקום עומדנו, קיימת מצודה קדומה, שהיתה אחת מ־17 המצודות של קנאי הגליל. ב־תקופה הערבית שוקמה המצודה ו־נקראה קלעת אבן־מען. שרידיה ה־ ה־17, כאשר זו שוקמ... הדרוזים שהתגוררו באיזור. ... ה־18 שימשה המצודה את המושל הבדואי של הגליל דהר אל עומר.

ממקום החנייה נטפס ברגל, בעק־בות שלט, אל תצפית נחל־ארבל ושם יתגלו לעינינו נופיו של הנחל המר־שים, על מתלוליו הזקופים. לאחר שחזינו במערות ה„תלויות" בצוקיו ושבענו מנופיו הפראיים של הנחל, מנופה של הכנרת ובקעת גנוסר, נח־זור על עקבותינו, עד לשלט המנחה אותנו לעבר שביל תלול, היורד ב־מצוק אל מצודת ארבל.

אזהרה : השביל תלול, מסוכן ומי שאינו מורגל בכגון אלה, מוטב ש־יוותר על הביקור במצודה.

קרית־חיטין

השביל היורד במצוק, יביאנו ל־כניסה אל חדרי המבצר. בתחילה נעבור לאורך מסדרון חצוב, המבי־אנו אל מעין „מרפסת". לידה נבחין בשרידי ביצורים ובחרכי ירייה. מכאן נעלה לנדבך העליון של המבצר, ממנו נוכל להשקיף על פני נופי הנחל העמוק.

לאחר סיור במבצר, נעלה חזרה אל הצוק ונשוב אל הרכב, איתו נחזור

למושב ארבל וממנו לכביש כפר־חיטים — כפר־זיתים. במיסעף כבי־שים זה ניפנה ימינה (מערבה). כע־בור כשני ק"מ נחלוף על פני המיס־עף לכפר־זיתים.

משמאלנו נבחין בזוג פסגות (326 מטר מעל פני הים), התוחמות את בקעת ארבל מצידה הדרום־מערבי. מקום זה ידוע בשם קרני־חיטין. חיטין — על שם הישוב הקדום (ידוע גם בשם כפר־חטיא), שהיה בבקעת ארבל; קרני — על שום זוג הפסגות, שנדמו כזוג קרניים. השרי־דים שעל ההר נקראים בפי הערבים חירבת־מדיאן ולדעת כמה חוקרים היה כאן מקומה של העיר הכנענית מדון, הנזכרת כעיר שחברה לברית ארבעת מלכי כנען בצפון שלחמו נגד ישראל (יהושע י"א 1; י"ב 19). כת נוצרית פרוטסטנטית שמרכזה ב־ארה"ב („כנסיית אל הנבואה") הקי־מה במדרון הדרומי של ההר אנדרטת לשאול התרסי — הוא פאולוס, ש־הפיץ את הנצרות בקרב עובדי האלי־לים. כת זו טוענת גם, כי „הר־האושר", הנזכר בברית־החדשה, הוא קרני־חיטין ולא, כפי שמאמינים ה־נוצרים, ההר שמצפון לכנרת.

סביב קרני חיטין ועל ההר עצמו התנהל בשנת 1187 הקרב המכריע בין הצלבנים לבין המוסלמים, בראשותו של צלאח א־דין אל־איובי.

מפלת הצלבנים

ראשיתו של קרב נודע זה, שסימן את קץ שלטונם של הצלבנים ב־ארץ־ישראל החל ב־3 ביולי 1187, כאשר חיל גדול, בראשותו של מלך הצלבנים גי־דה־ליזיניאן יצא מצי־פורי לתקוף את החיל המוסלמי, שצלח את הירדן מדרום לכנרת ו־התבסס בסביבות טבריה. כבר ב־ראשית דרכם לטבריה, מבסיסם שבציפורי, סבלו הצלבנים משרב כבד, חוסר מים ותגרת ידם של פרשים מוסלמים, אשר זינבו במח־נה הגדול וחסבו לו אבידות. קרבות קשים התחוללו בין שני המחנות למרגלות קרני־חיטין ושם החל ה־מחנה הצלבני המוכה להתפורר. חלק מן הצלבנים עלו לקרני־חיטין ושם, בראשותו של המלך הצלבני, ניהלו קרב התגוננות נואש, עד אשר נשברו. רבים מתוך המחנה הצלבני, שכלל כ־15 אלף לוחמים נפלו ב־קרב. השבויים נמכרו כעבדים ואילו המלך ומלוויו הקרובים נשלחו ל־שבי בדמשק. מפלת הצלבנים בקרב קרני־חיטין סימן את קץ שלטון „ממלכת ירושלים הצלבנית" ומסעי־צלב מאוחרים יותר לא הצליחו להחזיר את העטרה הצלבנית ב־ארץ־ישראל ליושנה.

אל קרני־חיטין ניתן לעלות בטיול רגלי בשביל העולה דרך שרידי הכפר הנטוש חיטין אל המצוק הצפוני של ההר. תחילתו של השביל העולה להר ממזרח לחורבות הכפר, המצוי בצד הכביש הישן היורד לכיוון נבי־שו־עיב. בהליכה איטית ניתן לעלות להר תוך כחצי שעה.

ממסעף כפר־זיתים נמשך הכביש ויורד אל נבי־שועיב — אתר דרוזי קדוש, אשר בו, לפי מסורתם, נמצא קברו של יתרו, חותן משה, הקרוי בפיהם שועיב. ליד הבניין, שבו מר־אים את קברו של יתרו, הוקמה אכ־סניה גדולה לעולי הרגל הדרוזיים, המגיעים לכאן בעם רב אחת לשנה (בשבוע האחרון של חודש אפריל) ועורכים סביב לקבר חגיגה דתית.

ליד הקבר אבן ובה שקע, אשר לפי אמונת הדרוזים היא טביעת רגלו של נבי שועיב.

מנבי שועיב אנו חוזרים לנקודת המוצא שבכביש נצרת—טבריה (9 ק"מ מנבי־שועיב). כאן אנו פונים שמאלה ויורדים לתוך טבריה.

עיר הכנרת

טבריה היא אחת מ„ארבע ה־ערים הקדושות" של ארץ־ישראל (ירושלים, חברון, טבריה, צפת). היא בנויה במקומה של רקת ה־קדומה, עיר בנחלת שבט נפתלי (יהושע י"ט). טבריה הוקמה בשנת 19 לספירה על־ידי הורדוס אנטיפס, אשר קרא אותה על שמו של קיסר רומא טיבריוס. העיר היתה מרכז חשוב בתולדות ישראל, בעיקר בימי המשנה. בה ישבה הסנהדרין ובה נח־תמו המשנה והתלמוד הירושלמי. העיר נחרבה במלחמות שבין הצל־בנים למוסלמים. לאחר שעמדה ב־שממונה דורות אחדים הוחל בבנ־יינה מחדש (בשנת 1560) בידי דון יוסף נשיא, אשר ביקש לעשותה מרכז יהודי עצמאי. אולם תכניתו סוכלה בהשפעתם של הערבים על השלטון התורכי.

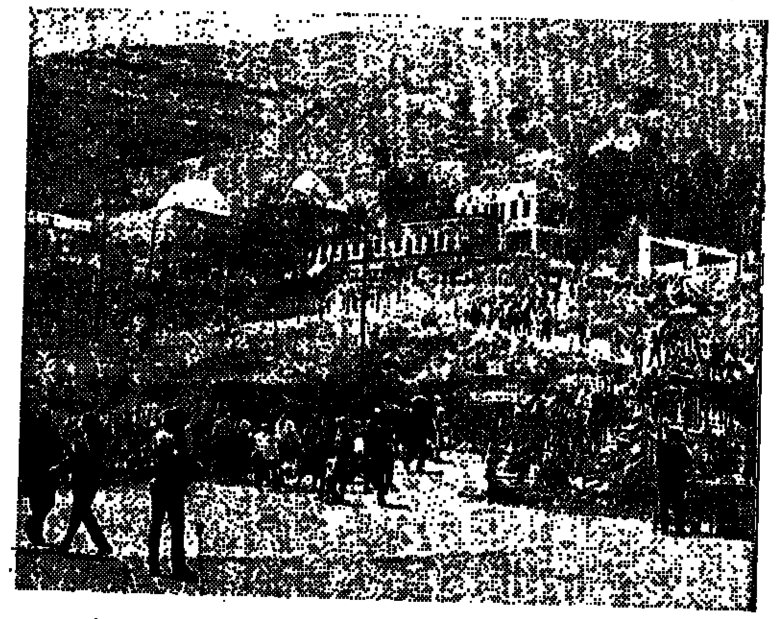

עולי רגל באים אל קבר רבי מאיר בעל הנס מדרומה של טבריה

טבריה הוסיפה לעמוד בשממונה עד שנת 1740, כאשר השליט הבדו־אי דהר אל־עומר החל לבנותה ו־להקיפה בחומות, אשר חלקן שרדו עוד מהתקופה הצלבנית. שוב נת־חדש בה ישוב יהודי, התיישבו בה חסידים מאירופה המזרחית, אולם רעידת אדמה שפקדה את העיר בשנת 1837, הרסה רבים מבתיה וכרבע מתושביה נהרגו.

עם תחילת ההתיישבות היהודית המחודשת בגליל התחתון, החלה העיר להתפתח ולהתרחב ובראשית השלטון הבריטי כבר היה בה רוב יהודי. טבריה היתה העיר המעורבת הראשונה, אשר שוחררה ב־מלחמת העצמאות (אפריל 1948).

חומות העיר

אחד האתרים המרשימים שנותרו מטבריה העתיקה הם שרידי חומות הבזלת, שהקיפו את העיר לאורך של קילומטר וחצי. כאמור, ניבנתה חומה זו לראשונה בידי הצלבנים (בשנת 1100), שוקמה על ידי דהר אל־עומר בשנת 1738 ותוקנה שוב בידי המושל המצרי איברהים פחה בשנת 1833. שרידים מחומה זו ניתן לראות לחוף הכנרת, מצפון לעיר העתיקה; ו־בדרומה של העיר, בצד הכביש היו־צא ממרכז העיר התחתית לכיוון עמק הירדן (ליד תחנת הדלק).

ניתן גם לראות שרידים ממצודתה של טבריה, המוסתרת כיום בסימטה צדדית: בשעולים מן העיר התחתית למרכזה העילי (כביש נצרת) פונים בתחילתה מזרחה, מרחק קצר אחרי תחנת הדלק (המצוייה מימין לכביש).

במרכז העיר התחתית, בדרך לתח־נת אגד ומול הגן העירוני — סימטה המוליכה אל קבר הרמב"ם (רבי משה בן מימון) שהיה מגדולי החכמים ה־יהודיים בימי הביניים. הוא מת ב־מצרים בשנת 1206 ולפני מותו ציווה לקבור את עצמותיו בארץ־ישראל. אגדה מספרת כי בעת שהובל לקבורת ממצרים לטבריה, התנפלו על השיירה שודדים וכשניסו להרים את ארון ה־קבורה לא יכלו להרימו, נתבהלו ו־הניחו למלווי העצמות להמשיך ב־דרכם לטבריה.

ליד קברו של הרמב"ם מראים את קבריהם של חכמים אחרים — רבן יוחנן בן זכאי, רבי אליעזר בן הור־קנוס, השל"ה (הנקרא ע"ש ספרו „שני לוחות הברית" — רבי ישעיהו הורביץ, מהרבנים האשכנזים הראשו־נים שעלו ארצה) ואחרים.

על שפת הכנרת, באיזור בו היה הרובע הערבי עד למלחמת העצמ־אות, נמצא המוזיאון העירוני לעתי־קות, הממוקם במסגד ג'מע אל־בחרי („מסגד־הים"). מסגד זה מצוי בדרו־מה של טיילת החוף ובו מוצגים שונים לתולדות טבריה ואזורה.

חמי טבריה

מדרום לעיר, בצד הכביש לעמק־הירדן (כ־3 ק"מ ממרכז העיר ה־תחתית) מצויים חמי טבריה, בהם נובעים 17 מעיינות מינראליים. ה־שופעים יחד כאלפיים ממ"ק ביממה. מאז ימי קדם מפורסמים מים אלה בסגולותיהם הרפואיות וכיום מצויים שם מרחצאות מודרניים עם כל ה־שירותים הדרושים.

אגדות רבות נרקמו סביב מעיי־

(סוף בעמוד 43)

היכן לאכול?

טבריה בעיקר, לאורך חוף ה־כנרת, משופעת מסעדות, שכמעט בכולן אתה מקבל מדגת הכנרת. חלק ניכר ממסעדות אלו מצויות בתחומי החופים הסגורים, אשר בהם מלתחות ושירותים וכן אפש־רות לשכור סירות מירוץ ואחרות ולעשות סקי־מים. מסעדות נוספות מצויות במרכז הטיילת שלאורך ה־חוף. אולם הללו, בגלל מיקומן המצויין, תובעות מחירים שאינם עומדים בשום יחס לרמת המזון ה־מוגש בהן.

מסעדה מהודרת, בעלת אווירה מיוחדת מצויה בחומת העיר ה־קדומה, סמוך למצודה ושמה „דו־נה־גרציה". היא שוכנת ברחוב דונה גרציה, הקרוי על שמה של מי ש־היתה שארת בשרו של דון יוסף הנשיא, בונה טבריה וכן אם אשתו, ואשר סייעה לו רבות בפעולותיו למען טבריה, זוהי מסעדה יקרת־יחסית, המשמשת גם גלריה לדברי אמנות.

מי שמבקש מסעדה עממית, שבה מוגשים, בין היתר דגי הכנרת, אך ללא תוספת מחיר עבור הנוף ה־מרהיב של האגם, יפנה אל מסעדה הקרויה „ארז" (רח' יוחנן בן זכאי). מסעדה זו, המצוייה בדרך לתחנת אג"ד, מול הגן העירוני, היא מזר־חית מעיקרה ובה שפע של מנות ראשונות פיקנטיות. מחירה של ארוחה מלאה במסעדה זו 12—15 ל"י לסועד, כולל שירות ומס.

هكذا من الأمل

משבר הגמילה של הנרקומאן

מאת **יגאל לב**

עיניו של האיש שחצה במרוצת את רחבת היכל המשפט קמו בחוריהן. פניו נראו כמסיכת כאב ואימה. כך ממהר אדם מטורף. חצה את האולם הענקי הגדוש אנשים, ומיהר אל הכביש אל מכונית שהמתינה לו בעבר השני.

מישהו כבר ישב בפנים, תימם בכפית את האופיום על אש קטנה, מילא את המזרק במים חמים ושאב לתוכו את הנוזל השקוף. האיש שזה עתה שוחרר מהמעצר זינק למכונית, קשר בתנועות חפוזות את ידו הימנית במטפחת, והזריק לעצמו את הסם. במרחק מטרים ספורים מהיכל המשפט חש איך פג הכאב שכירסם בגופו, איך צפורני הקרח שננעצו בקיבתו, נמסות אט אט.

אחר כך, סיפר: „לא האמנתי שיש ,קריזה', כמו שכולם סיפרו לי. עד שיום אחד תפסו אותי. המשטרה מצאה אצלי חתיכת אופיום. לקחו אותי לאבו־כביר. או, בלי הסם, הרגשתי מה זאת קריזה. השתוללתי. בכיתי, צרחתי, חתכתי את הגוף שלי בסכין גילוח. לא יכולתי לישון. הייתי עצור עשרה ימים וכל הזמן הייתי בקריזה איומה".

בשיחה באחד המוסדות לחולי־נפש, בהשתתפות מרכזת המחקרים של המכון הקרימינולוגי בתל־אביב, שרה בן־דוד, ניסה המתמכר להסביר כיצד גרם לו אותו סיוט שעבר עליו באבו־כביר, לבקש טיפול גמילה.

הוא נראה מטופח היטב אפילו בפיג'מה ובחלוק של המוסד. שיער שחור קצר, שפם קטן, מגולח למשעי. מפיץ בושם. קומה בינונית, נראה בו שהוא מקפיד מאוד על הופעתו. בדברו תרות עיניו אחר המראה, ממול, לקלוט את דמות דיוקנו. הוא נהנה מאוד מעצמו. נראה, כי רק כשהוא מדבר על החליפות שלו מתגנב לקולו המונוטוני והאדיש צליל של רטט. בכל השיחה עבר אותו טון יבש כמעט, שהצביע על „עוני של רגשות". הבחור, כלשון המטפלים בו, „איננו יכול לספוג חוויות עמוקות ואולי זו אחת הסיבות שהוא זקוק לגירוי מלאכותי של סם".

מחשיש לאופיום

יש לו פנים חלקות ונאות, אולם דרכו איננה חלקה כלל וכלל. יליד צפון־אפריקה, עלה בעליית הנוער בגיל שלוש־עשרה, נשלח לקיבוץ, נפלט, הגיע ליפו ושם מצא את מקומו.

„אחרי חודש ברחתי מן הקיבוץ. הלכתי ליפו. לא ידעתי שום דבר על המקום. פגשתי שם ידידים. התחלתי להסתדר. לאט לאט התרגלתי לחשיש. קודם הראש שלי הסתובב, אבל אחרי כמה זמן זה לא השפיע עלי. אחר כך גיליתי כבר דברים גרועים מחשיש, את האופיום. בגיל ארבע־עשרה גיליתי את המוסד הראשון. לא הייתי מספיק מבוגר בשביל בית סוהר".

— איך הרגשת?

„הרגשתי סגור. כל הזמן ברחתי. תפסו אותי ושמו בכלא תל־מונד. בפעם הראשונה הייתי שלושה חודשים. אחרי זה ישבתי ברמלה שנה, ואחרי זה עוד שנה וחצי. ישבתי על החזקת סמים, על גניבות".

הוא לא סיפר, כי ישב גם על סרסרות. על עסקי הנשים שלו לא דיבר כלל. גינטלמן.

„בפעם הראשונה לקחתי חתיכת אופיום וזה לא היה לטובתי. החבר'ה אמרו לי: קח, זה יותר טוב מחשיש. למה לך לקחת כל הזמן חשיש? תאכל את זה, תשתה כוס תה ותראה איך אתה מרגיש. ניסיתי. בפעם הראשונה היקאתי את הנשמה שלי. אחרי זה הרגשתי טוב. הייתי מבסוט. למחרת ביקשתי עוד חתיכה. אמרו לי: אל תמהר, זה מסוכן. סיפרו לי על קריזה, אבל לא ידעתי כלום על קריזה, כי אתמול הרגשתי טוב וככה התחלתי לקחת את האופיום כל יום".

ל.ס.ד. ומצב־רוח

„ל.ס.ד. אני לא לוקח כל יום, רק פעם בשבוע, לא יותר, זה דבר מסוכן, שורף אותך כמו אש, אתה לא יכול לשלוט בעצמך כמו אחרי אופיום, פעם קרה לי שאחרי שלקחתי ל.ס.ד. ניסיתי לדקור בחורה עם סכין. זה היה חג. היא אמרה לי: בוא ניקח טריפ. חצי לך חצי לי. שמעתי על טריפ כשהייתי בכלא.

„אמרתי לה: זה לא טוב, עזבי אותי. אני בעד אופיום, לא רוצה טריפ. ביקשה, ביקשה אז לקחתי. נתנה לי קצת. הלכנו לרקוד עד חמש בבוקר. אחר כך הלכנו לבית שלי. היא הלכה לישון אני נימנמתי. פתאום הסתכלתי עליה ונזכרתי שפעם הייתי בכלא בגלילה. נזכר, נזכר, נזכר ואז אני רואה את הצל מהחלון נופל עליה בדיוק כמו סורגים של כלא.

„אני לא יודע, אבל אני רציתי החוצה ולקחתי סכין מהמטבח. ניסיתי לדקור אותה, אבל כשהסכין כבר היתה עליה עזבתי אותה. הרבצתי לה. הרגשתי שאני מחזיק את עצמי קשה. כמו כלום הייתי הורג אותה באותו לילה".

הוא מיתחתק, כאילו הוא מנסה לחיות שנית את חוויות המסע: „מאז אני מפחד מל.ס.ד. אני לא בן־אדם אלים. בחור שקט. לא אוהב להרביץ. הל.ס.ד. ניסה להרוג אותה.

„אני עדיין מישתמש בזה מדי פעם, אבל נזהר. לוקח קצת אבל שם לב עם מי אני הולך ולאן אני הולך. הל.ס.ד. נותן כל מיני מחשבות טובות ורעות. זה תלוי במצב הרוח שלך כשאתה לוקח אותו".

גירושין בכלא

הוא מתחתן. תמיד נאחזים [illegible] מן העולם החיצון כדי שימשכו אותך מתוך התהום שאתה שוקע בה.

„לא לקחתי סמים אחרי שהתחתנתי. אבל אחרי זמן קצר התחלתי לקחת אופיום בלי שתדע. אבל היא גילתה. מצאה חתיכת אופיום ששמתי מתחת למזרן. התחילה לעשות לי בזיון. אמרתי שאלך לבית־חולים, שאגמל עם הסם. הבטחתי לה הכל. ואז תפסו אותי. נשפטתי למאסר.

„גיליתי שהיא בוגדת בי. זה היה כשישבתי. אתה יודע מה זה לבן־אדם לדעת שהאשה שלו בוגדת בו והוא לא יכול לעשות כלום? זה שיגע אותי יותר מחוסר הסם. תיכף אחרי שהשתחררתי התגרשנו. אם כבר, אז להיות לבד. אם כבר אז לנסות לבד. אחרי שהיא בגדה בי הייתי צריך לקחת יותר סם, או מה יצא לי מכל החתונה הזאת?".

ואז הוא פונה בפעם הראשונה לי מוסד הגמילה. העובדת הסוציאלית מפנה אותו לרופא. בתעודה שלו כתוב כי האיש נרקומן, נשפט פעמים רבות למאסר. הרופא מפנה אותו לטיפול גמילה. על הפגישה הראשונה שלו עם בית החולים לחולי־נפש, המחזיק כמה מיטות גם לטיפול גמילה בנרקומנים, הוא מספר: „פחדתי מהמוסד הזה. ישבתי כמה ימים ולא יכולתי לסבול. ברחתי מבית־החולים. התחלתי שוב בסמים. פשוט לא יכולתי".

הוא מתכנס בתוך עצמו. נהיה אטום. כזכוכית שקופה שלפתע איבדה צלילותה ומסתירה את שבתוכה.

„אתה מבין מה הצרה של הנרקומנים? כל קורבן רוצה להפיל עוד אחד ועוד אחד. ככה תמיד יהיה חומר, ככה תמיד יהיו חבר'ה לעשן אתם".

ואז הוא חוזר אל נסיון־הגמילה הראשון שלו בבית־החולים. „בפעם הראשונה שבאתי לכאן מרצוני הטוב, בן־אדם, לא יכולתי לסבול. אחרי חמישה ימים באה לי הקריזה, צעקתי, בכיתי. אמרתי אני הולך הביתה. אמרו לי תישב פה כמה חודשים ואז תבריא. אמרתי אני לא יכול, הקריזה חזקה מדי. נתנו לי לצאת.

„יצאתי. לא הסתכלתי על כלום, לא על משפחה, לא על חברים, רק רצתי ישר לרחוב 60 לקחת סמים. והדבר הזה חזר שלוש פעמים. שלוש פעמים נכנסתי לבית־החולים ושלוש פעמים ברחתי. הכאבים, בן־אדם, הכאבים של הגמילה משגעים אותך".

„רליז אחד"

עולמו של הגבר בעל העיניים הכהות ויסורי הגמילה שלו אופייניים לנרקומנים רבים שעוברים את הגמילה. אף על פי כן, בברלין ביקרתי מוסד גמילה מיוחד במינו שבו עוברים הנרקומנים טיפול־גמילה בלי סמי־הרגעה ובלי כאבים.

בית כהה וכבד. בעיבורה של ברלין־המערבית. בחוץ נעליים, מגפיים. אתה עולה לקומה השניה. כאן חיים בקומונה תשעה נרקומנים. המנהיג, בחור כבן שלושים וחמש, מוצק־גוף, בעל שיער בהיר, הוא עצמו היה נרקומן ועבריין ויחד עם אשתו יצא למסעי ל.ס.ד., לגניבה ולשוד.

לאחר שנגמל הקים מוסד הקרוי „רליז — 1", שאין לו אח ורע בתולדות נסיון־הגמילה של הנרקומנים. הבחור סיפר:

„אצלנו אף אחד לא מעשן. בחור שבא אלינו אנחנו עוזרים לו להיגמל בלי סמי־מרפא, ואף על פי כן הוא נגמל בלי כאבים. „אנחנו עובדים יחד. מתחלקים בכסף. משטרת ברלין הבינה את מצבנו והעמידה לרשותנו מכונית שנמצאה גנובה ללא בעלים".

כיצד אפשר להסביר את העובדה שבחורי „רליז־1" עוברים את הגמילה ללא פחד וללא יסורי הקריזות האיומים? הוא עצמו מנסח זאת כך:

ידידים

„אנחנו נמצאים כל הזמן יחד עם הבחור. לא עוזבים אותו לרגע. עוברים את משבר הגמילה. הוא נמצא באווירה רגועה של בית פתוח, בין ידידים, בין אנשים שדואגים לו.

„כל אחד מאתנו עבר את זה. לכן אנחנו יודעים איך לטפל בחבר שהגיע. כאשר אדם לוקח סם הוא מעלה בכמה דרגות את מצב־הרוח שבו היה שרוי קודם אם הוא שמח ומאושר. הוא הופך שיכור משמחה. אם הוא מדוכא הסם מוריד אותו עד תחתיות הדיכאון, אותו דבר עם גמילה.

כאשר אדם עובר גמילה הוא צריך להיות שרוי באווירה רגועה, ואז פרוסה רשת מתחתיו, רשת בטחון שקולטת אותו, כי כל נרקומן הוא כמו לוליין המקפץ גבוה גבוה, ואם הוא רוצה להיגמל הוא נופל ממרומי הטראפציה. אנחנו מכינים את רשת הבטחון".

„רליז — 1" הפך לשם־דבר בנסיון טיפול בנרקומנים ועתה החלו לצוץ באירופה „רליזים" נוספים. הנסיון הצליח. הנרקומנים שבאים ל„רליז" נגמלים לא רק באופן גופני אלא גם באופן נפשי. הם לא מפחדים ללכת לשם. להיפך, כל מי שנגמל הפך לשגריר ה„רליז".

ניצני גישה חדשה

התאחדות הסטודנטים בישראל מבקשת גם היא לנסות להקים בארץ מוסדות כאלה. בחוזר שהופץ בימים אלה בין שרי הממשלה מעלים הסטודנטים הצעה „לענות על חלק מהבעיות המתעוררות בכל הקשור בבעיות הסמים ובבעיות הגמילה".

לפי אחד הפתרונות המועלים תוקם יחידה מיוחדת לגמילה. עצם הקמת יחידה מסוג זה מבטל את התלות במוסד לחולי־נפש ובמוסדות לטיפול בעבריינים (רשות המעוררת פחד). הסטודנטים מציעים, כי המרכז הישראלי לגמילה יופעל בתורנות תחת חסות משותפת של מוסד רפואי, מחלקות לפסיכולוגיה ועבודה סוציאלית של האוניברסיטאות השונות. הוא יאומץ על־ידי התאחדות הסטודנטים שתדאג כי האנשים שייפגשו עם הנגמלים יהיו מתוך החברה הבריאה ולא מקרב חולי־הנפש.

אך איך עובר הצעיר את יסורי הגמילה שלו במחלקה מיוחדת של מוסד לחולי־נפש במוסד בארץ?

הוא מכין את עצמו לקראת הגמילה, לבדו. לאחר שלוש בריחות מבית־החולים הוא יודע כי הוא צריך לעזור לעצמו. „פחדתי מהקריזה והכנתי את עצמי. היתה לי חתיכת אופיום, בערך עשרה גרמים. לקחתי את זה פירורים פירורים. הייתי לוקח פירור בבוקר ופירור בערב. עשיתי זאת כדי לא לחטוף קריזה, אבל היה לי משעמם בלי להיות מאסטול.

„אתה מבין? לקחתי את זה ולא היה לי ראש (יש שלושה שלבים: בשלב הראשון כואב הראש; בשלב השני כאב הראש נעלם: בשלישי, כשלוקחים מנה נוספת, אתה מרגיש את הראש)".

בסוף התגברתי

אבל מה? היה לי משעמם.

„המשכתי ככה עשרה ימים ואז הלכתי למשרד הבריאות. סיפרתי להם את ענינים. הם נתנו לי מכתב וככה באתי הנה. ידעתי שאקבל את הקריזה. אמרתי לעצמי, זו תהיה הפעם האחרונה. אני מוכרח להתגבר. ובאמת, הקריזה לא היתה כל כך קשה. למרות זה היו לי כאבים בכל הגוף. שלשולים. לא ישנתי. לא רציתי לדבר עם אף אחד. לא רציתי שידברו אתי. שלא יבקרו אותי.

„כאשר ביקרו אותי ממש השתוללתי. צעקתי. קיללתי. רציתי להרביץ לרופא. ואז הם קפצו עלי ונתנו לי זריקת הרגעה. למחרת שוב השתוללתי. התחלתי לצעוק. הרופא אמר לי מה יש? אמרתי אני רוצה לצאת מכאן. אגיד לך את האמת. כבר לא חשבתי על כלום. רציתי ללכת לרחוב 60, לקחת את הסם ולגמור עם הכאבים. אבל לא נתנו לי. בסוף התגברתי. הרגשתי יותר טוב. אם לא הייתי גומר עם הקריזה. לא הייתי יכול לשבת כאן ולדבר. גמרתי רק לפני שלושה ימים".

הוא משתתק רגע. מתבונן על סביבותיו. על המוסד הלבן. החלון פתוח וכמה חולי־נפש רובצים על הדשא בתנוחות מוזרות כמו עצים שנכרתו. „מה אני אגיד לך, לא צריך להכניס נרקומנים לבית־משוגעים. כשאתה בא לבית־חולים כזה, רק אתה נכנס, כבר אתה רוצה לברוח.

„למה? זה כואב. אנשים מתעצבנים, מקבלים קריזה, מדוכאים. אז בא לך לברוח, רק לא לראות את המוסד הזה ואת האנשים".

הוא נגמל. גופנית. ומה מחר?

הוא לא חושב הרבה על המחר. „יש לי אחיות שגמרו גימנסיה. נשואות. כשאני הולך לבקר אותן אני מרגיש עצמי אחר מהן. אני לא מרגיש אתן נוח. הייתי רוצה להיות כמוהן, אבל עכשיו קצת מאוחר. אם הייתי מתחתן, הדבר הראשון, לא הייתי מביא את אשתי ליפו. למקום שאני גר שם עכשיו. הייתי עובר למקום אחר. למקום שאני יכול ללכת זקוף ואף אחד לא יגיד עלי מלה.

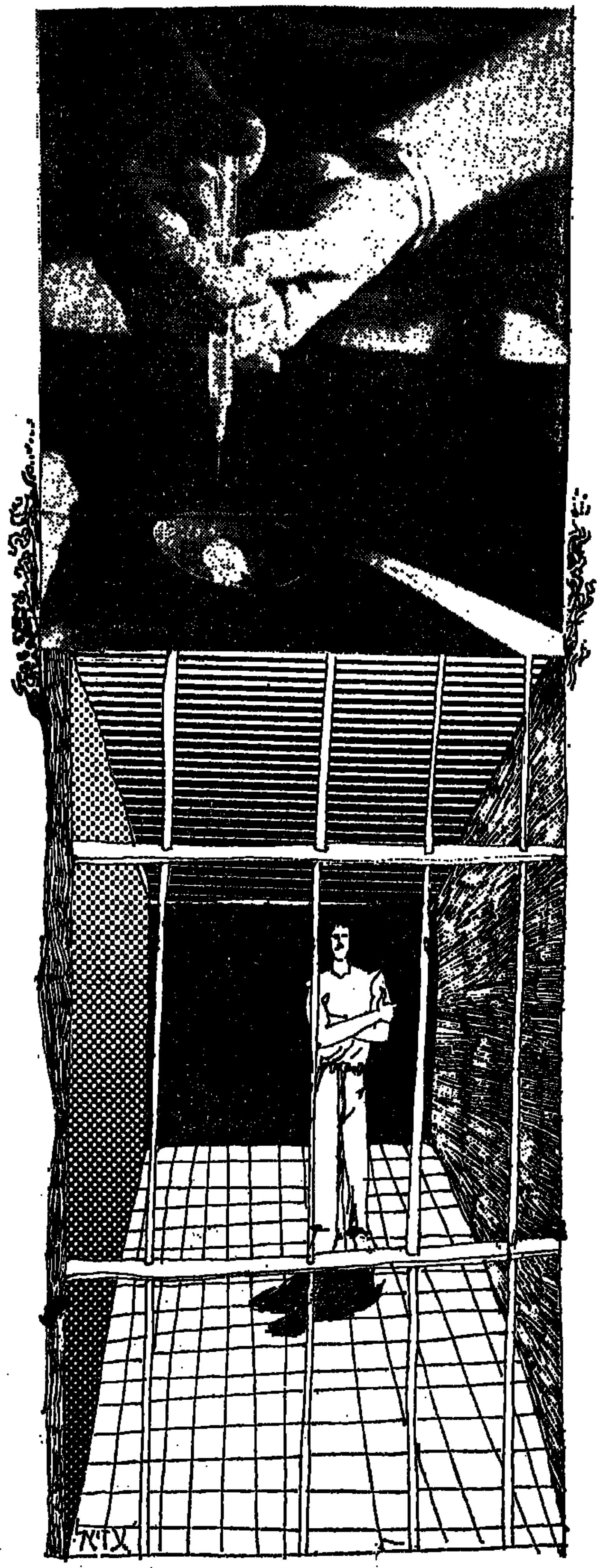

רחוב 60 ממתין

„עכשיו אני יכול לחיות בלי סמים, לא הייתי אומר זאת לפני כמה ימים. אבל עכשיו אני יכול. תראה. אני יוצא עכשיו החוצה. אין לי עבודה. אין לי משפחה. יש לי רק החדר המחורבן ביפו. ואני חשבתי הרבה. לא פעם, עשרים אלף פעם. אמרתי לעצמי שהנה לא אחזור יותר".

מעבר לסף בית החולים ממתין רחוב 60, ביפו, שם יושבים החברה הטובים על שרפרפי עץ קטנים. הידידים היחידים שיש לו. הבן־אדם זקוק לידידים. איזה ערך יש לגמילה מסם אם אין לך חברים?

על ידידיו הוא מדבר בערגה. „ברחוב 60 אנחנו נפגשים כל הנרקומנים יחד. יושבים, מדברים".

— על מה?

„על מה יש לדבר? החברה מדברים רק על מה שמעניין אותנו. סמים. זאת סחורה טובה. זה אופיום נקי. זה לא נקי. הופיע סוכן טוב בשטח. כולם מסטולים כל הזמן, אבל אלה החיים.

מעבר למפתן בית החולים אורב רחוב 60. רק כשאתה משוחח עם הבחור במוסד הלבן אתה חש את גודל הסכנה הממתינה לו בחוץ. גם עכשיו, אחרי שנגמל, הוא מדבר על הסם בערגה.

„כשאני מזריק לי את האופיום אני מתרגש, כי עדיין לא קיבלתי את המנה. אז אני רועד. מוצא את הוריד כמה שאפשר יותר מהר. ואז אני נעשה אדום כמו עגבניה. אחרי זה מתחיל הסם לעבוד על כל הגוף. אני מסטול. זוהי הרגשה הכי טובה. אתה מתגרד פה ושם אבל זוהי הרגשה הכי טובה לנרקומן. אני ממש מתגעגע לזה. בדיוק עכשיו, כשאני אספר לך את זה, אני ממש מרגיש את זה. ממש".

מחר הוא יוצא מבית־חולים. איזה תחליף יינתן לו, להתמודד בעזרתו עם רטט הסם?

هكذا من الأصل

היום 2 עמודים

יום ו'
13 ביולי
1973

הצד הרביעי

העורך והכותב הראשי
יהונתן גפן

THE FOURTHSIDE SAGA ● העתון ביותר במדינה

הכלב „רקסי" בראיון מיוחד ל„צד הרביעי":

הייתי כלבו של רס"ר נעפסוביץ'. „באתי, הרחתי וניצחתי"!

ברגשות מעורבים ניגשתי אמש למלונתו של „רקסי", כ-לב החשיש, שהביא אתמול ל-גלוי כמות עצומה של אופיום וחשיש. במלונה המרווחת קי-בל אותנו רקסי בנביחות שמ-חה והזמין אותנו להתכבד ב-עצם שלו. ליד הכלב, עמד ה-כלבן, רס"ר נעפסוביץ' ונבח נביחות קטועות, חסרות מש-מעות.

שאלה: רקסי, איך ההר-גשה שלך אחרי שתפסת כמות שיא של סמים אסורים?

רקסי: סיפוק רב. ואהה-אה ו—אהה, אם אפשר להתבטא בצורה כזאת...

שאלה: ספר לנו על הש-תלשלות העניינים בבקשה.

תשובה: בבקשה. הייתי כלב רגיל, קצת ביישן אפילו, עד שבגיל שלוש התגייסתי למש-טרה ואולפתי להריח חשיש ו-אופיום. היו לי כמה חדשים קשים. ראיתי צבעים משוגעים. שמעתי קולות. אבל בסוף ה-כניסו אותי לעבודה. בסיורים הראשונים היו לי כמה פש-לות. תפסתי פעם אחת לקרדה ווג בעלי אילת אבל לאט לאט השתפרתי, עד אתמול ב-לילה, שתפסתי את כמות ה-שיא.

שאלה: טוב לדעת שיש עוד כלבים עם אידיאולוגיה בארץ הזאת.

תשובה: תודה, תודה רבה.

שאלה: יש איזה שיר ש-הייתי רוצה לשמוע במיוחד?

תשובה: כן, יש שיר ישן שהולך בערך ככה: „חיי חיי נעלים, בלי סוליות נעליים..." מכירים? ואני מקדיש את ה-שיר הזה לרס"ר שלי נעפסי, ל-כלב גיורא שמשרת אי-שם, ולאבא שלי מיקי שבטח גאה בי מאוד, אחרי כל מה שכתבו עלי בעיתונים.

כלב החשיש „רקסי", שהביא לגלוי הכמות העצומה של האופיום והחשיש.

כתבנו מתחנף טלגרפית מצומת פ"ת:

עם דדו ברמזורים האדומים!

אני מחכה לטקס הזה כבר הרבה שנים, וסוף סוף זה קרה, אתמול (יום א', 8 ביולי) כש-חזרתי מהעבודה ראיתי אותו, את הרמטכ"ל. אתם מכירים את זה, כשעומדים ברמזור ומחכים לירוק, מסתכלים ימינה ושמא-לה, לחפש חברים חדשים על הכביש. עמדתי לי בשעה חמש וחצי בצומת שמחבר באופן זמני את כביש חיפה עם כ-ביש פתח תקוה, הסתכלתי ימי-נה וראיתי טוסטוס עם איש קטן, ומשמאל, חלון מול חלון, כל כך דומה לתמונה שלו, ראיתי את רב אלוף דוד אלעזר בכבודו ובעצמו.

עכשיו, קודם כל, יפה ש-רמטכ"ל עומד באור אדום כמו כולם. זה כבר שתי נקודות לז-כותו. חוץ מזה, האדום בצומת ההוא הוא ארוך במיוחד ו-הייתי יכול לשחק איתו קצת. פתחתי את כל החלון של רכבי הצנוע, הצצתי לעברו, והרי-בצתי חיוך קטן והנפני, ומצי-מצתי בעיני כדי להשפיל את עצמי בעיניו. ואז, לאט לאט, הוא הסתכל עלי. הוא, אדריכל הנצחונות, מלך הצפון — הסתכל עלי, אחרון מומ-נאי השלכת; הנוסע הביתה, ל-משפחה מרובת ילדים בביתו האפור אשר בגבעתיים הבירה.

איזה ראש גדול! אמרתי ל-עצמי. כמו פלקאט. ורציתי ל-צלול אל תוך עיניו הגיבורות וללחוש לו בשקט: „נו, היה שקט הלילה? הכל בסדר ב-גבול ז?" אבל, מרוב התרגשות, לא יכולתי להוציא מלה. ואז קרה הפלא הגדול. הרמטכ"ל הרב אלוף הביט ברמזור ודי-בר. דיבר לא בטלויזיה ולא ברדיו, דיבר על ידי ממש. הוא אמר: „ירוק, תיסע". ות-נהג שלו עזב את הדוושה ו-זינק בעליה. בעינים עצומות רדפתי אחריו והסתערתי על כביש חיפה.

מכתבים למערכת

הגננת של אמא שלי

ליהונתן גפן שלום רב

בעניין רב קראתי את המכ-תב למערכת של האזרח אליהו שלומי. הוא ביטא את שאט הנפש של חלק גדול של ה-ציבור הישראלי ביחס אליך. בשנת 1925 הייתי גננת ב-נהלל ומחנכת של אמך, וגם הייתי בידידות עם סבתך וסבך שמואל ודבורה דיין.

מתוך זה תבין שגם אני צב זקן המאריך ימים וגם מעיז לחשוב שיש לי הזכות לחיות ולהתקיים בכבוד, וחושבת ש-אינני מקפחת אף פרגית צעי-רת. כן, זיקנתי אינה מביישת את נעורי, אך נעוריך מביישים את זקניך.

אנחנו בנינו לכם מולדת.

בנינו לכם דמוקרטיה, עם כל המעלות והחסרונות שב-דמוקרטיה. יש לכם חופש ש-לא רבים מאזרחי העולם זו-כים בו. אך אתה ודומיך (כמו האובלומוב של „הארץ") רק מלכלכים מצרך חיוני הנקרא נייר. אינני מבינה למה עתו-נים כמו „הארץ" ו„מעריב" מדפיסים אתכם. לכו ועשו ע-בודת כפיים פרודוקטיבית, כי יש חוסר בידים עובדות. אני שולחת לך את כתובתי האמי-תית, אינני פחדנית. ואם תבוא אלי, אפילו אכבדך בכוס קפה טוב, אף כי לאמיתו של דבר יש לי רצון לתת לך סטירת לחי אשר תצלצל מתעלת סו-אץ ועד הגולן.

לאה ישראלית פז-שחר
רח' יגור 18 תל-אביב

„הצד הרביעי" משיב: קודם כל, אני אוהב אותך, משום ש-באמת כתבת מה שאת מרגי-שה, וזה נדיר מאוד, בעיתונות שלנו. גם אני כותב את מה ש-אני מרגיש, וחבל שאנחנו לא מרגישים אותו דבר. אולי זה משום שהיית גננת של אמא שלי, תפקיד שבוצע לפני הרבה שנים, בזמן שבניתם לנו את הדמוקרטיה, את ארץ המולדת, ואת שאר הדליקאטסים. בקשר לעבודת כפיים פרודוקטיבית: הלואי ויכולתי, אבל כל דבר נופל לי מהידיים, היית צריכה לראות אותי אוסף ביצים בכפר מולדתי ומפצח חצי לפני שהן מגיעות ל„תנובה", עוד המצאה של הדור הישן והטוב. ואת לא תתני לי שום סטירה כי אני אצחיק אותך, ורק אשתה מחר את הקפה הטוב שלך, ואברח מחר.

שלך עם נשיקה על המצח,
יהונתן גפן

1:16

„כל ילד ששה עשר בנפש ישראל נתון במצוקת העוני" — דו"ח ועדת המצוקה

תזרקו לי קלפה של תפוז
בגרגר שעועית.
כי אני הוא האחוז
שעצוב, שרעב תמיד,
ואני מסתכל
על הפה שלכם
על הפה שאוכל
ואינו מרחם.
שלשה בני אדם
לי מושכים בשמיכה
ואני לא נרדם
כי בטני נפוחה.
אני גר בין קירות
שנופלים בלילות
למטה עמוסה
בשכבים מקלות.
רואה את המסבות
שלכם, בחלום,
אוספים עוד מיליון
לספינת השלום,
מתרימים הון להון
לענין בטחון,
ורק לכבודי הקטן,
משום מה,
עוד לא ערכתם שום שיר
בבנין האמה.
אז תרשו לי היום
להפסיק להמתין,
להפסיק לחלום,
ופשוט להשתין
על כל הסופרים
אלופי המחאה,
על כל השירים
המטבולים בחמאה,
ועל כל בעלי
המאה והדעה.
כי אני הבושה שלכם,
אני הילד המפסידה.
אני אחד חלקי שש עשרה
עצוב,
ורעב.
תמיד.

למשכנע
מנחם גפן
לרגל נישואיך
עם הגומלת
דיאנה ריג
מזל טוב
(ותודה מיוחדת על כל המתנות היפות שקיבלנו במקומך)
יהונתן גפ...

שפה אחרת

בזמן האחרון, אני נתקל יותר ויותר באנשים שמדברים אתי בשפה אחרת. אני רואה אותם, מבוגרים, מכובדים ו-נבונים, שפתותיהם נעות לעו-מתי, קולם נשמע, אבל אין לי מושג על מה הם מדברים. כ-אילו מהירה. ותהליך זה הוא הדדי בהחלט, גם שפתי אינה מובנת להם. ואנחנו לא צרי-כים מלים כדי לדעת שאנחנו משדרים על שני גלים שונים לגמרי.

רק רשע ומסית יאמר לי: „זה משום שאתה בז להם, אתה חושב שאם אתה צעיר, העולם שלך, ולזקנים אין זכות קיום (ראה מכתבים למערכת)". מי שמכיר אותנו היטב יודע עד כמה אנחנו אוהבים באמת את אותם זקנים נפלאים, ועד כמה קשה לנו להיות כה מעריצים את קרבתם ואת חזונם, ובו-בזמן, כה רחוקים וחסרי אונים. צר לי לדעת שראש ה-ממשלה שלי, למשל, לעולם לא תבין את כוונותי הגלויות לגמרי, וזה — לא משום שהיא איננה מספיק נבונה, אלא רק משום שהיא לא מדברת באו-תה שפה. והמפגש בינה לבין להקת הסופרים על רקע איק-רית-בירעם הוא רק דוגמא אחת לחוסר קומוניקציה מוח-לט, שיחה ללא מתורגמנים, דיון אבוד מאוד.

הפוליטיקה שלי זה לא הפו-ליטיקה של הממשלה, והמהפ-כה החברתית (הצורות החד-שות בשירה, תיאטרון, מוסיקה וציור) היא באופן טבעי — גם קרב נטוש על כתר כלשהו, ולא מרוע לב, אלא רק בתק-ווה, המשותפת לנו ולזקננו, ליצור עולם טוב יותר, שלם יותר, חופש מיני, ומוסיקת פופ (פסטיבל וודסטוק יכול לשמש כאן כאב-דוגמא מוצלח) נהפכו לחלק מן המוסר החדש, הת-פרצות שקשה להתעלם ממנה, התפרצות גועשת של ביטוי אישי ומיני, התנהגות חפשית יותר שיש לה, ללא כל ספק, גם השלכות פוליטיות כאלו או אחרות. אין זה פלא שהבול-טים ביותר במהפכה החברתית בארה"ב, הם גם אלו שעוסקים בפעולות פוליטיות. ג'יין פונ-דה שעומדת על כל ארגז ה-סוף, בלי חזיה, ומדברת נגד המלחמות, וגברת ג'ואן באאז, שהיא אולי זמרת העם המפור-סמת ביותר בעולם, נאסרה כבר פעמיים בעוון פעולות פו-ליטיות עוינות למדינה. ג'ון לנון מדבר בזמוניו המלודיים על הרצח באירלאנד ועל חופש האשה, ובסן פרנציסקו מופסק דיון טלויזיוני חי על ההומו-סקסואליזם בצעקות של אלפי סטודנטים: „חמין אינו תוע-בה! קמבודיה היא תועבה!"

אין זה רק ערבוב תחומים, יחסי ציבור, ואופנה חולפת. זאת היא, בין השאר, גם הפו-ליטיקה של העתיד, בה המה-פכות המוצלחות תהיינה אלה הרב-גוניות, שאינן רק שוב-רות מיתוסים ישנים ופרות ק-דושות ועתיקות, אלא גם מצי-עות תחליפים חברתיים אחרים.

מההסטוריה אנו לומדים ש-המהפכות הנועזות ביותר, יכו-לות להיות שמרניות וצרות או-פק מאין כמותן. ומעולם לא היתה מהפכה חד-צדדית כל כך כמו זו הרוסית (1917) בה לא הרשתה ההנהגה כל מחווה של חופש תרבותי או מוסרי. או כתב החבר לנין לקלרה זטקין: „אין סוף לרשימת חטאייך, ה-חברה קלרה. וסיפרו לי, שב-משך כל אותו דיון עם הפוע-לים התעסקת בעיקר בשאלות מין ונישואין. בקושי יכולתי להאמין למשמע אוזני..."

לא מדובר כאן בשנאת עי-וורת לכל מה שחדש ואוונ-גארדי, אלא — שוב — בעי-מות הבלתי נמנע בין שתי ש-פות, בין שתי תת-אידיאולו-גיות. על הנוער שלנו להתיי-חס בכבוד המכסימלי אל החו-זים והבונים, ולתת להם את כל הערך הנוסטאלגי הדרוש. אבל — לעומת זאת — תהיה זו כניעה מבישה לוותר על כל חלומותינו תמורת הסדר הישן, השפה האחרת. על אף כל או-

הכלים שברשותי. כל זמן ש-יש לי בכלל חשק לזה.

יש שיר של ייטס שמבטא בנאמנות חיפושים אלו שלי. השיר נקרא „בוא החכמה עם הזמן", ואני מביא אותו להלן בתרגומי החפשי:

עלים יש הרבה, אך רק שורש אחד

ומוליך שולל. מדי פעם אני מקשיב לתכניות „לטעמי" ב-שידורי ישראל, בהן מגישים נבחרינו את טעמם האישי. הרגשתי שאני מכוייל על תח-נה זרה. מר מנחם בגין אמר לאחד מעמיתי, בראיון שעדיין לא פורסם: „בתחילה חשבתי ש„פופ" זה כושר, ככה זה על

האריה

זה קורה אפילו לאבות הכי לא מסורים, לקום בשמונה-תשע בשבת בבו-קר, להענות להפצרת אשת החיק והצ'יק („עשה לי טובה וקח קצת את היל-דה הזאת שיהיה קצת ש-קט בבית), ואם אתה או-הב את הים בשבת כמוני, תמצא את עצמך שם פע-מיך אל גן החיות שעל יד עירית ת"א—יפו, תיכף אחרי החור הגדול שחפרו בתוך העירייה הגדולה.

לקחתי את הילדה, לבשתי חליפת ספארי קלילה, הסרתי את הרובה הישן והטוב מה-קיר, שקית אוכל מלאת מיץ ענבים ובקבוק תה נזיל. וזהו, בעקבות הפילים, לגן החיות. כל הדרך אני מרגיש מאוד טרזני, ומסביר לילדה, קצת בעברית וקצת בסווהילית עתי-קה:

„עוד מעט נראה אריה שירה, האריה יקפוץ בום בום בום, והנמר יעשה מיאו מיאו. תי-כף שירת תראה קוף גדול מצ-חיק עם בננה חח חח חח. הנה, הגענו!"

החניתי במקביל לג'יפ מ-נומנם ונכנסנו פנימה. המון אבאים באים לגן חיות בשבת בבוקר, משום שהרבה גברים מעדיפים לראות פילים בשבת בבוקר במקום את הנשים ש-להם. הזדחלתי עם הילדה ב-סוף הטור הרגלי, ואז, להפ-תעתי הרבה, ראיתי שכל החיות ישנות. האריה ישן על הבטן, עיניו טיבו, וה-נמר רובץ בפינה שלו, הקופים מנמנמים על קליפות של בט-נים, הפיל נרדם בעמידה, כמו אידיוט, ואפילו כלב הים צף על גבו וישן שנת ישרים. מרק ספיק.

זו היתה אכזבה גדולה, לילדה, אחרי כל הסיפורים על

هكذا من الداخل

ה„מקסי" שב לאופנה, גם בשעת־בוקר מוקדמת.

אולי שמלת שמש זעירה!

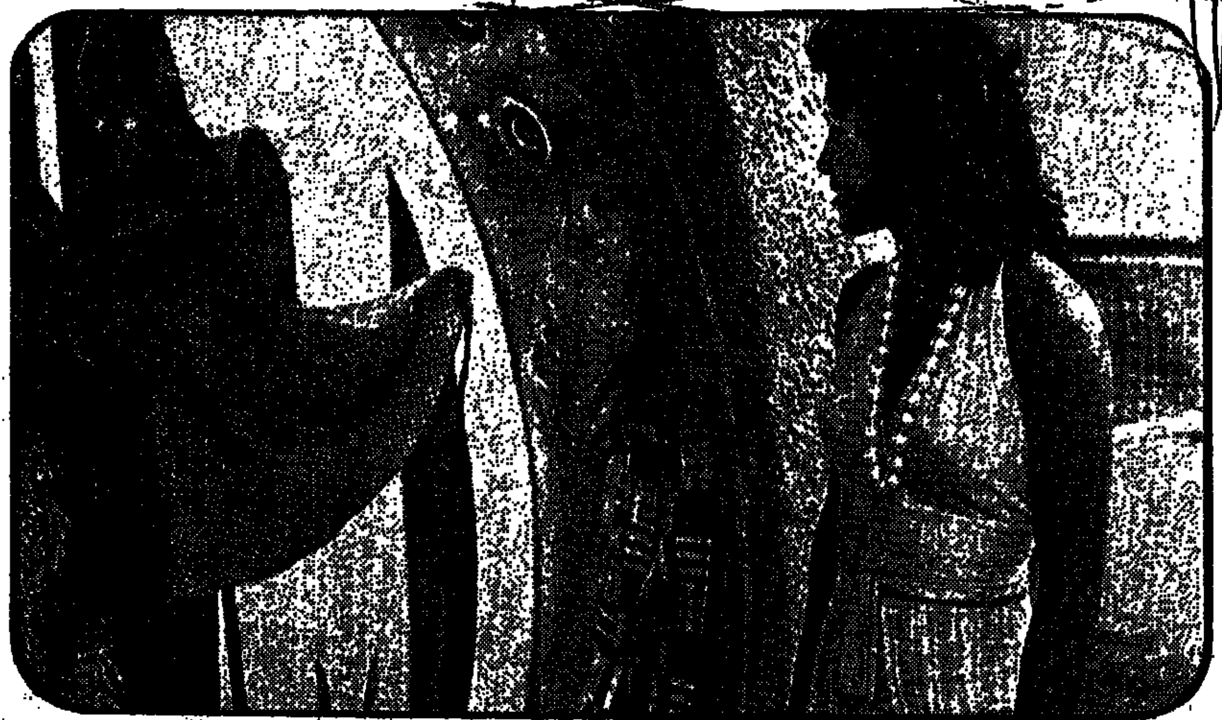

בדרך לקניות, ב„טי־שרט" [illegible] סמל הנשים ה„משוחררות"..

[illegible]

קיץ פלש לרחוב בקרנבל עליז של תלבושות חשופות, שונות ומשונות. „מקסי" ו„מיקרו־מיני", מכנסונים וחולצות זעירות החובקות את ה־חזה ומגלות מתנים. אופנה ססגונית שאינה מותירה הרבה לדמיון, הכל גלוי וחשוף וכל המרבה בהצגת משטחי עור שזופים, הרי זה משובח...

אופנת ים־תיכונית זו הנראית בימים אלה ברחובותינו, לא בישראל נולדה. ראשיתה בסמטאות סאן־טרופה, על חופי ה„קוסטה אזמרלדה" ובעיירות הנופש הקטנות, הנצמדות לחופי הים הכחול, שאליהם באות בנות אירופה צמאות־שמש כדי לאגור כמות מירבית של קרנים אולטרה־סגולות בכמה ימי חופ־שה, לפני שתחזורנה לגשם ולקור.

המציאו אותה כמה מבעלי הבוטיקים הקטנים הפזורים בעיירות הנופש בעלות השם, שהם למעשה הקובעים מה באמת תלבשנה בנות־חוה צעירות, בימי הקיץ — הם, ולא אופנאי פאריס, לונדון וניו־יורק.

אולי לכן זו אופנה עליזה ומשוחררת ששולטים בה בערבוביה עליזה, המראה הרומאנטי ומראה הג'ינס. חצאיות מקסי ארוכות ושמלות עשויות משבצות פסטליות, בוורוד־לבן ותכלת־לבן, „בצי־רוף כובעי־קש גדולים שעליהם מוצמדים דובדבנים מפלסטיק. חצאיות ג'ינס ארוכות, עם כובעי בוקרים. מכנסי „שלשת־רבעי" מרושלים בסגנון שנות ה־40, ומכנסונים זעירים שטורי האופנה גיבאו להם מיתה חטופה עוד לפני שנתיים; אך הם עדיין כאן, מגלים לכל ארכן רגליים חטובות ופחות מחוטבות, שמלות־שמש קצרצרות החושפות את חוט השדרה כמעט לכל ארכו, בצירוף כתפים וזרועות, והמון חולצות זעירות שלעיתים אינן אלא מטפחת משולשת המכסה את החזה בלבד ולרוב היא יצירה זעירה של כותנה בכווצים או סריג גמיש, הנותנים דרור לחזה ומסגינים הלכה למעשה את סיסמת ה„בליי שלוחמות התנועה לשחרור האשה הפכות לסמל

הדבר המופלא הוא באיון מהירות והרצות אומצה אופנה זו על ידי הרחוב הישראלי: יצרני האופנה ובנות העשרה חברו בצוותא כדי למהר וליצור עובדות קיימות, הראשונים מהרו ליצור את כל הלהיטים חושפי־הגו והאחרונות, ללבוש אותם או, מוטב נאמר, לפשוט את שמלות המכומנת הקונבנציונליות הנראות כבר כמוצגים מוזיאוניים.

לא כל מה שנראה ברחוב הוא יפה ואסתטי ולעיר־ם, מתגעגעת העין לימים בשם [illegible] לנועז ביותר. אך חסר־חסל הוא [illegible] חשוף לשזוף — וים תיבונ[illegible]

מאת יוכבד בוקסר

בעד חופש ההפלה

שלוש נשים שיגרו השבוע מברק לשר הבריאות מר ויקטור שם-טוב, שבו הודיעו, כי הן מבקשות להע-מידן לדין, הואיל ועברו על החוק האוסר ביצוע הפלות מלאכותיות.

יעל פישביין

אחת מהן היא יעל פישביין. אם לשלושה ילדים, ועוסקת בהוראה. למ-רות היותה טיפוס „חברמני", מסרבת יעל לספר על עצמה.

„אני חוששת, שהפעולה שלי תק-בל אופי אישי, בשעה שהכוונה היתה הסבת תשומת לב כלפי בעיית ההפ-לות המלאכותיות בכללותה.

„מה שהביא אותי לשליחת המברק סמוך להצעת החוק, היה צירוף של מקרים שהייתי עדה להם בשנה האח-רונה. לדוגמה: חברה, שהיו לה שני ילדים, הקטן בן חצי שנה, גילתה שהיא שוב בהריון, ולא נותרה לה ברירה, אלא לפנות בחשאי לרופא פרטי, עם כל ההוצאות הכרוכות בכך. מקרה שני, עוזרת שהופיעה בביתי בהריונה התשיעי, מפני שלא היו בידה 500 הל"י הנחוצות לשם הפלה.

„רק השבוע נודע לי על אשה ש-רצתה בילד, אלא שבגלל חוסר ידיעה נטלה תרופות שעלולות היו לפגוע בעובר. והרופא, למרות שלא יכול היה לערוב לשלום העובר, סרב לעשות את ההפלה. והיא נאלצה לבצע זאת באופן פרטי".

ביתה של יעל עשוי בטוב טעם, על הקירות אוסף מרשים של טובי הציי-רים, ובאווירה תרבותית זו קל להאמין לה שהיא רוצה למנוע כל הארה סנס-ציונית של הפעולה שביצעה.

היא טוענת: „כל נושא ההפלות המלאכותיות עומד בסימן של צביעות. כמעט כולן נזקקות לכך, ולמרות זאת, הדבר נעשה בחשאי, בחדרי חדרים. המחתרתיות של ביצוע ההפלה מש-פילה, לדעתי, גם את הרופא, וגם את הפאציינטית. הכל נעשה במהירות, תוך הסכמה של שותפות לדבר עבי-רה. החמור שבעניין הוא, שהנפגעות העיקריות הן לא בעלות האמצעים ותודעת ההמנעות מהריון, אלא השכ-בות האחרות, החסרות נתונים אלה. דווקא נשים אלו מביאות לעולם יל-דים שאינן רוצות בהם, ואין להן הא-פשרות והיכולת לגדל אותם בתנאים מתאימים.

„מכיוון שהנושא נוגע לכל כך הר-בה בני אדם, קיוויתי, שעל-ידי שליחת המברק אצליח לעורר דיון לגופו של עניין, ללא עירוב של התייחסות פוליטית. לא רציתי בשום פנים ואופן לערב נימות אישיות בנושא זה. הדיון חייב להיות מוסרי טהור. יש לאפשר לנשים להכריע בעצמן, מתוך הרג-שה של חופש, אם ומתי הן רוצות בילד. לדעתי, יש לתת לגיטימאציה למעשה, וזאת לטובת החברה כולה".

„הסבתא של המכביה"

הגב' מרי מאייר, חברת המשלחת ההולנדית למכביה ה-9, היא סייפת ותיקה. משום כך היא מכונה „הסבתא של המכביה", אך אם לשפוט לפי מראה פניה, הריהי עדיין רחוקה מ-תואר זה.

עור פנים חלק ורענן כפי שיש לה בגיל 56 היו מאחלות לעצמן צעירות רבות בישראל. „הרבה טיפול", היא מודה, „ביקורים תכופים אצל קוס-מטיקאית, וקרמים בלילה". אבל התו-צאות כדאיות. גם תוצאות האמון ה-ממושך בסיוף, החל בגיל 13, כדאיות. אחרי השתתפות ב-6 מכביות רצופות משנת 1953, היא נושאת באמתחתה 4 מדליות זהב ושתי מדליות כסף.

מרי מאייר

„יש לי בת נשואה בת 21, שהמסכה אותי לסבתא לפני שמונה חודשים, גם היא סייפת מעולה ובן בגיל 23, ה-לומד מלונאות בבית-ספר גבוה, ומת-עתד לעלות לישראל. כל משפחתנו שומרת מסורת, וציונית נלהבת!

„מאז ומתמיד הייתי עקרת בית", ממשיכה לספר על עצמה הגב' מאייר. בהולנד מרבית הנשים יושבות בית, כי קשה ביותר להשיג עזרה. שעות הלימודים בבתי-הספר מפוצלות. ב-צהרים באים הילדים לאכול. כך שאי-אפשר לעבוד מחוץ לבית".

„אני מקדישה לאמונים שש שעות בשבוע, זה כולל התעמלות גופנית ו-סיוף. בנעורי הייתי שחיינית מעולה, אך עברתי לסיוף, כי בו אין בעיות גיל וזיקנה. מה שקובע כאן זו שיגרת האמונים. השנה אני די חוששת, כי עתה קמו בישראל הרבה סייפות צעירות ומעולות".

„בגילי — היא מסכמת — אין לי תכניות לעתיד, אני שמחה על כל יום נוסף של בריאות ושל סיוף".

המנצחת מבלגיה

מדלן ג'יקובס מנצחת מקהלת הבנות הבלגית שבאה ל„זמריה", משמשת הוכחה נוספת לקשר שבין מוסיקה לשמירת חיוניות נעורים.

בגיל שבו יושבות בנות גילה וסור-גות גרביים לנכדים, סובבת היא על פני העולם ומנצחת על מקהלות.

השפה היחידה השגורה בפיה היא פלמית, ולכן שימש מנהל משלחתה כמתורגמן, והוא אף השלים את ה-פרטים שחסרה על עצמה בגלל ביישנותה.

הגב' מדלן לבושה שמלת ערב מוד-מסת, שערה הלבן משוך אחורה בתס-רוקת בננה, מסרבת בצדק לגלות את גילה. „הגיל שלי כמו הניצוח נשאר תמיד צעיר, אני מנצחת זה כ-20 שנה. למדתי ניצוח על מקהלות, ומוסיקה כנסייתית בבית-הספר ,למנס' ומאז השתתפתי בתחרויות רבות ברדיו, ו-במאות בתי-ספר. כיום אני שייכת לסגל של הרדיו, ובאמצעותו הופעתי בניצוח ברחבי העולם.

ההשתלמות המיוחדת שלי, היא ב-מוסיקה גרגוריאנית, שעליה אני מנ-צחת בקתדרלה הלאומית של בלגיה. היום נצחתי בנצרת בכנסיית „הולדת מריה" על ה,מיסה גרגוריאנה' ועל ,הללויה' של פסקל".

מדלן ג'יקובס

מנהל המשלחת הבלגית מספר כי מדלן ג'יקובס היא האשה הראשונה שניצחה על מקהלת גברים בת 37 אלף משתתפים. זה היה באיצטדיון במסגרת של פסטיבל פלמי שמת-אסף כל שנה לחגיגות מוסיקה עממית. זה הפסטיבל הידוע ביותר בבלגיה, ובו משתתפות כל מקהלות המדינה. הלווי בפסטיבל זה הינו מיוחד, כי הוא מורכב רק מכלי נשיפה, בלי שום כלי מיתרים.

לגב' ג'יקובס אין ילדים משלה, ומ-עולם לא היתה נשואה. „אלא שיש לי הרבה ילדים, כל אלה שעליהם אני מנצחת הם ילדיי".

הכרזה זו היא מקיימת הלכה למע-שה, מעיד מנהל המשלחת: היא עו-זרת לכל ילד נצרך, בטיפול ובכסף.

אחות לצרה

השבוע נערכה חגיגת בר-מצווה ל-41 נערים שאבותיהם נפלו במלחמת ששת הימים ומפעולות האיבה שלאחר מכן. הרוח החיה בחגיגות אלה, ש-היו כבר למסורת, היא אשה זעירה, רשופעת מרץ — שפרה גולומבוביץ מכפר חב"ד.

היא עצמה התאלמנה חודש לאחר מלחמת ששת הימים ונותרה עם שלו-שה ילדים, ומאז מוקדש כל זמנה ל-טיפול — בהתנדבות — באלמנות צה"ל ובילדיהן: „כשמגיעה עובדת סוציאלית לאלמנה, עולות קודם ה-דרישות הכספיות. ואילו כשאני באה כאדם פרטי, כששומעים שגם אני אלמנה, הן נפתחות בצורה אחרת ל-גמרי, פתאום נוצר קשר נפשי, אני מנסה להוציא אותן מן הבדידות ה-איומה שבה הן נמצאות.

„ביקורי בית כאלה אני עורכת אר-בע פעמים בשבוע, וזה כולל את כל הארץ, מדימונה ועד חצור. הנשים מ-ביאות לפני את בעיותיהן, כגון: סיבוכים-שנוצרים עם משפחת הבעל, אם לתת לילד בן 6 לומר קדיש אחר אביו, היש לשלוח ילד למוסד, או לא. רוב אלמנות צה"ל הכירו זו את זו בכפר שלנו, והקשר הזה הוכיח את עצמו. כי אף אדם מבחוץ אינו יכול לייעץ, כפי שיכולה חברה לצרה, ש-כבר נתנסתה בבעיות דומות. ואל לנו לחשוב שפגישותיהן של אלמנות צה"ל נושאות אופי טרגי, ההיפך הוא הנכון. בחג הסוכות ערכנו טיול, אלמנות עם ילדים, וכאלה שכבר נישאו, במחנה של חיל הים. שאל אותי מפקד ה-בסיס, ,מה כולן אלמנות? הינן חבו-רה עליזה למדי'.

„הנשים שואבות עידוד מפגישות אלה. היתה אלמנה אחת שהיה לה כבר חבר, אך חששה להינשא לו, מ-פחד הסביבה, ותגובת הילדים. אמרה לי הפסיכיאטרית, ,קחי אותה לטיולים שלכם, שתיפגש עם נשים שכבר נישאו, שתושפע מהן'. וכך היה. חודש ימים אחר כך היא נישאה, ואני זוקפת זאת לזכות אחיותיה לצרה, שהפיגו את חששותיה.

„הקשר בינינו אמיץ. אחת שלוחץ לה, יכולה להרים טלפון אפילו בחצות הלילה, והיא יודעת שמקשיבים לה.

„לגבי עצמי איני שוללת נישואין, אם רק יבוא האדם המתאים, אשמח להתחתן".

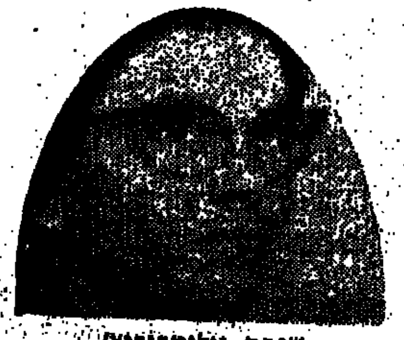
שפרה גולומבוביץ

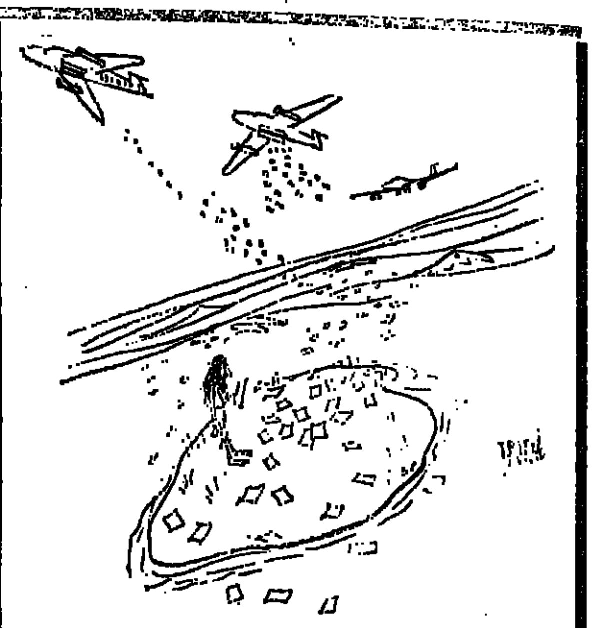

— היכנע! אין לך כל סיכוי!...

— תראה, תראה, מה דעתך עליו? מוזר, לא?...

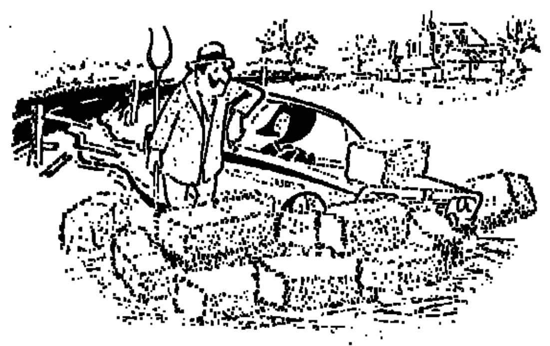

— מצטער, גברתי, אבל לא הדלק נגמר לך אלא הכביש!..

מז"ט ביום סגריר...

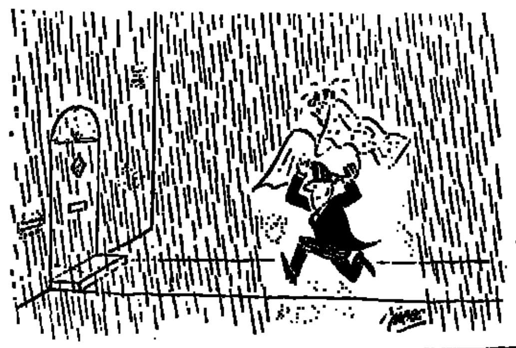

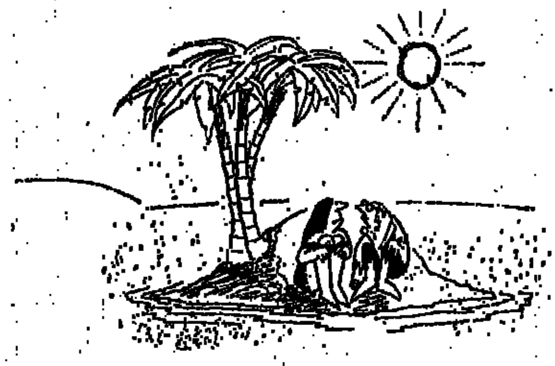

— חשיבותו של תכנון המשפחה עולה מיום ליום, האין זאת העלמה שמית?!...

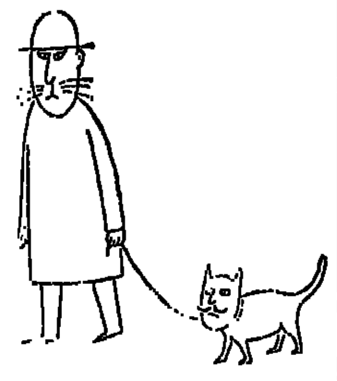

— בלי זה לא היתה מוכנה לדגמן!...

צחוק בקו

חיתושים באים

— עכשיו אני לא יודעת אם אני נשואה לגאון או לאידיוט...

— ברוך השם, מעכשיו אוכל שלא להסכים לכל שטות שאת אומרת!...

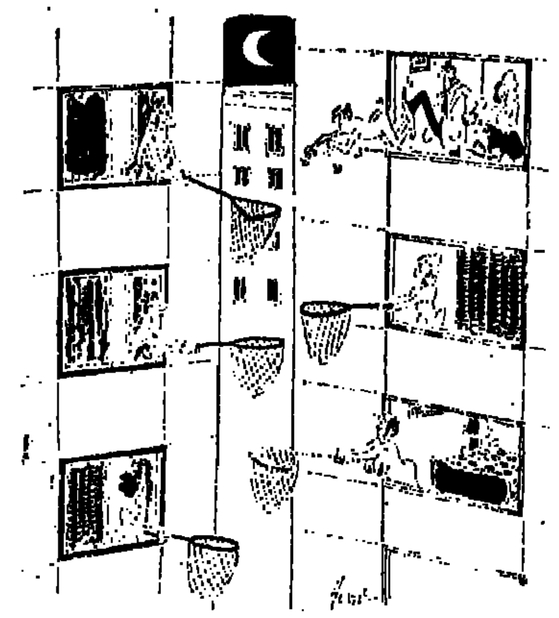

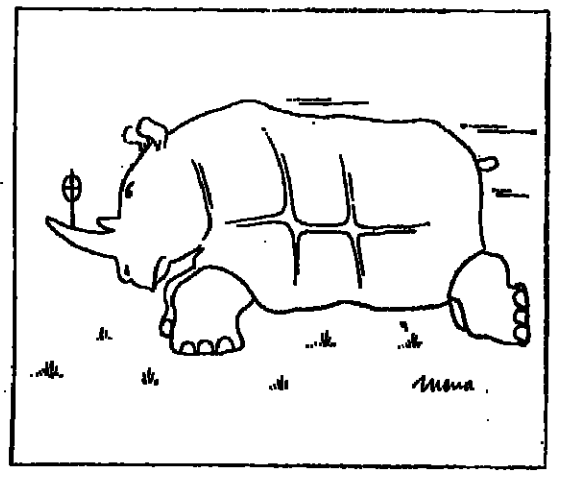

(זי אונד אר)

(לה סמיין)

— את אומרת שהילדים בסדר, אותם ילדים?!... (קוויק)

כשאהיה זקן...

אכן, יש לך עוד זמן רב
עד 120!
אך אם אתה אדם אחראי –
כלפי בני משפחתך
וכלפי עצמך–
עליך לחשוב כבר היום
על המחר!

אם אתה עצמאי,
בעל מלאכה,
או תעשיין,
אנו מעמידים
לרשותך
את התכנית
המיוחדת עבורך

בטחון

קרן פנסיה לבעלי מלאכה, תעשיינים ועצמאים בע"מ

מיסודם של התאחדות בעלי מלאכה ותעשיה זעירה בישראל ובנק למלאכה בע"מ

* „בטחון" לעצמאי, לתעשיין, לבעל מלאכה, לסוחר ולבעל המקצוע החפשי
* „בטחון" מבטיחה לעמית פנסיה חדשית קבועה המבוססת על תישוב אקטוארי מדעי ואיתן לכל חייו והצמודה למדד
* ב„בטחון" העמית עצמו קובע את גובה הפנסיה וזאת ע"י בחירת בסיס ההכנסה לצורך ההפרשות.
* בסיס ההכנסה הינו הגבוה ביותר וניתן לשינויים עד גובה של 1,500 ל"י לחודש.
* „בטחון" מאפשרת גם רכישת זכויות פנסיה ע"י הפקדת סכום חד-פעמי.
* בטחון הינה תכנית פנסיה מיוחדת במינה ובסוגה עבור עצמאיים.
* עמית ב„בטחון" זכאי לניכוי ולזיכוי ממס הכנסה עבור תשלומיו לקרן.
* בת זוגו של העמית רשאית להצטרף ל„בטחון" גם אם אינה עובדת.

פרטים והרשמה בכל סניפי

לכבוד
בטחון
קרן פנסיה לבעלי מלאכה, תעשיינים ועצמאיים בע"מ
רחוב קרליבך 9, תל-אביב

אבקש לשלוח לי את עלון ההסברה אודות קרן "בטחון"

שם ____________

גיל : ________

כתובת ____________

בנק למלאכה בע"מ

★ תל-אביב: רח' מרכז בעלי מלאכה 16 • רח' הרצל 77 • רח' עליה 88 • רח' טברסקי 8 ★ יפו: שד' ירושלים 16 ★ ירושלים: רח' בצלאל 26
★ חיפה: רח' שיבת ציון 2 • רח' לבונטין 14 • הכביש הראשי עכו ★ צפת: רח' ירושלים 29 ★ חדרה: רח' הרצל 24 ★ פ"ת: רח' מונטפיורי 13
★ רחובות: רח' בנימין 8 ★ באר-שבע: רח' הרצל 58

הילולת פיג'מות

פיג'מות (נמנמות)

כיתן

דגמים חדישים בצבעים מגוונים, מיוצרים מכותנה+טרווירה, נעימים למגע, ללא גיהוץ

להשיג בחנויות ההלבשה שבקרבתך ובסניפי המשביר לצרכן, שקם וכל־בו שלום * חולון, רח' סוקולוב 38 * ת"א, רח' המלך ג'ורג' 51

האמון ניתן למוצרי כיתן

שיפרין ועמן צלום: נורברט

ישנו בחנות — קיבלו מיטה במתנה

רומא

בני זוג הצעירים הלכו לאחת מחנויות הרהיטים הגדולות ברומא, כדי לבחור רהיטים לקראת נשואיהם הקרובים. משנכנסו לאולם המכיל את מערכות חדרי השינה, הוקסמו ממש ולא היה ביכולתם לעזוב את המקום.

בינתיים ירד הלילה והם ננעלו, בידיעתם או שלא בידיעתם, על כך אין העתונים מספרים. הם שהו איפוא במשך הלילה באולם זה, וכנראה שבאחת המיטות.

בעל החנות גילה אותם למחרת הבוקר: במקום למסור אותם לידי המשטרה גילה רוחב־לב: מסר להם במתנה את המיטה שבחרו בה.

הוא העדיף את הדובים...

בלגרד

כשהתחיל ספאסויה ויטאס „להתעסק" עם בחורה, שמצאה חן בעיניו, לא העלה בדעתו שיועמד לפני ברירה בינה ובין הדובים בגן החיות הבלגראדי, ששם ספאסויה הצעיר והנאה עובד כשומר.

הצרה היתה, שהוא מצא חן בעיניה יותר משמצאה היא חן בעיניו, והתוצאה היתה שרדפה אחריו מנופפת זוג מספריים גדולים. ספאסויה נסוג נסיגת טאקטית — עד שנתקע ליד גוב הדובים — והחליט שהדובים מסוכנים פחות.

הוא נלקח לבית החולים עם פצעים מרובים משיני הדובים ומטלפיהם. עכשיו יהיה לו זמן רב להרהר ולשקול, שמא בחורה עם מספריים מסוכנת בכל זאת פחות...

„עצה" נגד רעידת אדמה...

קליפורניה

קליפורניה היא, כידוע, אחד האיזורים המועדים לרעידות אדמה; סאן־פראנציסקו נחרבה ברעידת אדמה ב־1906 ומאז התרחשו רעידות אדמה נוספות והמומחים האמריקניים אף מתנבאים לפורענויות נוספות בעתיד.

עם זאת נראה כי תושבי קליפורניה אינם מגלים בהלה מיוחדת וראיה לכך דבריו של מר אירל ב. הולט, ראש עיריה של אחת הערים הנמצאת באיזור הסכנה. אמר מר הולט: „מיותר לייעץ לתושבים לנקוט אמצעי זהירות מיוחדים. דבר זה עלול רק לזרוע בהלה. אך העצה היחידה שאני נותן לכל בני־עירי היא: אל תחזיקו לעולם בקבוק של ויסקי טוב על קצה השולחן או על המדף".

הקרח נמס — אחרי 12 שנה

פאריס

12 שנים היו יחסיהם „קרים כקרח". 12 שנים הלכו קארל ציטרבארט ואנאליזה הופמן יחד לאימוני הקרח, נהפכו יחד למקצוענים ונסעו עם „חופשה על הקרח" בכל רחבי עולם — עד אשר הגיעו סוף־סוף אל המנוחה ואל הנהלה למשך שבועות אחדים. ואז נמס הקרח.

קארל ציטרבארט (28), שהשיג יחד עם אנאליזה בשנת 1965 את המקום השלישי באליפויות העולם בקרח: „12 שנים לא הבחנתי שאני אוהב את הנערה הזאת!"

לפני 12 שנים אף לא יכלו השניים לדעת על כך, כי אז היה הוא בן 16 והיא בת 12. שניהם למדו בבית הספר במקומות שונים. מאמן זימן את שניהם לאימוני החלקה — על הקרח.

„אחרי בחינות הבגרות", מספר היום קארל, „חזרנו לקרח. התאמנו הרבה, ולא היה פנאי לחשוב על יחסינו הפרטיים". כאשר הצטרפו ללהקת „חופשה על הקרח" שהו בכל שבוע בעיר אחרת בעולם, וכל חייהם היו מורכבים מאריזה ופריקה של המזוודות.

עכשיו חל מיפנה בחייהם הפרטיים. „הכל רואים את אושרנו", אומרת אנאליזה, כי „נעשינו עכשיו במיבצעינו על הקרח, עוד יותר הרמוניים מאשר לפני כן".

6 חודשים בין שמים וארץ

צרפת

הרבה דברים מטורפים עשה כבר האמן הצרפתי הנרי ראשאטין בחייו: בשנת 1956 עבר על קביים את המרחק של „טור דה פראנס", שאורכו 4400 קילומטרים; בשנת 1964 ליהטט בליון במשך 24 שעות בלי הפסקה בחמישה כדורים, כעבור שנתיים חצא את נמל מונאקו על גבי חוט־ברזל.

אולם כל חשיאים האלה נראים כמשחק ילדים לעומת מיבצעו האחרון. ב־28 במארס עלה הנרי ראשאטין בשעה 18.30 בערב על חוט־ברזל באורך 120 מטרים ועובי של 10 מילימטרים, בגובה 25 מטרים מעל לבתי סאנט אטיין. המסמר שבמיבצע: הוא חייב לרדת ביום 28 בספטמבר באותה שעת מן החוט. חצי שנה עליו להימצא תלוי בין השמים והארץ.

הפעם עושה הלוליין הנועז את מעשהו לא מתוך להיטות אחרי שיאים, אלא למען המדע. הרופאים רוצים לחקור עכשיו בצורה מדעית את הדבר, שהגדירו עד כה רק כ„תופעת של הנרי ראשאטין": האפשרות לישון בכל המצבים, מבלי לאבד את ההכרה ואת השליטה בגוף. תכונה זו סיגל לעצמו האמן על ידי אמון של שנים ארוכות.

בשביל הניסוי המדעי הוצמדו אלקטרודות רגישות מאוד לראשו, לבו ואף לעיניו של ראשאטין, הרושמות ומעבירות למעבדה על הקרקע את כל פעולות אבריו.

מזלו של הנרי ראשאטין שאשתו ז'אניק היתה בעבר לוליינית חבל ועל כן לא הביעה התנגדות לניסוי הנועז.

ארבע כנפות תבל

השביתה הצליחה — דמי הכיס הועלו

(ואלטאל (אנגליה))

מידת חבנה רבה גילה בעל המסעדה פיטר באטלר, כאשר בנו בן התשע קולין סירב לשטוף את הכוסות. הכל משום ששניהם חיים באנגליה, ארץ השביתות.

הילד היה מקבל עד כה, בעד העבודות השונות שביצע במסעדה, דמי־כיס בסך של 20 פנס לשבוע. רצה המקרה וכאשר חזה בטלוויזיה, שם לב לתיאור של אחת השביתות שהתקיימו באחרונה בארצו. מיד אחר־כך הודיע לאביו שהוא מסרב להמשיך בעבודתו.

שביתתו הוכתרה בהצלחה: אבא באטלר העלה את דמי־הכיס שלו לסך של 35 פנס.

אפילו הכלבים נחמדים...

ליברפול

„השכנים הנחמדים ביותר של אנגליה ערכו חגיגה לכבוד עצמם". כך כתבו עתונים רבים באנגליה, שהודיעו על החגיגה הבלתי רגילת ברחוב ואלסינגהאם רואד אשר בליברפול. זמן רב לפני כן אספו ה„ואלסינגהאמים" כסף בשביל יומם הגדול. סוף־סוף הגיע היום הזה. לשכנות הטובה מלאו 20 שנה וצריך היה לחגוג אותה. בירה וויסקי נשפכו כמים וכן הוגשו מאכלים קרים לכל. הכל הוכן בשביל יומיים.

„לא נשמעה בינינו מעולם אף מלה רעה אחת", מתפארת חברת ג'ין קלג (45). „כל כך הרבה נכונות לעזרה ולב חם כמו שיש ברחובנו אין למצוא בשום מקום". שכניה יכולים לאשר את הדבר. כך אומרת גם סוזאן לואיס, בת ה־25: „אצלנו מובן מאליו, כי הכל עוזרים זה לזה. כאשר אם נופלת למשכב, מופיעות מיד עשר נשים, המוכנות להשגיח על ילדיה".

נושא המכתבים דייוו מקברייד (55) אף משוכנע כי הכלבים של רחוב ואלסינגהאם הם יותר נחמדים מאשר בכל מקום אחר: „במשך 20 שנות עבודה לא התנפל עלי אפילו כלב אחד".

הילד שחי עם הקופים

ציילון

ילד המהלך על ארבע נמצא בג'ונגל שבדרום ציילון על ידי אשה, המכחישה כי היא אמו. כאשר נתגלה, טיפס הילד על העצים, בקרב הקופים, ממש כמו אחד מהם, אך השמיע קולות יללה „אנושיים". ההשערה היא כי הוא כבן 12—10 ונעזב על ידי אמו, בהיותו תינוק — לאחר שחשבו, כי אינו שפוי — ואומץ על ידי משפחת של קופים.

הילד, שניתן לו השם טיסה, נמצא זה שלושה חודשים בבית חולים שבקרבת קולומבו, בירת ציילון. בינתיים לא למד לדבר, אך הוא כבר מסוגל לעמוד זקוף ולהלך על שתיים. הוא אוכל את מזונו מעל גבי צלחת, בעוד שקודם לכן היה אוכל על הארץ, או על העצים, כמו מאמציו הקופים. ההישג הגדול ביותר שהשיגו לגביו עד כה: הוא למד... לחייך.

בצילום: טיסה, זמן קצר אחרי שנמצא בג'ונגל.

יורש „זינגר" נהיה „תמרון"

לונדון

הוא נמנה על „עשרת האלפים" של אנגליה. חייו היו חיי מותרות: ארמון בדרום־צרפת ומכונית רולס־רויס במוסך. עכשיו הוא עני וחסר־כל. דויד מורטימר זינגר (41) מיורשי חברת מכונות התפירה „זינגר". הוא אומר: „הכל חושבים שאני עשיר כקורח. בינתיים אני חייב לקנות אפילו אוכל בהקפה".

ואכן הצליח רק בקושי לשכנע את בית־הדין בלונדון, שהוא חי על כספי סעד, שהרי עוד לפני זמן קצר הגיעו דמי הכיס שלו ל־10,000 דולר בחודש. ועתה ביקש לפטור אותו ממסי בית־הדין, בקשר לתביעה שהגיש.

הוא הגיש תביעה נגד שני ידידיו: עורכי־הדין שביתלו בשמו את רכושו העצום. תוך חמש שנים לקחו לעצמם את כל הרכוש הזה. ולא די בכך: באחד הימים בא אליו פקיד ההוצאה לפועל ואז נודע לו שהוא אדם עני.

דוויד זינגר איבד, כמובן, את מעמדו בחברה הלונדונית. רק אדם אחד שומר לו אמונים בטוב וברע: אשתו מינה (29), שמכרה את פרוותיה היקרות ומתגוררת אתו בפנסיון לונדוני זול.

„בשורה טובה" לנהגים שיכורים

נירנברג

נתגלתה פירצה לא מבוטלת בתקנות המענישות נהגי מכוניות הנמצאים במצב של בגילופין. אך דא עקא: את הפירצה הזאת יכולים לנצל רק נהגים שחוננו בכוח שרירים רב.

נהג בן 30 מנירנברג, שבילה עד השעות הקטנות של הלילה במסבאה והערה לתוכו כמות לא מבוטלת של משקה, החליט למרות הכל לא לוותר על מכוניתו. הוא ניגש לתא המיטען של המכונית, פתח אותו, הוציא מתוכו כבל ארוך, הצמידו לכלי־הרכב ומשך אותו אחריו דרך כל העיר עד ביתו המרוחק מרחק של שני קילומטרים.

המשטרה שנתקלה בו, היתה חסרת־אונים. מכל מקום יעצה לאלה הרוצים לחקותו, כי יעשו זאת רק בשעות הלילה המאוחרות.

אפליה עצמית

קאליפורניה

שלטונות קאליפורניה החליטו למנוע קיצבת אבטלה מצעירים המגדלים שיער ארוך. עם זאת הבהירו, שאין בכך כל אפליה כלפי ארוכי־השיער, דבר הנוגד את הקונסטיטוציה של ארצות־הברית.

הרשויות הסבירו, כי הקיצבה לא תשולם, משום שנותני עבודה רבים מסרבים להעסיק מגודלי־שיער, אך הם מוכנים להעסיקם כאשר הללו יקצצו את מחלפותיהם. במלים אחרות, אומרים השלטונות, אמנם מגודלי השיער הינם קרבנות של אפליה, אך הם עצמם הם אשר מפלים... את עצמם.

هكذا من الأصل

דניש מודולרי

החל מ*-.313 ל"י

.1

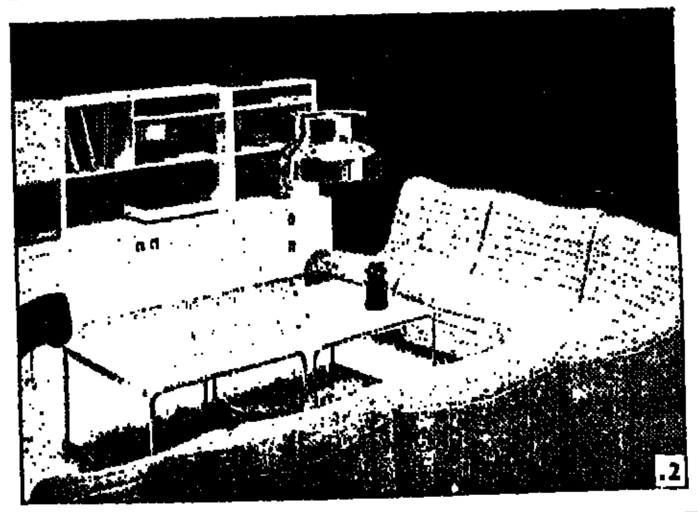

.2

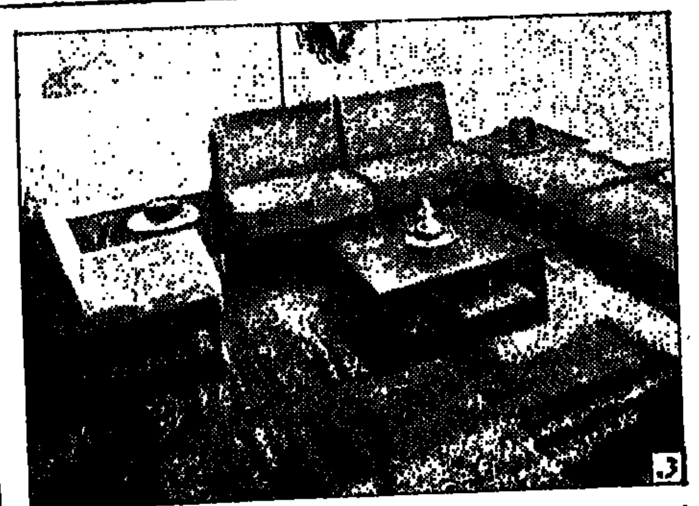

.3

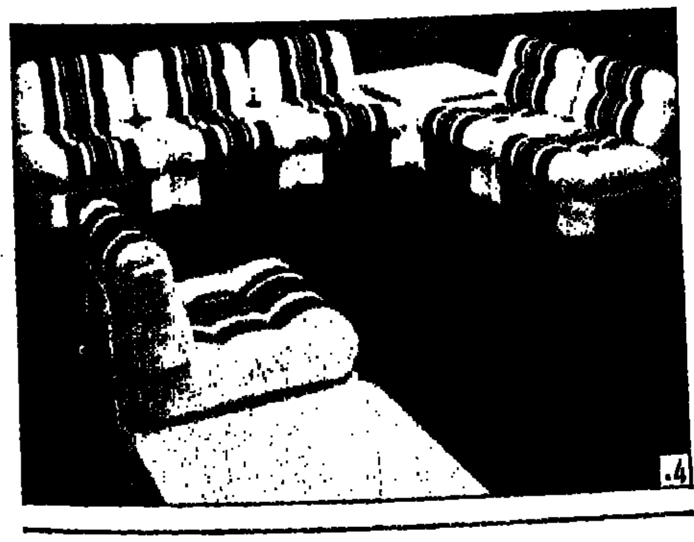

.4

רהיטים מודולריים, האפנה האחרונה בריהוט, לצעירים ולצעירים ברוחם. מאפשרת לכם לתכנן את דירתכם כיד הדמיון הטובה. לרשותכם, מערכות מודולריות מקסימות מורכבות מיחידות נפרדות הניתנות לחיבור בנקל ומותאמות לחדרים קטנים וגדולים כאחד. בחמשת סניפי דניש בישראל תמצאו מבחר עשיר של מערכות נהדרות במחירים מפתיעים. בואו לסניף דניש הקרוב אליכם ותתקבלו בסבר פנים יפות וביעוץ ארכיטקטוני חינם.

1.-מחיר כל כורסא -.461 ל"י 2.-מחיר כל כורסא - 670 ל"י
3.-מחיר כל כורסא -.625 ל"י
מחיר שרפרף -.466 ל"י מחיר השולחן -.266 ל"י
4.-מחיר כל כורסא -.505 ל"י מחיר השולחן -.265 ל"י

תל־אביב: רח' טרומפלדור 26. רמת־גן: דרך ז'בוטינסקי 104
ירושלים: רחוב הסורג, מול בנק ישראל.
חיפה: אחוזה, רח' חורב 53, באר־שבע: פסגי אוניקו.

דניש אינטריורס

*-.313 ל"י, הפריט בסכום זה, חובה לבוא ולראות.

באור־רשבסקי

הצגות בכורה

● נשות וינדזור העליזות (הבימה) — קומדיה שקספירית ...יש בה „גם עוקץ גם בדיחות הדעת". נוסח עברי: ...יוה ברוך. במאי: אברהם אסיאו, תפאורה: ארתור ...לודויץ, תלבושות: עדינה רייך, מוסיקה: פולדי שצמן, ...יונים ואפילוג: ד. אלמגור. משתתפים רבים ובראשם ...הם רונאי, אווה ליאון, יהודה אפרוני, טובה פרדו, ...שבע מיכאלי, ישראל בידרמן, טוני זד.

הפסטיבל הישראלי

● בפתיחה החגיגית (16/7) תנגן התזמורת הפילהר־מונית הישראלית (בנייני האומה ירושלים) בניצוחו של ...ניאל ברנבוים. תוכנית דריוס מיו: „הלל לירושלים" (בכורה עולמית) ואת הסימפוניה התשיעית. אותה ...וכנית בהיכל התרבות בת"א.

● מצדה 967 — בכורה עולמית לאופרה, פרי יצירתם ...יוסף טל (מוסיקה), ישראל אלירז (ליברית). מנצח ...רי ברתיני, במאי: ליאונרד שך, מעצב במה ותאורה: ...רטון אדר. (ירושלים — 17, 18, 19 ביולי).

● להקת המחול בת־דור (ת"א, חיפה ובאר־שבע) — ...מסגרת הפסטיבל תגיש את יצירתו של איילי „ורמים".

● להקת מחול בת־שבע — מופיעה במסגרת הפסטיבל ...השבוע באיילת־השחר ובבן־שמואל. יצירות משל לותר, ...קרנקו, שנפלד ונורמן מוריס.

● להקת מחול ענבל (בת"א) — מגישה את „יעקבי" של שרה לוויתנאי.

● קונצרט מיוחד (בנייני האומה, ירושלים) — דניאל ברנבוים (פסנתר), יצחק פרלמן (כנור), פנחס צוקרמן (ויולה), עווי ויזל (צ'לו) וזובין מהטה (קונטרבס) משמיעים תוכנית שוברט.

תיאטרון

● שעיר אחד לעזאזל (הקאמרי) — מחזה חדש של ...ים אלוני ובבימויו על שעיר לעזאזל שהוא מרגל. ...רפתקאות המתרחשות בת"א, אמסטרדם, לונדון וביירות. מוסיקה של אלכס כגן ותפאורה של אודרי ברגנר.

● חתולה על גג פח לוהט (הבימה) — מחזהו של טנסי ויליאמס בתרגומה של תרצה אתר ובבימויו של מיכאל מיצ'אם. עם דליה פרידלנד, אלי כהן, שמעון פינקל, שושנה דואר ויעל דויאנוב.

● לילי נס (התיאטרון העירוני חיפה) — מחזה מוסיקאלי על גברת המבקשת את הצמרת. כתב: אהוד מנור, ביים: צדוק צרפתי, מוסיקה: מתי כספי.

● המרק של קרופניק (מועדון התיאטרון) — מחזה של יצחק גורמזאנו (גורן) בביומו של עודד בארי. גרוטסקי ומשעשע. אמיר אוריין, עודד בארי, אלון לב וגבי קרן.

● שלושה בהוויה אחת (מועדון התיאטרון) — שלושה מחזות קצרים מן המחזאות הצרפתית הצעירה. ביים: שמואל ליבני. עם אמיר אוריין, אלון לב ויעל יעקב.

● סליחה, טעות ברצח (תיאטרון יובל) — מחזה ...שחה מאת האיטלקי מרין פראטי. עיבוד ובימוי יצחק שילה, תרגום עברי: אביבה גור. תפאורה: רוברט ...דלר. עם גאולה נוני, יצחק שילה, ועוריאל אשריב.

● הירושה (הסדנה למחזה מקורי) — מחזה מאת שולמית לפיד העוסק בארבעה דורות של משפחה ...חת. הבמאי: ניקו ניתאי. עם רחל מרכוס, שולמית ...זור, פנינה גרי, דודו אלהרר ודוריאן ארויו.

● כל מה שכנן (הבימה) — מחזה על מחיר רמת־...שנים. אווה ליאון, שמואל עצמון, שלמה בר־שביט, אלישבע מיכאלי, נינט דינר.

● שלוש אלמנות — גדעון שמר במופע יחיד מאת שלום עליכם. עברית: אריה אחרוני.

● עינולים ברוח (צוותא ת"א) — מחזה נסיוני בביצוע הסטודיו למשחק. במוי: ניסן נתיב.

● רק אתמול (הבימה) — מחזה של פינטר. הבמאי ליי־אונרד שך. על נטייתו של האדם לזכור דברים כפי שהיה רוצה שיקרו.

● יחי החופש (הקאמרי) — דמותו של „בורג" קטן במחזה מאת תום סטופרד. ביים שמואל בונים.

● אנשים קשים (תיאטרון עירוני חיפה) — הפקת ...ספת במסגרת „במה 2". מחזה חדש של יוסף בר־יוסף. אח משדך את אחותו בשידוך הגון.

● ד"ר פאוסטוס (הבימה) — מחזה של כריסטופר מארלו, תירגם מנחם בן. ביים ועיבד ד"ר אריה זקס.

● ערב מחניק (התיאטרון החי) — שני מחזות קצ־רים מאת ש. אמיד ובבימויו. „חופשת שבת" ו„מחכים ...ל'ר קליין".

● השיבה (צוותא והתיאטרון הקאמרי) — מחזה מקורי מאת מרים קיני על יחסי ידידות וקונפליקטים בין ערבי ויהודי.

● צוואתו של כלב (הבימה) — קומדיה ברזילית ...שבה מתחלפים תפקידי יורשים ומורישים. תרגם ועי־בד: דן אלמגור. ביים: יוסף מילוא.

● הם יגיעו מחר (התיאטרון הקאמרי) — מחזה של נתן שחם, שהוצג לפני למעלה מ־20 שנה, בביום חדש בידי יוסף מילוא.

● מכתבים מוונציה (הבימה) — מחזה מאת השחקן הבריטי מייקל רדגרייב, על פי סיפור של הנרי ג'יימס. הבמאי: טוני גרינס. חנה רובינא, יצחק שילה, כתיה ...ענט, אביבה מרקס.

● שאול ושלון (תיאטרון עירוני חיפה) — דניאל הורוביץ כתב מחזה בהשראת הרומן של י.ח. ברנר על משפחה ירושלמית וצעיר שעלה כדי להתמסר לעבודת אדמה ולחיי שיתוף, וסופו שנכשל.

● ליל המרצחים (הבימרתף) — מחזה קובני מאת חוזה טריאנה המציג שתי אחיות ואח המשחקים משחקים אסורים במרתף ביתם.

● בוסמן ולנה (בימרתף — הבימה) מחזה מאת הדרום־אפריקאי אתול פוגרד על זוג נוודים צבעו־ניים החיים בשולי החברה.

● דמויות וצלילים — ערב משחק ונגינה בביצוע השחקנית מרים נבו והגיטריסט יוסי ירושלמי.

● פ'יה לחי (מרכז ההסברה) — חזיון מוסיקאלי לציון 25 שנות המדינה. כתב: יעקב בן־הרצל.

● „סמבוסק, מתי הבחירות?" (סדנת התקווה) — סדנת התיאטרון של שכונת התקווה מעלה סאטירה עם פזמונים שכתב וביים בצלאל אלוני.

● אנו אנו הפלמ"ח (הסתרון) — מחזה מוסיקאלי המעלה את סיפור הפלמ"ח. כתבו: חיים חפר ועמיקם גורביץ. במאי: שמואל בונים. תפאורן: דני קרוון.

● חתום בנשיקה — ערב בידור ושירים על אהבה בביצוע טמירה ודודו ירדני.

● אמי הנגרלית — באידיש. מחזה מוסיקאלי מאת אלי שגיא. בתפקיד הראשי ג'טה לוקה.

● פיקניק לשניים — מאת אלדו ניקולה בבימויו של צבי שטולפר, עם ליא קניג ושמואל עצמון. חיי זוג על כל תהפוכותיו.

● שלום עליכם, שלום עליכם (מיגוון) — סיפורים משונים של אנשים קטנים בצחוק, בדמע וניגונים עפ"י סיפוריו של שלום עליכם.

● חפץ (התיאטרון העירוני חיפה) — מחזה של חנוך לוין על אנשים מושפלים המשפילים עצמם ועל איש שאין חפץ בו. ביים: עודד קוטלר.

● החייט ואשת הסנדלר (הפקות יותם) — סיפורי־עם, שירי־עם מן המזרח והמערב, כפי שתירגמם ועיבדם דן אלמגור.

● פאסא ליאון (סדן) — מלודרמה על תווי של משפחה ותיקה מיוצאי מצרים, שבמרכזה אב רודן. זאב רווח. כתב וביים: אברהם דוד.

● החטא ועונשו (התיאטרון הקאמרי, תיאטרון חיפה) — יצירתו של דוסטוייבסקי בעיבודו של אנדרי בארסאק.

● קול קורא והלפתי (בימת קול) — ערב תיאטרוני במשחק וזמר על חנה סנש. בבימוי נסים גבעתי.

● יעקובי ולידנטל (צוותא והתיאטרון הקאמרי) — מחזה עם פזמונים משל חנוך לוין ובבימויו.

● איפה ארץ־ישראל (עידן — לילך) — קומדיה שבמרכזה בן דור העליה השנית שמבקשים לגשלו מרכושו. כתבו עדה בן־נחום ומאיר מרגלית.

● שוקולד מנטה מטטיק (תיאטרון עממי) — הצגה נוסטאלגית על תל־אביב הקטנה.

● האשה האחרת (תיאטרון כיס) — שלושה מער־כונים שכתבה וביימה אביבה גלי.

● אהבה יס תיכונית (סולן) — תוכנית יחיד חדשה של יהורם גאון. בימוי: יואל זילברג.

● צפרים בראש (תיאטרון יובל) — שמעון ישראלי בהצגת יחיד בקטעים ושירים זודשים.

● נשואין נוסח גירושין (התיאטרון העממי) — יוסי בנאי ורבקה מיכאלי במופע משותף.

● אל תקרא לי שחור (התיאטרון הצעיר) — הצגה עליזה וצבעונית. עם עוזי פוקס.

● צפרים בראש (הסדנא למחזה המקורי) — מחזה של מוטי אברבוך על שני יחפנים בתל־אביב.

● כל מה שרצית לדעת על אופן ולא העזת לשאול את כך — קומדיה מוסיקלית בסגנון דל־ארטה בהשתתפות עירון בניאל, דני מסינג, בת שבע צייזלר.

● שערוריה בבסיס (לילך) — קומדיה מחווי המילו־אים בצה"ל בהשתתפות בומבה צור.

מחול ומוסיקה

● התזמורת הפילהרמונית הישראלית — מגישה ב־מוצ"ש בת"א וביום ג' בקיסריה את האופרה „הטרובדור" לוורדי בניצוחו של זובין מהטה, עם טאקר: קרוז רומו, דאן וגימסגארן. ביום א' בת"א במסגרת קונצרט למנויים, מס' 12, ינצח מהטה על יצירות של מוצארט, צ'ייקובסקי והולסט.

● ג'אז לתוך הלילה (עין הוד) — מופע ג'אז גדול וחד־פעמי בהשתתפות להקת הפלטינה, סדנת הג'אז ומל קלר.

● האופרה הישראלית — מגישה בתל־אביב ובחיפה הצגות גאלה של „כרמן" לביזה, וכן את „לוצ'יה די לאמרמור" של דוניצטי, „הנזל וגרטל" להומפרדינק ומחולות רוסיים ורומניים.

בידור

● מרתון שירי מרתף (מועדון התיאטרון) — שירי עמים ושירים ישראליים באווירה אינטימית. הנהלה מוסיקאלית בני קדישזון.

● קשת בענן — ערב שירי עמים, ספיריטואלס, שירי שתיה ומלחים — על־ידי סוזאן ופראן, ישראל גוריון ובני אמדורסקי.

● ישראלה — תוכנית חדשה עם דבורה חבקין, עפרה פוקס, דני ליטאני ואהוד מנור.

● מועדון הזמר של לולה הקטנה (מועדון „בימות") — גילת אלמגור בשירי קאברט. תרגום: אהוד מנור. בימוי: צדוק צרפתי.

● „היו ימים היו לילות" — ארץ ישראל בשירים, הווי וסיפורי קרבות. עם דודו וטמירה ירדני.

● כל כו בידור — תוכנית יחיד של הבדרן דודו דותן בלוויית תזמורת. הוא מגיש חיקויים, פארודיות, קטעי־הווי וסאטירה. זמרת אורחת: עירית דותן בשירי הולנדר.

● ערב שירי נעמי שמר (בימות) — שירים חדשים וותיקים של המלחינה הנודעת.

מוצ"ש

תל־אביב

נשי וינדזור העליזות — הבימה
רק אתמול — האולם הקטן
בוסמן ולינה 9.00 — הבימרתף
יחי החופש — הקאמרי
יחי החופש — הקאמרי
התזמורת הפילהרמונית — הטרובדור — היכל התרבות
כרמן — אופרה
תכנית ספירית — מ' בימות
הגישו החיוור — אלהמברה
איפה א"י — בית הסורה
פאסא ליאון 7.30, 9.45 — בית החייל
צפרים בראש — בת־דור
יעקובי ולידנטל 8, 10.30 — צוותא
אמי הנגרלית — אהל שם

ירושלים

סליחה, טעות ברצח — בנייני האומה
מתש"ח באהבה — וויז
החייט ואשת הסנדלר — בית העם
שערוריה בבסיס — מיטשל

חיפה

לילי נס — ת' עירוני
נישואין נוסח גירושין — שביט

קרית־חיים — קשת בענן
מעגן מיכאל — בשו ועין
ק. שפרינצק — אל תקרא לי שחור
צפת — להקת כוורת
נצר־סירני — אנו אנו הפלמ"ח
בית־חנן — כליבו בידור
קרית־חיים — אהבה ים־תיכונית
רמת השרון — שירי נעמי שמר

יום א'

תל־אביב

נשי וינדזור העליזות — הבימה
רק אתמול — האולם הקטן
יחי החופש — הקאמרי
הפילהרמונית, למנויים סס' 12 — סדרה 8 „עממית"
היכל התרבות
לוצ'יה די לאמרמור — אופרה
המרק של קרופניק — מ' תיאטרון
הירושה — אולם הסדנא

סטמוס קוו וארים — צוותא

חיפה

לילי נס — ת' עירוני

שובל — בישו ועין
רמלה — הם יגיעו מחר
שדרות — נישואין נוסח גירושין
קרית־גת — כליבו בידור
עמק־חפר — שירי נעמי שמר
נתניה — קשת בענן

יום ב'

תל־אביב

נשי וינדזור העליזות — הבימה
מכתבים מוונציה — האולם הקטן
יחי החופש — הקאמרי
כרמן — אופרה
גילת אלמגור — מ' בימות
שלושה בהויה אחת — מ' התיאטרון
שערוריה בבסיס — בית החייל
להקת בת־דור — בת־דור
יעקובי ולידנטל — צוותא

ירושלים

הפסטיבל הישראלי — קונצרט

הירושה — בנייני האומה
אל תקרא לי שחור — בית העם — מיטשל

חיפה

לילי נס — ת' עירוני
אנשים קשים — בית רוטשילד

רמת־הכובש — הם יגיעו מחר
גבעת אולגה — הגשש החיוור
בית־קשת — להקת בת־שבע
נס־ציונה — אהבה ים־תיכונית
הוד־השרון — שירי נעמי שמר

יום ג'

תל־אביב

נשי וינדזור העליזות — הבימה
מכתבים מוונציה — האולם הקטן
יחי החופש — הקאמרי
להקת ענבל — בית ארלוזורוב
הנזל וגרטל / מחולות רוסיים רומניים — אופרה
אנו אנו הפלמ"ח — גני התערוכה
פאסא ליאון — אלהמברה
גילת אלמגור, 9.30 — מ' בימות
המרק של קרופניק — מ' התיאטרון
החייט ואשת הסנדלר — בת־דור
אנשים קשים — צוותא
אל תקרא לי שחור — בית ברבור

אמי הנגרלית — אתלי"ס

ירושלים

מצדה 967 — קונצרט — ת' ירושלים

חיפה

להקת בת־דור — ת' עירוני

קיסריה — התזמורת הפילהרמונית — הטרובדור
נהריה — אהבה ים־תיכונית
יקנעם — שירי נעמי שמר
נטף — הם יגיעו מחר
בית־שאן — נישואין נוסח גירושין
ראשון־לציון — הגשש החיוור
אילת — שערוריה בבסיס
אילת־השחר — להקת בת־שבע

יום ד'

תל־אביב

בוסמן ולינה — הבימה, האולם הקטן
יחי החופש — הקאמרי
סליחה, טעות ברצח — בית ארלוזורוב
הפסטיבל הישראלי — קונצרט — היכל התרבות
מתש"ח באהבה — גני התערוכה
שלושה בהויה אחת — מ' התיאטרון
אהבה ים־תיכונית — בית החייל
להקת בוורת — בת־דור

יעקובי ולידנטל — צוותא
פאסא ליאון — נחמני

ירושלים

מצדה 967 — ת' ירושלים

חיפה

להקת בת־דור — ת' עירוני
להקת ענבל — התאו

ערד — אנו אנו הפלמ"ח
עכו — שירי נעמי שמר
אשדוד — אל תקרא לי שחור
אופקים — איפה ארץ־ישראל
צפת — אמי הנגרלית

יום ה'

תל־אביב

נשי וינדזור העליזות — הבימה
בוסמן ולינה — האולם הקטן
גילת אלמגור, 9.30 — מ' בימות
המרק של קרופניק — מ' התיאטרון
אל תקרא לי שחור — בית החייל
אנשים קשים — צוותא

ירושלים

מצדה 967 — ת' ירושלים

קונצרט מיוחד — בנייני האומה

חיפה

לילי נס — ת' עירוני
כרמן — ארמון

גדרות — שירי נעמי שמר
לוד — סליחה, טעות ברצח
נתניה — להקת כוורת
ירוחם — הגשש החיוור
בן־שמואל — להקת בת־שבע
באר־שבע — להקת בת־דור
כפר יונה — אהבה ים־תיכונית

צפת

המקום האידיאלי לבילוי חופשת הקיץ
✶
מקום מפלט מהחום והלחות
✶
אויר הרים צלול ומרענן
✶
נוף מרהיב ומרכז לטיולים
✶
הזמנות מתקבלות בכל בתי המלון בצפת

هكذا من الأصل

קופסת החסכון

וזה חסכון משתלם שאת פרותיו אתה קוצר בשני מישורים: בטווח קצר ובטווח ארוך. והחישוב? בשפת העובדות: 1. קסטרול GTX יקר יותר משמנים אחרים. 2. בקסטרול 9 תוספות מיוחדות אשר לכל אחת מהן תפקיד מיוחד בשמירת חיי המנוע. 3. תוספת מיוחדת ובלעדית לקסטרול GTX - הטונגסטן הנוזלי* 4. השמן העונה על הדרישות המוקשות של מהורי מנוע. 5. אינו מאבד את תכונותיו בתנאים קשים ביותר. 6. אורך חיים רב יותר.

הסיכום: לטווח קצר - אמנם מחירו יקר יותר משמן רגיל, אולם תכונותיו המיוחדות מפחיתות את צריכת השמן - תסכו שבהחלט משתלם. לטווח ארוך - הגנה רבה יותר על המנוע ואורך חיים רב יותר לחלקים היקרים. אלו הסיבות ההופכות את קסטרול GTX לשמן הבינלאומי המבוקש ביותר. קסטרול GTX ניתן להשיג בכל תחנות פז ו[illegible] ברחבי הארץ.

שמן בינלאומי חייב להיות טוב. טוב כמו קסטרול.

פז

*Oil soluble long chain tertiary alkyl primary amine tungstate

מבצע קיץ

Audio Sonic JAPAN

מערכת סטריאו מושלמת

30W

30 ס"מ צלחת

במחיר הזדמנותי

של -.2190 ל"י

אנו גאים לחציג מערכת הסטריאו החדשנית והמשוכללת ביותר „אודיו סוניק" מתוצרת יפן, המערכת מוצעת במחיר הזדמנותי של —.2190 ל"י לתקופה קצרה בלבד.

מיתרונות „אודיו סוניק"

- ✱ הפעלה נוחה ✱ עיצוב מודלרי מרשים
- ✱ עוצמה של 30W ✱ צלחת התקליט "12 (יחידי מסוגו)
- ✱ הפעלה נוחה ✱ עיצוב מודלרי מרשים.
- ✱ רדיו מצוייד ב-AM — F.M — MPX — AFC.

דרוש לראות אודיו סוניק בחנויות מובחרות

מפיצים בלעדיים:

אלמור יבוא ושווק בע"מ

פיכר המדינה, רח' ח' באייר 24, ת"א, טל. 268187.

Audio Sonic JAPAN

AUDIO SONIC · REXTON · TRITON

פרסום אתגר בע"מ

טריקי דיקי

מאת דן דלמט

— ארוחת הבוקר על השלחן, יקירי! — קראה מיסיס סמית לעבר בעלה, שהתמקם בשעת בוקר מוקדמת באמבטיה.

עד מהרה הופיע ג'ון סמית, הסב ליד השלחן והחל בטקס המסורתי ששמו ארוחת בוקר. לצד כוס תה מהביל עמדה על צלחת ערימה של טוסט, ולידה בצלוחיות קטנות חמאה, גבינה, דבש, ריבה, קצ'אפ, סרדינים, חרדל ובביציה — ביצה קשה. בעל הבית אהב להכין את הכריכים האהובים עליו במו ידיו, הכל לפי מצב הרוח של הרגע. תוך כדי כך קראה לפניו אשתו את הידיעות המעניינות מעתון הבוקר, כדי שמיסטר סמית ירוויח זמן. באמריקה הזמן הוא כסף, אפילו שהוא רק דולר.

האיש בגיל העמידה האיתנה, שכבר סיים (כמעט) את תהליך התקרחותו, הטיל מבט מעמיק על תוכן הצלוחיות, העלה על קצה סכינו גבשושית של חמאה והחל למרוח בשום שכל על פרוסת טוסט דקיקה. זהו הבסיס של הכריך, יסוד היסודות, שבלעדיו אין טעם אפילו לחשוב על צעדים ומריחות באים.

— שמע! — אמרה אשתו בקול רועד מהתרגשות, כשהיא שקועה אי־שם במעמקי העתון — שמע, הלילה ארע דבר פנטסטי: יצורים מהמארס הגיעו לכדור הארץ!!!

בשמעו את הבשורה המרעישה, הגיב מיסטר סמית אינסטינקטיבית: ידו המושטת עזבה את צלוחית הקצ'אפ ונעה לעבר צנצנת החרדל. מסתבר שלתושבי המארס מתאים יותר חרדל.

האשה החלה לקרוא את הידיעה:

— „אתמול, בשעת לילה מאוחרת, נחתה צלחת מעופפת ברחבה שלפני הבית הלבן. ארבעה יצורים מוזרים יצאו מהצלחת, לכל אחד מהם שלוש עיניים וחמש אוזניים, אך גובהם לא עלה על 130 סנטימטר. מיד הוזעק המשמר, אך כיוון שהבאים היו בלתי מזויינים וידידותיים להפליא, הופגו החששות עד מהרה. מנהיג הקבוצה הציג את עצמו (שמו: X.94) ובדברו אנגלית רצוצה למדי, ביקש סליחה על ההפרעה בשעה כה מאוחרת. הוא הסביר, כי השיקול להופעה לילית היה הדאגה, שמא יעורר בואם לאור היום פאניקה בקרב האוכלוסיה. מטרת בואם: ליצור יחסים ידידותיים עם ארה"ב, ומאוחר יותר, באופן הדרגתי, עם שאר הארצות. הם ביקשו במיוחד, שלמען השם לא יעירו בגללם עתה, לעת לילה, לא את ניכסון ולא את קיסינג'ר".

מיסטר סמית פרס לו פרוסת מגבינת אמנטל המשובחת וקבע בסיפוק ניכר, כי מספר החורים בגבינה, גודלם ומיקומם מניחים את דעתו. אשתו המשיכה לקרוא את הידיעה, בהתרגשות גוברת והולכת:

— „סוף־סוף נפתרה איפוא חידת הצלחות המעופפות, שהעסיקה את העולם עשרות בשנים! התברר, כי אכן היו הצלחות הללו חלליות של תושבי המארס, חלליות ששוגרו לחלל של כדור הארץ, במטרה לעמוד על טיבו של כוכב־הלכת שלנו. הנשיא יקבל היום בשעה 10 (לפי שעון וואשינגטון) את האורחים הנכבדים והוא יפתח בכך עידן חדש בדיפלומטיית החלל למען השלום, כמו גם בתולדות האנושות כולה!"

מיסיס סמית סיימה את הקריאה והזיזה את העתון הצידה.

— נו, מה דעתך, ג'ון? — שאלה את בעלה. מיסטר סמית בלע את הביצה הקשה שבפיו והשיב בנחת:

— ניכסון טועה טעות מרה, יקירתי, אם הוא חושב שבעזרת טריק זול כזה הוא יוכל להסיח את הדעת מפרשת ווטרגייט!...

קייטנות בית זית

נותרו מספר מקומות למחזורים הנפתחים ב-29.7 ו-12.8

מרגוע ונופש ביתי במושב

פנסיון מלא או חלקי ✱ נותרו מספר מקומות לחגים

פרטים והרשמה: מושב בית זית, ד.נ. הרי־יהודה, טלפון 02-526334, 02-524616

בגדי הריון לאם

במבחר גדול, מחירים נוחים

נחלת בנימין 6, ת"א

هكذا من الأصل

כמה שנים קדימה אתה חושב?

דאג לעתיד בטוח יותר עם ,סהר 2001'

זוהי תוכנית הבנויה במיוחד כדי להבטיח לך עתיד טוב יותר. אינך חייב למות כדי לזכות ברווחים. עם תום תקופת הביטוח תוכל למשוך את כספך ולהנות מהכנסה נכבדה - פרי רווחי פוליסת 'סהר 2001'. ל'סהר 2001' שורה של יתרונות בלעדיים כמו לדוגמא:

* תוכל לקבל הלוואה ללא ריבית
* אתה מקבל 90% מהרווחים.

* עם החתימה על ההצעה אתה מבוטח מיידית בסכום עד 150,000 ל"י.
* השקעתך 'עובדת' עבורך. תוכל לראות כיצד הונך גדל משנה לשנה.
* עם תום תקופת הביטוח תקבל את הון ההשקעה והמענקים אותם תוכל למשוך בבת אחת או בדרך של תשלום חודשי

פנה עוד היום אל סוכן 'סהר' שלך ובקש פרטים מלאים על התוכנית המהפכנית של 'סהר' - 2001.
או שלח את התלוש המצורף וקבל הסברים מפורטים.

לכבוד
'סהר' חברה לביטוח בע"מ
מחלקת המטברה
ת.ד. 26222 תל־אביב.

אבקש לקבל הסברים מפורטים על יתרונותיה של תוכנית הביטוח המהפכנית 2001 (ללא התחייבות מצדי).
שם............................
כתובת.................... טל...........

סהר

2001 תכנית ביטוח חיים מהפכנית של סהר

הטיול המשפחתי

(סוף מעמוד 23)

נות אלה ואחת מהן מספרת שחמי טבריה זורמים על פני פתחו של הגיהנום ומאשו הם מקבלים את חומם ומגיע לכדי 62 מעלות צלזיוס. אגדה אחרת מספרת, כי יום אחד באו חולים אל שלמה המלך וביקשו כי יעזור להם ברוב חכמתו להסיר את מדוויהם. ציווה המלך על השדים הסרים לפקודתו לחמם את המעיינות הנובעים ליד טבריה. רחצו החולים במים מחוממים אלה ונרפאו. מאז החלו המוני חולים נוהרים אל המקום, רוחצים במים ונרפאים. לפני מותו עשה המלך את השדים הללו חרשים, וכל כך כדי שלא תגיע לאוזניהם בשורת מותו ויפסיקו לחמם את המים. העובדה — עד היום אין השדים יודעים כי מת שלמה המלך ומוסיפים למלא את מצוותו...

רבי מאיר בעל הנס

מרחק מה אחרי חמי־טבריה, בצלע ההר, מתנשא בצד הכביש מיבנה גדול בעל כיפות לבנות. בו מראים את קברו של רבי מאיר בעל הנס, תנא שחי ככל הנראה בטבריה במאה השניה ונזכר רבות בתלמוד. לפי המסופר בתלמוד נשבתה אחות אשתו בידי הרומאים ורבי מאיר הצליח לשחררה, תוך כדי מבצע ההצלה נעשו לו נסים גדולים. מאז כינויו בפי העם רבי מאיר בעל הנס.

מאמינים מייחסים לקבר סגולות נסים, מרפא וישועה. אחת לשנה, בי"ד באייר, נערכת כאן עלית המונית לרגל, מלווה בהילולה והדלקה. הקבר עצמו מחולק לשניים. חלקו התחתון נשמר בידי יהודים ספרדים והעליון בידי יהודים אשכנזים. קופסת הצדקה של ר' מאיר בעל הנס היתה נפוצה ברחבי הגולה ובכספי התרומות היו משתמשים לתמיכה ביהודי הארץ ובתלמידי חכמים.

בית הכנסת של חמתא

ליד קבר ר' מאיר בעל הנס נחשפו שרידי בית הכנסת של חמתא — מן המפוארים ביותר שנתגלו עד כה בארץ. מרשימה ביותר רצפת הפסיפס של בית כנסת זה, שבה גלגל מזלות עם סמלי חודשי השנה. (גלגל זה מזכיר פסיפס דומה, שנתגלה בבית הכנסת של בית־אלפא). מלבדו נתגלו עם, בין היתר, שרידי בית־מרחץ, אמות מים ומנורת אבן בעלת שבעה קנים.

חמתא, היא חמת־טבריה, היתה עיר ידועה, בה היו חכמי תלמוד ובה ישבו כהנים ממשמר מעזיה. לאחר יישובה של טבריה הפכה להיות אחת משכונותיה.

שטח החשיפות של חמת טבריה נמצא כיום ברשות הגנים הלאומיים, אשר הקימה סביבו גן ושירותים לנוחות המבקרים.

רחצה בכנרת

בחמת־טבריה תם טיולנו. עתה נוכל לפנות אל אחד מחופי הכנרת ו„לקנח" את הטיול ברחצה מרעננת ובמנוחה בצל עצים עתירי־צמרת. מרבית חופי טבריה וסביבתה סגורים והכניסה אליהם כרוכה בתשלום.

מקום רחצה טוב ומעניין, שאינו כרוך בדמי כניסה, הוא במוצא הירדן בדרום הכנרת, מול קבוצת דגניה (בק"מ ה־9 מטבריה לכיוון עמק־הירדן). חסרונו העיקרי הוא העדר שירותים ומציל, על כן הוא מומלץ רק ליודעים לשחות היטב.

אורך מסלול טיולנו — ממיסעף כפר־חיטים ועד חמת־טבריה — 22 ק"מ.

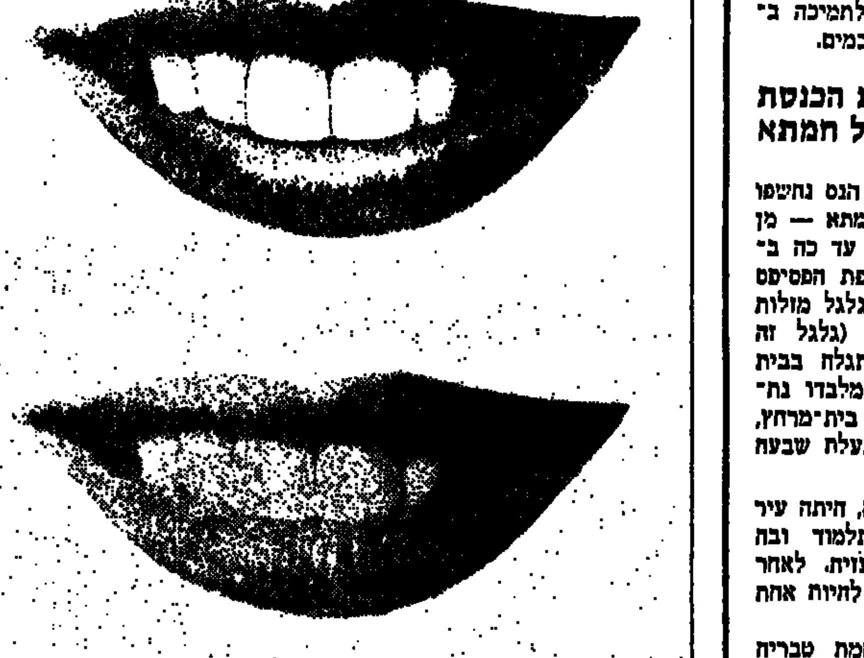

אותן השפתיים... אותו החיוך... אך איזה הבדל...

טילאק
יוצר את ההבדל

שימוש סדיר בטילאק, ילבין את שיניך תוך זמן קצר ויעניק לחיוכך ברק וזוהר.
טילאק מוריד את אבן השן ומנקה את כתמי הזהה, הקפה והטבק משיניך.
במחקרי רופאים ומרפאים הוכח מעל לכל צל של ספק כי טילאק הוא האמצעי הבטוח ביותר בשימוש בהשוואה למשחות שיניים מפורסמות - ואינו מזיק לשן.

Teelak
הדרך הקצרה והיעילה לשיניים לבנות

Teelak
דיסקן בע"מ

המחירים הזולים בארץ

טלויזיות - עד 400 ל"י הנחה
אמקור, מץ, סימנס, שאוב לורנץ, סאבא, פילקו, פיליפס הולנדי

מכונות כביסה - עד 500 ל"י הנחה
לבמט-בלח, סימנס, מץ, פילקו, פילוט, קסטור, זופז, קריסטל, ראנד, אמקור, ועוד.

תנורי בשול ואפיה - עד 300 ל"י הנחה
בלרס, פאר, ראנד, גז־פייר, שביט, אמקור, מלפי, ג'מבו, אפולו ועוד ועוד.

מערכות סטראו - עד 600 ל"י הנחה
נשיונל, אקאי, דואל, קנווד, פישר, טוסואי, בי־אנד־או פילוט, טושיבה, סוני, אונקיו, ליק

* מבחר עצום — 250 מ"ר תצוגה * תנאי רכישה נוחים * שרות אדיב * לזכאי קניה בשקם — הנחות גדולות מהשקם

פלג טלויזיות בע"מ
קרית מוצקין שד' השופטים 12-13 טל. 717349-732323
סניף עכו הרצל 18 מרכז רסקו טל. Tel. 911966

עצת השבוע!

הידעת?
כי אלמנה הנוסעת לחו"ל לקבל חליצה פטורה ממס נסיעות

הארץ המובטחת בע"מ
The PROMISED LAND LTD.
• ירושלים, רח' הלל 10, טל. 228311, 226909.
• ת"א, רח' שלום עליכם 5, טל. 50951.

שמלות הריון
חליפות, חולצות, מכנסים ארוכים וקצרים, בגדי ים וחוף ושמלות ערב

מאשה ★ MASHA
תל־אביב, המלך ג'ורג' 4 א', קומה ב', פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי). פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

בחיפה
בגדי הריון אליזה
בית הקרנות
רח' הרצל 10, בחצי ה' קומה טל. 660314

هكذا من الأصل

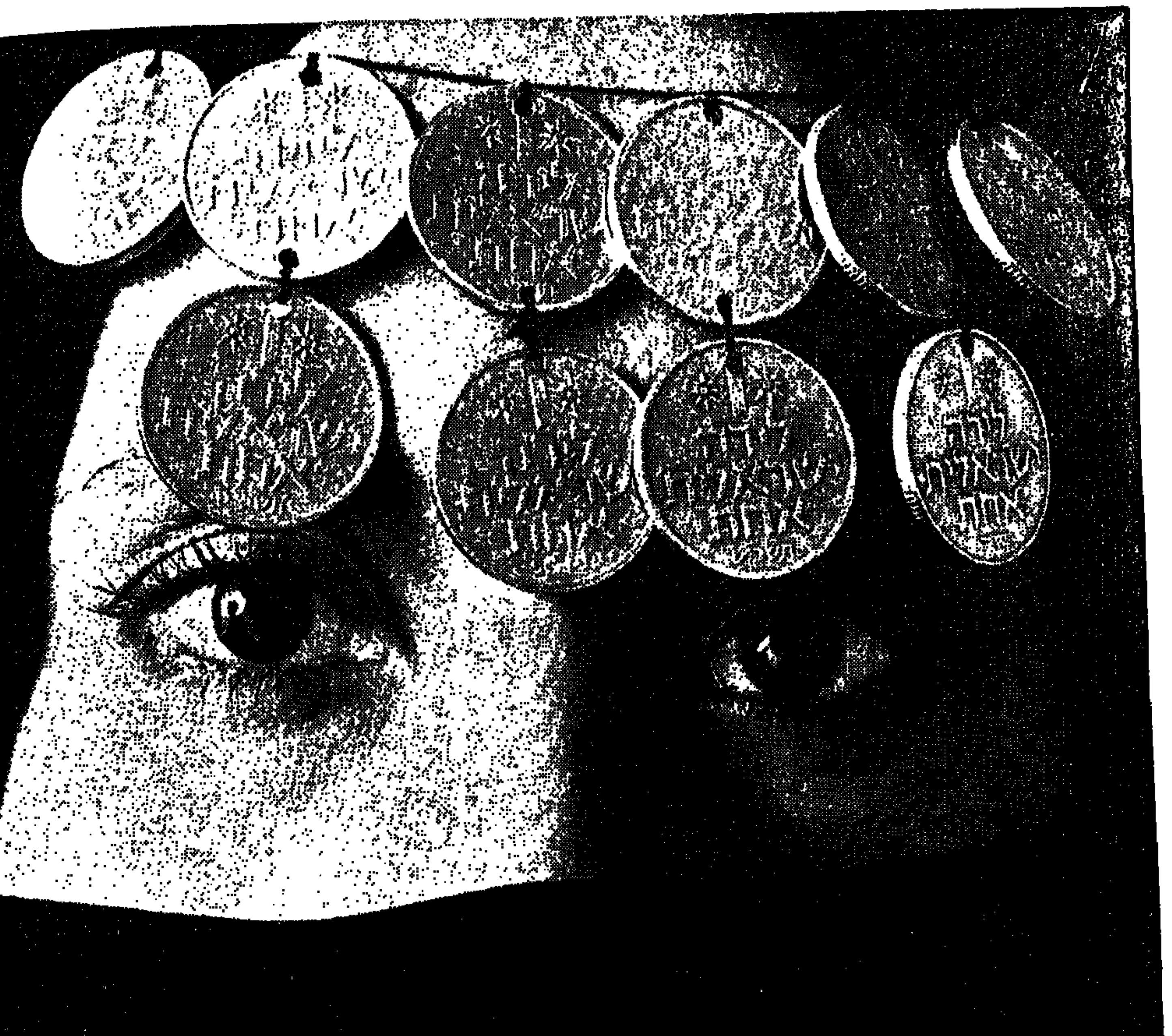

צור מציגה
רעיונות נוספים כיצד לחסוך ולשמור על ערך הכסף.

מצער, אך זו עובדה. הלירה של 1967 שווה היום רק 57 אגורות. אך לא כן הלירה שהופקדה בצור. לירה זו שהופקדת בצור ב־1967 בתכנית החסכון לפנסיה, תמורתה תקבל כבר היום 151 אגורות.

מעניין? יש לנו עוד הרבה מה לספר לך על אפשרויות החסכון בצור. על הצמודה מלאה למדד יוקר המחיה, תכניות פנסיה, הקלות במס הכנסה, בטחונות בפני ירידת ערך הכסף וחלוקת רווחים ממשיים מדי שנה.

לכבוד
צור חברה לבטוח בע"מ
רח' נחלת בנימין 68, תל־אביב.

א. נ.,
אבקש לקבל פרטים נוספים אודות אפשרויות החסכון ושמירת ערך הכסף. וזאת בלי כל התחייבות מצדי.

שמי ___
כתובתי ___
מס' הטלפון ___

צור חברה לבטוח בע"מ

ענק הבטוח בישראל המובטח של צור

באור - ורשבסקי

(סוף מעמוד 33)

שהגבר נשאר בבית. אשה לא נשארת בבית מתוך בחירה, אלא מתוך הכרח. הצרה היא שאנו נוטים להתחשב בחברה שמסביבנו. הייתי חושש ממה שיגידו, אבל באופן אישי אולי זה מצב נהדר".

לדעת זלמן נוגעת עתה התנועה לשחרור האשה רק בחוג מצומצם. „האפשרויות לשוויון הן לגבי חוג קטן המחפש קריירה באותה צורה שגבר מחפש. צריך להגיע לכל הנשים היושבות בבית, מעדות המזרח, שאותן צריך לקדם ולפתח ולא להביא את הצורה הזאת לחוג אינטלקטואלי שלמעשה כבר משוחרר".

ה„תנועה" היא מהפכה

זאב מסביר שהתנועה היא מהפכה, וכל מהפכה מתחילה מאנשים הצריכים את המהפכה הכי פחות. „זאת עובדה היסטורית, אלה שצריכים אותה יותר לא יכולים לבצע אותה. הם עדיין לא מסוגלים, לא יודעים, לא מבינים, אבל צריך להגיע אליהם".

זלמן: „בדרגים הנמוכים נשים עם כישורים שווים לאלה של גברים מתקדמות באופן שווה. אבל בשלבים הקובעים את מדיניות העסק, את ההכנסות, אני חושש מנשים. אני מדבר באופן תיאורטי. אין אצלי נשים בתפקידי ניהול ואני לא מתכוון להגיע למצב כזה".

כל אחד מביא דוגמאות של נשים שמאחורי הקלעים מפעילות „את כל העסק", ומדובר במזכירות שבלעדיהן העסק שובת.

זאב: „נשים מסוגלות לעשות הרבה יותר מאשר בדרך כלל חושבים. אני חוזר ואומר שאני רוצה שהגבר יהיה יותר משוחרר, שגם הוא יוכל לעבוד בחצי משרה, שגבר יוכל להיות מזכיר מבלי שזו תהיה בושה. אני לא מבין מה הקשר בין תקתוק על מכונת כתיבה לבין להיות אשה".

זה עניין של משכורת

זלמן: „זה ענין של משכורת. זו הנקודה העיקרית".

זאב: „העגלה באה אחרי הסוס. מפני שהאשה ממלאה את התפקיד הזה המשכורת נמוכה. לפני מאה שנה היה כבוד להיות מזכיר או פקיד. עכשיו אתה צריך להיות מנהל. גבר הוא עבד של התפקיד. הוא מוכרח להתקדם. לא יכול להיות מישהו פשוט".

זלמן: „גבר לא יהיה מוכן להסתפק במשכורת של טייפיסטית".

צור: „זלמן, התנועה לשחרור האשה היא אסון בשבילך, כי התנועה רוצה שגם האשה לא תהיה מוכנה לעבוד בשביל משכורת כזאת".

זלמן: „זה הענין שלה".

צור: „זה ענינך. אתה המשלם".

זלמן: „הייתי משלם גם לגבר אותה משכורת. אני משלם עבור עבודה. לכל עבודה יש הערך שלה. שתבוצע ע"י פקיד, פקידה, או קוף. פועל המכבש עשבים מקבל אותה משכורת כפועלת המכבשת".

פתע פורץ ויכוח, האם אמנם כך הדבר ומועלות דוגמאות של בתי־חרושת בהם אין שכר שווה לעבודה שווה.

מרטין מנסה לסכם ואומר שיש לבעיה כמה מישורים. הראשון הוא הצד החוקי, חוסר־שוויון שאינו תלוי כלל בצורה שהאשה רואה את עצמה. „אם יש אפליות בחוק כולנו בדעה שצריך לתקן אותו. אינני יודע איך. מישור שני, יותר גבוה, הוא מה צריך לעשות עבור הנשים הפשוטות יותר. ואני חושב שכולנו מסכימים שצריך לפחות שהן תהיינה מודעות למצבן וערות לפוטנציאל שלהן ושתדענה שהחיים אינם בדיוק באותה מתכונת מסורתית כפי שכפו עליהן מדורי־דורות.

השלב הבא — אשה שערה לכל הדברים האלה מה תעשה? אני חושב, שהעיקר הוא שינוי איכות החיים".

צור חושב, שהעיקר הוא העניין המשפחתי. זלמן מדבר על קאריירה. בשאלת השאלה אם האשה מסוגלת, למה ההתעוררות כה איטית? האם רק מפני שהחברה לוחצת, או שמא היא מרוצה מהמצב שלה כיום ומדובר רק באחוז קטן של נשים המעוניינות בשוויון?".

זאב: „יש נשים החיות כיום כפי שמתאים להן, עושות מה שהן רוצות ולא רוצות לשנות. אין לכך שום קשר ליכולת או לפיסיולוגיה. נשים רבות מאמינות, שאינן יכולות לעשות משהו אחר ושהן חייבות לחיות כפי שהן חיות היום. רוב הנשים לא בודקות את יתר האפשרויות".

מרטין מזכיר את הסופרז'יסטיות ואת מאבקן המיליטאנטי. הוא אומר שכיום, שנים מעטות אחרי שניתנה זכות בחירה לנשים, זה נראה מגוחך שאבותינו חשבו שאשה צריכה לשבת בבית ולא להתערב בפוליטיקה.

צור חושב שגברים רבים חושבים כך גם היום. מרטין וזלמן כופרים בכך. כשמדובר על אפליה בחוקי אישות, מרטין מעודד לגישה מיליטאריסטית.

צור: „הביטוי הזה, 'ברוך שלא עשני אשה', הוא נורא"...

שאלתי את זלמן אם אף פעם אינו חושב כך. זלמן מודה, שהוא חושב 'ברוך שלא עשני אשה', ומרטין מצטרף להרגשתו.

צור: „אני חושב כמו שהנשים אומרות — ברוך שעשני כרצונו".

אריה בסרגליק ובניו בע"מ
שמחים להודיע על פתיחת:
* מחלקת פחחות וצבע
* מכון לקרבורטורים
ת"א, המסגר 32,
טלפונים: 31310, 33539

בוטיק
למידות גדולות
הגיעו זה עתה השמלות החדישות עד גודל 54
אופנת
זייפר
תל־אביב
רח' בן־יהודה 102

סוד הכושר מגלה אלוף העולם שהגיע לישראל

וילם רוסקה — אלוף עולם בעל מדליות זהב אולימפיות ואלוף בג'ודו בהולנד, גרמניה ויפאן הגיע לתחרויות המכביה ה־9. לתאריו הרבים הגיע בעזרת תרגול בבולוורקר והוא ממליץ עליו לכל אחד השואף להיות אלוף.

ענק שרירי

וילם רוסקה, ענק שרירי, בעל שיער משחן ועיניים כחולות, חיוך נעים וקול בס. בן 33, נשוי פלוס שניים, כיום מאמן הנבחרת הלאומית של הולנד ובסוף הקיץ — מנהל מרכז הספורט החדש של אמסטרדם.

על שריר זרועו הימנית, שבולטת עד כדי התפקעות מחולצת הטריקו הכתומה שלו, חקוקה כתובת קעקע — שושנה ענקית, שהוא עצמו, כבר שכח מה פירושה. בגיל 20, כאשר היה מלח על אניית סוחר וביקר ביפאן, החל לעסוק בג'ודו. אחר כך היה שומר סדר בבארים — שם היה צריך להפעיל מעט כוח נגד שיכורים ופרחחים. בהדרגה הפך את התחביב לעיסוקו העיקרי.

„אפשר לומר שאני כמעט גנראל סובייטי — מרוב תארים עולמיים" — מתבדח רוסקה. „שני כתרים עולמיים, שתי מדליות זהב אולימפיות, שבעה תארים אירופיים, 10 פעמים אלוף הולנד, 5 פעמים בינלאומי של גרמניה, אלוף בינלאומי של יפאן (1964)".

וילם רוסקה

מעריב יום ד' 4.7.73

רק חמש דקות ליום זה כל הנדרש כדי לבנות לך גוף שרירי, מוצק ומרשים — 5 דקות ביום — ואתה תראה ותרגיש חזק, בריא ומלא מרץ, ממש אלוף. הצטרף לאלפי האנשים בכל שכבות האוכלוסיה בעולם כולו, אנשים בגילים שונים מעשרים עד שישים הנלהבים מהתוצאות המהירות והמרשימות של התרגול בבולוורקר.

אינך מפסיד מאומה, נסה את הבולוורקר שבועיים על חשבוננו ואת התוצאות תראה בראי ותוכל למדוד בסרט מדידה — אחרת אל תשלם מאומה.

© Mailex (Israel) Ltd

שובר הזמנה לנסיון חינם

שלח עוד היום לנסות בביתך את הבולוורקר במשך 14 יום חינם

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ רח' המלאכה 3 איזור התעשיה, חולון 58—851 טל. 843165

סמן בתוך המסגרת איזו הצעה אתה מעדיף:

☐ כן, אבקש לשלוח אלי את הבולוורקר לתקופת נסיון של 14 יום חינם. אם לאחר שבועיים של אימון נוח, פשוט ויעיל בעזרת הבולוורקר לא אהיה שבע־רצון ובטוח בתוצאות, אשלח אליכם בחזרה את הבולוורקר ובכך יסתיים הענין. אולם אם ארצה להמשיך בתכנית האימון בעזרת הבולוורקר, כפי שעשו זאת אלפים שניסו את המכשיר לפני, אני רשאי להשאיר את הבולוורקר אצלי תמורת תשלום של 25.— ל"י שישולם כעבור 14 יום לאחר קבלת המכשיר וכן 6 תשלומים חדשיים נוספים בני 20.— ל"י כל אחד (סך הכל 145.— ל"י) או שתוכל לחסוך 15.— ל"י ולשלם סך 130.— ל"י בלבד במזומן בתום תקופת נסיון החינם של 14 יום.

☐ אני מצרף המחאה בסך 125.— ל"י (חסכון של 5.— ל"י) כרכישה מיידית. אני רשאי להחזיר את הבולוורקר בתום 14 יום ואקבל את כספי בחזרה.

התשלום: במשרדי מיילקס או בסניפי בנק לאומי לישראל.

שם משפחה ___ החתימה הכרחית

שם פרטי ___ עיר ___ רחוב ___ מס' ___

מס' תעודת זיהוי ___ גיל ___ מיקוד ___ מע. 13.7

ארקדי

מאת צדוק אשל

ארבעה חודשים ארקדי בארץ וכוס וודקה ט־רם באה אל פיו.

אילו ראו אותו חבריו מקייב לא היו מאמינים למראה עיניהם. במשך ש־נים היו שותים יחד להתנ־אתם, היתה העליצות מת־פשטת בגוף וקול שירה בוקע מהגרון. אך כאשר החל במאבק על עלייתו נמנע מלשים בכוס עינו, לא רק משום ששנא את השתיה מתוך עצבות. גם חושש היה.

אנשי השרות החשאי היו מתנ־כלים לפעילי העליה, מבקשים למ־צוא אותם בקלקלתם. אם יפתיעו אחד מהם כשהוא בגילופין יקל עליהם לגרות אותו לריב, יחליפו אתו מהלומות ואחר יגררו אותו לבית המשפט.

משעלה לישראל סבור היה תחי־לה כי הנה יחזרו ויבואו ימים של שמחת וניתן יהיה להרים כוס של ברכה, אך הדאגות העכירו את רוחו.

יש אנשים שמזלם משחק להם והפגישה עם ישראל כולה שופעת נעימות, ואילו ארקדי התהלך ב־תוכנו ובת צחוק לא תעלה על שפתיו. עד מהרה הפך לפקעת עצבים וכל דבר עלול להוציאו מן הכלים. המטען התעכב בדרך. כש־הגיע למחסן הערובה והצליח לא־תר אותו אחזה אותו חלחלה. שני ארגזים נסדקו ומזוודה אחת נפר־מה. משביקש להתקרב ולבדוק אותם דחה אותו מנהל המחסן ב־תקיפות, בטענה שעליו להציג את רשימת החפצים כפי שנרשמה ו־נחתמה כדין ורק אז תיעשה ה־בדיקה בנוכחות נציג חברת הביטוח.

גם בענין השיכון נתגלו קשיים ועיכובים.

כאשר נעכרה רוחו ביקש לקרב ידו אל בקבוק וחזר בו. גמור היה עמו שלא לשתות בארץ וודקה מתוך דיכאון ויאוש. סבור היה שכאן, במולדת, ראוי לו ללגום לגימה ראשונה של ממש רק מתוך שמחה.

אך הנה הגיע היום בו הרגיש לפתע כיצד מאיר לו המזל פנים. בשעות הבוקר המוקדמות הוציא לכביש את מכוניתו החדשה והמב־ריקה ורוחו טובה עליו. אמנם, ארקדי אינו טירון בנהיגה, שנתיים היה נהג משאית כבדה שהיתה מוליכה אספקה בערבה למרחק אלפיים מיל.

עתה החזיק את ההגה של מכו־נית ה„אופל" ונדמה לו כי צעצוע בידו והוא משחק בו להנאתו. כשהגיע במכוניתו למחסן הערובה היכה שם כבר הבודק מטעם חברת ביטוח. עד מהרה טפח הלה על שכמו „בר מזל אתה" ! אמר, הת־שבר וגניבה, נעלמים פריטים יק־לאחרים נגרמים נזקים כבדים, שבר וגנבה, נעלמים פריטים יק־רי ערך ואילו אצלו לא חסר דבר.

כשחזר בצהריים למפעל שבו עבד כדי לקבל את משכורתו, נא־מר לו שאינו צריך להתיצב כדי לקבל את שכרו. מספיק שיפתח חשבון בבנק ויתן הוראה למפעל והוא יעביר את משכורתו לבנק. אך ארקדי אינו מבין בעסקי בנ־קים ואין לו אמון בצ'יקים. את כספו הוא מקבל במזומנים, המש־כורת משוחררת ממס הכנסה בגלל היותו עולה חדש.

וכך, כשארנקו טפוח ולבו טוב עליו ביקש לסיים את הערב בחב־רה עליזה וגם כאן נתמזל מזלו. הוא לא נזקק לבית מרזח או מוע־דון בו מתרוצצים פרצופים מפוק־פקים אלא הוזמן על ידי חברים להצטרף אליהם למסיבת חתונה שנערכת בעיירת הסמוכה. בחור מריגה נושא לו לאשה בחורה מאורסת וראוי לשמוח בשמחתם.

כאן, כאולם החתונה, הרגיש בטעם הראשונה לעלייתו כי לבו טוב עליו באמת והוא משוחרר מדאגות וטרדות המביאות בעק־בותיהן עצבות. עתה הגיעה העת להושיט ידו אל הבקבוק, הוא חו־לץ את הפקק וממלא לעצמו כוס. הישראלים תינוקות בכל הנוגע לטיפה המרה, אך חבריו מעולי רוסיה החניקו אחריו ועד מהרה הפכו למרכז החוגגים, מישהו פתח בשירה, אי משם התגלתה מפוחית יד. וארקדי יצא במחול.

כאילו מתוך ערפל זכר את ש־עבר עליו בשנה האחרונה, הרדי־פות שנרדף, המצוקה שהיתה מנת חלקו והתסכול של התקופה הרא־שונה בארץ.

עתה כבר הכל מאחריו, עתה הגיע הזמן להיות מאושר. לחיים ! חברים לחיים !

כשנדמו קולות החוגגים צעד ארקדי אל מכוניתו. בטרם נכנס לתוכה נשם נשימה עמוקה של אויר הרים צונן, התמלא רצון לחבק את כולם ולהתוודות בפניהם עד כמה מאושר הנהו. אחר־כך התניע וזינק אל הכביש הראשי.

נהג מונית מצא את מכוניתו המוכה בתעלה והזעיק משטרה. כאשר הגיע האמבולנס לבית־החולים לא היה ארקדי בין החיים.

האם
בית „פורסט הילס"
יהיה היפה והמשוכלל
בירושלים?

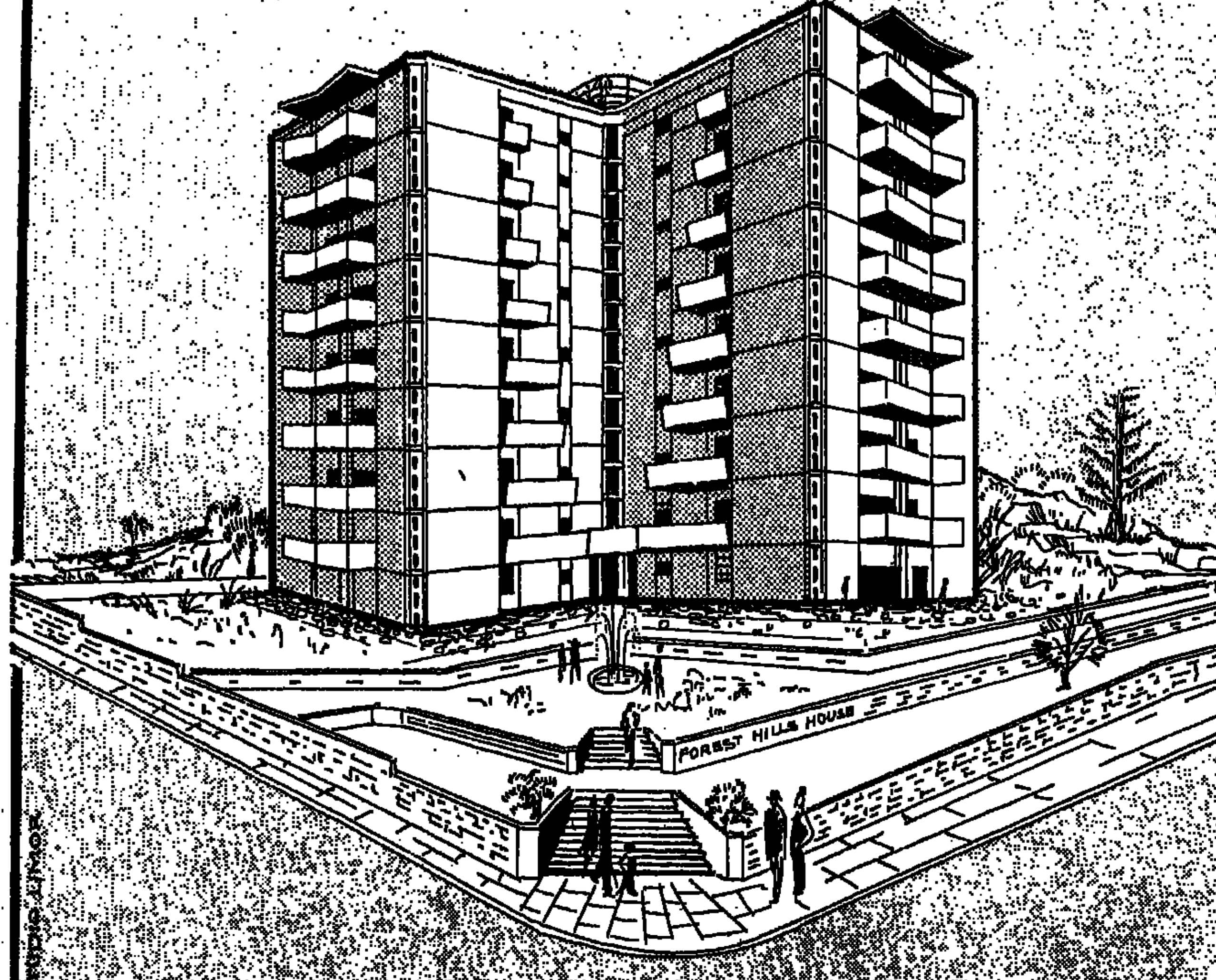

חסביבה:

המבנה:

הדירות:

פתח־תקוה: גורדאו 7, טל. 903882

מראות

MAROT-NOF

עוד פרויקט יוקרה של

פרסום יצחקי-סביון

Black & Decker

חסוך כסף!

כַּסֵח את דשא ביתך בעצמך

שכר הגננים עולה ועולה משנה לשנה - לכן עשה זאת בעצמך בעזרת מכסחת דשא של בלאק אנד דקר.

בקנותך עכשיו מכסחת של בלאק אנד דקר תחסוך תשלומים נוספים לגנן ותמשיך לחסוך במשך שנים רבות.

LR 300 מכסחת עם
מנוע בנזין - במקום ~~700~~ ל"י - רק 498 ל"י

מכסחת דשא על בנזין עם מנוע העוצמה מתוצרת בריג'ס אנד סטרטון 3½ כוחות סוס. הלהב הסיבובי ניתן לוויסות ע"י מתג הנמצא בידית. 4 גלגלי גומי גדולים הניתנים לשינוי גובה. ידית מתקפלת.

D 484
במקום ~~300~~ ל"י
רק 225 ל"י

D484 — מכסחת דשא סיבובית מובחרת — בעלת בידוד כפול עם נתיך אוטומטי. המכסחת מסוגלת לפעול כראוי בכל סוג של קרקע, ישר או בלתי ישר. הפעלתה פשוטה וקלה ונעשית בעזרת יד אחת בלבד. גובה החיתוך ניתן לויסות. המגן המצורף שומר על האדם המפעיל בפני אבנים עפות. 400 ווט. ½ כ"ס.

D 489 - במקום ~~600~~ ל"י
רק 450 ל"י

D489 — מכסחת דשא לעבודה מאומצת ביותר - ידועה באיכותה המעולה.
כוללת מתג משיכה המורכב על ידית מתקפלת הניתנת לוויסות. כל מכסחת מסופקת עם מיכל אוסף. הלהב הגלילי יוצר 7800 חיתוכים בדקה ונותן תוצאות מקצועיות — דשא חלק וישר. מנוע העוצמה הוא בעל בידוד כפול וכולל נתיך אוטומטי ופעולתו שקטה. 500 ווט. ⅔ כ"ס.

חינם!
15 מטר כבל מאריך
לכל מכסחת חשמלית

בלאק אנד דקר

היצרן הגדול ביותר בעולם לכלי עבודה חשמליים והחברה הבינלאומית היחידה בארץ המפעילה תחנת שירות ויעוץ. תחנת השירות של בלאק אנד דקר מאוישת על ידי מהנדסי יצור מאומנים, המצוידים בידע, נסיון ובכלים להגשת שירות מהיר ואמין.

בלאק אנד דקר משתדלת באופן מתמיד ליצר את המוצר הטוב ביותר ולתת את השירות המהיר ביותר. אם אתה חושב שלא השגנו מטרה זו — אנא כתוב ישירות למנהל החברה בישראל, רח' מרדכי 59, תל־אביב, טלפון 36611, 38658.

להשיג בכל חנויות הכל־בו של המשביר לצרכן | בכל־בו שלום ובכל חנויות שקם

המשביר המרכזי ובחנויות למוצרי חשמל

תל־אביב: קרלשטט, דרך פתח־תקוה 7, בן שחר, דרך פתח־תקוה 8. חיפה: סלע, העצמאות 25, קרית מוצקין: פרנקל זאב, השופטים 29. ירושלים: חזן ושות', אבן ישראל 6, ורשבסקי, יפו א/42. גדרה: הכל לבנין, ויצמן 17. באר־שבע: אגרו־נגב, טרומפלדור 90. אשקלון: אוטו אשקלון, בית פאר, מרכז נפתי.

מבצע קיץ 1973

מכונת היוקרה שאינה יקרה

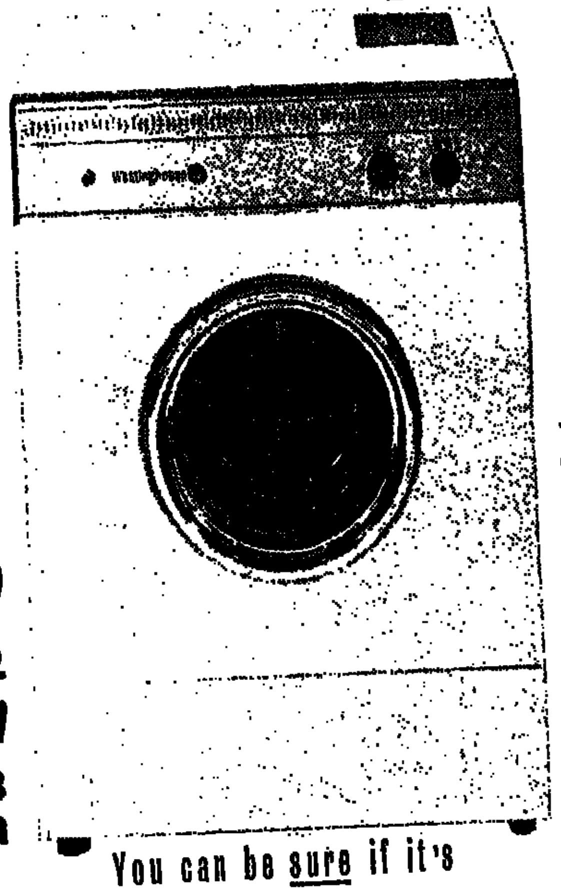

מבצע הנחות למכונת כביסה LF45 ווסטינגהאוז

רק עד 31.8.73

במחיר מיוחד

2,495 ל"י

ב־12 תשלומים ללא ריבית

3 שנים חלקי חילוף חינם

You can be sure if it's

Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse

שרות נאמן אלקטרה שעמד במבחן

ספל קפה עם אמיר אלשטיין

(סוף מעמוד 9)

אחזיר את קלקיליה. מפני שמדינה אינה יכולה להיות כאשר העיר הגדולה ביותר שלה נמצאת בטווח התותחים של הירדנים. יש לי יחס למקומות ההיסטוריים. אני מתרגש בכל ביקור שם. אבל השיקול המרכזי, הדומינאנטי מוכרח להיות הבטחון בגבולות ולא הזכות ההיסטורית שלנו.

— האם אתה חושב, שממשלת ישראל עשתה כל שהיה ביכולתה להשיג שלום עם הערבים?

אם לדון לפי הכרזותיה — כן. מה מתרחש מאחורי הקלעים — אין לי מידע. מה שמרגיז אותי הוא, כי הממשלה מורכבת מקשת רחבה של יונים מובהקות וניצים טורפים, וכל אחד מצהיר את ההצהרות שלו, בלי שאנחנו האזרחים, והעולם כולו, נדע באופן מוסמך מה הן התוכניות הישראליות לשלום והאם יש בכלל תוכנית כזאת, המוסכמת על דעת הממשלה או לפחות על רוב השרים. גם אם אי־אפשר היום להוציא את התוכנית אל הפועל, בגלל סירוב הערבים, אני חושב שצריכה להיות לממשלה תוכנית מגובשת והיא צריכה להיות ידועה וגלויה לכל.

— ועוד מאורע גדול בחייך: תהיה לך לראשונה זכות בחירה לכנסת. איך תחליט למי למסור את קולך הראשון?

הבחירות? זו נקודה חלשה...

זוהי נקודה חלשה מאוד בחינוך. לא הכינו אותנו לקראת המאורע החשוב הזה — הבחירות. לא העניקו לנו כלים לשפיטה. קרה דבר מוזר, המלמד משהו על יחס המפלגות: היו לנו שלושה ימי עיון בקלמנייה, ליד כפר־סבא. נעים מאוד שם. כל הזמן אתה שומע הרצאות על בעיות השלום, הצבא, הבעייה הערבית, ארגוני המחתרת.

— מה מספרים על ארגוני המחתרת? יש איזון סביר בין תרומות ה„הגנה" לחלקם של אצ"ל ולח"י?

איזון סביר?! זה הוציא אותנו מהכלים! אתה תגיד, אולי, שזו קיצוניות של נעורים, אבל אנחנו מחינו בכל תוקף! הופיע אצלנו איש ה„הגנה", אלוף לשעבר בצה"ל, והגדיר את כל מה שעשו אצ"ל והלח"י כמעשי פרובוקאציה בלתי אחראיים! הוא ביטל אותם כעפר וסיפר, שרק ה„הגנה" גרמה תקומתה של ישראל. זעקנו חמס! כי כך בדיוק זה מופיע גם בספרי הלימוד שלנו וזהו נסיון מכוון לסלף את ההיסטוריה ולהעניק לנו מושגים מעוותים. וכמובן, לא מספרים לך על הבזיון של ה„סיזון", על מסירת יהודים לידי השלטון הבריטי, על הלשנה והסגרה. זה מסתירים. מספרים רק שה„הגנה" — והיא בלבד! — עסקה בהעפלה, בהגנה, בהתיפה. רק ה„הגנה".

— דיברנו, אמיר, על ההכנה לבחירות...

כן, אז ערב אחד בקלמנייה היה מוקדש לדמוקראטיה ולמפלגות. היו צריכים להופיע נציגי כל המפלגות הראשיות בכנסת. הופיע רק נציג המערך. לצערי, היה זה איש מוגבל, שלא היה טעם להתדיין עמו. היתר — בכלל לא החשיבו את העניין. סיפרו לנו, שנציג זה חולה והשני עסוק והשלישי נסע לחו"ל. כל הסיפורים האלה.

— אז איך בכל אופן תדע בעד מי להצביע?

אני בוחן את המפלגות, את המצעים, את היושר והכנות. אני כבר החלטתי בעד מי אצביע.

אין סיכוי שהשלטון יתחלף

— אל תספר לי. זה יפר את השאיות ה־בחירות...

נכון, אבל אגיד לך ככה: אני לא אצביע בעד מפלגת השלטון הראשית ולא בעד מפלגת האופוזיציה הראשית. שתיהן הסתאבו. אני אצביע בעד מפלגה קטנה וישרה. אני יודע, שהיא תהיה יותר רק שותפת לשלטון ולא תעמוד במרכזו. אבל אני מאמין בה.

— אתה מאמין למפלגות או חושב אותן לצבועות?

מפלגת שלטון — היא תמיד צבועה. חשוב לה להחזיק בשלטון יותר מכל דבר אחר.

— אתה מאמין בדמוקראטיה או חושב שהיא משלמת מחיר גבוה מדי כדי לקיים את עצמה?

אני מאמין בה, למרות כל מחדליה. אוי ואבוי היה לנו אילו החלפנו אותה במשטר אחר.

— מה דעתך על כך, שלאחת המדינות הצעירות בעולם, יש שלטון, שהוא מן הזקנים בעולם?

זה היה דבר טבעי בשנותיה הראשונות של המדינה, שמחולליה יחזיקו בשלטון, אפילו אם הם זקנים מדי. אבל עכשיו — זו בושה! מדינה צעירה כזאת עם שלטון זקן שכזה! זוהי תעודת עניות למדינה ולבוחרים.

— האם אתה מאמין בסיכוי שהשלטון יתחלף בבחירות הקרובות?

לא. אין כל סיכוי כזה. האמת היא, שעם כל הטענות, רק במפלגת העבודה מצויים האנשים, המסוגלים להנהיג את המדינה. חבל רק שהמפלגה הזאת הסתאבה כל־כך, עד כי איני יכול לבחור למענה. הבעייה אצלנו היא לא הקואליציה, אלא זה שאין לנו אופוזיציה ראוייה לשמה. וזהו הכשלון הגדול והמעיק של הדמוקראטיה שלנו: לא צמחה מתוכה אופוזיציה.

— אתה סבור שהשלטון אשם בהתפתחות השחיתות החברתית והמשקית?

כן. השחיתות היא לרוב במפעלים ממלכתיים. היא נובעת מיחס של סלחנות כלפי המתפתים ליפול ברשת השחיתות. האנשים יודעים, שהשלטון יחפה עליהם, גם אם ייכשלו וזהו פיתוי גדול ללכת בדרך הזאת. תופעה רעה נוספת: דווקא במדינת ישראל נעשתה החומרנות עיקר העיקרים ואילו הרוח נדחקה הצידה. החומרנות השתלטה עלינו כל־כך, שמי שלא מדביק את דרישותיה, מתפתה לכל מיני מעשים. וזה מקדם את התהליכים של השחיתות.

— הפער החברתי הגדול בישראל, האם הוא מדיר מנוחה מעיניך?

הוא הורג אותי! אני מודה: לא ידעתי את ממדיו עד שנודעו תוצאות הסקר של וועדת ראש הממשלה. לא ידעתי שאחד מחמישה ילדים בישראל שרוי במצוקה ואחד משישה־עשר — במצוקה חריפה וקשה. זה מדהים!

צריך להעמיד הפער החברתי בראש הסולם

— מי אתה חושב אשם בזה?

הממשלה! עובדה: אם לא ידעתי זאת עד היום, זה סימן שניסו לטייח על הדבר הנורא הזה, להסתיר אותו, להעלימו מדעת־הקהל. וזה מוכיח, שלא רצו להתמודד עם התופעה באופן חד וגלוי.

— מה צריך, לדעתך, לעשות?

לא מה שעשו עד עכשיו. אם אלו הן התוצאות — או זהו כשלון חרוץ ונורא. צריך להעמיד את הפער הזה בראש הסולם, מייד לאחר הבטחון, ואולי בדרגה שווה אתו. ככה לא נוכל להתקיים. צריך להקים משרד ממשלתי מיוחד לנושא עם סמכויות מרחיקות־לכת. הממשלה, לצערי, לא הבינה עד היום איזה חומר־נפץ טמון בנושא הזה.

— מה דעתך על ההטבות הניתנות לעולים חדשים?

צריך לתת להם — אבל הרבה פחות. צריך להסביר להם, שהם מוכרחים להסתפק בדירה יותר צנועה, מפני שלמאות אלפי ילדים בישראל, אין גם דירה כזאת. הם יבינו. הפער הזה מוכרח להיות ראש דאגתנו.

— מה אתה מוכן לעשות אישית לביטול הפער?

אני הרי לא יכול לפתור בעיות חומריות של העניים. אבל אני מוכן להתנדב לכל פעולה במועדוני נוער. דווקא בנושא הזה עסקנו הרבה במסגרת גימנסיה „הרצליה". התקרבנו אל בני הנוער מהשכונות, ניסינו לעזור. נדמה לי שהעניין כה חמור, שהממשלה לא תהיה ראוייה לתואר שלה, אם לא „תתלבש" עליו בכל כוחה. זה לא עניין של מתנדבים, אף על פי שהם יכולים לעזור. אצלנו במקום לעשות — מדברים על סדר העדיפויות ומשתמשים הרבה מאד בטעון של הבטחון. אני חושש, שאם הפער לא יגושר — לא יהיה לנו גם בטחון.

סתם משמיצים...

— תרשה לי לסיים שאלה אישית: טעמת פעם סמים?

לא. ואין לי תוכניות כאלה.

— חבריך וחברותיך טעמו?

היו חבר'ה שלקחו סמים. מספרם מצומצם מאוד. אין התייחסות לנושא הזה בבית־הספר. לא הסבירו לנו אף פעם כמה זה מסוכן.

— השתתפת פעם ב„אורגיה"?

לא. מפריזים בזה. אצלנו הערכים בנושא הזה נשארו מקודשים. כמו פעם. סתם משמיצים. הנושא המיני הוא נושא אינטימי, שבינו לבינה, ואין שום צורך לעשות זאת באורגיות.

— האם, לדעתך, רצוי לקיים יחסים מיניים לפני הנישואין?

כן, אבל זה לא חוק. כל אחד וכל אחת צריכים להחליט על זה לפי נטיותיהם. זה לא כורח חברתי. בעיני אין זו בושה אם הבחורה מגיעה אל החופה לא־בתולה ולא נגרע מערכה שום דבר אם היא מגיעה אליה בתולה. ומה שנכון ביחס לבחורה נכון באותה המידה ביחס לבחור.

אל תשיכי לו יוד הוא סובל מספיק.

יוד מחטא. אבל גם מלכלך וגם צורב. חיטוי טוב אינו חייב לצרוב. "סביעור" מחטא באותה מידה... ונוסף לכך מרגיע כאב. בבואו במגע עם הפצע. "סביעור" הינה משחה נעימה ובלתי נראית. ברחבי תבל כבשו משחות כמו "סביעור" את מקום היוד, כי הן מרגיעות כאב ואינן מוסיפות לו. טוב שתהיה שפופרת "סביעור" בארון התרופות. ובצאתך לטיול. ליתר בטחון קחי איתך "סביעור".

להשיג בבתי המרקחת

סביעור – לטיפול בפציעות ובכוויות

هكذا من الأصل

"מראות נוף" בונה:

בירושלים

"בית פורסט הילס"

הבית היפה ביותר בלב רחביה (קרית שמואל), סביבה שקטה, נוף מרהיב לכוון עמק רחביה, הכנסת, ומוזיאון ישראל.

כל קומה "דירת וילה" עם שלשה כווני אויר,
5½ חדרים: 4 חדרי שינה, סלון גדול ופינת אוכל, מטבח "הוליבוד", 2 חדרי אמבטיה, 3 שירותים,
3 מרפסות (אחת מתאימה לסוכה), מחסן, מוסך מקורה.

סטנדרט בניה בינלאומי, אולם כניסה משיש, 2 מעליות "נחושתן" (שבת), טלפון פנים, 2 כניסות, גינה, כרי דשא, מגרשי משחקים.

המחיר החל מ־90,000 דולר — 378,000 ל"י.

בפתח תקוה

דירות יוקרה

ברחוב: ברנדה, ארלוזורוב, שפירא, הרב ראובן כץ (4 בניינים), לוחמי הגיטאות ורחוב טרומפלדור.

הסקה מרכזית, אספקת מים חמים 24 שעות ביממה, מעלית (שבת), מטבח "הוליבוד", חדרי שינה מרווחים, ארונות־חדר וחדרי אחסנה, שירותים כפולים, אנטנה מרכזית.

ידע אמריקאי, תכנון מרשים ופרקטי, איכות בניה מעולה, פתוח סביבתי מושלם, אוירה נעימה, בריכות שחיה לילדים, מגרשי חניה, כרי דשא, ליד מרכזי קניה.

והעיקר:

יחס אישי וייעוץ מקצועי חינם ינתן לכל הפונה אל משרדינו.

פרטים נוספים:

בפתח תקוה: מראות נוף, רחוב נורדוי 7, טלפון 82 38 90 (03)
בירושלים: לין־דר, רחוב שמאי 12, כניסה ב׳, טלפון 78 37 23 (02)

מראות
MAROT – NOF

יהודית
מכירה מיוחדות בהנחות גדולות
על כל
שמלות ההריון
יהודית
ת"א, רח' הכרמל 39
טלפון 56980
(בית שלישי מפנת אלנבי)
פתוח כל היום

הקץ לג'וקים
שמד
חיסול חרקי הבית
עם אחריות לשנה
תל־אביב 03-449554
אשקלון 051-3019
חיפה 04-522856
ירושלים 02-533239
טבריה 067-50488
אילת 059-3298
אגרונום א. צבעון
רשיון משרד הבריאות 15

בסיטונות
● שמלות הריון
● מכנסי הריון
● טוניקות הריון
● חליפות הריון
כהן מודל
תל־אביב,
רח' נחלת בנימין 4
קומה ב' (דרך החצר)
פתוח עד 7 בערב
סגור בשעות 2—4
להזמנות ע"י סוכן:
טלפון 50344 תל־אביב

שיפור הראיה
שיפור העיניים מהמשקפיים, והפגת המתיחות של העיניים, על־ידי תרגילי עיניים והרפיה, תחת פיקוח מרופלם מאנגליה מכון בייטס, תל־אביב 64302 רח' ישראלים 90, טל. 241316 סו"ג 4"ד חוץ מערבי־שבת וחג. שלח 3 ל"י רק בהמחאת־דואר, וישוגר לך ספר הסברה לשיטה.

סטריאו
הרכבה עצמית = ½ מחיר
Z-KIT
רחובות, ת.ד. 1103
בקש קטלוג חינם

וילונות
מאיר
מרבדים וכסויי מיטות
חיפה, רחוב הרצל 61
טל. 667396

24 שעות במצוקה

(המשך מעמוד 7)

נצרכים החיוניים? בסידור הבית ו־נקיונו? הן מה שדרוש זה לא עובד סוציאלי קליני לפתרון בעיות נפשיות, אלא אותו עובד סוציאלי או יועץ — יהיה השם אשר יהיה — שיפתור בעיות מציאותיות, שנגרמו על־ידי הסביבה: שיכון, עבודה, חינוך, תזונה, נקיון וכיו"ב. דרוש „מתווך" בין המשפחה לבין המציאות, כדי להבטיח שאפרים יגדל בתנאים טובים יותר משהוא שרוי בהם היום. רצוי, כי יוזכח גם שאחיו ואחיותיו מבקרים בבית־ספר, שאחיו ואחיותיו הגדולים משתלמים במקצוע או עובדים.

להצעה, כי יועסקו בכך מתנדבים, משיבים העובדים הסוציאליים, כי על המגע האישי הקבוע והשוטף עם המשפחה יש להפקיד בעל מקצוע, שקביעת המגע האישי עם המשפחה היא עבודתו. ממתנדב — עם כל רצונו הטוב — אי־אפשר לדרוש כל זאת.

מה שחשוב בטיפול במשפחת רחמים הוא הכבוד. אפרים סירב כמה פעמים ליהנות בבית־הספר ממתת־חסד של בגדים וממתקים. אפילו לקייטנה המיוחדת לא רצה ללכת והעדיף לחיות עם אחיו ולשחק יחף ליד הבית. אפרים משתוקק לסיים את בית־הספר, כדי לעבוד. במה? „נגרות. אני רוצה לעשות כסאות ושולחנות וארונות. שהבית שלנו יהיה יפה יותר, כמו של השכנים. אני רואה את הדברים שלהם, כשאני נכנס אליהם להסתכל בטלוויזיה".

המקרה של אפרים רחמים — שאינו מקרה קיצון וקשה בחריפותו, אלא ממוצע ומייצג — כלול באותם מקרים של 80 אלף משפחות בישראל, המוגדרות כ„בעיה האורבנית". 60 אחוזים מ־135 אלף המשפחות המוכרות בלשכות הסעד במדינה, מרוכזים ב־11 הערים הגדולות בישראל. העובדת הסוציאלית של משפחת רחמים יכולה לערוך השוואה בין העבודה שעשתה בדימונה לבין עבודתה הנוכחית בירושלים. „בדימונה זה היה גן עדן", היתה מסקנתה.

עתיד בטוח באחד מקורסי "אריס"
עשי בעצמך בחדש
תפירה בכתב
• חולצות • שמלות • חצאיות • שורטס • מכנסיים
מודליסט(ית)
תופרת סלון
חולצות ומכנסי גברים
ציור אופנה
גזרן קונפקציה
בגדי ילדות
אריס
בי"ס טכני למקצועות האופנה
אלנבי 19 ת"א טל. 58408
פרסום חן
התחלת הקורס למודליסטים ב־18.7.73 ולגזרנים — 23.7.73

מבצע מיוחד
מערכת סלונית מושלמת ובתשלומים...
שלם מקדמה לפי יכולתך
(חיתרת בתשלומים נוחים)... ותקבל מערכת ריהוט לפי בחירתך
הנחה 12.5% לעובדי בטחון וצה"ל.
* מערכות סלון * ארונות קיר * חדרי שינה
* מזנונים * פינות אוכל * מבחר עשיר של בדי ריפוד
נא לטלפן. ונציגנו יבקר בביתכם ללא התחייבות.
עיצוב בינלאומי במחיר עממי

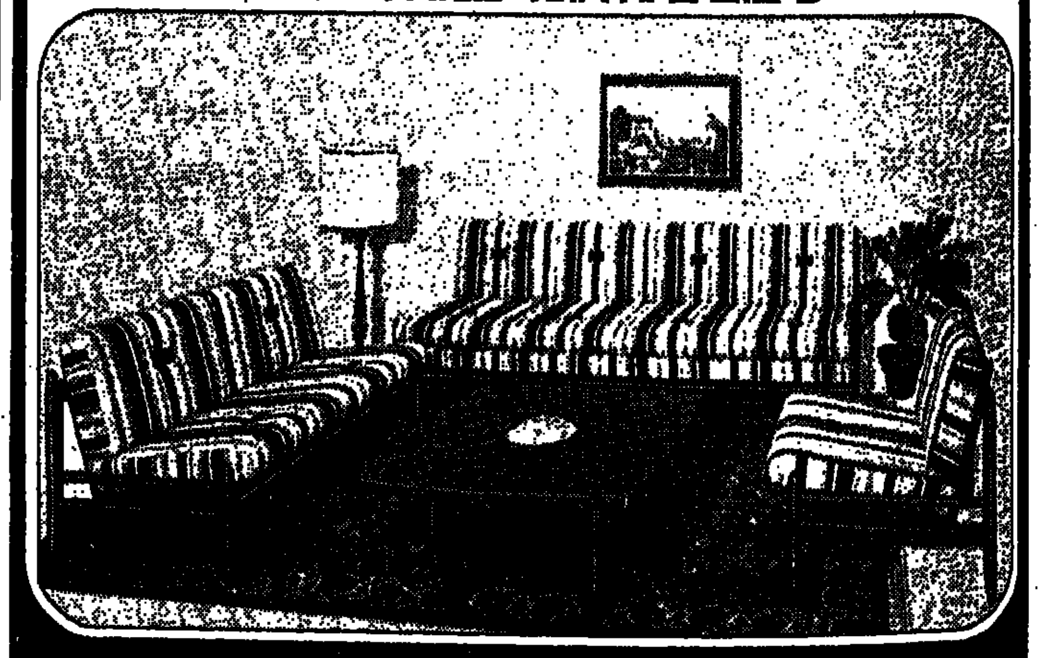

הום־דיז
מרכז לשווק רהיטים
ת"א, רח' דיזנגוף 203 - טל. 233011
אולמי התצוגה
פתוחים מ־9 בבוקר עד 7 בערב.

כל סוגי ציוד למספרות

כדאי לבקר ב־
המקור
המרכז הישראלי לצרכי מספרות ותכשירי יופי נשיים
* ייעוץ מקצועי חינם
* שירות אדיב
המקור
בהנהלת אלכסנדר
תל־אביב
רח' הנגב 4 (בתחנה המרכזית) טל. 32658

לנופש
בתי מלון והבראה
הזמנת מקומות ללא תשלום נוסף
קל
רח' גורדון 28 ת"א
טל. 222042
סניף רמת־גן רח' תוצרל 1
(פינת ביאליק) טל. 721789

קדום אישי
בעזרת
גרפולוג
* נתוח כישורים ואופי * יעוץ והכוונה
א. שורר ת.ד. 9231, תל־אביב

טייפ? טרנזיסטור? אצלנו יותר זול
פוטו סטריאו פספורט בן יהודה 8, ת"א

هكذا من الأمل

„מצור" בין ירושלים למוסקווה

(סוף מעמוד 5)

הרוסים, שכן אפילו הוא גרם התעוררות יהודית שהביכה את השלטונות.

לפתע, בסוף 1965 ובראשית 1966 החלו הרוסים לנהוג ביתר נדיבות בשיגור אמנים רוסיים לישראל. שנת 1966 תירשם כשנת הציפיות הגדולות בישראל לשיפור יחסים עם בריה"מ בשל זרם האמנים והלהקות שהגיעו אלינו משם. הכנר דוד אויסטרך, ולדימיר אשכנזי, הקרקס המוסקואי, להקת „אומסק", הצ'לן רוסטרופוביץ', הפסנתרן יעקב פליר, הכנר ליאוניד כגן, הסופר קונסטנטין סימונוב. כל אלה קצרו כאן הצלחה ותהילה והישראלים מילאו את האולמות וקידמו בתשואות את האמנים הדגולים. מלבד ההנאה התרבותית הסתבר שבישראל מצוי קהל רב של יוצאי מזרח אירופה ובו רדומה ערגה לתרבות הרוסית.

הדרך מרוסיה לישראל המתה אמנים ולהקות באותה שנת של ניצני אביב ביחסים, אך הדרך מישראל לרוסיה כמעט שממה. אחרי הופעה של פנינה זלצמן (עוד ב-64') הופיעו גאולה גיל (בשירה) וג'וקי ארקין (בפנטומימה). הופעת גאולה גיל הרטיטה לבבות יהודיים, אם כי מבחינת רמת השירה לא התמודדה עם הזמרים הרוסיים. מבחינה זו היה שיגורו ב-66' של הפסנתרן דניאל ברנבוים התשובה הישראלית היחידה למשלות אמנים בעלי שם ורמה בינלאומיים.

★ ביטול מסע התזמורת

בסקרנות ובציפיה חיכתה איפוא ישראל למסע התזמורת הפילהרמונית הישראלית לברית-המועצות, שתוכנן ל-1966.

ההסכם על חילופי-ביקורים של התזמורת הפילהרמונית של ישראל ו-מוסקווה נחתם בתרועות רבות.

התכנית היתה מגוונת ביותר. 16 קונצרטים היתה אמורה התזמורת הישראלית לבצע ברחבי ברית-המועצות כביקור-גומלין לנגינת התזמורת המוסקואית ולהופעותיהם של „בולשוי קירוב בלט", דוד אויסטרך וליאוניד כגן בישראל.

ההסכם כלל גם ביקוריהם של המלחינים הנודעים דימיטרי שוסטקוביץ' ואראם חצ'אטוריאן בישראל והכל חיכו בכליון עינים ליוני 1966 לביקור התזמורת הישראלית בברית-המועצות.

החלק של „היצוא הסובייטי" בוצע כמעט כולו. פרט לביקוריהם של המלחינים, אך כאשר הגיע תור „היצוא הישראלי": נתקבל מברק מחברת „גוסקונצרט" ממוסקווה, ובו בקשה לדחות את הביקור של הפילהרמונית הישראלית למועד אחר. התואנה: בתי המלון תפוסים, האולמות תפוסים.

ושוב נסע מנהל התזמורת הפילהרמונית למוסקווה וסיכם על מועד אחר, ל-12 בנובמבר 1966, אך בסוף ספטמבר ציפתה ההפתעה:

יום אחד הופיע במשרד החוץ בירושלים מר מיכאיל יעקושב, הממונה על שגרירות בריה"מ בישראל והודיע בצורה מחלטת, כי הממשלה הסובייטית החליטה לבטל את חילופי הביקורים של התזמורת. העילה: „שבוע יהודי בריה"מ" שנערך ע"י „הקונגרס היהודי העולמי" וכרוזים שחולקו ליד הכניסה של „הקרקס של מוסקווה" בתל-אביב.

אמנם שר החוץ גרומיקו טען באוזניו של אבא אבן, כי הוא לא ידע על ביטול הביקור של הפילהרמונית הישראלית, אך ההתפתחויות שבאו לאחר מכן לא יכלו אלא לאשר, כי הניתוק בחילופי-התרבות בישר את הניתוק המדיני.

ההסבר הרווח וההגיוני לתפנית זו, שלוותה במאמרי השמצה נגד ישראל, בעתונות הסובייטית, הוא בלידתו של המשטר השמאלני בסוריה. הקרמלין חרד אז להשפעתו ולקיומו של המשטר החדש הפרו-סובייטי (שכלל בפעם הראשונה חבר ממשלה קומוניסט) שעלה לשלטון בדמשק בפברואר 67' ובהתקפה היסטרית אנטי-יהודית ו-אנטי-ישראלית ראה דרך לחיזוק קשריו עם המשטר הסורי. מכאן ואילך נידרדרו היחסים עד לניתוקם כליל ביוני 67'.

אמנם יצאו ישראלים לבריה"מ להשתתף בכנסים בינלאומיים, אך לא היה בהשתתפות זו מגע דו צדדי עם בריה"מ. מקום הכנס נקבע במוסקווה והישראלים שהוזמנו היו באים לכנס כמו נערך בלונדון או בטוקיו. הד"ר אלכס ביין נסע לכנס ארכיברים, התמנתח ד"ר בורמן לכנס רפואי, הד"ר שאול לוין לכנס קולנוע לנוער, וכך הלאה. החידוש העיקרי בהזמנת יעקב אגמון וגילה אלמגור עם סרטם „מצור"

פגישה במוסקווה: מנהל התזמורת הישראלית עם דוד אויסטרך בקיץ 1966.

הוא בהיותו הסרט הישראלי הראשון המוצג בפסטיבל סרטים רוסי מאז מלחמת ששת הימים.

★ הזמנת אגמון - כבדהו וחשדהו

לפני צאתו אמר יעקב אגמון כי ינסה להביא את „איש חסיד היה" לבריה"מ. אם יצליח — יהיה זה הישג, לא רק אמרגני. יודעי דבר יודעים כי הרוסים מזמינים מה שהם רוצים ומי שהם רוצים ושולחים מה שהם רוצים ומי שהם רוצים. תמיד ידם על העליונה בחילופי תרבות מסוג זה ומעניין כי בועידה לבטחון אירופה דיברו כמה מדינאים מערב אירופיים על כך שלא תהיה הרגשת בטחון באירופה עד שיהיה ח ו פ ש בחילופי התרבות.

הזמנת אגמון והצגת „מצור" העלו ניחושים על גישושים רוסיים לטיפין-טיפין של חידוש חילופי התרבות בין שתי הארצות — גם באין קשרים דיפלומטיים.

אם נניח שזו כוונת הרוסים יש להתייחס אליה בכבוד ובחשד. אין ספק שהרוסים מבקשים לשוות לעצמם תמונה סימפטית בעולם המערבי ו-אחרי ביקור ברז'נייב בארה"ב נוצר רושם כאילו הבעיות הקשות נפתרו או שנידחו ורק בעיית יהודי בריה"מ משבשת את היחסים בין המעצמות. אמנים סובייטים המופיעים בלונדון ובניו-יורק נתקלים בהפגנות ובצעקות: „מאנוב", „לויטש", „שקולניק". האם אפשר להזמין אמן רוסי לתל-אביב כאשר סוער המאבק למען עליית מבריה"מ? יתכן כי הרוסים יהיו מעוניינים להפיג את מתח המאבק בהוכחה כי בעוד יהודי העולם מפגינים הנה ישראל מקבלת בכבוד אמנים רוסיים. כך יוצג מאבק העליה כעניין של קיצונים צעקנים בעולם היהודי. תכלית אחרת היא להפריד ולהבחין בין העם לבין הממשלה.

אין ספק כי חילופי תרבות סדירים — הנראים עדיין רחוקים וקלושים — יכבידו על המאבק למען יהודי בריה"מ. האמת כי למטבע זה שני צדדים, הן כל להקת ישראלית וכל אמן ישראלי יוצרים קשר ומדליקים זיק תקוה בקרב היהודים ונוכחותם מעוררת ומגרה.

לכן אילו עמדה ישראל עתה בפני האפשרות לתחיל בחילופי תרבות, אף הצנועים ביותר, עם בריה"מ היה עליה לשקול את הערך של נוכחות ישראלית והצתת לבבות יהודיים בבריה"מ (אמנים ישראלים המופיעים שם) מול החישג התעמולתי הנזק למאבק היהודי בעולם המערבי (אמנים רוסיים המופיעים כאן). „הדבר הטבעי", הגיב על כך השגריר-לשעבר הד"ר אריה הראל, „הוא כי חילופי תרבות יכולים לבוא אחרי מגעים בעניני עליה — ולא להיפך".

נשות רומא אלגנטיות

מתאפרות ב-
עפרונות איפור
CONTESSA
ב-12 גווני אופנה חדישים
האיפור הדרך לעיניך
תוצרת איטליה.
להשיג בפרפומריות, בתי מרקחות ורשת בתי הכל-בו.
היבואן הבלעדי: מ.ס. דואק, ת.ד. 13047, תל-אביב, טל. 775437.
הממונה לחיפה והצפון: ורשבסקי, טל. 04-521414.

הזית טוב לפני...

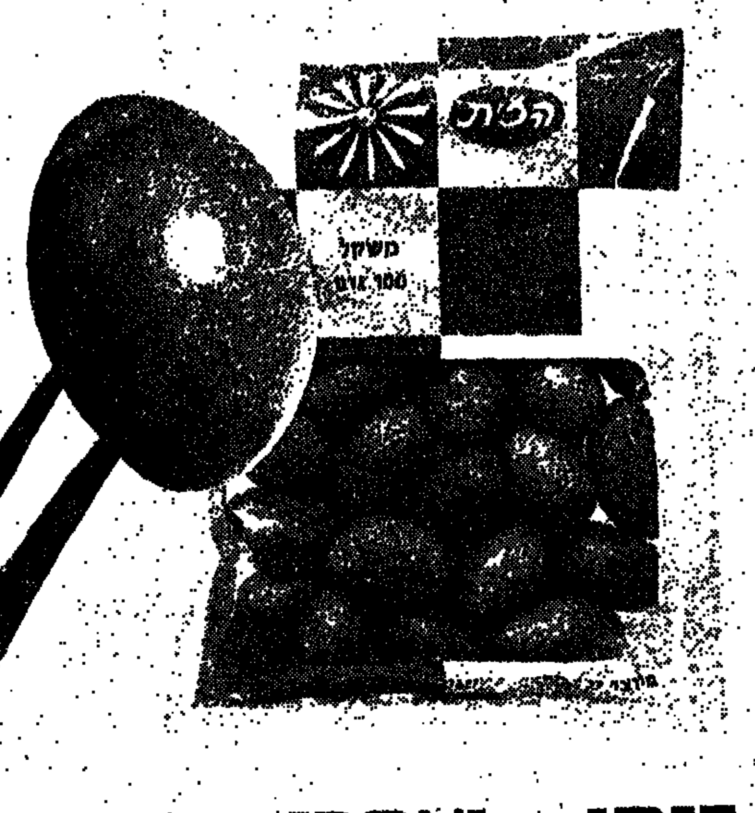

בזמן...ואחרי ארוחה

במפעלי הזית רבים תמיד החידושים:
זיתים בשקיות באריזות וקום — ללא נוזלים, עם זאת שומרים על לחותם הטבעית.
זיתים פיקנטיים, באריזה היגיינית וחסכונית — לפיקניק, לטיולים ולעבודה.
זיתים נפלאים מסידרת —
ה"חמוצים" הפיקנטיים של מפעלי הלית
משקי עמק בית שאן

ההשקעה הטובה ביותר
Nikon

Photomic FTN
Nikkormat
Nikon 8X SUPER
גם ללא מכס
•בחנויות המובחרות•
הדר בע"מ, אחד העם 36, ת"א ת.ד. 1686
שרות ותיקונים במעבדתנו אלנבי 112, טל. 615343
לפטורי מס
כעת תוכלו לרכוש מוצרי ניקון בלירות ישראליות.

מ.י.ל.ן-מכון ישראלי לעיבוד נתונים בע"מ
בית הספר הגדול והותיק בארץ לתכנות וניקוב י.ב.מ.
מודיע על
פתיחת מחזור נוסף של
קורס תכנות למחשבים אלקטרוניים
פרטים והרשמה: כל יום בין השעות 8.00—13.00 בבוקר 16.00—19.00 אחה"צ במילון רחוב בן אביגדור 8 ת"א קומה ד' (מרחוב המסגר 62) טלפון 31282-3-4
הנחות למועמדים מצטיינים

מכון ללבורנטים „סוקולוב"
בפקוח משרד החינוך והתרבות ומשרד הבריאות
ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ד במגמות
* לבורנטים רפואיים (לבעלי תעודות בגרות)
* לבורנטים תעשייתיים (למסיימי כתה י' לפחות)
מתקיימת במשרדי המכון כל יום בשעות 5.30—7.30 אחה"צ
למסיימים תעודה „לבורנט רפואי/תעשייתי מוסמך" מטעם משרד החינוך / משרד הבריאות
ת"א יפו
רח' עזה 13 - טל. 822766

שמלות הריון
רנות

עתת הזמן
לבילוי נפלא בבתי מלון סוג א'
באילת בהנחות גדולות
פרטים: און — ארוח ונופש בע"מ, ת"א, רח' ריינס 4 פנת כיכר דיזנגוף טל. 248306, חיפה: רח' הרצל 22, טלפון 669640

חמצן לחולי לב
אלקטרוסיגנל

אופנת בגדי הריון
דוגמאות חדישות במבחר גדול
„כלילת יופי"
ת"א, דיזנגוף 109
טל. 231948

גבר!!!
כדי לקנות אמצעי מניעה אינך צריך להתבייש
אמצעי מניעה במבחר גדול
מארצות שונות במחירים מיוחדים
פרוספקט חינם.
ונוס ת.ד. 29101 ת"א

هكذا من الأمل

★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★

יום ו'

13.7.1973

8.06 (א) קולגיום מוסיקום : י.ב. באך : חמישיה במי־במול מז׳ גיור, לחליל, כנור, אבוב, צ׳לו וקונטרבס ; לוס : סויטה מס. 1 ; נילסן : חמישיה.

9.05 (א) מהקלטות תזמורת רשות השידור : א. גלברון : פנטסיה לחליל, נבל, וכלי־קשת (עם תנוך תל־אורן, וילהלמינה בוכרר, בניצוח ג׳ורג׳ זינ־בר) ; שופן : פנטסיה גדולה על נושאים פולניים (סולנית : נטליה קלנר־בלומנפלד, בני־צוח אנתוני רוס־מרבה) : היכדמית : משמורשות סימ־פוניות על נושאים מאת ובר (בניצוח רוס־מרבה) ; ק.פ.ע. באך : קטעים מתוך האורא־טוריה „בני ישראל״ במדבר (בניצוח אברהם קפלן); סט־ראווינסקי : קונצ׳רטו לפסנתר ולכלי נשיפה (סולן : קלוד אלפר בניצוח לוקס פוס)

11.05 (א) שעור באנגלית

11.05 (צ) פסגת המבצר הלועזי

11.30 (ב) אורח לצהרים

11.05 (א) סיפורדיו : „מישהו טבע בלילה״, מאת יהודה האורחי

11.05 (ב) זה קרוב ללבי : עם ד״ר שלמה אהרונסון

11.05 (צ) הוא והיא

11.35 (א) צלילים שאהבנו

00.05 (צ) שיחת הבוק של דוד אבידן

00.10 (א) רגע של שיר

00.10 (ב) לילה של כוכבים

חדשות מא׳ עד ו׳

6.05 (ב); 7.00 (ב); 8.00 (א, ב); 9.00 (א, ב); 10.00 (א, ב); 11.00 (ב, צ); 12.00 (א, ב, צ); 1.00 (א, ב, צ); 2.00 (א, ב, צ); 3.00 (א, ב, צ); 4.00 (א, ב, צ); 5.00 (א, צ); 6.00 (א, ב, צ); 7.00 (א, ב, צ); 8.00 (א, ב, צ); 9.00 (ב, צ); 10.00 (א, ב, צ); 11.00 (א, ב, צ); 12.00 (א, ב, צ); 01.00 (ב).

הטלוויזיה הכללית

3.00 משפחת פרטרידג׳

4.30 שידור ישיר מהמכביה ה־9

5.30 לקראת שבת

6.00 קיצור החדשות

6.02 סרט עלילתי (ערבית)

7.45 (חדשות (ערבית)

8.05 שיר שבת

8.10 השבוע — יומן אירועים

9.00 סרט קולנוע : „המורד״, סי־פור של פקיד הבוחל בחיי השיגרה ומבקש לזכות בי־תברת בכשרונותיו האמנו־תיים. הוא יוצא לפאריס, מרי־כז האמנות, ומגלה שם מה הם כשרונותיו למעשה

10.30 מוקים לשבת. חדשות.

הטלוויזיה הלימודית

15.30 סיפור שאהבתי — המגדלר הצני המלך ● 15.46 חמור לשון — מלה בודד ● 16.04 דונו שיר — אבא, חומה מגן.

שבת

14.7.1973

יום א'

15.7.1973

יום ב'

16.7.1973

יום ג'

17.7.1973

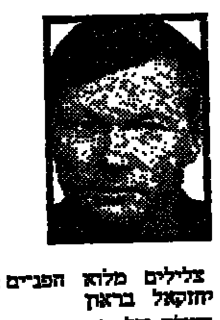

יום ד'

18.7.1973

יום ה'

19.7.1973

א — רשת א׳
ב — הגל הקל
ה — רשת ה׳
צ — גלי צה״ל

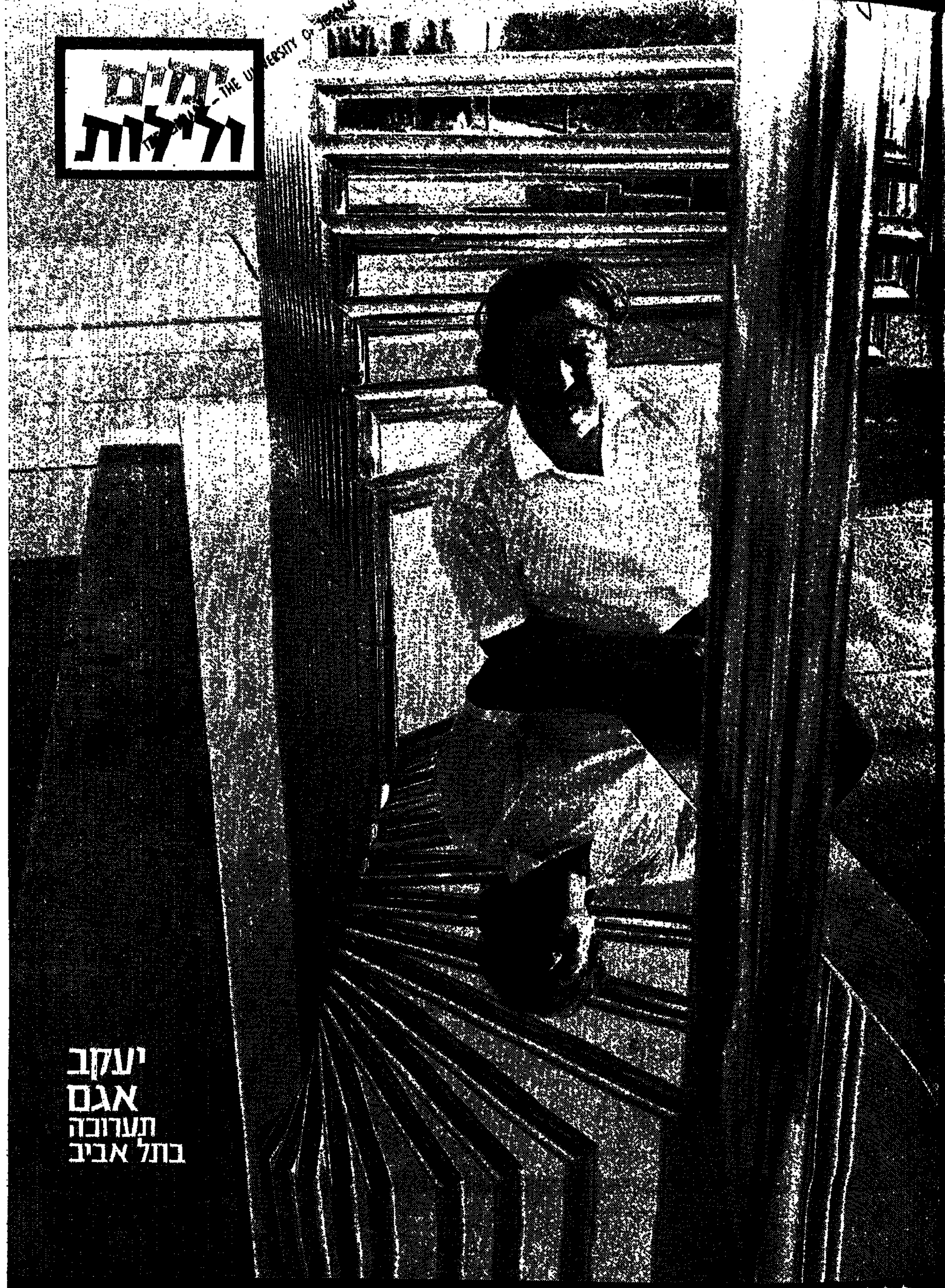

מעריב מוסף שבועי ★ כ' בתמוז תשל"ג ★ 20 ביולי 1973

במשך 15 יום
מכונת תפירה בלרינה

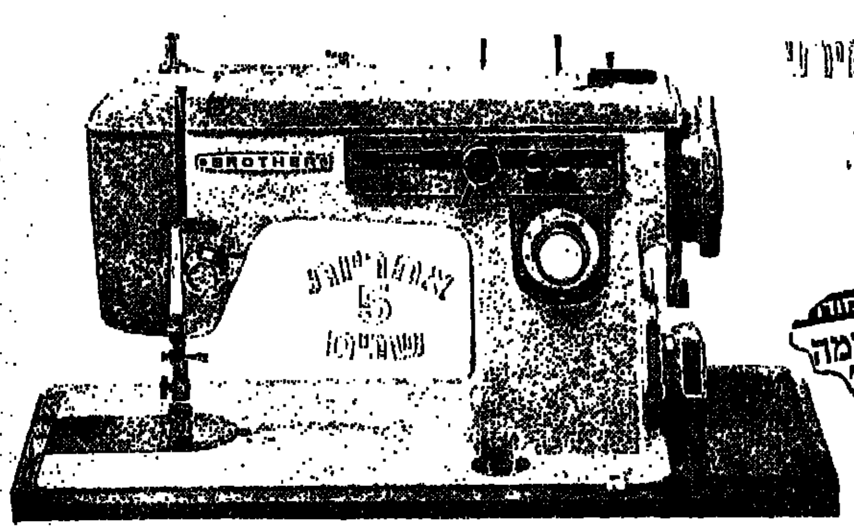

סלון תפירה אמיתי
לתפירה עילית
בביתך

לראשונה סלון תפירה עילית מושלם: מכונת תפירה חשמלית בעלת איכות גבוהה, בובת מדידה הניתנת להתאמה, מערכת של אביזרים שיאפשרו לך לבצע כל סוגי תפירה. כל זאת מוצע לך לנסיון חינם לתקופה של 15 יום, ללא התחייבות קניה מצידך. אנו מציעים לך הצעה זו כדי להראות לך כמה קל ומשתלם לתפור את בגדיך בעצמך — והנאת היותך אשה אלגנטית תוכיח שזה משתלם עוד יותר! תוכלי לעשות כל דבר: אמנות התפירה טמונה בתוך המכונה!

טרם היה כדבר הזה, הכל אוטומטי חלפו שעות העבודה הקשות שהפכו את התפירה לעבודת פרך ממש עתה עושה מכונת התפירה "בלרינה" הכל למענך — אוטומטית. אין צורך לקחת מחט ביד, לתפירת כפתורים, לעשיית לולאות, לאחות, לחבר — המכונה פועלת באותה מידה הן בתפירה ישרה והן בתפירת זיגזג. בשיא המהירות תוכלי, מבלי להתעייף, לבצע את העבודות העדינות ביותר, לחבר תחרה, לתפור רוכסן...

פשוט לחצי על דוושת המכונה והכל ייעשה אוטומטית. בנוסף לכך ה"בלרינה" שלך היא במיוחד שקטה. מיוצרת ע"י BROTHER אחד מן השמות הנודעים הבינלאומיים, ומיובאת על ידי "מיילקס". ה"בלרינה" תהיה לך מקור של חסכון והנאה.

כל אשר תוכלי לחלום על חלום מושלם!

כן, עם "בלרינה" אין לך צורך בתדריכים ודוגמאות. תני לה פשוט להחליק, ללא מאמץ... כפתורי הבקרה נוצרו במיוחד לשימוש קל: נגיעה בכפתור — זה כל שנדרש — כדי שהמכונה תפעל בכוון קדימה או אחורה, לתפירה ורקמה מכל הסוגים. בנוסף לכך האור המורכב על המכונה מאיר ישירות על עבודתך... הזא לחזוקת האביזרים... שולחן הארכה המתקפל להנחת פיסות האריג הגדולות... כל אלה מוכיחים רק עד כמה תוכננה המכונה לתועלת ולהנעמת העבודה.

עם בובת־המדידה החדשה, ה"פורם־אומטיק" על דיוקה המקצועי, כה גמישה ומוצקה, להתאמה למידותיך, מוצע לך סלון אמיתי לתפירה עילית. בתום 15 ימי נסיון עליך להיות מוקסמת ממש ולא — פשוט החזירי כל אשר קבלת ולא תהיי חייבת דבר. אחרת תשאר ברשותך ה"בלרינה" ובובת המדידה הניתנת פשו חינם רק במחיר של 66.- ל"י לחודש, לאחר תשלום ראשון במזומן של 109.- ל"י. אך זכרי, מספר מכונות התפירה שברשותנו מוגבל לכן שלחי את התלוש עוד היום.

הסתכלי במכלול התכונות:

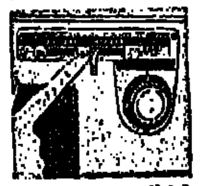

1-2-3) כיוון תידיות — לקביעת רוחב תפר הזיגזג, לתפירה קדימה ואחורה, לוויסות אורך התפר... כל הידיות מרוכזות במקום אחד, כדי לא לעייף אותך.

4) תאורת מכוונת, ללא סינוור — מנורה מיוחדת מרכזת את האור על עבודתך, כדי שתראי היטב את כל הפרטים.

5) תפירת מיוחדת של כפתורים — הכל אפשר עם בלרינה, גם תפירת כפתורים, מצמדים, קרסים... ברגע!

6) תפירת מכפלת ללא הכלבה — אין צורך להכליב, כי ידית המכפלה מכוונת את המכפלה בשעה שהמחט תופרת.

הכל אוטומטי

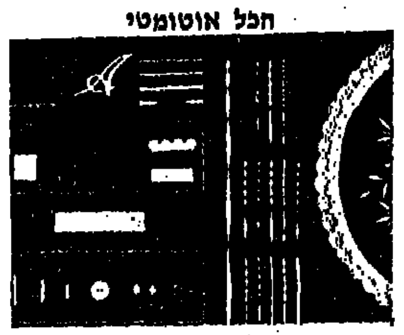

ומה?

"פורם־או־מטיק" בובת מדידה שעליה מידות מדויקות, מבטיחה מידה מדוייקת לבגדייך. (שווה — 80.- ל"י)

בובת המדידה "פורם־או־מטיק" נשארת כמות שהיא וצורתה תהיה כפי שאת רוצה! הזווקן המתכת שלה יציבים וקלים במשקל וקלים להתאמה.

רק 66.- לחודש אחרי תשלום

של — 109.- ל"י או במחיר — 1040.- ל"י במזומן.

מכונת התפירה היכולה לבצע כל דבר במחיר יבוא ישיר.

מתנות נוספות

למזמינות מיד!

- ★ מערכת של 26 אביזרים
- ★ ספר הוראות
- ★ מספרים זיגזג (שווים — 15.- ל"י)
- ★ ספר יסודות הגזירה (שווה — 15.- ל"י)

שובר נסיון חינם - שביעות רצון מובטחת

לכבוד: מיילקס (ישראל) בע"מ רחוב המלאכה 3, חולון 851—58 טל. 843185

נא לשלוח לי ל־5 ימים למבחן חינם את מכונת התפירה "בלרינה". אם לא אהיה מרוצה בתכלית, אני רשאית להחזיר כל מה שקבלתי במצב תקין ולא אהיה חייבת דבר. אם לא אחזיר לכם את הכל תוך 15 יום מיום קבלתם תהיה מכונת התפירה "בלרינה" שייכת לי ועלי יהיה לעמוד בתנאי התשלום אותם ציינתי למטה. מוסכם שאם אשלח את התלוש תוך 5 ימים אקבל במתנה כפי את בובת המדידה ומערכת 26 אביזרים, מספרי זיגזג ו־2 ספרי הוראה. התחייבתי במקום המסומן בהתאם לתנאים המוצעים על ידכם.

סמני את שיטת התשלום הרצויה לך

☐ תשלום חד פעמי
אשלם תוך 15 יום מיום קבלת מכונת התפירה "בלרינה" סך של — 1040.- ל"י (וכן סכום נוסף של — 15.- ל"י הוצאות אריזה ומשלוח).

☐ קניה בתשלומים (המחיר כולל 18% ריבית בנקאית + דמי ניהול חשבון בסך 5.50 ל"י לחודש).
אשלם סך של — 109.- ל"י 15 יום מיום קבלת מכונת התפירה (וכן סכום נוסף של — 15.- ל"י הוצאות אריזה ומשלוח). ואחרי כן אשלם 18 תשלומים חודשיים רצופים של — 66.- כל תשלום, החל בחודש שלאחר קבלת מכונת התפירה.

מקום התשלום: במשרדי מיילקס (ישראל) בע"מ, או בכל סניף של בנק לאומי לישראל בע"מ

שם משפחה

שם פרטי ______ עיר ______

רחוב ______ מס' ______ מיקוד ______

מס' תעודת זהות ______ גיל ______

חתימה הכרתית

מע' 13.7.73

هكذا من الأمل

שלוש קושיות
של
צבי צילקר
ראש עיריית אשדוד

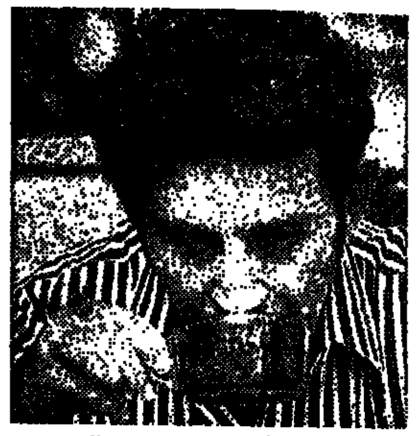

„היום הגרוזיני" של אשדוד

מאת דב גולדשטיין

ארבע מאות שוטרים ישבו ביום חמי־שי שעבר בשלושה מוקדים באשדוד — והמתינו. ארבע מאות שוטרים הניחו, על פי הוראות מגבוה, לאל־פי עולי גרוזיה ממורמרים לרשום דף חדש לחלוטין בחייה המסוערים של ישראל: ה־גרוזינים השתלטו על העיר, חסמו את מבו־אותיה, היכו, ניפצו והשתוללו, כפו את מרותם על הכל.

ביום חמישי בשבוע שעבר נחלו החוק והסדר מפלה ניצחת. כאשר אומרים היום נציגי העובדים בעיריית אשדוד לראש העירייה, מר צבי צילקר, ש„אם לא תתן לנו מה שאנחנו דורשים, נעשה כאן מה שעשו הגרוזינים", הם מלווים את אמירתם בחיוך מתרצה של קירבת־לבבות. מן הסתם אין הם מתכוונים להמחיש את איומם. לפחות — לא בשלב זה. אלא שסכסוך העבודה בעירייה יכול להחריף, כדרכם של סכסוכים כאלה והצלחתם של עולי גרוזיה, לכפות את רצונם על הממשלה ועל רשות הנמלים ועל הנמל, בדרכי אלימות, שטרם היו כמותן לחומרת, תעמוד להבא לנגד עיניו של מי שאין צונים אמן לדרישותיו.

האם היתה ברירה אחרת? האם בנסיבות האומ־ללות של יום חמישי האחרון, כאשר אלפי עולים מגרוזיה שלטו באשדוד, מלוהטי־רוחות, נכונים לכל מאבק, מלוכדים במרירותם, יכול בעל סמכות בישראל להורות לשוטרים: קדימה?! האם היה אדם בארץ רשאי לאכוף את החוק ולהחזיר את הסדר, במחיר של דמים?

פשרה טראגית

— מה אתה אומר, מר צילקר, האם היה מישהו רשאי ליטול על עצמו אחריות נוראה כזאת?

לא! איש לא היה רשאי ואיש לא היה מסוגל! לפי התנאים של העיר ביום המר והקשה הזה, אילו ניתנה הוראה לשוטרים לאכוף את החוק ולהניף את אלותיהם — קשה לי אפילו להשמיע את המלים האלה. למזלו שלאושרי זה לא קרה,

המשך ◄

תמונת השער: יעקב אגם, ממוסגר ביצירתו בשם „ח"י מעלות", העשויה מתכת לפי העקרון הקינטי והיא משנה צורתה מכל מגע של יד ומכל משב רוח. היא נתרמה על־ידי האמן למוזיאון ישראל. מתכונת מוקטנת של יצירה זו נרכשה ע"י נשיא צרפת ג'ורג' פומפידו והוצבה בארמון אליזה.
ביום ב' הבא תפתח במוזיאון תל־אביב תערוכה מקיפה מעבודותיו של יעקב אגם, יליד ראשון־לציון, שנחשב היום לאחד מגדולי האמנות המודרנית בעולם. (כתבה בעמ' 9—8).
(צילם: רן ארדה)

"היום הגרוזיני" של אשדוד

(המשך מן העמוד הקודם)

היו לנו כאן הלוויות! אנשים היו נהרגים! וביניהם אולי גם אמהות וילדים! זוהי חזות נוראה! בנסיבות שנוצרו באותו יום חמישי — לא היתה ברירה אלא להתפשר. זו פשרה כואבת, אני יודע. זו פשרה, שלעגה לחוק והעניקה נצחון למפיריו ולימדה רבים אחרים, שהנה זו הדרך להשיג נצחונות בישראל. זו פשרה טראגית, מפני שלא היתה כל דרך אחרת, באותו יום חמישי.

מאורעות השבוע שעבר חתומים עדיין בפרצופו של ראש העיר הצעיר והחינני של אשדוד. צבי צילקר, צביקה בפי הכל, הוא צירוף חיובי ביותר של נועם־הליכות, שכל ישר, הגינות ורצון טוב. מעלה נדירה יש לו: הוא מהנדס בניין. רק בימים האחרונים הוסיף על השכלתו ההנדסית, זכה בתואר מגיסטר למדעים, התמחה בנושא של בינוי ותכנון ערים. השילוב של השכלה הנדסית ותפקיד צבורי, הופך את צילקר לבעל מקצוע, שאשדוד משמשת לו סדנא פראקטית, גם ללימוד וגם לבחינת רעיונות.

חיוור ורועד

"זה היה היום הקשה בחיי, אומר צילקר. היה נדמה לי, שהכל מתמוטט. חרדתי. הרגשתי, שעמל של שנים, לעשות את אשדוד למקום טוב לחיות בו, יורד לטמיון. אני בעצמי לא הרגשתי בזה, אבל חברים, שהיו אתי, אמרו, שאני חיוור ורועד. הייתי כמו חולה. רציתי לצאת לרחובות, לזעוק: 'לא, אל תעשו את זה!' אבל לא היה לזה ערך. הדברים הרחיקו לכת. עכשיו, כולם חכמים, כולם נבונים, כולם יודעים את כל התשובות. עכשיו כולם זועקים, שאסור היה להכנע לשובתים ולמתפרעים. אבל אילו, חלילה, היה דם נשפך ברחובות אשדוד, דם ולא שברי זכוכית, היתה כל הארץ זועקת חמס ומוקיעה את המשטרה ואת הממשלה ואת העירייה!"

— מהו היום משקלם המספרי של עולי גרוזיה, מתוך כלל האוכלוסיה של אשדוד?

יש לנו כשמונה מאות משפחות גרוזיניות, מתוך כשניים עשר אלף משפחות. זה בערך כשבעה אחוזים. שלושת אלפים וחמש מאות עולי גרוזיה אצלנו, שהגיעו בשמונה־עשר החודשים האחרונים, הם הריכוז הגרוזיני הגדול ביותר בארץ. הם מהווים כשבעים אחוז מכל העולים שקלטנו בשנתיים האחרונות. הם מרוכזים בשלושה רבעים, שניים גדולים (רובע ד' ורובע ו') ואחד קטן יותר, רובע ח'.

— הגרוזינים, בודאי אינם הקבוצה העדתית הגדולה ביותר בעיר?

לא, ודאי שלא. יש אצלנו כחמישים אחוז עולי צפון אפריקה ואסיה, כ־15 אחוז מרומניה, כשבעה אחוזים מדרום־אמריקה, כ־15 אחוז ישראלים ותיקים, כשבעה אחוזים גרוזינים והיתר — בני עדות רבות אחרות.

— מה היו המגעים שלך עם העולים מגרוזיה מאז שנעשו תושבי עירך?

אחריות. חשדנות. רגישות

אני מבקר אצלם, בשכונותיהם, בעיקר בשמחות. החתונות שלהם צבעוניות מאוד, עם רוב־אדם, רעשניות, שמחות, משופעות אוכל, שירה, מוסיקה, ריקודים. בשמחותיהם, הם מאירי פנים, מקבלים אותי, ואורחים אחרים, בלבבות פתוחים. אבל בחיי החולין — הם שונים. זו עדה סגורה מאוד. עם אחריות הדדית מדהימה בממדיה. יש אצלם יחס של חשדנות גדולה כלפי כל זר. הם אינם מאמינים אלא לבני עדתם. הם רגישים מאוד לאינטרסים שלהם. הם פיתחו לעצמם איזו תחושה, שהעולם — במקרה זה ישראל, המוסדות, העירייה, מועצת הפועלים, הממסד, האנשים שאינם מגרוזיה — כולו נגדם. כל מעשה שגרתי, כמו הנסיון לסגור חנות שסוחרת ללא רשיון, מתנפח אצלם לממדים של התנכלות מכוונת.

— לפני מאורעות השבוע שעבר, ניסית לחפש מסילות אל לבם? שוחחת אתם? הסברת להם?

מעט מאוד, מעט מאוד. השפה אינה נקלטת

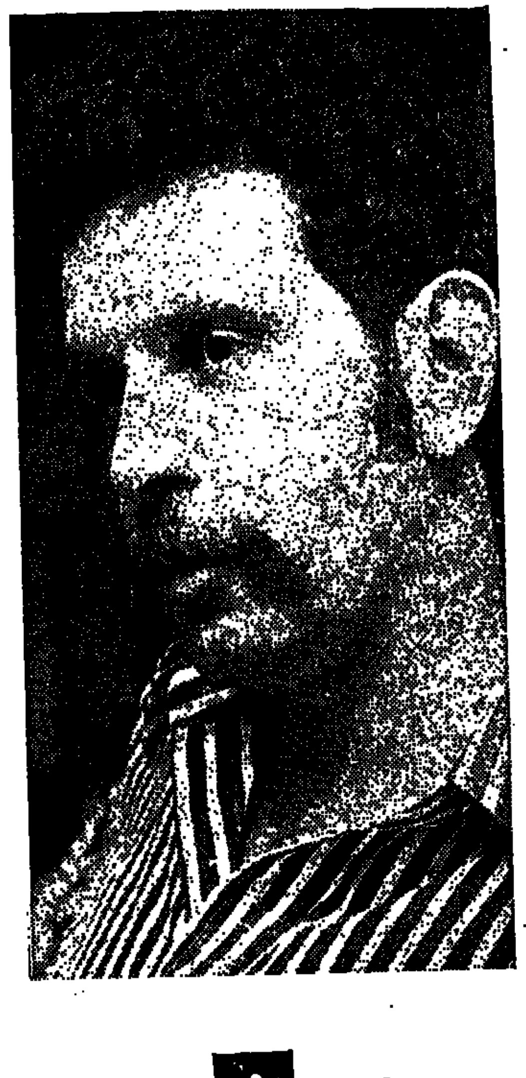

ספל קפה עם צבי צילקר ראש עיריית אשדוד

בשיכון של הגרוזינים באשדוד

אצלם. אחרי חודשים באולפן הם יודעים רק מלים בודדות, הרבה פחות מן הדרוש לניהול שיחה. אולי שיטת הלימוד, שהיא טובה לעולים אחרים, אינה די טובה בשבילם. ולזה מתווספת ההתבדלות הגדולה. קשה לשוחח אתם.

המרכז - בית הכנסת

— מה מייחד אותם מאחרים, באורח־חייהם?

הם חיים בחבורות. אתה כמעט לא תראה בודדים הולכים ברחובות. הם קרובים מאוד זה לזה, תמיד נעים בקבוצות. לא מקובל עליהם הבילוי השגרתי של בני עדות אחרים: הם אינם הולכים לקולנוע, אינם יושבים, כמעט, בבתי קפה. בית הכנסת הוא מרכז חייהם. יש להם איזה יחס מיוחד מאוד לבית־הכנסת. אדם זר — אינו יכול לבוא לשם. זהו מעין מקדש שלהם. סגור לזרים. אני מבין שזו מסורת מימי שבתם בגרוזיה. בבית־הכנסת מתקבלות החלטות חשובות. שם מטילה המנהיגות את סמכותה על בני העדה.

גם לבושם שונה משל האחרים. הם שומרים אמונים להרגליהם מארץ המולדת.

— האם נכונה הטענה, שהושמעה פעמים רבות, כי אינם רוצים לעבוד מלאכות כפיים, אלא משתוקקים רק לצורות השונות של המסחר?

שקר! רובם — אנשי עבודה. קיבלו משרות במפעלים שונים. אין אתם יותר בעיות מאשר עם אחרים. רבים מהם הביאו מברית־המועצות ליפטים מלאים רהיטים, שטיחים, אבזרי חשמל, כלי אוכל, בגדים. הם מוכרים אותם לכל המרבה במחיר. צריך לזכור, שזו אינה שכבה חברתית ירודה מבחינה חומרית. הם חיו ברווחה בגרוזיה. אם מתוך שמונה מאות משפחות — רק כשלושים מבקשים להתפרנס מרוכלות וממסחר, זהו יחס סביר בהחלט. יותר מזה: השכונות זקוקות למסחר, לחנויות ולרוכלות מסודרת. מדוע הם צריכים ללכת מרחוק לשוק ולמכולת?

הבטחות שלא קוימו

— ואין להם האפשרות לפתוח חנויות מסודרות?

לא! לא! וכאשר אני מדבר על הצטברות רגשות המרירות שלהם, שבסופו של דבר הביאו ליום הטראגי של השבוע שעבר — לזה (ולדברים אחרים) אני מתכוון! משרד השיכון חזר והבטיח לבנות בשכונות הגרוזיניות מרכזונים מסחריים, עם חנויות ודוכני מכירה, כדי לפתוח פרנסות לאנשים. ומה במקום זה? העולים נאלצים לסחור באופן פרטיזאני, בליפטים, בדוכנים מאולתרים, ואנחנו, העיריה, נאלצים להגיש נגדם משפטים ולקבל צווי סגירה מבית־המשפט. זה גורם לעולים התמרמרות צודקת ומפתח אצלם את ההסתגרות הזאת מפני החברה ואת התחושה, שמה שלא ישיגו בכוחות עצמם — איש לא יעשה למענם.

— יש בפיך טענות נוספות על צורת קליטתם של עולי גרוזיה?

יש, יש הרבה! זרקו אותם למדבר, ואשדוד, שהיא עיר פורחת במרכז הארץ, היא בשבילם מדבר! — ולא שמים לב אליהם. בשבילם בית־כנסת הוא נשמת־אפם. זה לא רק עניין דתי ואסור להבין זאת כך. בית־הכנסת הוא לעולי גרוזיה מרכז חייהם החברתיים. זה כל־כך חשוב להם, עד שאני מעז להגיד, שקודם שהביאו אותם לכאן, צריך היה לבנות להם בית־כנסת מתאים. במקום זה פתחו להם בתי־כנסת קטנים בדירות שיכון. והם אינם יכולים להתאסף כולם יחד, כמו שהורגלו כל חייהם. גם זה מוסיף להרגשה של ההסתגרות, כאילו כולם נגדם. הם הביאו עמם מינהגים, טובים או רעים — אלה המנהגים שלהם. הם, למשל, אינם יכולים להבין מדוע צריך לשלם כסף בעד עריכת החתונה באולם, כשנשותיהם טורחות בערך ומכינות הכל לחתונה או לבר־מצווה. שם עמדו לרשותם אולמות ציבוריים. כאן אומרים להם: או שתעשו את החגיגה בבית או שתשלמו בעד האולם! בבית אינם יכולים לעשות מפני שהם מוכרחים, על פי המסורת, להזמין את כל בני העדה לכל חגיגה, ולשלם — לא תמיד יש להם והם לא מבינים למה עליהם לשלם.

לא באים אליהם. לא מדברים אתם. העירייה אינה יכולה לעשות הרבה בתחום הזה. אמצעינו מוגבלים. חשבתי: הנה הריכוז הגדול בארץ של

מפגינים חוסמים את השער של נמל אשדוד.

גרוזינים, בודאי יעודדו אותם, ישלחו להם אנשים דוברי שפתם לפעולות הסברה, להרצאות; ישיגו את תחושת הבדידות שלהם, יסתייעו במומחים להעניק להם הרגשה של בית. כלום! שמו אותם כאן — ושלום על ישראל.

— איך, לדעתך, מתקשרים רגשי המרירות הללו עם ההפגנה של יום חמישי שעבר?

השתלטות של ממורמרים

הפגנה?! איזו הפגנה?! זו לא היתה הפגנה! השתלטות! מכנים זאת בעיר התקוממות. פה קרה דבר חמור ביותר, שלא היה כמותו! אנשים ממורמרים שיתקו את העיר למשך חצי יום ושלטו בכמה צמתים שלה והשתלטו על בנייני העירייה ועל מועצת הפועלים. איך זה מתקשר עם תחושת התיסכול והבדידות? פשוט זה הקש ששבר את גב הגמל! הם השתכנעו שהפיטורין מהנמל הם רק נגדם ולא נעשה כל נסיון רציני להידבר אתם! מישהו חשב שהעירייה ומועצת הפועלים במקום, יכולים לפתור את הבעיה בעצמן וכל הזעקות המרות שלנו והקריאות הנרגשות לבוא לאשדוד ולטפל בעניין, וכל האזהרות הקשות, שהזהרנו לגבי הצפוי להתרחש, נשארו כקולות קוראים במדבר ונפלו, כנראה, על אוזניים אדישות!

— תאר, בבקשה, את הזעקות שזעקתם, לפי סדר ההתרחשות של המאורעות.

התחלנו להתריע עוד לפני כחודש וחצי, כאשר הגרוזינים פוטרו מעבודתם בנמל. עשיתי בעצמי כמה נסיונות. יחד עם אנשים מקומיים אחרים, לשכנע את המפוטרים, שהם אינם היחידים ושפוטרו עוד עשרות מעדות אחרות ושזהו סדר חייו של הנמל, שבעונה הוא זקוק לאנשים רבים ואחר־כך הוא זקוק להרבה פחות. ניסינו להבטיח להם, בכנות, שלא יישאר אף מפוטר אחד מחוסר־עבודה ושכולם יסודרו בעבודות. כלום לא עזר. כבר בשלב הזה ראיתי, שהעניין חמור. פנינו אל משרד הקליטה. לא קבלנו תשובה. באנו בדברים עם רשות הנמלים. אמרנו להם, כי לנו נראה שאפשר להסדיר את כל העניין, על־ידי הבטחה, שעם תום עונת השפל בנמל, יקבלו אותם בחזרה לעבודה. אילו קיבלו את ההצעה, היה כל האסון נמנע! בסך־הכל זה די צודק להבטיח למי שכבר עבד בנמל ונאלצו לפטרו, שעם בוא העונה החדשה, יחזירו אותו לעבודה.

— ואתה חושב שהמפוטרים היו מסכימים להמתין עד לחידוש העונה, בלי לקבל שכר?

כן! היתה אפשרות לסדר אותם בעבודה זמנית אחרת לחודשים אחדים, אילו הובטח להם שיחזירום אחר־כך לנמל. אבל רשות הנמלים דחתה את ההצעה הזאת — והדברים התגלגלו במהירות. ביום ראשון בערב, בשבוע שעבר, כבר היו התפרעויות ראשונות של עולים מגרוזיה, בלשכת העבודה. ביום שני בבוקר, בשעה עשר, הם השתלטו על בניין העירייה במרכז ב'. אני הייתי האחרון שהצליח לצאת משם בשקט. סגן ראש העיר, מר אביטן, וכמה פקידים, חולצו רק בעזרת המשטרה. העברנו את מרכז פעולתנו למחלקת המים העירונית.

"מדווחים למפכ"ל"

— ולא פנית בשלב זה אל המשטרה להחזיר לעירייה את משרדיה ובנייניה?

כל הזמן הייתי בקשר עם המשטרה. התשובה שקבלתי ממפקד המשטרה היתה: "אנו מדווחים כל הזמן למפכ"ל. ההוראה מה לעשות תבוא למעלה". וכך — לא נותר לי אלא לשבת ולחכות. אני ראיתי איך העניינים מחמירים. ראיתי איך סבלנותם של השובתים ושל בני העדה פוקעת, והייתי חסר־אונים לעשות משהו. החרדה בלב היתה גדולה. הלכתי אל השובתים. ניסיתי שוב לשכנע, לדבר, להסביר. בפיהם היתה תשובה אחת בלבד: לחזור לעבודה, מייד, ללא פשרות!

ביום רביעי בערב קבלתי הודעה קשה מאוד מה"ג'ינג'י". כן, כולם מכירים אותו בשם זה. שמו המלא הוא אברהם אספאשווילי. הוא ממנהיגיהם של הגרוזינים ודוברם הראשי. הוא מעולם לא עבד בנמל ולא פוטר ממנו. הוא טילפן לי מהמשטרה והודיע כך: ממחר נחריף את המאבק, נסגור דרכים באשדוד!

— מהמשטרה הוא טילפן לך, בנוכחות השוטרים?

כן, כן. הוא הלך לשם לבקש רשיון להפגנה ומשם הודיע לי על ההחרפה.

"גולדה בתמונה"

— מה אמרת לו?

מה יכולתי להגיד לו? ב י ק ש ת י אותו להבין, ביקשתי להימנע מהחרפה, הוא סירב. הוא דרש נציג מוסמך של הממשלה לנהל אתו מו"מ — ו נ צ י ג כ ז ה ל א ה י ה! זו כל הטראגדיה של העניין! יומיים וחצי, כאשר המתח הורגש בכל פינה באשדוד ותושבים רבים ליוו את המאורעות בחרדה רבה, לא היה עם מי לדבר! השאירו את העירייה ואת מועצת הפועלים המקומית בבדידות בלתי מזהירה, נטולות סמכות וכאילו נושאות באחריות. כל יום טילפנתי למרדכי גזית, מנכ"ל משרד ראש הממשלה, והתחננתי באוזניו שידווח לגולדה, שתזעיק אנשים לאשדוד. הוא שמע אותי, אמר שהגב' מאיר בתמונה, שהיא מקבלת דיווח שוטף. אמרתי, שאם יש צורך שאבוא לירושלים להסביר מה קורה, אני מוכן בהחלט. אבל גזית אמר, שאין צורך. ראש הממשלה, יודעת בדיוק מה נעשה.

ביום רביעי בצהריים שלחנו מברקי־זעקה לארבעה אנשים: שר הקליטה, נתן פלד; שר העבודה, יוסף אלמוגי; שר התחבורה, שמעון פרס, ומזכיר ההסתדרות, יצחק בן אהרן. תיארנו את המצב. אמרנו, כי אנו חרדים מפני ההתפתחויות. ביקשנו את התערבותם. אני לא יכול להבין את זה! לא קבלנו אפילו תשובה! כאילו שזה לא עניינם! איך זה יכול להיות?! פרס טען בהזדמנות אחת, כי הוא לא ידע עד לשלב של ההחרפה, מה נעשה באשדוד. אני מעריך את מר פרס ומצטער שעלי לומר זאת, אבל קרא, בבקשה, את המכתב, ששיגרה התאחדות עולי ברית־המועצות במדינת ישראל, אל מר פרס ואל מר פלד, עוד ביום תשעה ביולי 1973, הנה: "כשבועיים ומחצה חלפו מאז הובטח על־ידי נציגיכם לטפל בעניינם של 80 המפוטרים, מבין עולי גרוזיה בנמל אשדוד. עד כה טרם נתקבלה תשובה כלשהי. בעייתם של מפוטרים אלה משמשת גורם מתסיס בציבור העולים במקום כולו. אנו סבורים, כי הבעייה חייבת פתרון מהיר, באם אנו רוצים למנוע התפוצצות במקום. אבקשכם לוודא בדחיפות הבאת העניין לידי סיכום. מצפים לתשובתכם הדחופה".

השרים לא השיבו...

— מי משני השרים ענה להתאחדות?

אף לא אחד! כלום! מה זעקים — ושם

(המשך בעמוד 53)

هكذا من الأمل

שערוריית המין ב„מצעד הפזמונים"

מאת צבי לביא

(לונדון)

במצעד הפזמונים הבריטי, כך האמין הקהל התמים, מתגלגלים רק תקליטים וזמרי פופ. אולם בראשית השבוע שעבר החלו לראות אותו באור רומאנטי שונה לחלוטין. אמנם היו רבים מפוכחים שטענו כל העת כי מצעד זה איננו השתקפות נאיבית נאמנה של טעם מאזיני הראדיו בני דור הטיפשעשרה, אלא תעשייה מחושבת הדומה בסך הכל לתיאטרון בובות. אך מי תאר לעצמו כי בחוטים משכו פרוצות מתוך חדרים פרטיים ודירות של בתי־מלון מפוארים, בהם נערכו אורגיות סוערות ונשפי חשק של סוטים וסוטות?

החשדות הראשונים כי משהו רקוב בממלכת הפזמונים הבריטית החלו להתגנב לפני כמעט שלוש שנים, וכמו כל פרשה שריח שערוריית־מין נודף ממנה, היה זה שבועון הסנסאציות „ניוז אוף דה וורלד" שהתנדב להוציא את הערמונים מן האש. הוא יזם חקירה נועזת ופירסם את ממצאיו. מסתבר כי המשטרה ושירות השידור הממלכתי — הבי.בי.סי. — לא התייחסו אל התגליות בזילזול אלא קיבלו את סימני השאלה שצייר העתון ברצינות גמורה.

עבודת הנמלים השקדנית של בלשי הסקוטלאנד־יארד הגיעה אל קיצה בוקר אחד עם עלות השחר, כאשר יחידות משטרה התדפקו לפני מספר שבועות על דלתותיהן של דירות רבות בלונדון ובדרום אנגליה ואסרו את דייריהן, כולם שמות ידועים מעולם הבידור הבריטי, מפקידי תכניות ראדיו וטלוויזיה, ובראשם זמרת הפזמונים הפופולארית ג'ני ג'ונס, ובעלה לשעבר, מחבר הפזמונים, ג'ון כריסטיאן די.

ג'ני ג'ונס גונבת ההצגה

משפטו של מחזור החשודים הראשון, בתוכו שני הכוכבים הללו, מתנהל זה שבועיים. מצעד הפזמונים הפך בבית־המשפט הלונדוני למצעד של פרוצות העולות על דוכן העדים בזו אחר זו ומתוודות בלי בושה על השעשועים שמאחורי הקלעים של עולם השעשועים הנוצץ. מה לומר? דראמה טראגי־קומית „שוברת קופות", אשר עלילותיה מאפילים על שערוריות המין של אצולת השלטון. אם כי נורמה לוי חזרה השבוע ללונדון, נעצרה באשמת שידול לזנות ושוחררה בערבות אסטרונומית, הרי ג'ני ג'ונס גונבת ממנה אט את ההצגה. כי אם היה הציבור מודע לסטיותיהם והוללותם של בני האריסטוקראטיה (ואף התרגל לקבל אורח־חיים פרוע זה כחלק מהווייתם), הרי שהגליות הפריצות במשפטם של ג'ונס וחבר מרעיה כמעט פגעו בציפור הנפש של ההמון הפשוט.

צריך להבין את חוקי מצעד־הפזמונים הבריטי כדי לרדת לשורש התופעה (העלולה בלבוש שונה להופיע אפילו בישראל). הדירוג במצעד זה איננו נקבע לפי הגלויות שמשגרים המאזינים לתחנת השידור אלא לפי מספר התקליטים הנמכרים מכל פזמון.

אולם החוקיות המכתיבה את בחירת הקהל משותפת פחות או יותר לכל מדינה, ששעשוע זה חכה בה שורשים, ולא תמיד זוכה פזמון באהדת הקהל מכוח עצמו. אפשר לחבב פזמונים מסויימים באורח מלאכותי תמים לכאורה, כאשר שותלים אותם בשיטתיות בתודעתם של המאזינים. זאת כמובן על ידי שידור רצוף ובלתי מאוזן בהשוואה לחומר אחר המוצע על דוכני התקליטים.

חולשותיהם האנושיות של האלילים

הדיקטאטורים הכל־יכולים בממלכה זו הם מפיקי תכניות „הפופ" ומגישי התקליטים ב„ראדיו 1" של הבי.בי.סי. — תחנה שנוסדה לפני חמש שנים כדי לשבות ליבם של מאזינים צעירים מעל שידורי ה„פופ" של התחנות הפיראטיות בים הצפוני. כיום אין שידורים אלה אלא סנדוויץ' של פזמונים מסויימים באורח מלאכותי בחכמות מפוקפקות הקולעות לטעם הנמוך ביותר של ציבור מאזינים לא אינטליגנטי המשועבד לשידורים כהלום סמים. אולם עבדי הממלכה הזאת אינם מסתפקים בהאזנה, אלא גם רוכשים את התקליטים הפופולאריים העונתיים. כך שאותם שותפים ליצירת הפזמון ולביצועו מעוניינים כי יתחבב על הקהל המיוחד הזה לא רק למען תמלוגי השידור, אלא בעיקר מתוך ציפיה לרווחים ממכירת התקליטים.

אותו קהל איננו חושב לעומק ולא שואל עצמו, מדוע השדרן החביב עליו משמיע באוזניו תקליט זה ולא אחר. השדרן הוא לגביו יותר מאשר אליל המוצף מכתבי הערצה לאלפים.

ג'ני ג'ונס: זמרת, גיבורת שערוריית המין החדשה המסעירה את בריטניה

הוא סומך על טעמו בעיניים עצומות ומתוך האמונה העוורת כי הלה בחר למענו את הטוב והיפה וכי שיפוטו, עם כל מגרעותיו האנושיות, חסר משוא־פנים.

ומה מתברר אחרי ככלות הכל? שאותם אלילים דווקא מנצלים לרעה את מגרעותיהם האנושיות ומתפתים אפילו לנצל אותם ולהפיק מהם טובת הנאה מאחורי גבם של המאזינים. ג'ני ג'ונס, ובעלה ידעו — כמו בדרנים רבים אחרים הנאבקים במלחמת קיום אכזרית על הזכות להגיע אל גלי האתר ואל חנויות התקליטים — כי את לב חובבי הפזמונים אפשר לקנות רק אם ירכשו את ליבם של מלכי התעשיה שמאחורי המיקרופון. יתרונם. שבסופו של חשבון הפך להם לרועץ הוא, שאף ניסו את התיאוריה הזאת הלכה למעשה.

שוחד כספי במקרים כאלה נחשב לדרך קלה אך מסוכנת, ולכן מוטב להיטיב עמהם בשווה כסף. רבים מן הגברים הללו סובלים ממעצורים או מתסביכים, ומה נעים יותר מאשר לספק להם נערות שעשועים שתתמסרנה ללא מאמץ ועוד חינם אין כסף? ואם מפיק זה או אחר סובל מסטיות מיניות ודורש טיפול מיוחד ויקר, כלום לא יהיה אסיר תודה אם תבוא נשמתו המעוותת על סיפוקה אגב שירות מהודר המוגש לא על מגש של כסף כי אם של זהב?

למה התבזו הנערות?

כך התגלגלו הדברים שג'ני ג'ונס, הבובה הבלונדית בת ה־34, במאמציה לקדם את פזמוני בעלה ואת הקאריירה הפזמונאית של עצמה, הפכה בהדרגת ל„מאדאם" של רשת פרוצות ואמרגנית של אורגיות במפוארים שבבתי המלון הלונדונים, אשר שמם היה קשור עד כה רק במגורי יוקרה אכסקלוסיביים של מלכים, ראשי ממשלות וכל מי שחשב עצמו למישהו, כגון ה„קלרידג'" ה„דורצ'סטר" או „אין און דה פארק", ואשר בעליהם היו מוכנים אולי לשלם במיטב כספם כדי להימלט מהפירסומת הזאת.

בבית המשפט אין נוקבים בזוהמה המלאה של החתיכות והזהובות השיער, מחומצנות השיער, השחורות או הברונטיות הנקראות רק באותיות צופן „העלמה אל"ף", „העלמה בי"ת", וכו'. אחרי ששומעים מה בפיהן, קשה בעצם להחליט אם הן מקצועיות או סתם פתיות שנפלו ברישתה של הגברת ג'ונס. כי הן אינן מספרות על רווחים כספיים ניכרים שהפיקו תמורת חסדיהן, אלא על תמורה סמלית של „הוצאות נסיעה" בעיקר שבמקרה הטוב ביותר הגיעה ל־10 לי"ש — פחות מן התעריף שמקבלת זונת־רחוב פשוטה וכחמישית ממה שנהג לורד למטון לשלם לנורמה לוי עבור כל פגישה.

נשאלת השאלה, לשם מה התמסרו והתבזו? התשובה חוזרת על עצמה: הן חלמו על קאריירה של נערת־זוהר לאחר שבילו את יומן כפקידות או זבניות אפורות במשרדים וחנויות. השתוקקו לראות את עצמן יום אחד על בד הקולנוע או על מסך־הטלוויזיה. לג'ני ג'ונס, מסתבר, היה חוש ריח בריא של סרסור היודע לשלוף מן ההמון את הטיפוסים המתאימים לצרכיה. כך הוליכה אותן שולל בסיפור הישן, שאם תהיינה חביבות ונחמדות אל מפיק פלוני או אלמוני, הן עשויות לסלול דרכן דרך חדר המיטות לאולפני הצילום. לא

(סוף בעמוד 51)

הפצצה הצרפתית

צל הפיצוץ הצרפתי על „נשי טהיטי" של גוגן

מאת מיכאל פילד

„הידד לצרפת! מהבוקר היא חזקה יותר וגאה יותר", הכרזת־נצחון זו של הנשיא דה גול אחרי ניסוי הפצצה האטומית הראשונה של צרפת ברגאן (במדבר סהרה) ב־13 בפברואר 1960 היא כיום חלק משלב מרוחק בתחייתה של צרפת — אבל עדיין היא מחממת ליבו של צרפתי לא־אחד.

ויהיה צורך בהרבה יותר מן המחאות הרמות של האוסטרלים וראש ממשלתם גוף וויטלם, מחרדת שאר המדינות באוקיאנוס השקט ומן ההפגנות של אינדיאנים אמריקנים, חסידי איסור הפצצה ושתדלני האקולוגיה בעולם, כדי לשכנע את רוב הצרפתים ואת ממשלתם הנוכחית, שהגיעה העת לחדול מן המאמץ להדביק את ארבע המעצמות הגרעיניות האחרות.

כי יותר מדי כבר השקיעו בכך. בכך מוטלים הכבוד הלאומי והגאוות המדעית. לכן יימשך המאבק בטכנולוגיה של החלל ובטכנולוגיה גרעינית צבאית, ויימצאו הכסף והמומחים. בעיני העם הצרפתי כולו נהפך „כוח המחץ הגרעיני" לסמל של עצמאות, לתג שנציגיו עונדים אותו כסימן של שוויון ב„פסגות" ושאר פגישות בינלאומיות.

את ה„לא" התקיף שלה על כל המחאות אמרה צרפת השבוע, כאשר חיל־הים שלה השתלט על ספינת־המחאה הקטנה „פריי", שנכנסה לאיזור־הסכנה, כדי להפגין מחאת 15 חברי הצוות שלה ובתוכם אשה הרה אחת. הצרפתים השתלטו על הספינה בים הפתוח, ושולת־מוקשים התחילה לגרור את „פריי" אל מחוץ לאיזור.

קרוב עוד יותר אל מקום הניסוי נמצאה הפריגטה „אוטאגו" של חיל הים הניו־זילנדי. היא מרוחקת מן האטול מורורואה רק 40 ק"מ. ממשלת ניו־זילנד הודיעה, שאנשי „אוטאגו" לא יכנסו לקרב עם חיל־הים הצרפתי.

סכנות ביולוגיות וספקות

לא ברור, מה גורלה של הפגנת־מחאה אחרת, שהתחיל לארגן מפיק־הסרטים האוסטרלי גורדון מאץ', בן 33. מאץ' הודיע, שהוא מתכונן לצנוח לתוך איזור הניסויים עם שלושה מחבריו, ויש לרשותו מטוס „ססנה" דו־מנועי — וכל הציוד והאספקת הדרושים לכך. היתה לו גם כוונה לארגן מטוס שני עם צוות נוסף. אך בינתיים נמסר מסידני, כי תוכנית זו נתקלה בקשיים כספיים ומינהליים. מיניסטריון התעופה האזרחית של אוסטרליה הודיע, שאם יתכוונו נוסעי־המטוסים לצנוח לתוך איזור־הסכנה, לא יינתן למטוסים רשיון טיסה אל מעבר לים.

לאמיתו של דבר אין שום נטיות רומאנטיות מונחות ביסוד החלטה להתעלם מן ההתנגדות הבינלאומית המתגברת ומההטרדות הקלות של החרם האוסטרלי. ממשלת פומפידו נלכדה בתהליך המבוסס על החלטה מדינית. אם רוצה צרפת להיות למעצמה גרעינית לכל דבר, היא מוכרחה לבצע את התוכנית, שקבעה לעצמה, עד לסיום המתחייב משורת ההגיון.

הניסויים הגרעיניים של צרפת הם חלק בלתי נפרד ממדיניות־ההגנה של הממשלה שתכליתה „לקיים את השלום בלא שום ויתור שיש בו כדי לסכן את העצמאות, הבטחון והשלמות של המולדת. היש צורך להזכיר, כי יצירת כוח הרתעה גרעיני, שתכנונותיו הוגדרו מטעם הפרלמנט הצרפתי, איננה באה כלל לשרת מזימות של תוקפנות או התפשטות?"

זוהי ההצדקה הרשמית, שלא נשתנתה במשך שנים. היא טוענת כי אמצעי הבטחון הנינקטים למען לא יביאו הניסויים בפולינזיה סכנה לבריות, חמורים יותר מכל מה שנקטו האמריקנים, הרוסים והבריטים בתקופת הניסויים על פני הקרקע, שקדמו לחוזה על איסור הניסויים מ־1963.

הנימוקים שהביאו עמם לפאריס בחודש מאי סנאטור לאיונל מרפי, שר המשפטים של אוסטרליה, וסגן ראש ממשלת ניו זילנד היו ווט, בנסיונם להניע את הנשיא פומפידו לשנות את דעתו, היו הנימוקים, בעלי הסיכוי הקטן ביותר להשפיע. כיוון שעדיין יש מחלוקת בין המדענים בדבר הסכנה לבריאות הצפויה מהגברת הקרינה, לא קשה היה לצרפתים להציב את מומחיהם שלהם מול המומחים של האקדמיה האוסטרלית למדעים. לטענות במינונים מן המילון, על קרינת, סכנת סרטן, לוקמיה, ושאר פגעים, היתה התשובה אחת: „לדעתנו אין הניסויים שלנו מסוכנים".

עכשיו באו שלושה צרפתים ממתנגדי הניסויים, המביאים טענות צבאיות אחרות — אולי הולמות יותר — לשלילת המדיניות הגוליסטית ותומכים בספקנות המדעית: „אנחנו מודים כי הטענות הביולוגיות נגד הניסויים הופרזו מעבר למה שיכול המדע לומר בוודאות".

גילוי הדעת, המעורר ספק אם כוח המחץ הצרפתי הקטן ראוי להחשב ברצינות כלוח־הרתעה, חתום בידי מדען קומוניסטי פרופסור קסטלר; מר ז'יל מוק הסוציאליסט, מי שהיה ראש הממשלה; ופרופסור פראנסיס פרין, שעמד כמעט 20 שנה בראש הרשות לאנרגיה אטומית בצרפת.

התורה של מדיניות ההנהגה הצרפתית נשתנתה אך מעט מאז ניתנה מראש הר דה גול ב־1960 לידי פייר מסמר — כיום ראש הממשלה, ואז שר הצבאות. אשתקד הוצאה במהדורה חדשה בצורת ספר לבן, בעוד מר מישל דברה ראש הממשלה. מטרת היסוד היא שב־1976 יהיו בשירות מבצעי ראשי נפץ מימגיים, מובטחים בפני מערך אנטי־טילי שיציב אויב פוטנציאלי.

כוח המחץ הגרעיני

כיוון שמטרה טכנולוגית זו עודנה מתחמקת מידי מומחי הצבא הצרפתים, מוכרחים להמשיך בניסויים למרות כל המבקרים מפרו עד איי פיטקרן. על החלטה זו משפיעה פסיקת בית המשפט הבינלאומי לא יותר משהצליחו מפגיני אולדרמאסטון להביא לאיסור הפצצה הבריטית: צרפת כבר הודיעה, שתתעלם מן הצו, שהוציא בית המשפט הבינלאומי.

שר־הצבאות החדש רובר גאלה, הוא מן המאמינים לא פחות ממר דברה. הוא מהנדס טכנוקראט, ואין להניח שהגישה האוסטרלאסיאתית תזיז אותו מדעתו; כי הצרפתים חושדים שגישה זו פוליטית מיסודה, על אף הלבוש ההומאניסטי שהלבישוה.

מהות התוכנית עצמה מסבירה, מדוע פאריס איננה יכולה לקבוע מועד משוער לסיום הניסויים. מאז הועברו הניסויים לפולינזיה ב־1966, נערכו 29 התפוצצויות מעל קבוצת איי מורורואה ופאנגאטאופה. ארבעה מהן היו התפוצצויות טרמו־גרעיניות.

באוקטובר אשתקד פיזר גנראל רוז'ה גרנון, המנהל היוצא של תחנות הניסויים הגרעיניים של צרפת, את כל הספיקות לגבי השאלה אם יש כבר פצצת־מימן בסיסית לצרפת. אולם הוא הטעים, מה נשאר עדיין לעשות כדי לשכלל את ראשי הנפץ הטרמו־גרעיניים, שבהם אומרים לצייד את הצוללות הגרעיניות ואת כוח הטילים האסטראטגי משנת 1976 ואילך. הכוונה היא להגדיל את מספר הטילים ולשכלל אותם, כדי להגדיל את כוח ההרתעה של מאגר החימוש. הדבר מחייב שיכלול הטילים המוליכים ושכלול ראשי הנפץ עצמם.

כעת מתרכזת העבודה בהקטנת מנגנון הביקוע האטומי, המשמש להפעלת פצצת המימן, לסלק חומר מיותר, וליצור כלי נשק שגודלו סביר. הצמצום הוא גם שלב לקראת ציוד הטילים הצרפתיים בכמה ראשי־נפץ. זו מטרה לשנת 1980, כעין הטילים האמריקניים החמושים בכמה ראשי־נפץ היכולים לחדור אל האטמוספרה כל אחד למטרה אחרת; אולם ראשי הנפץ הצרפתים עדיין רחוקים מכוח הנפץ של האמריקנים.

ויש עוד ענין „של מה בכך": חיזוק ראשי הנפץ מפני קלקול בהשפעת הזמן, כאשר אין משתמשים בהם.

אוצר הנשק הגרעיני הנוכחי של צרפת מורכב מפצצות אטומיות בנות 70 קילו־טונות ל־36 מפציצים אסטראטגיים מדגם „מיראז' 4"; ראשי נפץ של 150 קילו־טונות ל־18 הטילים האסטראטגיים המוצבים בפיריהם ברמת אלביון מצפון למארסיי; וראשי נפץ של 450 קילו־טונות לצוללות הגרעיניות „רדוטאבל" ו„טריבל". פחות עושים פירסום לכוח הגרעיני הטאקטי המוצב כעת: מטוסי „מיראז' 3—אי" ומטוסי סיוע „יגואר", וטילי „פלוטון" בעלי טווח של 100 ק"מ. לכל אלה ראשי נפץ של 15 קילו־טונות.

ניסויים תת־קרקעיים

את ראשי הנפץ הגרעיניים בני 150 קילו־טונות, שעל הטילים בעלי טווח בינוני, עומדים להחליף לאחר זמן בראשי נפץ בעלי־עוצמה של מגטונה, תוך תוספת תשעה טילים מאותו סוג.

סדרת הניסויים באוקינוס השקט עומדת להתחיל בכל רגע ומניחים שתהיה קצרה. אף ייתכן שעם הופעת מאמר זה כבר נעמוד אחרי הניסוי. הפיקוח על הפיצוצים ייעשה מתחנות־קרקע במורורואה, כיוון שהסיירת הישנה „דה גראס", ששימשה עד כה לפיקוח, הוצאה בינתיים מן השירות.

מתגבר והולך הלחץ על הצרפתים, שיעברו לניסויים תת־קרקעיים. ייתכן שבאחד הימים יתנו הרגשות האנטי־צרפתיים אותות מכאיבים בתחום הסחרי והמדיני, ובסופו של דבר היה זה הכרחי.

בשיחה לא מכבר עם כתב־צרפתי יכול מר גאלה רק להכחיש את „השמועות האבסורדיות" כי הממשלה מעיינת בביצוע פיצוצים גרעיניים תחת רמת לארזאק בצרפת עצמה. זה זמן רב נעשה מחקר בענין זה במורורואה ובקבוצות־איים אחרים. אבל מן הסתם יהיה צורך בעבודת מחקר של עוד שנים אחדות, לפני שאפשר יהיה לבצע שם ניסויים תת קרקעיים ללא חששות.

ישנה הצעה להשתמש לשם כך באי הנידח קרגלן באוקינוס האנטארקטי.

(סוף בעמוד 51)

هكذا من الأصل

מאת
דוד גלעדי

יעקב אגם
אמן האוונגרד והמחר

יעקב אגם בן ה־45, יליד ראשון־לציון ובנו של שו״ב — הוא אמן מצליח ביותר שהוציאה ארצנו מבין גבולותיה.

הוא מצליח בכל המובנים, כי יש אצלו תורה וגדולה ועושר במקום אחד — אומרים עליו, כי הוא עשיר כקורח. הפרסום שהגיע עליו אלינו לאחרונה סיפר על כך, שהנשיא פומפידו בחר בו מכל שש רבבות האמנים החונים בפאריס, לתכנן תכנון אמנותי אחד מטרקליני ארמון־אליזה והוא גם הוציא לפועל מה שתיכנן — ומכאן הראיה, מה השם הטוב שקנה לו אגם במטרופולין של האמנות. אלמלא שמו ההולך לפניו של הבחור מראשון־לציון, בוודאי לא היה נשיא צרפת שם את הכבוד על כתפיו.

עתה עומד מוזיאון תל־אביב להציג תערוכה מעבודותיו של אגם ותהיה לנו הזדמנות לתהות על טיב ומקור גדולתו. והרי אנו תוהים עליו, על התופעה ששמה יעקב אגם, מזה שנים רבות, מאז המחצית השניה של שנות ה־50, כאשר הוא היה עוד בראשית דרכו והיה מרבה בהזמנות לסדנה שלו בפאריס, כדי להראות לנו עבודותיו ולחוש ולשמוע תגובותינו ולהחליף רשמים. למעשה היתה זו קומוניקציה חד־כיוונית, כפי שהדבר קורה עם בעלי שגיונות ההולכים בדרכם מבלי להביט ימינה או שמאלה תוך שהם משוכנעים שזו דרך יחידה ואין אחרת מלבדה ואין לסטות ממנה.

הבטחון שבו הולך אגם בדרכו, הוכיח את עצמו, גם אם מקורו בשגיונות. או דוקא משום שמקורו בשגיונות. הוא מאותם יצורים טמירים שלא ניתן למדוד אותם בקני־מידה רגילים ולכן גם קשה להבין את ה„תופעה" שהם מהווים, גם אם מצרפים יחד את כל המרכיבים שמהם ניתן לצייר דמות־דיוקן מובנת אך ליודעי חן. כאשר אני חושב על אגם, בלי משים אני נזכר ביהודי תמהוני בשם בן־שושן שפגשתיו בפאריס ובליתי אתו פעם שבוע־ימים באניה קטנה שעשתה דרכה ממארסיי לחיפה וגיליתי בו תלמיד־חכם פלאי שידע לתרץ כל דבר וכל פלא־עולם בקי״ן־טעמים. היו אתנו באניה פרופסורים בעלי שם כגון ש. הלקין ואנשי פולקלור מובהקים כגון השופט אזולאי — והם ישבו שעות עם יהודי תמהוני ובלוי זה ושתו דבריו כמים חיים. לא אומר על אגם שתמהוני הוא, אבל הוא בלי ספק אנוס על־פי השגיון, טמיר ונעלם כפי שרק יחידי סגולה יכולים להיות. האם להגדירו כבעל מוח אלקטרוני? או אולי כנצר הוטר מגזע ענקים שתקופות רבות־תמורה מוציאות דומיו מקרבן אחת לכך וכך דורות? חושבני, כי צירוף הגדרות אלה יחד יקלעו היטב למטרה.

כי הוא נחון בלי ספק במדה מסוימת של גאוניות. והוא נולד בסימן

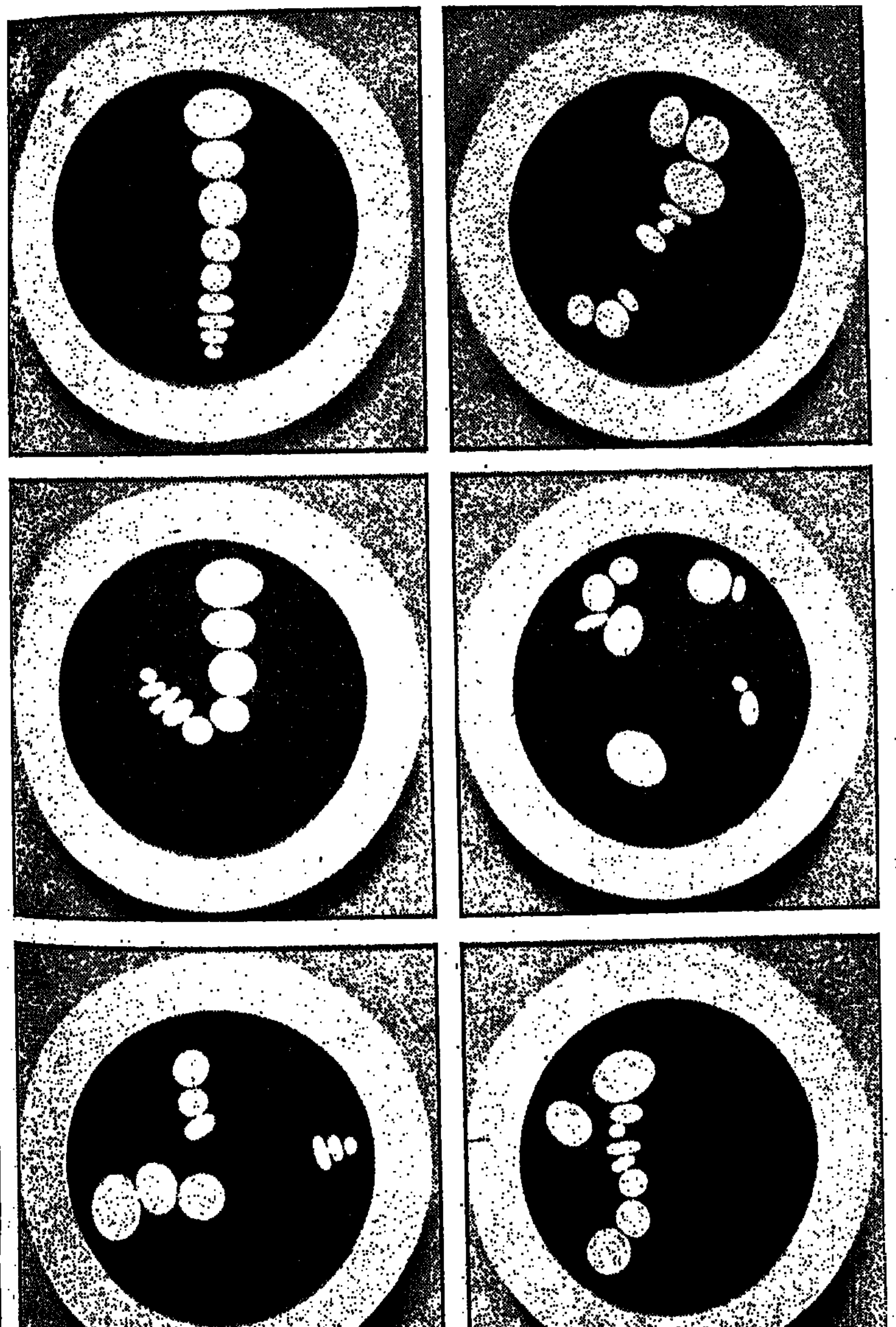
התחדשות (1957)

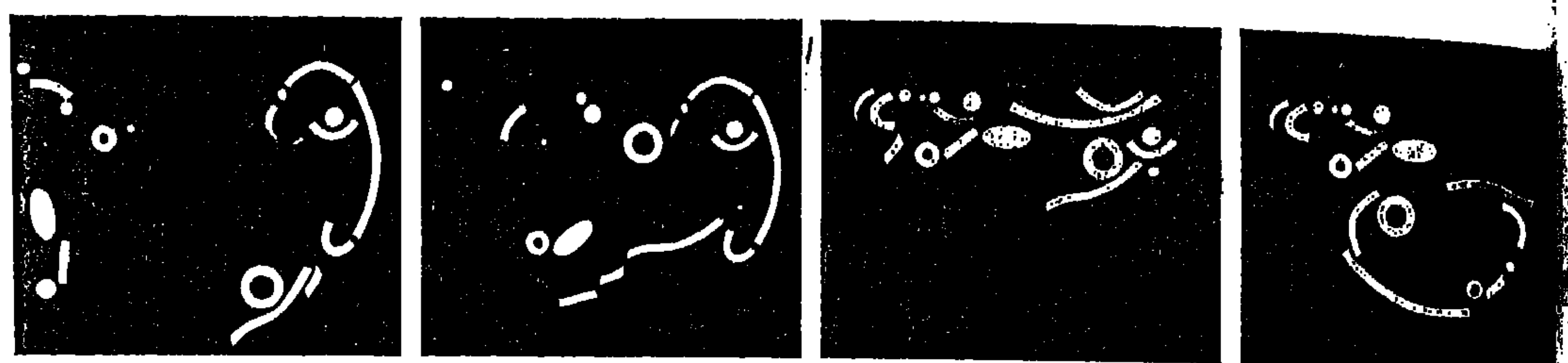
המשכיות אינסופית (1960)

דור זה רב־התהפוכות באמנות שנקלעה לפרשת דרכים, בה רבו אובדי הדרך ואילו הוא מצא אותה. והוא יודע להיעזר בכלים הטכניים הפורים על ההצטלבות בה הוא מצא לו את הכוון הנכון, בעוד שרוב בני דורו נקלעו בה למבוך ללא מוצא.

צבר זה בנה של צברית ובן־בתה של אשת ביל״ו — מה שייכות יש לו כאמן לארץ הזאת, לכור מחצבתו ומה התרומה שתרם ה„מוצא' לעיצובו? — שאלה זו עלינו לשאול. כי למרות שאגם שרוי בפאריס זה 22 שנה ושם הוא יצר את יצירתו שהוציאה לו שם עולמי וצרפת היא שנתנה לו את חרותו כאמן, הוא ממשיך לחיות עם זהותו הישראלית, וגם עם זהותו היהודית שבה הוא מעגן את יסודותיו. כפי שהזכרנו, הוא רגיל לומר על עצמו שהוא בנו של רב יהודי מראשון־לציון. את ילדותו בילה בסביבה דתית, למד ב„חדר', חי בעולם סגור בלי „תקשורת' עם סביבתו. ואם תוהים על מהותו, דרך מחשבתו המסובכת שהיא כולה למידת דבר מתוך דבר, הרי מגיעים למסקנה, כי יש אצלו חריפות הפלפול של „תלמידים מובהקים' — ואם לא של עצמו, הרי ממה שבא לו ממורשת אטאוויסטית הטבועה בדמו, בלחלוחית שבעצמותיו.

אגם הוא ספק צייר ספק פסל. אך מסופקני אם השתמש אי־פעם במכחול כדי להעלות בעזרתו קו או נקודה, כתם של צבע או צורה כלשהי על הבד. מה שאני יודע כמעט בוודאות הוא, שברישום, שהוא יסוד־מסד לאמנות הפלאסטית, חלשה ידו. ובכל זאת אפשר לומר עליו — ולו על־כל־פנים אין ספק בכך — שאתו מתחילה תקופה חדשה באמנות היוצרת. יש כיום פלוגתא על האבהות של ה„אופ' — זה הזרם המבוסס על ההתרשמות, או אם תרצו, האשליה הויזואלית — אם היא שייכת לואסארלי או לאגם. ההבדל בין השנים הוא, שבעוד שואסארלי ההונגרי משתמש לצורך מישטחיו באמצעים קונוונציונליים כדי ליצור את „אחיזת העינים' שלו והוא נשאר לכאורה צייר ככל הציירים, הרי אגם פנה לאמצעים שהם כולם מתחום עידננו הטכנולוגי ומה שהוא עושה, הוא יותר פיסול מאשר ציור.

יסודו של ה„אופ' הוא בכך שהאמן אינו משאיר לצופה את חרותו להתרשם לפי נטייתו, אלא הוא כופה עליו את כוונותיו שלו. מישטחיו עשויי העץ של אגם הורכבו כך שמכל זוית־ראיה מקבל הצופה תמונה אחרת, צורות אחרות, צבעים אחרים, התרשמות כוללת אחרת. ובדרך כלל, שלש תמונות על מישטח אחד. העקרון הוא שהחיים וההויה האנושית וגם הטבע נמצאים בתנועה מתמדת, בהתחלפות בלתי פוסקת. האמן רואה תמורות אלה, הוא חי אותן והוא מציגן לפניך וממחיש על ידי כך את הווייתך.

אך אם זוהי הממשות שאתה חי בה, הרי אין האמן יכול להיעצר בשלב מסוים של יצירתו, כי כל רגע נוצרים עולמות חדשים והתהוויות חדשות שחובה ללכת אתם יד ביד, כדי לא להישאר מאחור.

ממילא, השלב החדש ביצירתו של אגם הוא הקינטיקה המבוססת על עקרון התנועה והתמורה המתמדת. את מקום הצורות הסטאטיות — שהן קבועות למרות שהן מתחלפות לפי כל זוית־ראיה — תופסות הצורות המתנועעות. המישטחים שלו זרועים „מסמרים' צבעוניים גמישים שהאמן הרכיב אותם לפי השראתו. אך על היסוד של ה„אופ' נתווסף גם היסוד הקינטי, כאשר גם הצופה נעשה שותף למעשה היצירה. הוא מעביר יד כחפצו על ראשי המסמרים, שתי־וערב או באלכסון או ככל העולה על רוחו ויוצר „תנועה' צורנית־צבעונית לפי נטיית לבו.

אגם נותן יותר ויותר אפשרויות והזדמנויות לצופה בעבודותיו להשתתף במעשה היצירה, בקבעו חורים במישטחי הרקע שקבועים בהם גופים בעלי צבע וצורות שונים — והצופה יכול לשנות צירופי גופים אלה כחפצו. האמן עצמו עושה כמובן „תרגילים" דומים, כאשר תמונות שיש להן „נשמה" מסוימת, עוברות גלגולי נשמות שונים ומשונים, לובשות צורה ופושטות צורה וגם מלבושן הצבעוני עובר מיטאמורפוזה.

אך להוי ידוע, כי יעקב אגם הוא אמן רב־פנים שהוציא מתחת ידו גם תיאוריות ותורות חדישות לקידום המוסיקה. ואם חלק מציורו של קנדינסקי נקרא „ציור מוסיקלי' באשר יש בו קווים וצבעים מתרוננים, הרי הכניס אגם ביצירתו הפלאסטית את היסוד המוסיקלי הודות לקינטיקה, והוא הכניסו הלכה למעשה. הגופים הצבעוניים הגמישים שהעלה על מישטחיו, נותנים קולם במוסיקה, משמיעים צלילים ומוסיפים על ידי כך מימד שהאמנות הפלאסטית לא חלמה עליו.

וזהו אולי „פלפול', אולי אקרובטיקה, המצאה של מוח אלקטרוני המתייגע בלי הרף לנצל ניצול חדש ומפתיע ולפעמים מדהים, את הישגי הטכניקה המודרנית בתחום היצירה הפלאסטית. אבל כיוון שאמנותו של אגם היא כה אישית, בלי אחות וריעה והיא מתייחדת בסגולותיה, הרי אתה חש בה גם את ההשראה של האמן המדביר לרצונו ולתפיסה שלו את החומרים החדשים שבהם הוא יוצר פיוט משלו. לא רק מוח יש כאן, אלא גם לב רגיש היודע לומר שירה חדשה, באמצעים חדשים וחדישים. ומשאינו שוקט על שמריו, כי עצם מהותו מחייבת אותו להתקדם תמיד ולא לומר לעולם די, השלב הבא של התקדמותו הוא השימוש ב„להטוטים' אלקטרוניים, תוך שילוב צורות וצבעים ותנועה — אש ומים גם יחד. אבל את עשייתו בשטח זה טרם ראינו ורק מן השמועה אנו מזכירים אותה — ולכן נסתפק בהזכרתה בלבד.

יעקב אגם
ופסלו „חי מעלות"

יעקב אגם עוסק בהגות בשטח המוסיקה. הוא רוצה לפתור גם בעיות של כתיבה וסגנון ועל כך כתב עבודת משלו. הוא נכנס לניסויים בשטח התיאטרון והיינו משתתפים סבילים בהצגה בעיר דיז׳ון שבימויה נעשה לפי קונצפציה חדשה שלו, דהיינו, תפיסת הפוכה לזו של ה„זירה', כאשר בזירת יושב הקהל והבמה היא מסביב לאולם והצופים מסתובבים על כסאותיהם לפי התמונות המתחלפות של העלילה, בצד זה של הבמה או בצד האחר. בעת ובעונה אחת עשוי צופה להיות מרותק ל„תמונה' אחת בעוד שצופה אחר מרותק ל„תמונה' אחרת המתרחשת במקביל. וגם ניסוי תיאטרוני זה מבוסס בעצם על התפיסה הקינטית, על ההוויה שפניה רבות הן והן מתחלפות בלי הרף.

אגם פירסם לפני 11 שנה ספר ובו תורתו הקינטית. בהקדמה הוא כותב בין השאר:

„התאמצתי למעשה ליצור ציור הקיים לא רק בחלל, אלא גם בזמן שבו הוא מתפתח ומתקדם, ביצרו באופן זה אין־סוף נראה מראש של מצבים פלאסטיים הנובעים אחד מנמשנהו ושהופעתם והתעלמותם הנמשכת גורמות להתגלויות חדשות לבקרים. הכנסת מימד הזמן, הקבוע ועומד והמתמשך, לתוך ההתרחשות הציורית, מרשה לנו לחדור עמוק יותר לתמציתה של היצירה, שלמרות (או להיפך, בגלל) חילופי צורתה החיצוניים, היא שומרת לנו ביתר שאת אחדותה האורגאנית וזהותה הפנימית הלא־משתנה. בעוד שהציור הקונוונציונלי איפשר לנו ליצור רק את הדיוקן של אדם הנתון במצב מסוים (יחיד במהותו) ובתוך מצב־רוח קבוע ועומד, מסוים ומדויק; ובעוד שהציור בן־זמננו מסוגל לכל היותר לרמוז סיטואציה פלאסטית ומצב־רוח מוגדר, הרי ה„דיוקן' שאני מתכוון ליצור לפי מציאות ציורית, דומה ליצור אנושי חי, שיחיו אשר יחיו תנועותיו, מצב רוחו

(סוף בעמוד 49)

יחס מיוחד לישראל: חואן פרון כנשיא ארגנטינה (שני מימין) מקבל פני שר החוץ הישראלי המנוח משה שרת (ראשון מימין) בעת ביקורו בבואנוס איירס. שלישי מימין שר החוץ הארגנטיני רמוריגו ושגריר ישראל דאז יעקב צור.

גם פרון במתווכים

בשיחה עם יעקב צור, שבא אליו למדריד „בשליחות מיוחדת" מטעם ממשלת ישראל, רמז חואן פרון, כי היה מוכן לפעול להשגת שלום בין ישראל לערבים

מאת אלי איליל

שם חדש נוסף עתה לרשימת מדינאי העולם המבקשים לנסות מזלם (וכוחם) בתיווך בין ישראל לערבים. חואן דומינגו פרון, דמות מיוחדת ושנויה במחלוקת ביבשת אמריקה הלטינית, חולם בסתר-לבו (ורומז על כך בשיחו) לחיות מלאך השלום של המזרח התיכון.

במה שלא הצליחו מדינאים מאירופה (טיטו), מאפריקה (ליאופולד סנגור מסנגל), מאסיה (או טאנט), רוצה להצליח מדינאי מאמריקה הלטינית, היבשת הנייטרליסטית ביותר היום בסכסוך הישראלי-ערבי. מאיזור המריבה עצמו — כאן — מתקשים לראות את פרון מעורב במשימת תיווך מזרח תיכונית. אבל מעניינת עצם שאיפתו של המדינאי הארגנטיני בן ה-77 לשלוח ידו בסיכסוך רחוק מן היבשת שלו.

אחרי שהמפלגה הפרוניסטית זכתה בבחירות בארגנטינה החלה „עליה לרגל" של דיפלומטים למנהיג הגולה בוילה „17 באוקטובר" (1945, היום בו ניסתה הונטה הצבאית שהעלתה את פרון, להורידו ולעצרו) בשכונת פוארטה דה יירו (שער הברזל) במדריד, ספרד, שבעה שגרירים ערביים התייצבו לפניו, הסבירו לו את נקודת מבטם על המשבר המזרח תיכוני וביקשו את תמיכתו.

גם ממשלת ישראל שיגרה שליח מיוחד (בהעדר יחסים דיפלומטיים בין ישראל לספרד) לשוחח עם פרון במדריד. ב-12 ביוני 1973 קם פרון ממיטת חוליו כדי ללחוץ את ידו של יעקב צור „שגריר בשליחות מיוחדת". שעה וחצי שוחחו על יחסי ישראל ארגנטינה בעבר הרחוק ובעתיד הקרוב. שכן, יעקב צור, יו"ר הקהק"ל ולשעבר שגריר ישראל בפאריס, היה השגריר הישראלי הראשון לבואנוס-איירס — (1949—1953) ונחשב בירושלים כמומחה לפרון ולפרוניזם.

עם הודעתו של נשיא ארגנטינה הקטור קמפורה על התפטרותו כדי לפנות הדרך לבחירת חואן פרון, חיוות יעקב צור (שהוא גם נשיא המכון ליחסי תרבות עם אמריקה הלטינית) את דעתו על עתיד יחסי ארגנטינה ישראל ועל מעמד הקהילה היהודית תחת המשטר הפרוניסטי.

יחסו של פרון לישראל

שאלה: אומרים כי פרון אחרי עשרות בגלות ספרד של פרנקו כמעט שמונה-עשרה שנים שונה ביחסו לישראל מפרון של שנות הארבעים והחמישים. האם הבחנת ב„פרון אחר" בפגישתך איתו לפני כחודש?

יעקב צור: אני רוצה להזים כמה אגדות. פרון היה הנשיא הראשון של ארגנטינה שפתח בקשרים דיפלומטיים עם ישראל. אני פתחתי את השגרירות שלנו ביולי-אוגוסט 49' בתקופת שלטונו ומן הרגע הראשון היה לו יחס מיוחד לישראל. זה לא התבטא תמיד בהצבעות באו"ם כיוון שלגבי הצבעות באו"ם יש לארגנטינה מסורת משלה — בדרך כלל נייטרליסטית — ולא תמיד היה תיאום בין התבטאות באו"ם לבין יחסו של הנשיא. אבל פרון ניסה ליצור את הרושם כי לישראל ולקהילה היהודית בארגנטינה מעמד מיוחד בעיניו. אגב, אצלו שני הדברים — ישראל והיהודים — הם קשורים כמו אצל רוב המדינאים בדרום אמריקה.

אתן דוגמא ליחסו זה. כאשר ב-1950 חתמנו על חוזה המסחרי הראשון עם ארגנטינה, היה זה חוזה קטן (10 מיליון דולר) כדי שאפשר יהיה לספק בארץ לפחות חצי קילו בשר לנפש בחודש, ולא היה לו כל ערך מבחינת האינטרסים הכלכליים של ארגנטינה. בכל זאת זימן פרון לארמון הנשיאות את אשתו והמיניסטרים, ומשלחת של הקהילה היהודית ונשא נאום שאינו מקובל לפי הפרוטוקול בהזדמנויות כאלה. הוא ניסה לתת למעמד תחושה של מאורע היסטורי.

לא אחת השתתף באסיפות יהודיות ובאחד מנאומיו באותה תקופה, אמר: יהודי ארגנטיני שאינו עוזר לישראל הוא אורח ארגנטיני רע. ולא אחת אמר לי כי כל זמן שהוא בשלטון ישלח לישראל רק שגריר יהודי. ואמנם בתקופתו היו רק שגרירים יהודיים מארגנטינה (ישראל דוקא לא עודדה במיוחד תופעה זו — א.א.). אוויטה אשתו המנוחה, שהיתה לה השפעה בשלטון, העמידה לרשותנו חינם אניות ארגנטיניות שהעבירו את מישלוחי השמיכות שנאספו למען תושבי המעברות אז. היו לפרון תסיסות ישולו, אך ניכרה השתדלות מיוחדת מצידו לגלות אהדה ליהודי ארגנטינה. כשם שיש לו היום בין תומכיו קבוצות שמאלניות קיצוניות, כן היו לו אז בין תומכיו קבוצות לאומניות ימניות קיצוניות. הוא השתדל לרסן אותם אז, אף שלא נמנעו התפרצויות.

הפרוניזם - תופעה לטינו־אמריקנית

כשנפגשתי אתו עכשו במדריד הזכיר לי פרון שיום אחד זרקה קבוצה לאומנית פצצות זפת על בתי כנסת ומוסדות יהודיים. הוא קרא אליו את ראשי הקבוצה והזהיר אותם כי „אצלי לא יזרקו פצצות".

לומר שהוא אוהב ישראל — יתכן שכן ויתכן שלא. אבל מה שברור הוא שבתקופה ההיא היה לפרון שם, מחוץ לארגנטינה, של פשיסט, אפילו של מקורב לנאצים. הוא הבין היטב שיחסו ליהודים קובע את פרצופו של המשטר. כך שאינני יכול לומר כי פרון שינה את יחסו. מצאתי את אותו פרון — זקן, כמובן, בעשרים שנה — עם אותן נטיות ועם אותה רגישות לגבי ישראל והיהודים.

יעקב צור
בשליחות מיוחדת מטעם ממשלת ישראל

שאלה: כלומר, ישראל אמורה לברך על שיבתו לשלטון של פרון?

צור: הפנומן פרון הוא פנומן לטינו-אמריקני. אחד המישגים הגדולים שעשו מדינות שונות — במיוחד נציגי ארה"ב — הוא הנטיה להעביר תופעות אירופיות ליבשת שהתנאים בה אחרים, שהמושגים בה אחרים. מדביקים גושפנקא לאדם שהוא פאשיסט או קומוניסט, או שהוא רודן צבאי. ודאי קיימים כל הגוונים האלה. אבל זה לא בדיוק כמו באירופה וזה תולדה של תנאים אחרים. לכן מוטב שנדבר על מה שנעשה באמריקה הלטינית.

כיום מסמל פרון את השמאל המהפכני

שאלה: האם מבחינת ישראל והיהודים — פרון ופרוניזם הוא היינו-הך?

צור: ראיתי את התהליך של חזרת הפרוניזם כתהליך שלא היה מיפלט ממנו זה הרבה שנים. כדי לדבר על תופעת הפרוניזם עלי ללכת קצת אחורנית. פרון עלה לשלטון באוקטובר 1943, כקולונל במהפכה של קולונלים. זו היתה אחת המהפכות הצבאיות הרגילות בדרום אמריקה, ושהן אחד הסימפטומים לכך שהחברה בדרום אמריקה לא נתגבשה. יתכן שהיה פשוט קולונל בין קולונלים ואפילו הושפע אז מן הפשיזם. אבל מהר מאד הגיע למסקנה — שהיא, אגב, נכונה — שכשם שהוא הגיע לשלטון על ידי מהפכה, עומד קולונל אחר ומחכה לתורו. ואז, במיוחד אחרי שנשא לאשה את אווה שייצגה יותר מכל את הצד הסוציאלי בהשקפתו, אמר לעצמו שהדרך הפתוחה לפניו היא דרך של מדיניות סוציאלית. וכשניסו חבריו לחונטה להורידו מן השלטון, הוא, בעזרת אוויטה — אירגנו מיליון איש, המונים, שיצאו לרחוב והכריחו להחזירו לשלטון. מאז נשען על שתי כפות המאזניים: הרים ההמון את הראש — היה מאיים באמצעות הצבא. הרים הצבא את הראש — היה מוציא את ההמונים לרחוב.

אך אתה שואל על פרוניזם ולאו דווקא פרון. כמו בכל אמריקה הלטינית, העם הארגנטיני מורכב בעצם משתי שכבות נפרדות. האחת, האוליגרכיה, בעלי הקרקעות, בעלי האחוזות, בעלי ההון שהיו מיעוט וחיו חיי עשירות. והשניה, המוני העם. הארגנטינאים הם לבנים אבל הם מהגרים וצאצאי מהגרים, גאוצ'וס (אנשי הערבה), פועלים כפריים בחוות הגדולות אשר למעשה לא היו להם זכויות, כמו בצ'ילה. אלה היו שתי שכבות לבנות (כמעט אין צבעונים, אינדיאנים וכושים בארגנטינה בניגוד לפרו, קולומביה וברזיל). בארגנטינה, יותר מבכל מקום אחר באמריקה הלטינית רק החל להתגבש מעמד בינוני. מיבנה האריסטוקרטיה, שלה כל הזכויות ולהמון לא כלום, יוצר תסיסה מתמדת. על זה „התלבש" הפרוניזם. והראיה שכאשר הורד פרון מן השלטון — בעיקר בעקבות נסיונו להשתלט על הכנסיה הקתולית — הרי בכל הבחירות שנערכו לאחר מכן היו הפרוניסטים הגוש המגובש ביותר. הוא עשה פוליטיקה סוציאלית שאינה לפי התפיסה האירופית. זה רחוק ממרכסיזם. ניתנו הטבות וניתן כוח בידי ההמון, היו מעלים שכר לפועלים כמחווה של אוויטה והיו מקימים לפועלים מוסדות לנוח ולהשתעשע. נכון שהעוול לא תוקן מיסודו אבל ההמון שנקרא „דסקה מיסדוס" (חסרי הכותנות) ידע שיש לו חלק והשפעה בשלטון. את זה סימל הפרוניזם. את פרון העלו עכשיו לשלטון אנשי השמאל שבשעתו התנגדו לפרוניזם. עתה העלוהו כריאקציה נגד השלטון הצבאי ונגד המשבר הכלכלי המעמיק, שאינני יודע איך הוא ייצא ממנו. היום פרון מסמל בכל היבשת הדרום אמריקנית את השמאל המהפכני.

שאלה: אף יותר מקסטרו בקובה ומאיינדה בצ'ילה?

צור: כן. יותר מהם. הוא אינו מרחיק לכת כקסטרו. גם קסטרו לא בהכרח צריך היה להפוך לאיש הקומוניזם. בימי עלות פרון שלט סטאלין ברוסיה וסטאלין לא הלך להרפתקאות רחוקות מלבד המקרה של קוריאה בו ניכווה. בימי עלות קסטרו לשלטון היה כרושצ'וב השליט ברוסיה. בין הקסטרואיזם לפרוניזם המרחק אינו גדול. הם התגלמות התופעה הלטינו-אמריקנית של עליית השכבות העניות.

איזאבל במקום אוויטה: חואן פרון ואשתו איזאבל במדריד בטרם שובו לשלטון

שאלה: ובין פרון ואיינדה בצ'ילה?

צור: גם כן לא גדול המרחק. איינדה לא היה מנצח אילמלא היה הימין הליברלי מפולג כל-כך. רוב האיגודים המקצועיים בארגנטינה הם ברובם פרוניסטים ואליהם מצטרפות קבוצות שמאלניות קיצוניות. מאואיסטים וטרוצקיסטים וכל מיני איסטים. אבל גוף המעמד העובד הוא פרוניסטי.

שאלה: והיהודים בארגנטינה אינם נימנים עם המעמד העובד, עם ההמונים הפועלים.

צור: אין ספק שהיהודים בארגנטינה הם מעמד בינוני ובינוני-גבוה. פירוש שהם עלולים להיפגע מבחינת מעמדם. היהודים הם בעלי בתי החרושת והם עלולים להיפגע לא כיהודים אלא כמעבידים. אני בספק אם מצבם היה טוב יותר בזמן הדיקטטורה הצבאית. אבל נכון הוא שנטיות מהפכניות ביבשת מאיימות על קיום היהודים כ מ ע מ ד. אתן דוגמא: קסטרו מעולם לא היה אנטי יהודי. אדרבה, יש לנו יחסים ויש לנו ציר בהוואנה ולקובה יש נציג (יהודי) אצלנו. קסטרו נתן ליהודים לצאת, אבל על הקיום היהודי במשטר של קסטרו בא הסוף. לאמור: היהודים נפגעו כמעמד ולא כיהודים. ממובן שאינני נוטה לצייר את התמונה בבהירות.

שאלה: לפניך היו אצל פרון במדריך שבעה שגרירים ערביים. מאחוריהם לא רק כוח הנפט והכסף אלא גם קהילה ערבית גדולה בארגנטינה. האם השפעת הערבים תגבר?

צור: בארגנטינה יש יותר ערבים מיהודים. יותר מחצי מיליון. יהודים יש 450 אלף. אם כי פרון דיבר אתי על 750 אלף יהודים. רוב הערבים בארגנטינה הם לבנונים וסורים בעוד שהערבים בסנטיגו דה צ'ילה הם יוצאי בית-לחם, ומספרם עולה על מספר תושבי בית לחם. סגן נשיא צ'ילה הוא יליד בית לחם. יש ערבים בין פעילי הפרוניסטים. זה בסיס לתעמולה אפילו שהם מיעוט. יש בזה סכנה גם לגבי היחסים עם ישראל. יש לחצים ולחצים נגד.

שאלה: האם הרגשת בלחצים אלה בשיחתך האחרונה עם פרון?

צור: נפגשנו כידידים שלא התראו עשרים שנה, אבל זו לא היתה פגישה פרטית אלא רשמית. הזכרתי לנכותו את יחסו של פרון בתקופה ההיא ליהדות ברית המועצות. הוא היה הראשון בין שליטי דרום אמריקה שיצא בפומבי נגד האנטישמיות בבריה"מ בזמן משפט הרופאים. הוא לא הצטער שהזכרתי לו זאת. דיברנו על בעיית הקהילה היהודית והוא אמר שיש יהודים רבים שתומכים בו וכי הוא מינה עתה שר אוצר יהודי בשם גלברט. יש יהודים בפקידות הממשלתית. יחסו ליהודים היה חם ומלא הערכה. דיברנו על יחסי ישראל-ארגנטינה ופרון מעוניין במיוחד בשיתוף איתנו בפיתוח המדע.

הפגישה עם השגרירים הערביים

שאלה: פורסם כי פרון הבטיח לערבים לתמוך ב„ענין הערבי".

צור: זה לא בדיוק כך. הם כנראה דרשו זאת ואין לי רושם שניתנה הבטחה בענין זה. השגרירים הערבים באו אליו בתיווך הפרוניסטים הערביים. ההתרשמות שלי היא שגם עתה הוא מחשיב את דעת הקהל היהודית וכי הוא מחשיב את ישראל גם בשל השפעתה על דעת הקהל היהודית.

שאלה: האם התבטא פרון על הסכסוך הישראלי-ערבי?

צור: אינני יכול לגלות פרטי פרטים. הוא סבור בכנות שאפשר להגיע להסדר שלום והוא מוכן להשתמש בהשפעתו כדי להקל על תהליך השלום. הוא חושב שהערבים צריכים לשבת אתנו למו"מ.

שאלה: האם הציע עצמו כמתווך?

צור: לא. עד כמה שידועה לי המדיניות הארגנטינית הרי מדיניותה המסורתית היא נייטרלית בכל מה שאינו נוגע לאמריקה הלטינית. יש מדינות כמו ברזיל, אורוגוואי, קוסטה ריקה ואפילו גוואטמלה שמתעניינות יותר במדיניות הבינלאומיות העולמית.

שאלה: האם ארגנטינה היא המדינה בעלת ההשפעה ביבשת הלטינו אמריקנית?

צור: מספר אחד. יש היום שלוש מדינות השמות את הדגש על עליית המעמדות החדשים ביבשת ועל המאבק נגד שרידי הקולוניאליזם. אלה הן צ'ילה, פרו וארגנטינה הפרוניסטית. מולן עומדת ברזיל שהיא גם הקרובה ביותר לארה"ב והיא בשלב פיתוח כלכלי אדיר, ושבת מאבק המעמדות מוצנע. לפעמים מדוכא, לפעמים לא.

(סוף בעמוד 47)

هكذا من الأصل

חיילי שרון [illegible] צוק מצדה. ברקע [illegible] של המשורר יצחק [illegible]

מאת **משה דור**

בדברים שנשא האלוף שמואל גונן באוזני פקודיו לרגל כניסתו לתפקידו החדש — אלוף פיקוד הדרום — הכריז, כי הפסוק „שנית מצדה לא תיפול" אין לו, למעשה, משמעות בימינו מפני שלא ייתכן שישוב וייווצר „מצב של מצדה" — אנו נעביר את המלחמה אל אדמת האויב. בכך שפך האלוף גונן אור חריף על השוני ההיסטורי העמוק, שנתחולל למן אותו פרק בתולדותינו כאן, אשר נחקק באותיות־דם מזהירות בלב האומה.

פרק זה הריהו, כמובן, פרשת התגוננותו של המיבצר העברי האחרון במרד הגדול נגד רומי, שבו חרב הבית השני: שלוש שנים אחרי חורבן זה וכיבוש ירושלים, עדיין החזיק מבצר מצדה מעמד בראש צוק־הסלע שבגבול מדבר יהודה ובקעת ים המלח. וכאשר כלו כל הקיצים, וחיילי הלגיון העשירי של פלאוויוס סילווה פרצו פנימה — בשנת 73 לסה"נ — לא מצאו שם אלא שתי נשים וחמישה ילדים ומפיהם נודע להם על סופם של כאלף הנפשות, הלוחמים ובני משפחותיהם: הם גמרו אומר, בעקבות נאומו המזעזע של מפקדם, אלעזר בן יאיר, ליפול איש בחרב רעהו ולא בידי אויב.

בין מסדה למצדה

ההיסטוריון שרשם את הנאום הנפלא של הקנאי, אלעזר בן יאיר, הוא יוסף בן מתתיהו — יוספוס פלאוויוס בלשונות הגויים — ואפילו חיבר אותו הוא עצמו (אולי על־פי תוכן הדברים שהגיע לאוזניו), הציב בכך יד־עולם להתרחשות, אשר קלע יוסף קלוזנר המגמה אל המטרה בכתבו על־אודותיה: „אין ההיסטוריה האנושית יודעת סיום נשגב של אפופיאה גראנדיוזית זו, שנקראת מלחמת היהודים ברומיים, כמפלת מצדה". הפולמוס על דמותו של יוסף בן מתתיהו בוודאי יימשך עוד שנים רבות, אך תיאור מלחמת־הגבורה של מצדה, שהוא מביא בספרו „תולדות מלחמת היהודים עם הרומאים", והמלים הנהדרות שהוא שם בפי אלעזר בן יאיר, — „ואחרי כן נגמול איש לרעהו חסד־גיבורים ומה טוב ומה יפה יהיה בנשאנו את חרותנו אלי־קבר... בחרנו במוות מחיי עבדות" — אפשר שהם מכפרים על עוונות חרבה. צלילי המלים הללו, ורטט הקדושה והתעלות־הנפש שעוררו במרוצת הדורות, הן וסיפור המלחמה של קנאי מצדה המעטים נגד המוני הצבא הרומי הצר עליהם, לא ידעו כלייה עד עצם היום הזה. ראשית התחייה הלאומית בארץ־ישראל חידשה בכל הודו גם את סיפור מצדה, שנעשה לסמל מחנך ומקור להתרגשות־אמת.

והנה, באלה הימים ממש, שהאלוף גונן נזקק לעניין מצדה בנאומו, — ובתוך זה למטבע „שנית מצדה לא תיפול" — הופיע, בהוצאת מוסד ביאליק, ספר שיריו המקובצים של יצחק למדן, הוא הפייטן שטבע אותו מטבע. אמנם, למדן, בפואימה שלו „מסדה", כתב: „שנית מסדה לא תיפול". אך הרי „מסדה" הוא התעתיק היווני של „מצדה", ועל צד האמת, בתעתיק זה בלבד מצוי שם המיבצר, שאנו משערים, כי ייתכן שמוצאו מהמלה הארמית „מצדא", שהוראתה מצד, מצודה. זאת ועוד: בפואימה של למדן יש לשם „מסדה". אל־נכון, משמעות־תשתית של „ייסוד" ו־„יסוד".

הפואימה „מסדה" יצאה לאור בשנת תרפ"ז. היא היתה ספרו הראשון של למדן, נכתבה בשנים תרפ"ג—תרפ"ד, — הווה אומר, יצירתה החלה שלוש שנים אחרי שעלה המשורר ארצה — ומיד קנתה לה אחיזה בנפשם ובעולמם של אנשי העלייה השלישית. יצחק למדן, יליד מלינוב שבוולהלין (7 בנובמבר 1899), נותק בימי מלחמת־העולם הראשונה ממשפחתו, והוא ואחיו נדדו ברחבי אוקראינה ורוסיה. עיניו חזו הרעות שירדו על יהודי המחוזות ההם עם המהפכה ופרוץ מלחמת־האזרחים — אחיו נספה בפרעות־הדמים, והפואימה נשאה בהתפרסמה הקדישה: „נר זכרון לנשמת משה אחי בר־הלבב ויקר הנפש, אשר נפל על אדמת אוקראינה בימות הטבח בישראל וציון על קברו, אשר לא אדע מקומו" — ולאחר ששירת כמתנדב בצבא האדום, ברח והגיע, אחרי גלגולים רבים, ארצה. פה עבר את חבלי הקליטה המקובלים על העלייה השלישית — עבד בסלילת כבישים ובחקלאות, בשומרון, בגליל התחתון, בעמק וביהודה — עד ששיקע את עיקר כוחו בעבודות תרבות וספרות. בשנת תרצ"ד יסד את ירחונו „גליונות" — מפעל־יחיד ספרותי־רוחני, הטבוע בחותם ההתמכרות היתרה של עורכו, ששקד על עצמאותו של הבטאון ועל אי־תלותו שלו כעורך — והתמיד בהוצאתו, על־אף כל הקשיים הגדולים, עד יום מותו (16 בנובמבר 1954). אני זוכר: בשנות־חייו האחרונות נזדמן לי לראותו פעם־פעמיים: פנים סגופות. עיניים מיוסרות. עמוקות.

נשמת העליה השלישית

„מסדה" נהפכה, כאמור, מיד עם הופעתה לחלק אורגאני מנשמת העליה השלישית. בה נתן למדן את יסוריה, לבטיה, נפתוליה וספיקותיה, את אש גבורתה ואת חשכת יאושה — מתוך מיזוג מרתק של אכספרסיוניזם אירופי והשפעת הפואימות של ח"נ ביאליק — והיא, יצירת־בחרות זאת עשתה לו שם, שהאפיל אחרי־כן על תולדות־ההמשך של יצירתו. ההזדהות עם הפואימה היתה עצומה, — עמה, או לפחות עם חלקים ממנה. הוא שמעיר, במבואו המאלף לקובץ־השירים, הפרופסור שמעון הלקין: „...גם בפרק העלייה השלישית לא היו קוראיה הנאמנים ביותר של ,מסדה' עשויים לחיות אותה בכללותה, אלא מצאו את בבואתם הנפשית בפרקים אחדים שלה בלבד, ואולי בשירים בודדים בלבד מתוך אותם פרקים נבחרים, שהיו קרובים מאוד ללב ,החלוץ' בעמק ובגליל וגם ב,הכשרה' בחוצה־לארץ... ובוודאי שקסמו מאוד לבוני החומה שני רעיונות־הגבורה שב,מדורות לילה': הכרה, כי המאבקים החדשים של העם על הצלתו ועל פדות־נפשו ב,מסדה', לבטים מסומלים במדורות־האש הוקדות על חומתה, אינם כי אם גלגולם החדש של ייסורי־החופש, שבהם נשרף על כל מוקד ומוקד בתולדותיו בגלותו בעבר ובהווה ומתוכם הגיעה זעקתנו יתומה ,שמע ישראל'; והכרה, המלווה את קודמתה ומעודדת אותה, במשמעותו של הסמל המחודש של המדורות — אם אמנם מעשה אבות סימן לבנים, הרי כאן הוא פותר לטובה את חלומם המעונה של אבות נשרפים... כלומר, כל כמה שתקופתנו שלנו אינה אלא חוליה אחת בשלשלת שחישלו אבות, בעוד הם יודעים ,כי על תהומות יקוּדה', החידוש שבה הוא, שהפעם מתאמצים בנים לאור המדורות, לשורשות את העם גם כיום, להאמין שהם נוטים גשר איתן, בשם אבות ואבות־אבות אף הם, על פני התהומות ההיסטוריות".

הקסם וההתכחשות

ומן העלייה השלישית נמשך קיסמה האפל והצורב של הפואימה גם אל הדורות הבאים. היו רוקדים את „מחול מסדה", והיו מצטטים מן הפואימה בעצרות־עם, והיו מדקלמים קטעים מתוכה במסכתות המהוללות של תנועות־הנוער. — אני יכול להעיד על כך מנסיוני שלי — שאף הן היו לשם־דבר. הפאתוס שלה כבש לבבות, וכל אשר ביקשת נמצא בה; על רקע זה אולי אפשר להבין את הרתיעה של צעירים שוחרי־שיר, בימים מאוחרים יותר, לאחר שנתכוננה המדינה, מפני „מסדה" ויצירות דומות לה ברוחן. „מסדה" מורכבת הרבה יותר מכפי שנראתה לנו בנעורים ההם, אלא שאת המהות הזאת נותר אדם לגלות בהוסיפו שנים על שנותיו ונסיון על נסיונותיו. העול שנעשה ליצחק למדן על־ידי התכחשות הצעירים ל„מסדה" שלו — התכחשות

(סוף בעמוד 45)

יהונתן גפן

הצד הרביעי

היום 1 עמוד

THE FORTHSIDE SAGA • העתון ביותר במדינה

טר"ש אלמוזנינו יוסף מקבל היום השקם בביר־גפגפה

(מאת: **כתבנו הצבאי**)

בעקבות חילופי הפיקוד בדרום, מינויו של האלוף גונן למפקד הפיקוד ופרישתו של האלוף שרון לכיוון באר־שבע, חלו כמה זעזועים בגיזרה הדרומית.

בטכס קצר, בנוכחות שני גמלים ראשונים וסמל־ראשון אריה ב. התחלף

גם הפיקוד על הקנטינה המרכזית בביר־גפגפה. הרמטכ"ל סקר מסדר של מצופים ונס השקם (דגל עם בקבוק אשכוליות על רקע שני קשים) הועבר מטר"ש יצחק בוסקילה לטר"ש אלמוזנינו יוסף.

ראש הממשלה, שנקלעה למקום, אמרה בין השאר: „חיילים יקרים, ביום זה שבו מוחלפת צמרת השקם, הפתוחה בין השעות, אני מאחלת לכם אושר אושר ואושר, ולואי ונזכה ליום שבו יבוא השלום, שהוא הוא מצרך החודש בקנטינה של עמנו החזק אך החלש!"

תו־אן הדגלים הונפו, והמגון חיל השקם הושר על ידי מקהלת הסומסום של הרבנות הראשית:

„המצופה לא נפתח
האח!
הפותחן לא פתח
האח!
האח! האח! האח!"

במפגן קצר התחלף הפיקוד על הקנטינה ואלמוזנינו נכנס מאחורי הדלפק לעבודה מבצעית ואפורה. ומפקד השקם היוצא, בוסקילה, ירוץ כנראה לבחירות מטעם גח"ל. פרטים בעיתונות.

הצד הראשון

אריה בעל גוף

כשהיינו בני חמש־עשרה הוא היה אליל הנוער, והיינו מפיטים בו כבספר אגדות הסגור על ארבעה מנעולים. כשחיפשנו ערכים להאחז בהם, אידיאלים לעבור להם, הוא היה אחת האפשרויות הגדולות: אריק שרון.

בבלוריתו הנערית, במבטו השובב והסורר, בדיבורו שלעתים חרישי ובוטח ולעתים מגומגם כמו מרלון בראנדו כועס, סימל לנו, תקופה ארוכה, את הבריחה מהבית, את האופקים הרחבים, את הלילות שנהיה לבדנו מאחורי קווי האויב. כל „בודקה" מסכנה

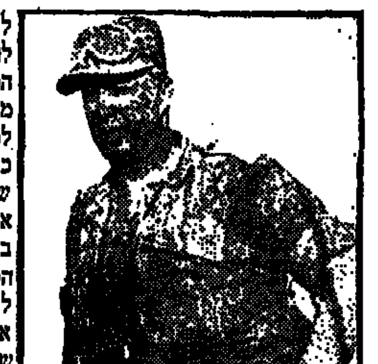

שהרמנו במשך שרותנו הצבאי, מאחורי קוי האש, האירה, בהילת הלהבות, את פניו הבוטחים והמאמינים. גם כשהתחלנו לפקפק בערכים מסויימים, נשאר אריק רחוק מצביעות הוויכוחים בבתי הקפה האפנתיים, כה בודד עם אמנותו ואמונתו. כה חזק בהשפעתו על בני צאן כמונו שרוצים להבין את מהות קיומנו ולהתגייס לצנחנים. כולם.

אומרים שעשה כמה שגיאות טקטיות, אבל בספר השגיאות של מדינת ישראל לא יימצא שמו. משום שכל שעשה, עשה באמונה מדביקה, ויש לו חלק בפסוקים כמו בנצחונות המפוארים. אריה חושב שלעולם לא נרדם על טרפו. וכמו שהרבה אלופים נהפכו לבדיחה עוד בחייהם, היה אריק לאגדה. יותר שיר מאשר מלחמה. כמו שבעת העתיקה היו מגשרים על פני פערים שנמחקו מתאריכי ההיסטוריה באגדות עם ובשירי־נוד הומריים, אפשר אולי לא לדייק גם באותם סיפורי מופת. להשאיר רק שרטוט גס שעוד יקושט ויכוסה להמוני סיפורים מסמרי שיער ושירי הוד.

כעת הוא בחוץ, האריה, והוא לא יצטלם על שפת הים לעשות לו נפשות. הוא לא יצא מסוגרו המשובץ בזרי דפנת אמיתיים, לא מפלסטיק, אלא כדי לנגח, לצאת למלחמות אפורות יותר, חסרות כל חן הרואי. ואני הייתי רוצה שהוא יהיה מורה. הופעות של איש כמוהו בשכונות העוני, תשובות שלו לשאלות היסוד בבתי הספר התיכוניים, הלומדים ש„קן לציפור" הוא שאיפת העם לחזור אל מולדתו ההיסטורית, סיורים שלו בעורף, שהתנשם בעורפו כל ימי לכתו אחרי הבוער והסוער, יתנו משב רוח אחר במוסדות החינוך שלנו, המלאים במורים נבוכים עם שרוולים ריקים, שמדברים עברית עם אבק של מלים שלעולם לא ניסו להילחם בעדן, למות בעדן.

אינני יודע מה תכניותיו של אריק שרון. אולי גם הוא רוצה כסא, מקום טוב באמצע, שלא יסתירו לו. וכל כך הייתי רוצה שיהיה צנוע, שיספר, שיחליף את הפלקאט של טרומפלדור בתור אגדה חיה ויעבור מכתה לכתה, משכונה לשכונה, וישתתף בחיפושים שלנו אחרי האמת לאמיתה. שיהיה מורה.

כשנשיא חולה

אני לא יודע, לפני כמה חודשים התנפלו עלי איזה שתי גריפות, שלוש אנגינות ועוד כמה וירוסים מקומיים ועוד מיקרוב קטן, ילד חוץ, ולא כתבו עלי בשום עיתון ולא אמרו עלי בשום רדיו ובשום טלוויזיה. אפילו בעלון הפנימי של רמת־גן, היוצא פעם בבחירות, לא כתבו:

„גפן אושפז וצווה לשתות הרבה תה ולא לצאת מהמיטה שלו".

אבל ניכסון זה משהו אחר. כשנשיא חולה, זה כותרת בכל עיתון שמכבד את עצמו, ומודיעים לך בוקר וערב מה שלומו ואיפה הוא מדד את החום ואיך הוא עשה „אחחח" כמו גדול, ואיך הצופציק של הריאה הימנית זז שתי מעלות שמאלה. ובוקר אחד, פתאום, נראים כל העיתונים כפרסומים מדעיים של מוסדות הרפואה בארץ ובעולם. בטלוויזיה בסוף המבט לחדשות, נותנים את הטמפרטורות:

אזור ההר — 28 עד 22 בלילה.
שפלת החוף — 30 עד 24 בלילה.
חוף סיני — 37 עד 20 בלילה.
ואז, על רקע של שני מודדי חום מוצלבים ומיטה מלכותית:
הנשיא ניכסון — 37.8 לעומת 38.9 אתמול.
לידיעת חדיגים — — —

קצר ומוזר

בימים אלו הסתיימו החפירות בתל־מוטילה, ובתמונה שלפנינו מחזיק אחד הארכיאולוגים שהשתתפו בחשיפת התל שלושה חורים מיוחסים לתקופה הפניקית.

דו"ח מיוחד

המחכים

אני רואה אותם מאז נחתתי נחיתת אונס בתל־אביב, יושבים בפינת שלחם, בבתי הקפה שאני אוהב, בחצרות בתי הקפה שבקרנות הרחוב. הם מחכים לגאולה, לאהבה, לכסף, לתהילה, לראיון עם המפיק הידוע, לפגישה גורלית עם גודו או עם אחד מסגניו. נידונים לנענועי תופת בין קפה לסיגריה ועוד קפה ועוד תה ועוד קפה וקפה וסיגריה ו„שמעת מי בא לארץ ביום שלישי שעבר?"

הנה צפי, שם בדוי, שרוצה להיות דיילת קרקע שחקנית קולנוע משוררת תסריטאית זמרת נשמה כלבתו של גיורא גפן, שם בדוי, שרוצה להיות במאי תיאטרון נזיר לנסוע להודו לעשות מדיטציה טרנסצנדנטאלית עם הגורו רגוריו הקטנים. והנה אני, שם בדוי, שרוצה לחיות ומחכה שזה יקרה לי בבית קפה, בטלפון, בעתיד, בהווה הנמשך ללא סוף.

ובפינה אחרת ניסי שם לא בדוי, שפעם היה בשבילי הבוהמה המרוכזת בעליית גג מצחינה, שם הקריא לי שקספיר מתרגום מחריד, וגידל זקן ענק, על ידי, וגם הוא מחכה, על אותו כסא, באותה פינה, עד עצם היום הזה. ועשרת שנראים כמו אחים, עם שיער ארוך ופנים שזופות יושבים בשורה, על המדרכה, כמעט על הרחוב, דמויי היפיים, עיניהם נעולות על עכוזים נבחרים. כבר אין קריאות התפעלות, אפילו לא שריקות. רק מבטים אדישים, כמו במכס, על העוברות והשבות והעוברות כדי לשוב ולעבור שוב ושוב, באותו העכוז הבדוי תמיד.

הם מתישבים בשתים בצהרים, הלומי בוקר, ויוצאים רק אחרי שרב המלצרים אורז את בית הקפה שלו וכמעט מניח את הכסאות על ראשיהם. אחד כותב שיר על מפית: „ציפור רעה באה בבוקר לחטוף אותי אל מעבר לים". שנים משחקים בגפרורים על חצאי לירות. אחד שותה בירה, והבקבוקים הריקים מצילים על אצבעותיו המתופפות, מסתירים לו את קרני השמש העולה ויורדת, בשינויים קלים, בכל יום מחדש. ואחרי הקיץ יבוא החורף. הם יתעטפו בפרוות של כבשים וישתו משקאות חמים, וימשיכו לחכות לקיץ, ולבירה ולעכוזים החוזרים מן הים. אני אוהב אותם, את אלה שמחכים בסבלנות, שמשהו יקרה, שמישהו יבוא. וכשיבוא המשיח, רכוב על חמור לבן כמו אמבולנס, הם יפגשו אותו ראשונים ובוודאי יזמינו אותו לכוסית ויבקשו ממנו יפה שישב, ויחכה יחד איתם לאותו משהו טמיר ובלתי ידוע, ורק מי שחיכה לו כמותם, יודע שהוא איננו קיים, ורק מרחף מדי פעם, פה ושם, בתור געגועים לבנים.

هكذا من الأمل

שני הדברים האהובים ביותר על הגבר.

גולדסטאר הוא הדבר השני.

תנו לגבר גולדסטאר

שש כותרות מחפשות שערוריה

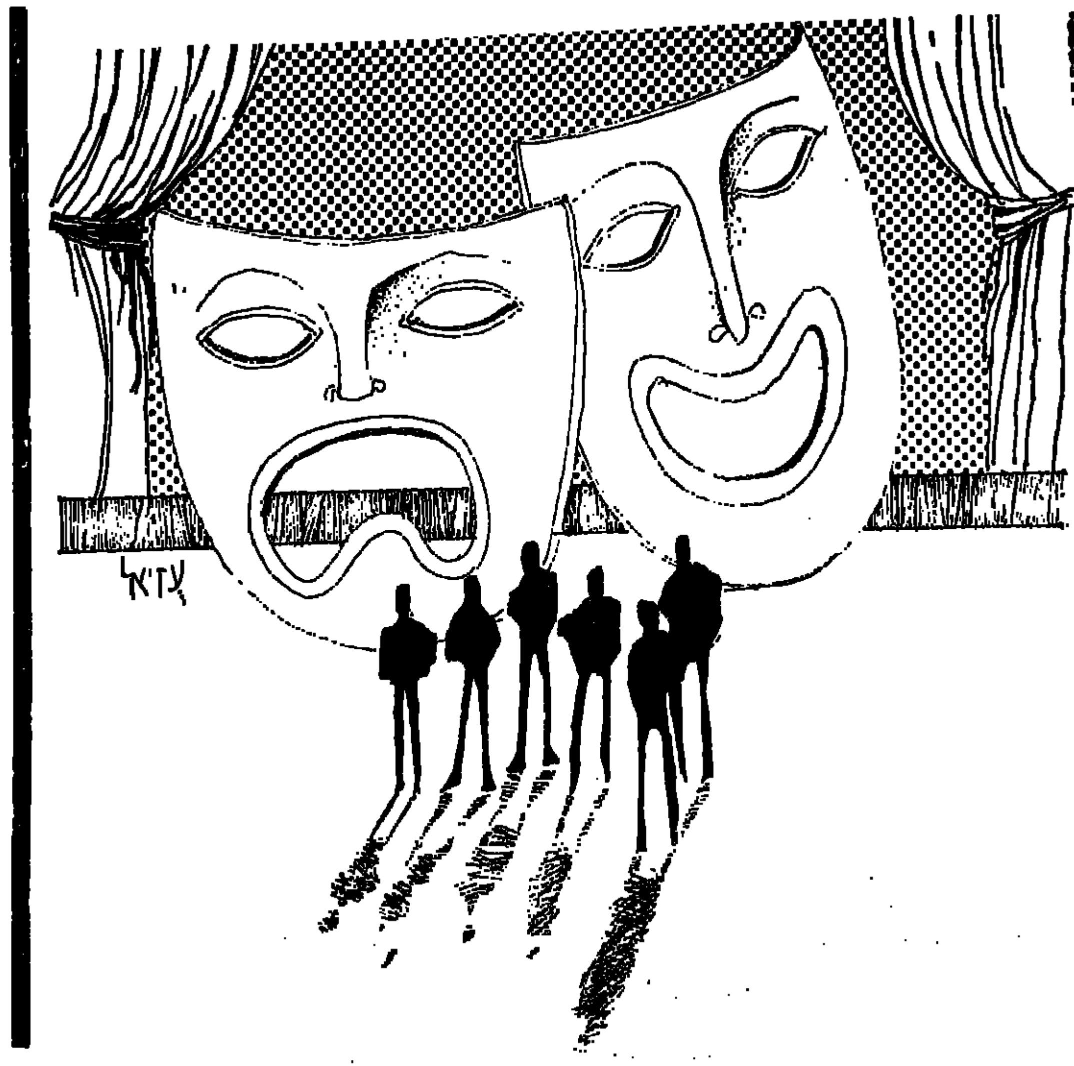

מאת יוסי יזרעאלי

הבמאי יוסי יזרעאלי הוא אחד מקבוצת אנשי התיאטרון שביקשו לקבל לידם את הנהלת התיאטרון „הבימה" והצעתם נדחתה ע"י חבר הנאמנים של „הבימה". הוא מגיב על דברים שנתפרסמו בעניין זה ב„ימים ולילות".

ברשימות מספר שהתפרסמו לאחרונה בקשר להצעה מסויימת לשינוי בתיאטרון הלאומי „הבימה", ובמיוחד ברשימה שהתפרסמה במוסף זה, נתבשרנו על „פוטש", „החייאת הקולקטיב" „איומי אולטימטום" ו„נסיון הפיכה".

זיקוקים עתונאיים אלה, מקורם באי־ידיעת העובדות לאשורן. אם התיאטרון כל כך רדום ומשעמם, יהיה לפחות הדיון בכל הנוגע לו רווי מתח מלודרמאטי, כשהכותרת מציעת שערוריה באגורה (ברוטו).

מספר אנשי תיאטרון צעירים, במאים, מחזאים ומבקרים, חשו כל אחד בתחום עבודתו, שהדרך בה פועל התיאטרון הציבורי היא דרך ללא מוצא.

תחושת התיסכול העמוק מחד, והאהבה והחרדה לתיאטרון וגורלו מאידך, היוו את המכנה המשותף הבסיסי לקבוצת האנשים שכל אחד מהם הוא בעל ייחוד אישי, שונה מחבריו ויוצר בזכות עצמו.

תחושת התסכול נבעה, לא מחוסר יכולת לביטוי אישי הולם, שהרי כל אחד מהם עסוק ומועסק בעבודה תיאטרונית. היא נבעה מדרך פעולתו וניהולו של התיאטרון הציבורי החוסמת מיצוי מלא של פוטנציאל היצירה התיאטרלית על כל מרכיביה ושלביה.

תיאטרון רפורטוארי הוא אורגניזם יוצר. ככל אורגניזם יוצר הוא פועל מכח בעירה פנימית, מתוך כורח „לומר", להגיב, להתיחס. הדחף היצירתי שואב את כוחו מתוך מערכת זיקות מורכבת למציאות בה הוא נולד וחי ואותה הוא מנסה להבין, לעצב, לכוון.

השלב השני בפעילותו של אורגניזם יוצר הוא חיפוש וליבון מתמיד של דרכי יצירה — למצוא את ה„איך" המתאים ביותר ל„מה", ועם השתנותו הבלתי פוסקת של ה„מה", חיפוש בלתי נלאה לשוב ולמצוא לו את ה„איך" החדש, הרענן, הבלתי צפוי.

השלב השלישי — חיפוש דרכי מגע וחידוש בלתי פוסק של הקשר עם הקהל. התיאטרון יוצר רק בנוכחות הקהל ובשבילו. במידה ששני שלבי היצירה הראשונית עובדים כתקנם, תמצא הדרך אל הקהל מאליה. אבל אין די בכך. יש לחפש קהל פוטנציאלי חדש, לקשור אותו לתיאטרון, לחדש את אמונתו ואהבתו לתיאטרון, להפכו מאורח נוטה ללון (כמה נעים להירדם בתיאטרון ממוזג אוויר תמורת כרטיס מסובסד...) לקהל מסוקרן, דרוך — המוזמן למסיבת־הפתעה.

אבל כל קשר בין אורגניזם יוצר לתיאטרון הציבורי שלנו הוא מקרי ביותר, במקום יצירה מכוח בעירה פנימית, מתוך ה„אש בעצמות", במקום הכורח הפנימי „לומר", במקום הדחף היצירתי, נוצרים הדברים מתוך מצוות אנשים מלומדה. „טוב" להציג קלאסיקה ו„טוב" להציג מקור, כי זה תרבותי וזה פטריוטי; קצת מזה וקצת מזה, כמו שנאמר: „שיהיה"...

במקום חיפוש ושיכלול דרכי יצירה תוך הפקת לקחים מנסיון העבר, הן בתחום המשחק והן בתחום הדרמה ובתחום הבימוי — שולטת השיגרה, ושיגרה היא סם מוות ליצירה.

במקום חיפוש דרכי מגע חדשים עם הקהל הקיים ויצירת קשר עם קהל פוטנציאלי — קיים קצר מוחלט בין התיאטרון והקהל. לא רק שאין התיאטרון מקיים מצוות הכנסת אורחים — במקרים רבים הוא עושה מלאכתו רמיה תוך תחושה ציניות שהקהל בין כה וכה אינו מבחין בין טוב לרע... אין פלא, איפוא, ששכבות שלמות של הציבור מדירות רגליהן מהתיאטרון, ולמרבה הכאב בולטת התרחקותו של הנוער.

בתוך תיאטרון שפועל כך, אינך יודע, כיוצר, מאין אתה בא, לאן אתה הולך והיכן אתה נמצא. היוצר פועל בתוך חלל ריק. וכך, המרכיב היצירתי בתיאטרון, הזקוק כל כך לתנאי מחיה מתאימים, כמו צמח עדין בחממה, מתנוון, מתיבש ונובל.

●

ובכן, מה ניתן לעשות?

הקמת תיאטרון חדש תצריך הקצאת כספים רבים שאין לה כל הצדקה במציאות שלנו היום. יתירה מכך, פוטנציאל השחקנים הגדול ביותר נמצא בתוך התיאטראות הרפרטואריים הקיימים, ורובו של פוטנציאל שחקנים זה נמצא בתיאטרון „הבימה".

התיאטראות הרפרטואריים אינם מוסדות פרטיים. הם תיאטראות ציבוריים, המקבלים את רוב תקציבם מהמדינה ומרשויותיה. בראש התיאטראות הללו עומדות מועצות ציבוריות, הממנות את ההנהלות הפעילות ולהן, להנהלות הציבוריות, חייבות ההנהלות הפעילות דו"ח על פעולתם התקציבית והיצירתית.

כך, ההנהלה הציבורית של התיאטרון הלאומי „הבימה" ממנה את מנהלי התיאטרון. המנהל אמנותי מונה לתקופה של שלוש שנים. תקופה זו עמדה להסתיים בחודש ספטמבר, השנה. אי לכך, פנתה הקבוצה לגוף הציבורי האחראי לתיאטרון והציעה באורח דמוקרטי תכנית עבודה לקדנציה הבאה, היינו, לשלוש השנים הבאות.

בפגישה עם מר משה זנבר, יו"ר מועצת המנהלים וחבר הנאמנים של התיאטרון, הועלתה ההצעה הבאה:

הקבוצה תיכנס לעבוד ב„הבימה" בתפקידים הבאים: מנהל אמנותי (יחיד!) — בועז עברון. שלושת במאי בית — עדנה שביט, דוד לוין, יוסי יזרעאלי. שלושה מחזאי בית — חנוך לוין, יעקב שבתאי, יוסף בן יוסף, ולקטור — מרכז הועדה הרפרטוארית — משה נתן.

היתרון בקבוצת עבודה כזו הוא הריכוז המכסימלי של כל שלבי היצירה בתיאטרון כפי שמניתי לעיל. יווצר קשר בין בחירת החומר וסיבת הבחירה — בין ה„מה" וה„למה" לבין הביצוע, ה„איך".

תוצאה של שני המרכיבים הראשונים תוביל ליצירת קשרים חדשים עם הקהל ותפלס דרך לקהל חדש.

יתירה מכך. כשרפרטואר התיאטרון בנוי בצורה כזו שהשחקן ידע ויחוש בקו מנחה העובר בין תפקידיו השונים בהצגות השונות; כשהשחקן ידע שהמחזאי המעבד והמתרגם מכינים את הדרמה בשבילו תוך הכרות ויחסי גומלין מתהדקים והולכים; כשהשחקן ידע שיוכל לעבוד ולמצות את הפוטנציאל הקיים ביחסים עם במאי זה או אחר במשך תקופה ממושכת ויציבה ללא תהפוכות של מקריות וחוסר הגיון — הוא יהיה שחקן שבכשרון היצירה שלו לא יבצבץ למרות חוסר השיטה, אלא כתוצאה ממנה ובסיועה. וכך לגבי מרכיבי היצירה האחרים.

הדגשה רבה הושמה על משך המנדט — שלוש שנים. זאת מתוך הערכה שהיצירה בתיאטרון שוחקת ומתישה וכעבור תקופה מסויימת יש לרענן ולשנות את מערכת המרכיבים כדי שתוכל להמשיך ולהתפתח.

ההצעה נדחתה ללא כל הנמקה.

●

וכאן המקום להפנות את תשומת לבו של שר החינוך והתרבות לתפקידן הציבורי של ההנהלות הציבוריות של התיאטראות הרפרטואריים. באיזו מידה מהווה חברות בהנהלה כזו מעמד יוקרה והואר כבוד ריק מתוכן ובאיזו מידה הם באמת אחראים, במובן המלא של המלה, כלפי הציבור.

אין כל ספק שהתערבות בחופש היצירה פסול מעיקרו. אך אי התערבות מוחלטת אינה ערובה לחופש יצירה. לכל היותר היא ערובה לאווירת אפתיה. מציאת האיזון העדין בין התערבות לבין מתן חופש, תוך הבנת אופיו, צרכיו וחובותיו של התיאטרון, היא הכרחית. אבל מציאת איזון עדין זה מחייבת פעולה. ופעולה אין.

„משה" יצולם בסיני

ברט לנקסטר
יגלם תפקיד „משה"

מאת עדה לוצ'אני

(רומא)

הסרטתו של סרט היסטורי ארוך תתחיל בסיני בסוף יולי. זאת הודיע במסיבת עתונאים ברומא השחקן ברט לנקסטר, שימלא את התפקיד הראשי. תהיה זו סדרת־טלוויזיה של שישה סרטים, כל אחד בן 60 דקות על חיי משה רבנו מלידתו עד פטירתו.

זוהי הפעם הראשונה שהשחקן האמריקני הס־כים לעבוד בשביל הטלוויזיה. התוכנית מעניינת אותו כל כך עד שהסכים למלא את תפקידו של משה בשכר מתון באופן יחסי — לפי השמועה כרבע מיליון דולאר.

בעצם ימלאו את תפקידו של משה שני אנ־שים לבית לנקסטר. וויליאמס, בנו של ברט, יגלם את דמותו של משה בבחרותו.

הסדרה היא קופרודוקציה של רשתות ה־טלוויזיה של איטליה ושל בריטניה. לא פורסמו שום נתונים רשמיים, אך סבורים שההשקעה תהיה כ־1.5 מיליון דולאר.

לנקסטר — גבה קומה, גאה, רציני, כמעט בעל חזות של מלומד אוקספורדי — מדבר בשקט, ובשכנוע, על מפעלו האמנותי החדש. השחקן המעיד על עצמו שהוא „פרוטסטנטי מלידה ובלתי מאמין במקצועו" התעמק בלימודי המקרא כדי לעמוד על מהות שליחותו ואישיותו של משה. הוא רואה את משה כ„קולו ומצפונו של העם ה־יהודי".

אומר לנקסטר: „משה לא היה לו צורך לקבל את התורה מסיני. בזכות נסיונו במצרים ובזכות המגעים עם העמים שנפגש בהם בימי יציאת מצ־רים, היה חדור תרבות עד שמסוגל היה לכתוב בעצמו את עשרת הדברות. הוא חש בדחף להפוך את הפליטים הנואשים, שנמסרו בידיו לעם מלוכד. לכן נתן להם את עשרת הדברות."

מחבר „התפוז המיכני"

הכנת התסריט נמשכה שנתיים. כתב אותו אנ־תוני ברג'ס, בעל 18 רומאנים, ובתוכם „התפוז המיכני", עם שני תסריטאים איטלקים נודעים ויטוריו בוניצ'לי וברנארדינו צאפוני. במאי הסדרה יהיה ג'אנפראנקו דה בוזיו.

המפיקים מדגישים במיוחד, כי הביוגרפיה המוסרטת החדשה של משה לא תהיה „סרט ענק" במובן הרומי־ההוליוודי. חלפו הימים של סרטים כ„קוו ואדיס" ו„בן חור". אומר אחד המפיקים:

„סרט כזה אי אפשר להסריט על פי הנוסחות האקסטרווגנטיות הישנות. לנקסטר הבין זאת והס־כים לשכר נמוך הרבה יותר מן המקובל בשביל כוכבי הוליווד, ואף בלי לראות את התסריט ה־גמור".

אולם צמצום ההוצאות „ברמה של טלוויזיה" לגבי מבצע ממושך ומורכב כל כך, אינו תפקיד קל למפיקים. מה הם מתכוננים לעשות?

„בשביל מעמדות־המונים שכרנו בדואים. הם אינם נוטלים שכר גבוה. ואנחנו לא נשחזר באולפן את הכפרים, שמצאו היהודים בימי יציאת מצרים. ראינו כמה כפרים קטנים, שבוודאי לא השתנו הרבה מאז".

ברג'ס מסביר, כי עניינו ביצירה נובע מן הגישה החדשה אל הסרטת סרטים היסטוריים, בהזכירו את הגירסה הקודמת ההוליוודית של עלילת משה — „עשרת הדברות" מאת ססיל ב. מיל — אומר ברג'ס: „הסרט של דה מיל, שהוסרט בשנות החמישים, היה מסרטי הראווה האחרונים, שבו נועדו ניסים, צבע אקזוטי, אורך הסרט והמון גדול של סטאטיסטים להחטיס את הצופה במקום לעוררו לעיון במשמעות החברתית, הפילוסופית והתיאו־לוגית של חיי הנביא".

„משה מקבל הלוחות", ציור של שאגאל המוצג בתערוכתו בניצה.

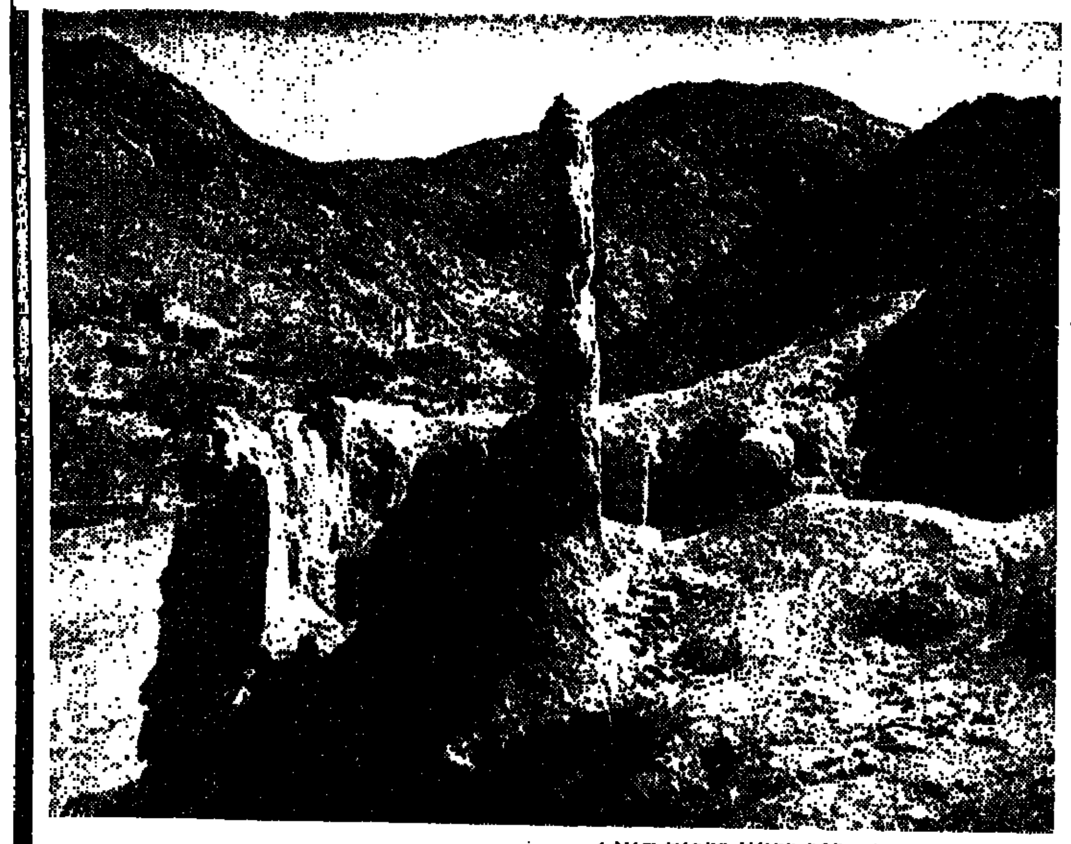

כפר בדואי בדרום סיני: בסביבה זו יצולם סרטו של ברט לנקסטר „משה"

סדרת הטלוויזיה איננה יכולה, מעצם מהותה, להתחרות בסרט עלילה סינמסקופי, מסביר ברג'ס. „וסדרה זו גם איננה שואפת לכך. הכוונה היא לנסות ולהביא לכלל ריכוז מעמיק ביסודות ה־עלילה, בלא לנסות לסנוור את חושי הצופה, אבל יש תמיד כוונה מרובה לדראמטיזציה. אין זה סרט תיעודי. זו צריכה להיות אמנות עממית שאיננה בגדר עלבון לאינטליגנציה של הצופה. והכוונה היא לבסס את היצירה על אמת. משה של סדרה זו לא יהיה הענק ההרואי כפי שהוא נראה בפסל מאת מיכאלאנג'לו אלא אדם רגיל שניחן בחושים מאת מיכאלאנג'לו אלא אדם רגיל ניחן בחושים רגילים, שיש בליבו ספיקות, אבל הוא מבקיע אל האמונה".

עלילות משה

וברג'ס מסיים: „עלילת משה היא לא רק חלק מן ההיסטוריה העממית של גזע גדול שעדיין לא השלים את מאבקו. היא בחינה מבחינות כלל־ההיסטוריה, של הגויים כשל היהודים. זוהי גם אחת העלילות המסעירות ביותר שאפשר לשער. היא גדושה קונפליקט היוצר דראמה גדולה. זוהי אגדת עם וגם סיפור פסיכולוגי מתוחכם. וביחוד יש כאן אחת הדמויות הגדולות, הסתומות והמלב־בות ביותר מכל הדורות כנקודות מוקד. מי זקוק לאלף מרכבות ולמיליון סטאטיסטים?"

והתסריטר ויטוריו בוניצ'לי אומר: „ניסינו לתרגם את הלשון המיתולוגית למפתח דראמתי בן זמננו, בלא שהירגשנו עצמנו מוחנים על ידי כתבי הקודש. הגירסה שלנו לא תהיה נאטורליסטית יותר מדי, אבל בכוונה הפכנו את המושג של נס לתופעה אנושית. הנס האמיתי, — מוסיף ואומר בוניצ'לי — טמון בתהליך יצירת הזהות של העם היהודי, המבשיל במשך הנדודים הארוכים. התורה היא ה־יצירה הסופית של נסיון זה, כנקודת־פגישה יסודית בין שתי תרבויות: הציוויליזציה של המדבר, והי־ציוויליזציה המצרית".

כיוון שרוב אתרי ההסרטה יהיו בישראל, אי־אפשר היה להתחמק מן השאלה, אם המלחמה במזרח התיכון עלולה להשפיע על לוח ההסרטה. השיב אחד המפיקים האיטלקיים: „לוא הוצרכנו לחכות עד שתסתיים המלחמה באיזור, כי אז היינו צריכים להטיל את התפקיד של משה הזקן לא על ברט לנקסטר אלא על בנו וויליאמס".

אלפי לקוחות מרוצים בישראל ממליצים על
פילטקס
פילטר מים

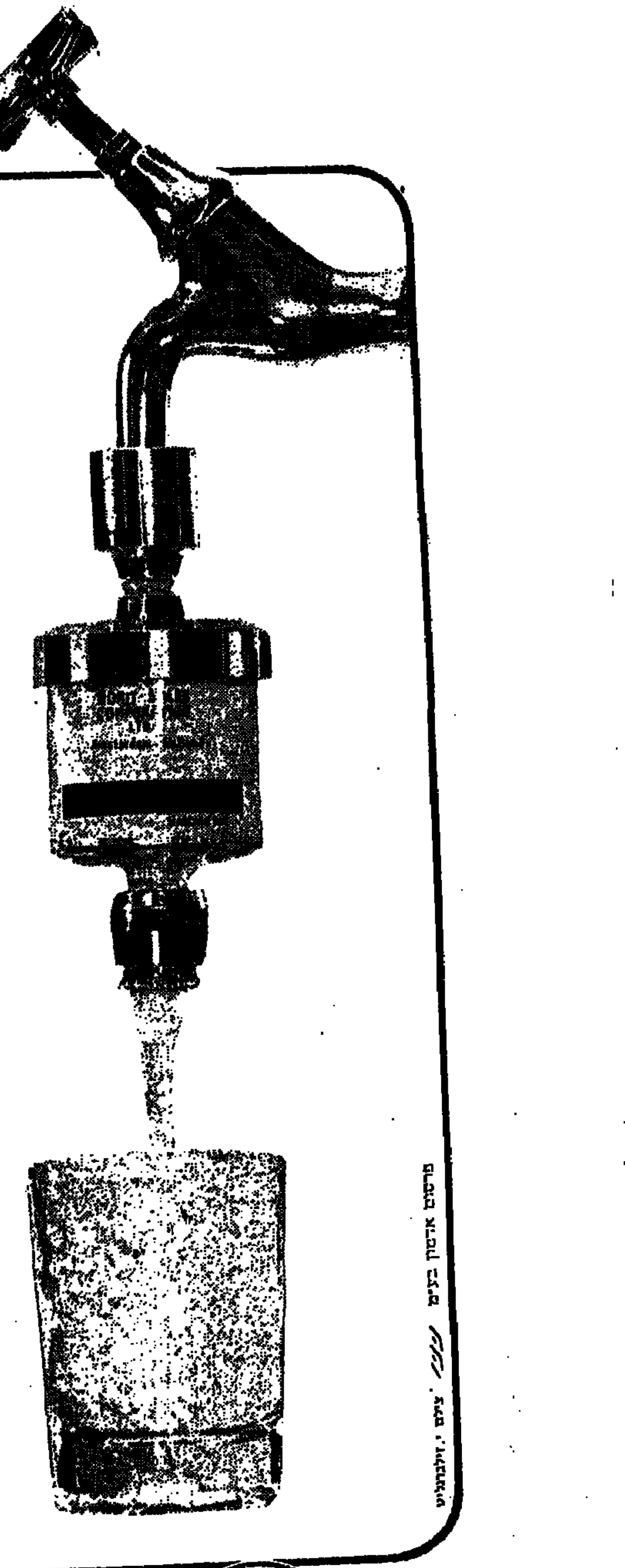

אלפי לקוחות מרוצים בישראל ממליצים על **פילטקס**. הביקוש העצום הפתיע גם אותנו ואנו מתנצלים על התקופה הקצרה בה לא יכולנו לספק את כל הדרישות, כיוון שהמלאי אזל במהירות.

עתה, אנו שמחים להודיע, כי פילטקס עומד שוב לרשות הקהל הרחב.

פילטקס חיוני לכל בית — מתאים לכל ברז.
פילטקס משפר את טעם המים והמשקאות, מקנה טעם טבעי וטהור לכל תבשיל.
פילטקס שומר על עור גוף עדין ורענן ועוזר לכביסה רכה ונקיה יותר.
פילטקס — פילטר המים המוסיף לך בריאות.

FILTEX

משווק בישראל ע"י **"פילטקס"** טל. 625966

هكذا من الأصل

ללא מתחרים באיכות ובמחיר

מכונת כביסה

INDESIT פילוט

2170.- ל"י

מכונת הכביסה „פילוט אינדסיט" הינה השילוב המשתלם ביותר של איכות ומחיר. כך קובע „בטאון אגוד הצרכנים הבריטי" (גליון אוק' 72)

„אינדסיט" ללא מתחרים באיכות!

● בחירת תוכניות כביסה ללא הגבלה ● כל פעולות הכביסה ניתנות לחכוונה נפרדת: חום מי הכביסה, זמן הכביסה, מהירות הסחיטה וכו' ● דלת מיוחדת המאפשרת הוספת כבסים תוך כדי תהליך הכביסה.

„אינדסיט" ללא מתחרים במחיר!

סידרת ייצור של 6000 יחידות ביום מאפשרת למפעלי „אינדסיט" לשווק מכונות יוקרה במחירי תחרות. גם הצרכן הישראלי יכול עדיין לחנות ממחיר ללא תקדים: רק —.2,170 ל"י לדגם 1000 או —.2,350 ל"י לדגם 1001, כולל אחריות חינם לשנה אחת.

פרטים אצל מפיצי „פילוט" המורשים ברחבי הארץ.

INDESIT פילוט

הכובען עגול הגולגולת

מאת דוד מרקיש

הוא עבד בבית־מלאכה זעיר לכובעי־מצחיה בעיר ליאלופה, מחלך כ־20 ק"מ מריגה. בהשמיעו המחום מאונפף סובב במרץ את גלגל מכונת־התפירה בלא לחרים ראשו, ופעם בפעם השמיע קללה לטבית: „יוקאיידי!"

כתב של עתון מקומי סיפר לי עליו בעת שחלפנו על פני בית־המאלכה. „יש לו סיפורים מעניינים על המלחמה — אמר לי — כדאי לך לדבר אתו. הלא אתה אוסף כל מיני תמהונים...".

„בשביל להבהיר את צפונות החיים — עניתי בבדיחות — ככלות הכל, העולם עומד על התמהונים. יש גורסים שהוא עומד על השוטים, אבל לדעתי זו גישה קיצונית מדי...".

נכנסתי פנימה, ניגשתי אל הכובען אלכס ומדדתי כובע־מצחיה מכוער. אחר כך הזמנתי אותו לשתות עמי בירה במזנון תחנת־הרכבת. הוא נענה לי בלא הרהור ורק שאל „בשביל מה זה נחוץ לך?"

„אמרו לי, שאתה מיטיב לספר".

אלכס שתק, אבל ניכר בו שדברי נעמו לו. במזנון בחר שולחן פינתי ובהמתינו לבירה חזר וניקה מוכנית את מפת השולחן בכף ידו הכבדה. דבלולי שיער רך וסב, שצימחו לו מאחורי אזניו כעשב ערבה, הדגישו את העיגול המושלם של גולגלתו. לבסוף הביאו בירה ואלכס לגם מן הכוס בשקיקה, בנעצו בי מבט ממושך.

„אני לא הייתי אלכס אילו הפסדתי למישהו בדאמקה", אלו היו המלים הראשונות בסיפורו הבלתי־רגיל של היושב מולי, אשר בהחילו לדבר, התרחק בתנועה חדה מן השולחן והזדקף. עתה, בספרו, שוב לא נראה מהורהר. בעיניו התכולות ניצת ברק עליז של הרפתקן לשעבר. הראש הענקי, הקרח כמעט כליל, ישב לו על כתפיו כמו לא היה לו צואר, ונראה ככדור ביליארד מונח על כף יד.

„את הכלים עשיתי מלחם. לעסתי לחם ואחר־כך לשתי אותו. הכלים הקטנים היו 'השחורים' והגדולים — 'הלבנים'. ציירתי קווים על הרצפה וזה היה הלוח. ואף אחד בצריף שלנו לא יכול לנצח אותי בדאמקה. כן, גבר כזה היה הכובען אלכס. כזה! רק אסיר אחד החזיק מעמד. אף פעם לא הצלחתי לנצח אותו, והוא לא הצליח לנצח אותי. אבל הגרמנים לקחו אותו אחר־כך וירו בו, ואני נשארתי אלוף ללא מתחרים.

„זה היה במחנה המעצר ליד דאוגאוופילס. התגלגלתי לשם בגלל סכסוך. תפרתי כובעי־מצחיה, אבל כשבאו הגרמנים לא היה לאף אחד צורך בהם. אפילו לא בכובעים שעשה אומן כמוני. אבל אלכס סקיינק רוצה לאכול, ולשתות, וללכת לבית־מרחץ בשבת. כמובן, לגרמנים זה לא היה איכפת. להם היה איכפת רק שאלכס לא יירה בהם בתת־מקלע. יוקאיידי!

„בשבת הלכתי לבית־המרחץ ואפילו הבאתי לשם בירה. אתה יכול לתאר לעצמך בית־מרחץ בלי בירה? הלא זה כמו כובע־מצחיה בלי ראש! ושם, בחדר האדים, נפגשתי בכומר קאתולי. ודווקא גם שמו היה אלכס. רק שם המשפחה שלו היה אחר. טורקס. זה היה מעניין מאוד. לטבי — ושם המשפחה שלו טורקס! והוא שתה בירה. אין לך מה לדאוג. גם וודקה הוא שתה שם, בחדר האדים.

„הרבה דברים היו דומים בינינו. אפשר היה לחשוב שאנחנו אחים. אבל הוא היה גדול ממני כפליים.

„'אלכס — אמר לי הכומר — אתה לא זוכר שלמדת אצלי בסמינר? הלא אותך גירשו מהקורס חחמישי, כשגילו שאתה לא מאמין באלוהים. נכון או לא נכון?'

„זה היה נכון. כמובן, יכולתי להכחיש, אבל הודיתי מפני שהיה לי נעים להיזכר בימים ההם.

„עכשיו אני תופר כובעי־מצחיה — סיפרתי לו — זו עבודה טובה. הצרה היא רק שאין הזמנות.

„הכומר מזג לי בירה ואנחנו שתינו. זה נעים מאוד לשתות בירה בחדר האדים בבית־המרחץ.

„'נכון שאתה לא שכחת איך לכפתר את הכפתורים בגלימה של כומר?' שאל אותי ידידי החדש שכבר היה שתוי בהוגן. הרגשתי שלא כדאי לי לעזוב אותו, יוקאיידי!

„אמרתי לו: 'אני אלביש אותך בעיניים עצומות. רק תיקח אותי להיות משרת שלך...'

„'לא', אמר לי הכומר בלחישה וקירב את פניו אל פני — 'לך מגיע יותר. אני זוכר, שבסמינר חשבו שנועדת לגדולות, אם כי היית אמן התעלולים. כן?'

„והוא צדק. בשעתי אהבתי להשתובב ולהשתולל.

„'אלכס, נכון שלא שכחת את תפילת אווה מאריה'?

„אווה מאריה, גראוויצה פלנה... התחלתי לדקלם ברגש ואמרתי את התפילה עד הסוף. הוא הקשיב לי והצטחק.

„'אתה רואה איזה מחלל־שמים אתה — אמר — אתה חושב שמותר להגיד אווה מאריה בבית־מרחץ?... נו, מילא'.

„שתינו עוד בירה ואחר כך הכומר אמר לי: 'אני כל כך שמח שנפגשנו, אלכס. הלא אתה היית התלמיד האהוב שלי! בוא, נחגוג את פגישתנו כמו שצריך, הערב וגם מחר. אתה מבין, לי קשה מאוד לערוך את המיסה אחרי שבת, במיוחד אחרי שאני הולך לבית־המרחץ. ואם תסכים למלא את מקומי ביום ראשון במיסה של הבוקר, ולשבת בתא הוידויים, אשלם לך כסף טוב, באמת. אני אדם זקן וקשה לי מאוד לקום בבוקר ביום ראשון...'

„שתיתי עם הכומר עד מאוחר בלילה. הצעתי לו אפילו ללמד אותו לתפור כובעים, אבל הוא לא רצה. בבוקר, כאשר שכב לו כפגר בביתו הקטן, לבשתי את הגלימה שלו והלכתי לכנסיה. המיסה הלכה מצוין, ואני דווקא שרתי לא רע. הכל היה בסדר גמור.

„אחר־כך נכנסתי לתא הווידויים והתחלתי לקבל אנשים.

„חטאתי — אומר אחד המתוודים — הרבצתי לאשתי".

„תגיד 30 פעם את תפילת 'אוטצ'ה נאש' — אני אומר — והכל יהיה בסדר, בני".

„הענשתי אותו, אבל אחר־כך התעורר בי ספק. אולי הוא הרביץ לאשתו בצדק? הלא אני לא בירדתי מה קרה ביניהם, ואז יוצא שאני חטאתי בהענישי אותו. נכון? אבל אחר־כך נזכרתי שאני בעצמי אינני מאמין באלהים, ונרגעתי.

„מה אגיד לך, זה היה מעניין. הלא רבים מהם היכרתי אישית. מה עשיתי? נקבתי לי חור קטן בווילון של התא כדי לראות מי בא להתוודות.

„נכנסה אשה.

„בגדתי בבעלי. השד פיתה אותי לחטוא".

רזו, דרך אגב, היתה אשתו של מחלק המים. הכרתי אותה מייד.

„ומיהו — אני שואל — השד?"

„הוא בא מן הכפר — היא אומרת — זה היה הטוחן!"

„נו, נתתי לה 50 פעם 'אוטצ'ה נאש' ואחר־כך אמרתי לה: „אני אבוא אליך הביתה ונעשה עוד פעם כפרה, כשבעלך לא יהיה בבית".

וכל הזמן הזה ישן לו הכומר דווקא בשקט גמור בבית שלו.

ואחר־כך באה מוכרת מוצרי החלב. בזמן המלחמה היא מכרה חלב עם מים, ואני דווקא רציתי לתת לו ללכת בשלום, אבל חשבתי פעם שניה והחלטתי שזה לא יהיה בצדק.

„30 פעם 'אוטצ'ה נאש', בתי, ושלוש יממות תיעומי והסתפקי רק בלחם ומים!

„כן, רדפתי צדק אבל דווקא זה הרג אותי, יוקאיידי! היא, הרוכלת הזאת התרגזה נורא. כנראה הענשתי אותה יותר מדי. פתאום היא משכה בכוח בווילון וקרעה אותו!

„'אתה — היא אומרת הכובען אלכס. אתה

(סוף בעמוד 47)

هكذا من الأصل

ירושלים של שכונות

מאת גדעון תלפז

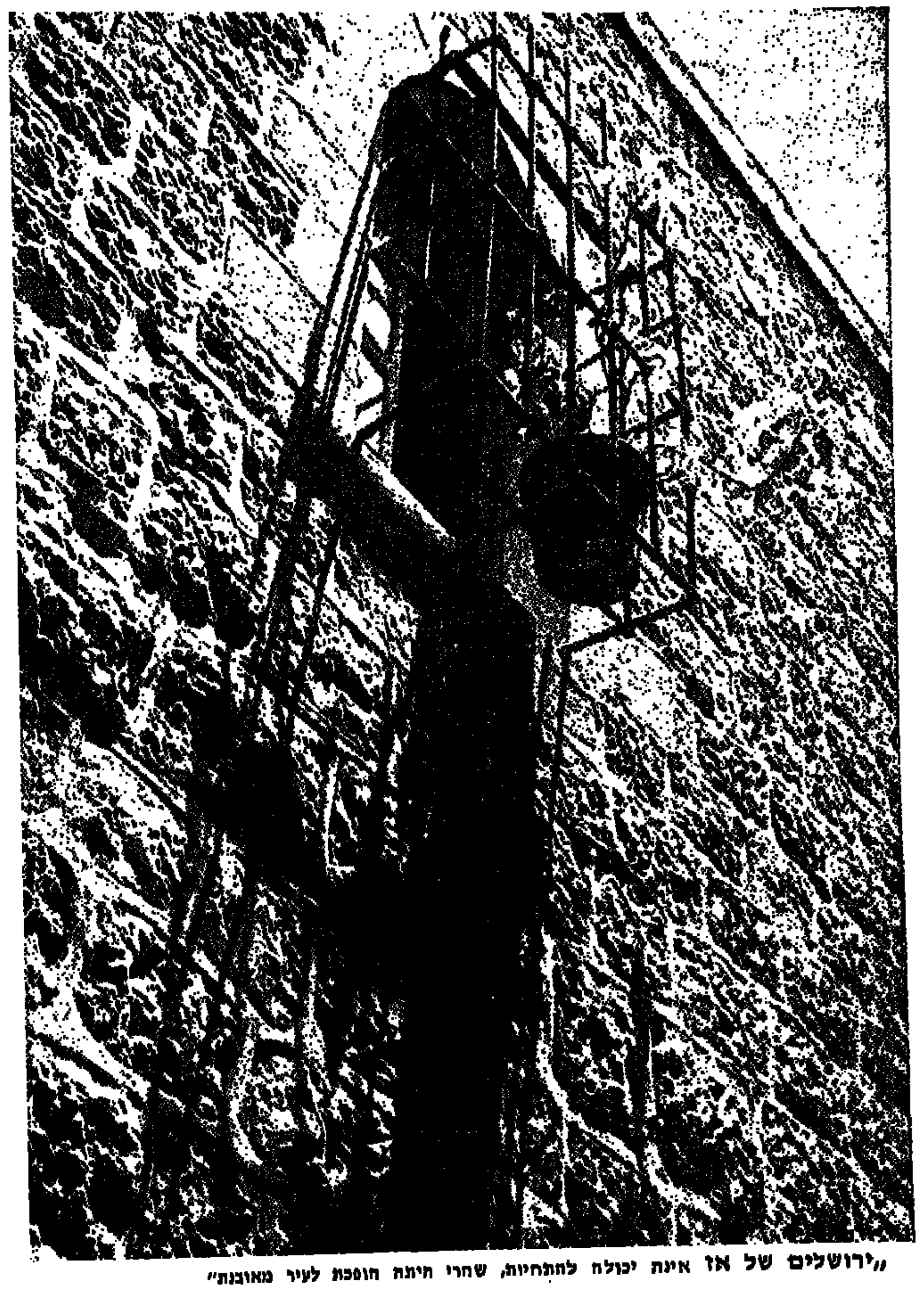

„ירושלים של אז אינה יכולה להתחיות, שהרי היתה הופכת לעיר מאובנת"

„אין עוד כירושלים עיר שבבואות גלגוליה קרובות, כמעט נראות-בעין; ואין עוד כירושלים עיר שיודעת לאהוב בסתר ובלי כתובה. סגורה, אירונית, בולמת סערות צנועות, היא עומדת זקופה על חר מול לילה רך, ספק חזקה ספק פגיעה מאד, ומשהו בתוכה אינו נרדם אף פעם. כל מקום שמחוץ לירושלים הוא כעין חופשה שאין אדם זכאי לה בעצם. וכי יש בכלל נחוץ לירושלים?"

(„עיר ימים רבים", עמ' 114)

לפעמים, ברגעים של חולשת-דעת, מתגלגל בי הרהור מריר כי חטאנו הגדול היה דוקא מתן אשראי-יתר בלבנו לירושלים. ברגעים של חולשת-דעת וכפירה, כשאני מתבונן סביבי על ירושלים של היום, חולף בי פקפוק אם אין כל אותם שירי-הלל לירושלים, כל אותו מיתוס מחמם-לב, פיברוק זריז תוצרת מדיסון-אבניו-ישראלי של קבלנים ממולחים אצים-להתעשר.

היתה ירושלים של אז. היא נגמרה בששים-ושבע. ויש ירושלים של היום. כל קשר בין השתיים הוא כמעט מקרי לחלוטין. יש אומרים, תהליך טבעי הוא זה, ויש אומרים — אסון. שתי הדעות ידועות. ירושלים, מכל מקום, היא אחד המקומות המועטים שאי-אפשר לגור בהם בשוויון-נפש. ירושלים היא עיר המחייבת אותך להגיב. ללחום, או להרים דגל לבן. שולמית הראבן היא ירושלמית מן הסוג הראשון. אבל אם במאמריה היא נחשפת כלוחמת חריפה על הגנת ירושלים הנתונה למשיסת בנאיה — בא הרומן הראשון שלה „עיר ימים רבים", שמהדורתו השניה רואה עתה אור, ומגלה בה פנים אחרות. לא פנים של פובליציסטית נאבקת, אלא פנים של מספרת נינוחה, המתארת בגעגועים, ברגישות, בנועם ובכאב, את יופיה האבוד של העיר, את יופיים האבוד של יושביה, אותה מזיגה אכסוטית של אוכלוסיה המורכבת מיהודים, ערבים ואנגלים, שהאיזון ביניהם עדין ודק ככנפיו של פרפר. זו היתה ירושלים שהכירה בילדותה. הרומן, המסתיים עם תום מלחמת העולם השניה, בארבעים-וחמש, מותיר אותך בהרגשה של צער, צער על כליונם של הימים ההם, על מותה של תקופה עשירת-צבע באותו נתח של הלבאנט שנפל בחלקנו.

עיר רעיון

— שולמית, האם היית רוצה בתחייתה של ירושלים ההיא?

— ירושלים של אז אינה יכולה להתחיות. ברור שלא. גם לא הייתי מרוצה אילו היתה ירושלים של אז מוסיפה להתקיים לעד. שכן במקרה זה היתה הופכת להיות עיר מאובנת, עיר מוזיאונית, כדברי סר רג'ינלד, המפקד הבריטי שבספר. ירושלים היתה חייבת להשתנות. אבל הייתי מרוצה יותר אילו היה השינוי מוליך למצב שונה מן המצב הנוכחי.

— איזה סכנות את רואה במצב הנוכחי?

— הסכנה העיקרית היא סכנה של רידוד. של ירושלים שווה לכל נפש. מרוב שהיא שווה, לא תישאר בה נפש, ובעיר הקרויה „קרית חנה דוד" לא יהיה לדוד מקום לחנות.

— ומה רע בכך? כלום חייבים לקיים מיתוס בכוח?

— אין אפשרות לקיים מיתוס בכוח. הוא נהפך אז לגיחוך. ירושלים היא אחת הערים הבודדות בעולם שהיא עיר-רעיון. אחד הרעיונות המרכזיים שלה הוא פלורליזם. ברית של גורמים, שכונות, אנשים. וזהו עיר שבכל תולדותיה היתה הוכחה ניצחת לרעיון האנטי-מרחבי, אנטי-חמרי. התרחש בה הרבה מאד, אבל לא בממדים של מרחב, עוצמה ובינוי. להיפך. מבחינה זו היתה כאן תמיד צניעות. הימנעות מיהירות. ירושלים היתה פעמים רבות עיר אירונית, אפילו סרקסטית, אבל לא יהירה. אירונית ורחמים, לדעתי, הם שני קצוות של אותו ציר, ושניהם איכשהו הולכים לאיבוד בעולם חמרני, כשבמקומם מופיע ציר של יוהרה וניכור.

— משמע, העולם החמרני וירושלים אינם עולים בקנה אחד?

שבתי צבי ו...נקניקיות

— אספר לך מעשה ששמעתי מידיד, שלמה חביליו, בן משפחה ירושלמית עתיקה. סבא של סבא של סבא שלו, ר' דוד חביליו, היה בזמנו של שבתי-צבי. הוא האמין כי ניתן להשיב את התנועה לחיק-היהדות, לפני שיעשה צעד קיצוני שאין לשוב ממנו, וזאת באמצעות פשרה בינו לבין הרבנים. קם ר' דוד חביליו ונסע לאיזמיר להיפגש עם רביניה ובינתיים שלח את שבתי-צבי להתארח בביתו שבירושלים. שבתי-צבי שהה בבית חביליו תקופה-מה וכאשר מאמצי ר' דוד חביליו עלו בתוהו חזר לאיזמיר — וההמשך ידוע. הבית שבו שהה שבתי-צבי היה הבית שבו נולד וגדל מיודעי שלמה חביליו והוא עדיין שוכן בעיר העתיקה. האם משקמים אותו, האם מטפלים בו? שאלתי את שלמה חביליו. היינו רוצים, השיב, אבל אי אפשר. מדוע? מכיון שבעלותו נמסרה, ותלוי עליו שלט ענק „נקניקיות פפרברג".

— את פסימית לגבי ירושלים?

— לא. בתוך ירושלים של היום מתחבאת ומתחבבת ירושלים האמיתית. אפשר לשהות כאן זמן רב בלי להבחין בה, אבל היא כאן. בגלל הבסיס העצום במרחב ובזמן שהעיר הנוכחית בנויה עליו, רבים סיכוייה להיות היא עצמה יותר מכל מקום אחר בארץ. היא כבר בלעה הרבה מבולים ותבלע גם את המבול הזה. איך הייתי רוצה לראות אותה? הייתי רוצה לראותה אחרת. מונהגת על-ידי האזרחים עצמם. היום היא מוכתבת על-ידי כסף גדול שבא מבחוץ, כספם של אנשים שאפילו אינם גרים בה, ועל-ידי קבלנים שעיר-הרעיון אינה קרובה ללבם.

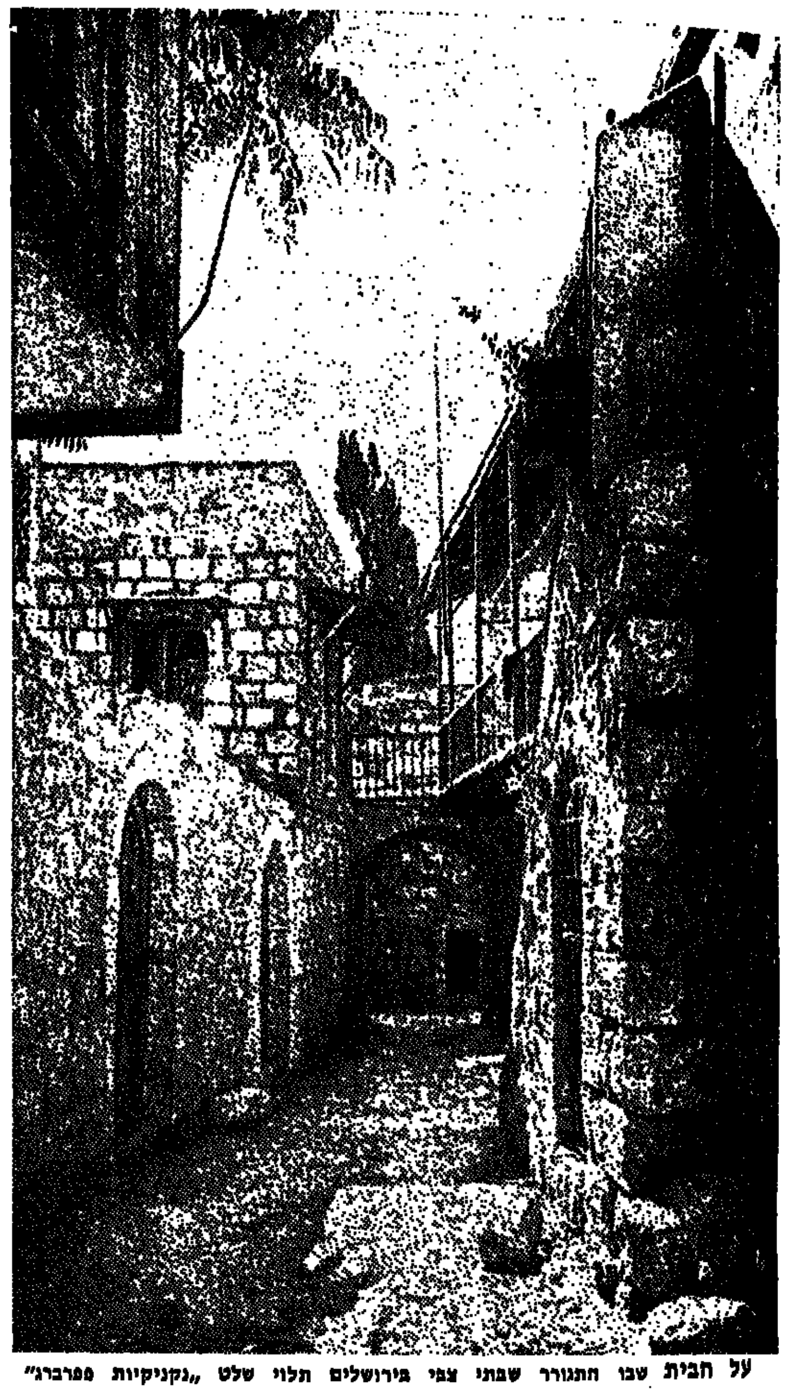

על חבית שבו התגורר שבתי צבי בירושלים תלוי שלט „נקניקיות פפרברג"

— כמה פעמים, תוך כדי קריאת „עיר ימים רבים", היתה לי הרגשה שאני קורא בלדה או אלגיה. על דברים שחלפו לבלי שוב. איך חשת את?

— ירושלים המנדטורית, שעליה כתבתי, היא לדידי עד היום עיר מציאותית מאד, עם כל שרידי-העבר שבה. גן המלך שליד מעין השילוח, הקיים מאז תקופת המלוכה, הוא לוז העיר — גם אם אין מדברים עליו. זהו אחד המקומות היחידים בעיר שניתן לחוש בו בעוצמת את ימי בית ראשון. איני מאמינה כי יש בכוחה „נקניקיות פפרברג" להרוג את זה. לכל היותר, ייגרם לנו שתקופה מסויימת נחיה כולנו בהסתר-פנים של נובו-רישים.

— במקום מסויים בספר את אומרת על ירושלים: „העיר הזאת אינה סובלת שאנשים מחליטים על עצמם בתוכה. היא עצמה עושה אותם. לוחצת באבנים ובזמן האינסופי". איך בדיוק לשה ירושלים את יושביה?

בין ירושלים לארוס

— לאורך כל הספר שני גורמים פועלים על הדמויות: העיר והזמן. העיר עוברת תהפוכות עצומות. היא דינמית. היא משתנה. כבר אז מיילל פרופסור ברזל שמקלקלים לו את העיר. היא גדלה על יושביה. „יותר משהיא גדלה היא מתמלאה, כמו שפיו של תינוק מתמלא שיניים". מהרהרת שרה, מגיבורות הרומן. זו העיר היחידה שאני מכירה בארץ שבה הגיעו בני-דורי לגיל גיוס-חובה וקיבלו צוו-קריאה שנתיים לאחר שגמרו להילחם. אי אפשר להחיל על העיר הזאת דפוסים של גיל או של טופס.

— במסגרת הרומן מצויים כמה סיפורי-אהבה עצובים. מהו הקשר שאת רואה בין ירושלים לארוס?

— בספרות הדורות הקודמים ירושלים היתה עיר של ארוס פגום. הציר הסיפורי האירוטי — כפי שאנו קוראים אצל ראובני, למשל, וגם אצל עגנון במידה מסויימת — נע בין רפיון מדהים לבין יצריות אלימה. קשה להבין היום מדוע. המישקע הדתי החזק של הדור ההוא בוודאי איננו ההסבר היחיד. אולי בארוס הפגום הזה, בנכות האירוטית הזאת, משתקף גם פגם נפשי יסודי יותר. איזו אי יכולת לקבל את המציאות החושית הקיימת ולשמוח בה. אבל זו איננה תכונה ירושלמית היסטורית. אולי תכונה של דור אחד, כי ירושלים היא עיר חושנית במהותה, ושיר-השירים הוא יצירה ירושלמית מובהקת על הצירוף של חושניות ומטפיסיקה שבו.

— אגב קריאה חשתי לא פעם כיצד להתהוות מעגלים ולסגירתם. בדמויות, בעלילה, בפרשיות-האהבים. ממה נובעת אצלך הזיקה הזו לצורת המעגל?

מה זה כתיבה נשיית?

— צורה זו אולי יש לה קשר לחינוך שלי, שלא היה ספרותי אלא מוסיקלי. הייתי תלמידה באקדמית למוסיקה בירושלים. וכאשר בני-גילי למדו את ביאליק ושמעוני למדתי אני את מוצרט והינדמית. לא שזה טוב יותר או רע יותר — זה פשוט אחרת. לראייה של דברים מסויימים אולי נחוץ באמת זוג משקפיים דו-מוקדי. תוך כדי כתיבת ראיתי את העלילה במונחים השאולים מתחום המוסיקה, במונחים של פוגה. ומכאן גם הקונטרפונקט — בית אמריליו הספרדי הותיק מול בית פרופסור ברזל הרופא מפרנקפורט. כל פוגה קלאסית מסתיימת בקודה, שבה הכל בא על פתרונו. זה מסביר את עניין השלמת המעגל. באופן כללי, נראה לי שאין ללמוד סוג אחד בלבד של אמנות בפני עצמו. צריכה להיות יכולת-זינוק מסויימת מתחום אמנותי אחד למשנהו. השימוש במונחי אמנות אחת בתוך אמנות אחרת יכול להעשיר את העוסקים בו. המלחינים האימפרסיוניסטים בצרפת דיברו על עבודתם במונחים של ציור. ספרות, שהיא קלה לגישה מכל אמנות יצירתית אחרת — כל אחד יכול לקחת עט ולכתוב — צריכה להימדד לא רק באמות-מידה של עצמה, אם רצונה להינצל מסכנה של טביעה בתוך סמנטיקה.

— מהי דעתך על כתיבה נשיית?

— למה אתה מתכוון? מה זה כתיבה נשיית?

— האינך סבורה שקיים הבדל מהותי בין כתיבתו של סופר ממין זכר וכתיבתה של סופרת?

— לא, אני מבדילה רק בין כתיבה טובה — כתיבה מרוכזת, ובין כתיבה גרועה — הכתיבה המרחנית.

— האינך סבורה כי נוסף להבדלים הביולוגיים קיימים גם הבדלים בנקודת המוצא, בהתנסות החווייתית וכיוצא בזה, בין סופר וסופרת?

— אני סבורה, שסופר בעל אותם נתונים שהיו לי, היה מסוגל להוציא מתחת ידו אותה יצירה, הגם שהוא גבר ולא אשה. יש רק דבר אחד הקשור באשה שסופר ממין זכר אינו מסוגל למסור נכונה וזה דיאלוג בין שתי נשים.

— האם היית מגדירה את כתיבתך כתיבה פמיניסטית?

— אם אתה מכנה סופרות פמיניסטיות סופרות כגון מרי מקארתי או דוריס לסינג — העוסקות בהסברת החוויה הנשית ובפיענוחה, מטרה זו לא עמדה אף לרגע לנגד עיני. כל הנושא הזה לא הטריד אותי. בכלל, אני לא רואה את עצמי כסופרת. כל סופר הוא סופר-לשעבר. ברגע שגמר לכתוב גמר להיות סופר. איני רואה איך אפשר למסד את זה. לכן גם אינני חברה באגודת-הסופרים. אני חוששת כי אם אהיה חברה בארגון שכזה אפסיק לכתוב. אני לא מכירה אף ספר שנכתב על-ידי אגודה. יש אנשים שהאגודה טובה להם. לי — לא.

צערו של הרבי מקוצק

— איך את כותבת?

— מהר מאד. „עיר ימים רבים" נכתב במשך שש שבועות רצופים בקיץ שעבר. הדמויות הן פרי-הדמיון כולן ובכל זאת לא מנע הדבר רבים מלחשוד בי בשני דברים שאני לא: שאני ספרדיה ושנולדתי בימי התורכים.

— האם בחירת שמות הדמויות נעשתה לפי צופן כלשהו?

— העניין הזה היבהב תוך כדי כתיבה. כך, למשל, יש יותר מסתם קירבה בין שרה ובין „שרתי במדינות" — שהוא כידוע כינויה של ירושלים במגילת איכה. „שרתי במדינות" נעזבה על-ידי אביה בשלב מסויים וכאשר הוא חוזר — היא כבר אינה זקוקה לו. כך אירע גם לשרה. הגבר ששרה אוהבת הוא זכאי, ואביה שמו זאכי. ניתן לשער כי החלום שהאב העריק יחזור — מתגשם במאהב. שתי הנשים בחיי זאכי אמריליו הן גראסיה וחנה — אותו שם. וכן הלאה.

— האם היית משייכת את הרומן לזן הרומן הירושלמי הנוסטלגי?

— מוטב שספר זה יישפט לאו דוקא כספר העוסק בירושלים במיוחד אף על פי שהוא בוודאי ספר ירושלמי וספר ישראלי — אלא על בסיס התכונות שישנן או אינן בו לטוב ולרע. חבל שאנשים העוסקים בספר זה דשים בנוסטלגיה המקומית יותר מאשר בעניין שהוא לדעתי חשוב יותר: מבנה הספר וצורת כתיבתו. ר' מנדל מקוצק הצטער כל ימיו על שלא הצליח לעסוק בדבר שבו רצה לעסוק יותר מכל — כתיבת ספר בן עמוד אחד. לוא היה מבוקשו עולה בידו היה מגיע אל נכון למעלת הריכוז העליונה — שהיתה משאת נפש החסידות — ובלי כל קשר לנושאו של הספר.

— מה הן התכונות הישראליות שהוכרת ושאותן את רואה משמשות כאמות מידה?

התכונות הללו — ובודאי לא היחידה — היא השפיות והמלחמה על השפיות. הדבר יכול להתבטא לפעמים בלאקוניות מופרזת ובבריחת משכרון מכל סוג, כולל שכרון המלים שהיה לפעמים נחלת הדור שקדם לנו. כאמור, זו רק תכונה אחת. ייתכן שגם במהירות ההתרחשות של הספר יש משהו המאפיין את זמננו, בין שתי מלחמות העולם הדמויות הפועלות ברומן. באשר לתכונות האחרות, מוטב כי נמתין קמעה עד שנגדירן. נמתין עד שנוכל לראות את התמונה כולה בפרספקטיבה הנכונה.

هكذا من الأصل

הטיול המשפחתי

מאת מנחם תלמי

מוצא: צומת כרכור.

מסלול: צומת-כרכור — נחל עירון — מי עמי — שייח' איסכנדר — מגידו — בית-שערים.

אורך המסלול: 55 ק"מ.

מגידו ובית-שערים

נקודת המוצא הפעם היא בצומת-כרכור (בדרך מחדרה לעפולה, בק"מ הרביעי לערך מגן-שמואל). מצומת זה נמשיך בכביש לכיוון נחל עירון (ואדי-ערה). מצומת זה ועד צומת מגידו כ-23 ק"מ. אולם כדי לגוון ולא להיות צמודים לדרך-המלך, נאריך במקצת את דרכנו אל אותו צומת ונגיע אליו לאחר טיפוס אל רכס הר-אמיר.

קילומטרים מספר לאחר צומת-כרכור אנו נכנסים לתוך נחל-עירון, הוא ואדי-ערה, אשר שימש מעבר קדום בין השפלה לבין עמק-יזרעאל, ואשר בו עברה „דרך-הים" ממצרים לדמשק. הכביש חולף בין הכפרים הערבים של נחל-עירון ולערך בק"מ ה-13 מצומת-כרכור אנו נוטשים את הכביש הראשי ופונים ימינה בכביש מתפתל מטפס לעבר הישוב מי-עמי, אשר התנחל כאן בשנת 1963 והיה הישוב היהודי היחיד באיזור זה, הסמוך לגבול הירדני. השם מי-עמי ניתן לו לכבוד קהילת מיאמי שבארה"ב, אשר אנשיה תרמו כספים להקמתו.

ממי-עמי נראה את רכס הר-אמיר (הר אלכסנדר) המתנשא לגובה של 527 מטר מעל פני הים. מתחת לעץ עבות שעל הפסגה, נראה מבנה בעל כיפה בהירה — קברו של השייח איסכנדר — ולכיוון זה נשים פעמינו בדרך העפר היוצאת ממשק מי-עמי.

דרך זו שימשה עד יוני 1967 את הפטרולים של משמר הגבול וממנה נוכל לצפות. אל עברו השני של „הקו הירוק", אל הכרמל, אל הגליל העליון ובימים בהירים ניתן אף לראות מכאן את החרמון.

אל כביש ג'נין

דרך העפר בה אנו נעים פונה לכיוון צפון-מזרח וכעבור מרחק קצר נראה מימיננו אנדרטת זכרון לקצין יצחק נויפלד, איש האחזות מי-עמי, שנפל כאן באפריל 1966 באחת מתקריות הגבול עם הירדנים, שמוצביהם היו סמוכים לדרך זו. לא הרחק מן האנדרטה נוכל להבחין בשרידי עמדות של הלגיון הירדני.

בהמשך הדרך, כ-100 מטרים מן האנדרטה, מסתעפת דרך שמאלה, היורדת אל הכפר אום-אל-פחם, שנודע בדורות קודמים כמרכז לעשיית פחם מעצי יערות האלונים שגדלו כאן. ומכאן שמו של הכפר — „אם הפחמים".

אנו ממשיכים אל עבר פסגת רכס הר-אמיר, משקיפים משם על פני הנופים המשתרעים לכל עבר וממשיכים בדרך העפר הטובה, היורדת לכיוון עמק-יזרעאל. לערך בק"מ ה-10 ממי-עמי נגיע לכביש ג'נין — מגידו, אל הנקודה בה עבר עד יוני 1967 קו הגבול בין ישראל לירדן. כאן ניפנה שמאלה וננוע בכביש לכיוון צומת-מגידו, הנמצא במרחק של כ-4 ק"מ מנקודה זו. נחצה את צומת-מגידו ונראה מולנו את **תל-מגידו**, המתרומם משמאל לכביש. במרחק של כשני ק"מ מן הצומת, מסתעפת דרך גישה (שמאלה) המעפילה אל התל.

דרך הגישה מסתיימת ברחבת חנייה שליד בניני מינהלת האתר, שם נמצא שירותים, מזנון ומרכז הדרכה לבאים לסייר בתל. במקורם שימשו מיבנים אלה את משלחת החופרים מארה"ב, שפעלה כאן בשנים שלפני קום המדינה.

ממקום זה דרך להולכי רגל, המעפילה אל התל.

עיר מבצר בפתח העמק

מגידו היתה עיר מבצר בקצהו של עמק-יזרעאל, אשר הלשה על צומת דרכים חיוניות מקדמת דנא. למרגלותיה עברה „דרך הים" הנודעת. בשל ערכה האיסטראטגי, שימשה זירת קרבות מאז שחר ההיסטוריה. נזכרת רבות במקרא וכן בתעודות שונות למן האלף השני לפני הספירה. מלך מגידו היה בין 31 המלכים אשר הוכו על-ידי יהושע בן-נון. בקרבתה נחלו דבורה הנביאה וברק בן אבינועם את נצחונם על סיסרא הכנעני. היתה אחת מ„ערי הרכב" של שלמה המלך והמלכים שבאו אחריו. לידה נפלו המלכים אחזיה ויאשיה.

העיר נהרסה ככל הנראה בתקופת חורבן בית שני. בעת מלחמת העולם הראשונה התחולל ליד מגידו קרב גדול בין כוחות הבריטים והכוחות התורכיים, שניסו לחסום כאן את דרך התקדמותם של הראשונים לצפון הארץ. גנראל אלנבי, שעמד בראש הכוחות הבריטיים המנצחים, הוכתר לאחר מכן בתואר האצולה „לורד אוף מגידו".

הפרש על חשוט
פסלו של אלכסנדר זייד

מטיילים מסיירים
ב„עיר הקבורה" הקדומה של בית שערים

מפעל המים

בחפירות שנערכו בתל בתקופת המנדט הבריטי (על-ידי משלחת מאוניברסיטת שיקאגו), נחשפו שרידים של 20 תקופות היסטוריות שונות — למן האלף הרביעי לפני הספירה ועד 400 לפני הספירה.

חפירות נוספות נערכו בתל לאחר קום המדינה. השרידים המרשימים ביותר שנתגלו שייכים ל„עיר הרכב" מתקופת אחאב מלך שומרון וכן מפעל המים הגדול של העיר, שנחצב עוד במאה ה-9 לפני הספירה ונשתמר עד היום. מפעל זה, שהוא מלאכת מחשבת הנדסית מפליאה, כולל ניקרה הצובה בסלע, היורדת במאונך לעומק של 36 מטרים ומתחברת אל מנהרה אופקית באורך של 80 מטר, המוליכה אל מעיין שהיה מקור המים של העיר. רשות הגנים הלאומיים שיפצה את תוואי הניקרה והמנהרה והכשירה אותם לביקורי קהל.

סמוך למרכז התל ממגורת דגן משוקעת בקרקע, מן המאה ה-8 לפני הספירה, ובה גרם-מעלות הצמוד אל קירה העגול והיורד אל תחתיתה. בקצהו הדרומי של התל שרידי אורוות הסוסים שניבנו בימי המלך אחאב (המאה ה-9 לפני הספירה) וניתן לראות שם בבירור עמודי אבן לקשירת הסוסים וכן אבוסים עשויים מאבן-סיד. בקצה המזרחי של התל שרידי שלושה מקדשים מן התקופה הכנענית.

דרכי הסיור משולטות כהלכה ושלטי הסבר ניצבים ליד כל האתרים המעניינים.

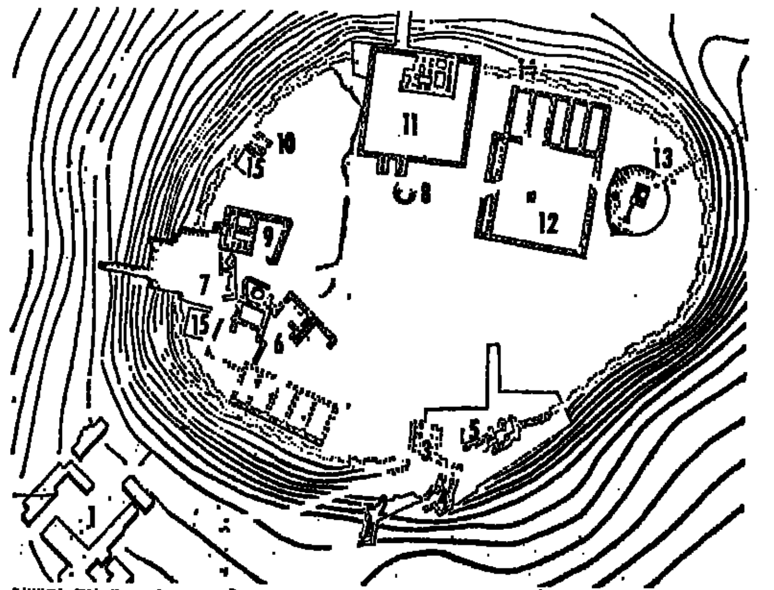

מקרא למפת מגידו: 1. המרכז האדמיניסטראטיבי. 2. מערכת המדרגות והשער החיצון, מימי שלמה המלך. 3. שער העיר הצפוני מימי שלמה המלך. 4. שער העיר הצפוני במאה הט"ו לפסה"נ. 5. שער העיר הצפוני בראשית המאה הי"ח לפסה"נ. 6. המתחם המקודש במאות הכ'—הי"ט לפסה"נ. 7. שרידי מקדש מן התקופה הכלקוליתית. 8. ממגורה ציבורית. 9. בית מפקד הרכב מימי שלמה המלך. 10. בנין מימי דויד המלך. 11. ארמון מימי שלמה המלך. 12. עיר הרכב מימי שלמה המלך. 13. מערכת הספקת המים. 14. שרידי חומות מימי מלכי ישראל. 15. רחבות-מצפה.

אל בית-שערים

לאחר הסיור בתל-מגידו, נרד חזרה לכביש ונמשיך בו לכיוון משמר-העמק ויקנעם. לאחר שנחלוף על פני יקנעם ניפנה ימינה — בכביש החוצה את העמק לכיוון בית-שערים ואלונים. כעבור כ-5 ק"מ, ניפנה מכביש זה שמאלה ונעלה לעיבורה של קרית-טבעון. בעקבות שילוט המכוון לעתיקות בית-שערים, ניפנה כעבור מרחק קצר שמאלה, כשמשמאלנו, על גבעה שמעל לכביש — חוות משפחת זייד. מתחת לחווה, ליד הכביש, נחלוף על פני חשיפות שרידי בית כנסת יהודי ועל פני שרידי בית בד עתיק. מיד לאחריהם דרך עפר ושלט המורה אל „פסל זייד". נשוב לכאן לאחר ביקור בעתיקות בית-שערים.

אנו ממשיכים בכביש המתעקל וצונח אל אתר **בית-שערים** ונגיע אל ככר-החניה. לידה נמצא שרותים, מי שתיה ומזנון. ניפנה בעקבות השילוט לסייר באתר, המוחזק בידי רשות הגנים הלאומיים.

עיר חכמים ואתר-קבורה

בית-שערים היתה עיר נודעת בתקופת המשנה ובה היה מושב הסנהדרין. בבית-שערים ישבו רבי יהודה הנשיא וחכמים אחרים, לימדו תורה וסידרו את המשנה, היא היסוד לתורה שבעל-פה. לאחר חורבן בית שני, כשנסגר בפני היהודים בית העלמין המרכזי שבהר-הזיתים, נעשתה בית-שערים בית עלמין מרכזי ליהודי ארץ ישראל ובה נטמנו גם עצמותיהם של יהודים מן הגולה, שביקשו להקבר בארץ הקודש. הקבורה בוצעה במערות שבבטן ההר, אשר נחצבו קבוצות-קבוצות, ויצרו על פי תכנון מדוקדק עיר מתים תת-קרקעית מפוארת.

בחפירת התל הוחל עוד בשנת 1936 ובמהלכן נחשפה „עיר הקבורה", שרידי בית כנסת גדול, בסיליקה, מיבני ציבור ומגורים, מפעל לזכוכית ובית בד. החשיפה המעניינת ביותר היתה „עיר המתים", שנשתמרה יפה והיא כיום האטראקציה העיקרית של אתר בית-שערים. תאי הקבורה נשתמרו בשלמותם. הכניסה לכל יחידת קבורה היא דרך „חצר" ובכל יחידה שורה של אולמות ארוכים, שמהם מסתעפים תאי קבורה. רבים מהם מכילים גלוסקמאות מעוטרות תבליטים. על הקירות כתובות בעברית, ארמית ויוונית וכן ציורים וסמלי דת.

אנדרטה לשומר עברי

לאחר סיור בבית-שערים, אנו חוזרים בכביש המעפיל לעבר קרית-טבעון. נחנה את הרכב ליד שלט המכוון לעבר „פסל זייד" ונעפיל אליו ברגל. בדרכנו אל הפסל נעבור ליד חשיפות הבסיליקה של בית-שערים.

בראש הגבעה ניצב פסלו של פרש — דמות דיוקנו של אלכסנדר זייד, מראשוני „השומר" ומן הדמויות הנודעות ורבות ההילה של תקופתו. הוא היה מראשוני תל-עדשים ותל-חי, בקיא בהליכות בני ערב, חקלאי ושומר, אשר הקים במקום זה (שנקרא שייח-אברייק) משק בודד, הצופה מגבעתו על פני עמק יזרעאל. ב-1938 נורה אלכסנדר זייד מן המארב בידי ערבים. סמוך למשקו, המנוהל כיום בידי בניו, הוצבה אנדרטה לזכרו.

* * *

במקום זה תם טיולנו. מי שמבקש להתרענן ברחצה יוכל להכנס (תמורת תשלום) לאחת משתי בריכות השחיה של קרית טבעון. האחת מצויה לא הרחק מכאן, באיזור הקרוי קרית-עמל. השניה מצויה מעברו השני של הכביש לחיפה.

אורך עורך טיולנו — מצומת כרכור ועד בית-שערים — 55 ק"מ.

هكذا من الأصل

הייה אתה „האח הגדול"

מאת יגאל לב

הוא אינו יודע מתי חל יום החולדת שלו. אף פעם לא חגגו. בעצם אינו יודע בדיוק בן כמה הוא. אף פעם לא אמרו לו. אנשי החינוך שטיפלו בו אמרו כי הילד סובל מ„פיגור סביבתי".

הוא אינו יודע דברים רבים. אף על פי כן חידדו עשר שנות חייו את חוש הקיום שלו והקהו את עולם ילדותו. הוא מן הילדים הבודדים ביותר שהכרתי מימי. שרוי תמיד לבדו. אמא עובדת, האחים הבכירים נטשו את הבית. אבא? מעולם לא היה לו, כלומר היה אבל הוא אינו זוכר מתי עזב אבא את הבית.

הוא חוזר כל יום מבית־הספר. קונה מיצרכים. מתקין לעצמו את הארוחה. מציע את המיטה עם לילה. בעצם, מהרגע שנטש את שאון בית הספר ועד שוכבו לישון הוא נמצא לבדו. אמא עובדת במסעדה. עד חצות.

אבא שלו זה הרחוב. הוא מועמד טבעי לגלוש לתחום העבריינות. כי ילד שהרחוב מגדל אותו מחקה את תעלולי הרחוב ותעלולי כנופיותיו. הוא רואה בהם אלילים ומבקש להידמות אליהם. ילד זה מאפיין ילדי מצוקה רבים. לא רק מצוקה כלכלית אלא בעיקר מצוקה חברתית וסביבתית.

לאחרונה נמצא מי שיטפל בו במסגרת נסיון נועז ומעניין, לגייס אזרחים מהשורה כדי להלחם בסכנת העבריינות האורבת לנערים כאלה. נסיון המאפשר לכל אזרח ליטול חלק באותה מלחמה אדירה במצוקת הנוער. במסגרת זו ישמשו גברים מבוגרים כ„אח גדול" לנערים ללא אבות ובכך יקנו להם דימוי חיובי ומאוזן על תפקידו של גבר בחברה ותפקידו של אב במשפחה. כל שנדרש מגבר מסודר ובעל משפחה הוא להקדיש לילד זר כזה כמה שעות בשבוע. לא יותר. אתגר גברי חדש.

באין דמות אב

רעיון זה צמח בארץ לאור נסיון שנערך בארה"ב על פי מתכונת ה„ביג בראדר". למעלה מ־60 שנה מטפלים אזרחים אמריקניים בעלי משפחות במיליוני נערים, ולדבריה של אחת מיוזמות הנסיון בישראל, גב' רחל מרקובסקי מאוניברסיטת תל־אביב, „הצילו גברים אלה מזרועות הפשע מאות אלפי ילדים שבאו מבתים חסרי אב".

„80 אחוז מהילדים המטופלים" — אומרת גב' מרקובסקי — „לא היה להם כל מגע עם המשטרה או עם רשויות שיפוט הנוער וזוהי ללא ספק הצלחה עצומה".

בעולם המערבי החלו הקרימינולוגים להסביר חלק מהדרדרות הנוער לסמים ולפשיעה בכך, שהנשים חדרו לכל המקצועות הטיפוליים. הילד נמצא מגיל רך ועד לבגרות בחברה נשית טהורה: המטפלת, הגננת, המורה, האחות, העובדת הסוציאלית, קצינת מבחן ולפעמים אפילו השוטטת. לילד בחברה כזו אין מודל גברי להזדהות אתו. פעם רואה היה את אביו בעבודה ומקבל בכך מושג על דרכי חייו, ומעלו של גבר. מחקה את אביו בכל האמור במציאת דרכו בחיים. היום נדחק הגבר מסביבתו המיידית של הילד. גיבוריו של צעיר כזה, שאיננו גדל בסביבתו של אב מחנך, הם ברנשי הרחוב הסורחבים אותו לפשע, או במקרה היותר טוב כוכבי תוכניות הטלוויזיה והסרטים. הצרה עם ברנשי הטלוויזיה היא, כי לעולם אין הם עובדים עבודות אפורות ומשעממות. עולמם של כוכבים אלה, הנוצצים בתוך סדרות נועזות, לעולם איננו מוליך אל המשרד, אל המפעל או אל בית החרושת. הם תמיד זוהרים, טסים במכוניות מפוארות. מפוזרים כספים. שולפים אקדחים, מוקפים נשים יפות. זה הדימוי, דימוי הגבר המצליח שמקנים כלי התקשורת לילד.

במשפחה רגילה מאזן הנער את עולם כוכבי המסך בעולם ביתו, אביו ואחיו. אולם במשפחה שאין גבר, או שהאב שיכור, מסומם וחי על קצבת סעד, במשפחה הנמצאת במצוקה, שבה הילד מופקר לנפשו ומשוטט שעות לבדו, במשפחה כזאת הוא יוצא לרחוב. ברחוב ממתינים לו בית הקפה, הסנוקר, ו„החברה". ויש קוו הקושר את גיבורי המסך הקטן עם „החברה". אלה גם אלה מוציאים סכומי עבק שלעולם אינך יודע את מקורם. והילד חולם, להיות כמותם כשיגדל. חלום שלעתים הוא מגשים אותו בדרך האימתנית ביותר.

רק עשרה ועוד

לנוכח החמרת בעיות הנוער במצוקה בישראל יש ענין מיוחד בהתאמת נסיון ה„ביג בראדר" לתנאי ישראל. במסגרת זו ניתן לגבר נשוי, אב לילדים ומסודר, לקחת חלק בפתרון הבעייה, לחטות שכם בפועל ממש ולא רק להרים את עיניו מעל כוס הקפה, לסגור את העתון ולהיאנח, „תראו איזה עולם, אפשר להשתגע".

הם מתי מעט. נהג אגד, פקיד בנק, עורך דין, מנהל חברה, מומחה למכוניות, פנסיונר. עשרת במספר. התחלה צנועה. הם נענו לקריאה בהביאם אתם המון נכונות, המון רצון לעזור. מאז הם נפגשים. מדי חודש, מחליפים דעות, מחליפים נסיון שנצבר בטיפול בילדים. הם ראשית נסיון, אולי נסיון מהפכני. אם יצליחו אולי יילכו רבים בעקבותיהם.

לפגישות עם „האח הגדול" בא הילד תמיד בבגדי שבת. לבוש בקפידה, נעליים וגרביים. אפילו בימי הקיץ כשהיה לוקח אותו לשפת הים. הילד רוצה לשאת חן בעיניו, ואיזו דרך טובה יותר מאשר לבוש יפה. הפסיכיאטרים העוקבים מקרוב אחרי נסיון זה, אומרים כי לגבי הילד זוהי חגיגה. החגיגה היפה ביותר של חייו. הפגישה עם „האח הגדול". לכן הוא לובש את בגדי השבת.

להתרחץ הילד לא כל כך אוהב. „האח הגדול" נזקק לזמן רב עד שלימד אותו כי יש גם לרחוץ את הגוף מתחת לבגדים החגיגיים. זה נעשה לאט לאט כאילו דרך אגב.

כשהיו באים לביתו של „האח הגדול", היה אומר כדרך אגב: „עכשיו שבאנו מהרחוב, אנחנו צריכים לרחוץ ידיים. לא יזיק גם להתקלח כדי להתרענן". והילד מחקה את האיש. מחקה בדביקות.

הכל נעשה לאט. אפילו הנסיון לשכנע אותו כי יחזור לחולצת ה„טופיי" העליזה ויהיה ילד ככל הילדים.

בתחילה היו השיחות קטועות. הילד פחד להפתח. המיפגש הזה עם עולם חדש, עולם של מוסיקה, ספרים, תמונות, מכונית, הפחידו. תחילה היה נרגש וסגור בתוך עצמו.

על עולמו ניתן ללמוד משיחות קטועות.

„אתה יודע, אנחנו עוברים דירה. בכלל אנחנו המון פעמים עוברים. כל פעם".

„ואיך, במשאית?"

„לא, הדוד בא עם תלה אופנת ומעביר את החפצים".

„כמה פעמים הוא נסע?".

„נאגלה אחת".

יש לנו למי להמתין

אסור לאכזב את הילד. „האחים הגדולים" שומעים זאת חוזר ושנית מפי הפסיכולוגים המייעצים. הוריו איכזבו אותו מספיק. כשקובעים פגישה צריך לבוא, בזמן.

את הפגישות הראשונות קבע עמו ברחוב. ליד קיוסק, שיש בו טלפון. הוא נדבר עם המוכרת הזקנה, שאם לא יוכל לבוא לפגישה עם הילד ישאיר אצלה הודעה בשבילו.

יום אחד לא יכול לבוא. טילפן שעה ארוכה. בצד השני לא הרימו את השפופרת. שלוש פעמים חייג ושלוש פעמים המתין לשווא. היה דחוק בזמן. אף על פי כן חצה את תל־אביב העמוסה כדי לבוא לפגישה. הילד המתין. הרחוב כבר החשיך, עמד בפינה שקט, נבוך. כשראה את המכונית קפץ בשמחה ודיבר במהירות כמי שלא נוח לו על שהטריד את „אחיו הגדול". „שמעתי, שמעתי כל הזמן את הטלפון מצלצל. אני יודע שצילצלת שלוש פעמים. אמרתי לזקנה שתרים. פחדה. פחדה שאסחוב לה משהו מהדלפק. אמרה לי, אני מכירה אתכם. אחד עומד ברחוב, השני מטלפן. אני מסובבת את הראש להרים טלפון ואתה מסלק לי את הכל. אמרתי לה שאעמוד רחוק רק שתרים כבר את הטלפון. לא האמינה. נשארתי. פחדתי שאם תבוא ולא תמצא אותי, תדאג. חשבתי לחכות עד שיחשיך. במילא אין לי מה לעשות".

יש לו למי להמתין פעם בשבוע. גם זה משהו. פעם בשבוע לוקח אותו „האח הגדול" במכונית. לטייל.

אחר־כך סיפר: „לנסוע לנתניה זה היה בשבילי כמו לנסוע לחו"ל. לנסוע לירושלים, שמע בן־אדם, זו כמו לנסוע לירח. בחיים שלי לא יצאתי מתל־אביב".

פעם נסעו לחוף ים תל־אביב. הילד שאל: מה זה? הים התיכון.

„השנה המנהל השתנה..."

נסעו לים הרצליה. גם שם הים התיכון. אחר־כך לחיפה. תראה, תראה טוב פעם ים. איך קוראים לו: הים התיכון. לבסוף עלו לראש הניקרה. וגם שם... „רגע רגע כמה ים תיכון יש?".

יש לו למי להמתין. לוקחים אותו אל הבית של „האח הגדול". יש לו שם אפילו חבר למשחק, הבן. משחקים עד חושך ואז מחזירים אותו הביתה.

משהו מן המרירות שהיתה בו פגה. הדבר בא לביטוי לא רק ברחוב או בפגישותיו עם אנשים, אלא אפילו בבית־הספר.

פעם, אמר כבדרך אגב: „השנה המנהל השתנה, בחיי פשוט השתנה. לא להכיר אותו".

„מה קרה?".

„השנה הוא אף פעם לא הוציא אותי מן הכיתה".

למרבה הצער לא רבים המתנדבים לפעולה זו.

יוזמי הרעיון פנו אל גופים שונים, בהם חברי „בני ברית", „רוטרי", מרצים באוניברסיטה, כלכלנים, אנשי חברה ואורחים טובים. אולם ההיענות, לדברי גב' רחל מרקובסקי, היתה קטנה מאוד. עשרה מתנדבים בלבד. „נסינו להכשיר אותם בעזרת פסיכולוג, להתאימם לעבודה עם ילדים. אך נוכחנו שהם מעדיפים את העבודה ממש ולא הרצאות. לכן לפני ששה חודשים התחלנו בשיטת של מסירת ילד למתנדב. בסך הכל עשרת ילדים".

מאין באים הילדים?

„אנחנו פונים ללשכות הסוציאליות ומנסים למצוא את הילדים בהתאם למקום מגורי המתנדבים. אנחנו פונים לבתי הספר, לאחות המטפלת והם שבוחרים את הילדים הזקוקים ביותר לדמות אב.

„בשלב זה אנחנו מטפלים בילדים בני 9—15, שאין להם עבר פלילי אולם הם נמצאים על הסף. אם ניכשל עכשיו, קשה יהיה לתקן את הדברים אחר כך. לכן אין אנו מטפלים במקרים הקשים אלא רק בילדים הנמצאים ממש על הסף".

והמתנדבים?

„מתנדב צריך להיות אדם מסודר, רצוי בעל רכב. הוא צריך לקחת את הילד מביתו ולהחזירו. אדם עובד, שיוכל להדגים באישיותו ובדמותו החיובית את הדמות החסרה כל כך לנער. אדם זה מתחייב להתמסר לילד לפחות כמה שעות בשבוע".

לא כסף אלא זמן

לא כסף. זמן. את זאת נדרשים „האחים הגדולים" להעניק. הכסף משחית. בייחוד שהוא בא במקום יחס. במקום חיבה. במקום מלה רכה. הורים רבים למדו זאת על בשרם. כאשר אין לאבא זמן, הוא פותח את הארנק. לארנק אין לב. האב מגלה עד מהרה כי בלי לב אין גם תחתית לארנק.

לפעמים גם „האח הגדול" עומד במיבחן כזה.

„אתה יודע, רציתי להתקשר אליך אבל... לא היה לי אסימון".

או: „היום רציתי לקנות אבטיח, הפכתי את הכיסים ו...".

דרך ילדותית. כמעט אינסטינקטיבית. הבעיה איך לעמוד בפיתוי. הבעיה ללמוד כי הענקת כסף (לא מתנות) היא ראשיתו של תחליף. ולגבי ילד כל תחליף הוא זיוף.

שוטטתי בימים אלה בשכונות הדרומיות של תל־אביב. באותה חגורת עוני החובקת את הכרך תל־אביב. שם אתה רואה בעליל עד כמה גדולה הסכנה האורבת לילד שאין לו דמות אב בבית והוא מבקש להזדהות עם האיש הראשון שהוא פוגש על הסף.

ישבתי אתם על הברזלים, על שרפרפי עץ קלועים בבתי קפה. ראיתי את המנהיג, הברנש החזק המסומם בעל האגרוף הקשה. הברנש שכולם רוצים להיות כמותו.

אחד החברה אמר „תראה את אלה. מסוממים לאללה. משחקים כל היום שש־בש. אלה בני אדם. אלה גברים. אתה יודע מה זה לשבת עם סיגריה בזווית הפה בפרצוף של־שום־דבר־לא־מעניין־אותך. לגלגל את הקוביות. זה עסק בן־אדם".

הפסיכיאטרים אומרים כי אדם מגדיר את עצמו בכך שהוא מחקה את האחרים. הילד מסתכל בחברה כמו בראי, והוא מתעצב לפי הבבואה הנשקפת לו.

הסכנה, הפיתוי והאתגר

הסתכלתי סביב. לא רק העוני, הדלות העלובה. נוראה מכל הדלות הרוחנית בבתים שאין בהם לא ספר, לא מוסיקה, לא צחוק, לא הרגלי חיים מודרניים. זוהי הסכנה האורבת לפתחם של מאות אלפי ילדי המצוקה בישראל. ולמניעת סכנה זאת יכול כל אזרח להושיט כתף כדי שהוא עצמו יהיה הראי לנער, כדי שיוכל לנפץ אותן מראות מעוותות שהנער משקיף בהן על עצמו, מחליק יד על תסרוקתו הפרועה ולא יודע איזהו הפרצוף הנשקף אליו.

אמו של הילד ביקשה מ„האח הגדול" ספר על ארה"ב, שהילד נזקק לו ללימודיו. זה הוליד רעיון. „הוא" העביר לילד את הספרים של הבן שסיים לימודיו.

בבית היתה מבוכה. אלה הספרים הראשונים שראה הבית מעודו. הבעית היתה היכן לשים אותם. אף פעם לא היתה כוננית של ספרים בבית. אפשר להשתגע! ספרים אצלו בבית!

כן. תחילה היה הילד מלא תמהון. צריך היה ללמוד את הדברים מבראשית. מושגים כמו לקום בשעה מסויימת, ללכת לעבודה, לחזור הביתה. „זה שיגעון. איפה ראית את הכוכבים בסרטים עובדים? בשכונה בטח לא".

בינתיים רק עשרה ילדים הם שזכו לטיפול הזה. עשרה מתוך אלפים העומדים על הסף. על סף עולם שאין בו חוק, שבו שולטים הסמים האגרוף והפשע. עדיין הם רק על הסף. אבל הצעד הוא קטן, והרחוב מושך. „החברה" מושכים ובבית אין דמות שתוכל לנטרל את שפע הפיתויים. בינתיים הם על הסף. אלפים רבים והמתנדבים הם רק עשרה.

זהו אתגר גברי. גברי באמת. ולאותם המהססים לעשות את הצעד מחשש שמא הדבר יפגע בחיי המשפחה שלהם, יבוא על חשבון הבית, על חשבון הילדים, לאותם הנרתעים מלהקדיש מספר שעות בשבוע לילד הנמצא על הסף, אפשר לצטט את דברי בנו של אחד „האחים הגדולים":

„מאז שאבא אימץ את הילד הוא נהיה שמח. בחיי. מה אני אגיד לך, מאז אנחנו רואים את אבא הרבה יותר בבית...".

هكذا من الأصل

„הפעלנו את הנשק הסודי שלנו, את גורודיש..."

מאת יעקב ארז

כמחצית השנה אחרי מלחמת ששת הימים, החריפה לפתע המתיחות ברמת הגולן. תכונות הסורים שלאורך קו הפסקת האש עברו לכוננות. סימנים שונים העידו, בראשית שנת 1968 כי הסורים עלולים לפתוח באש וליזום התלקחות לאורך קו החזית שהיה אז בתחילת התארגנותו. המטכ"ל נקט פעולה.

חטיבת הטנקים של מי שכונה אז „שמוליק", הועלתה במהירות לרמת הגולן. תוך זמן קצר עזבה חטיבת השריון את בסיסה בסיני והתארגנה ברמה לתיגבור הכוחות המעטים שחנו לאורך הגבול. חלפו ימים אחדים, וכשנוכחו הסורים כי מולם ניצבת החטיבה שנתפרסמה בקרבות סיני, שבראשה עומד גורודיש, התפוגגה המתיחות והרגיעה שבה לגבול ישראל-סוריה.

„הפעלנו את הנשק הסודי שלנו, את גורודיש. הסורים נרתעו ממנו", אמר באותם ימים, קצין בכיר.

גורודיש — הלוא הוא האלוף שמואל גונן, המכהן החל מיום א' כאלוף פיקוד הדרום, הוא ממוצע קומה ומוצק. מבטו חודר ונוקב (בעת שעיניו אינן מוסתרות במשקפיים כהים), קולו הקשה נוטה להצטרד. דבריו קצובים ומשפטיו קצרים ובשיחות עם חיילים הוא מתבל את דבריו במובאות מן התנ"ך.

„מפקד נבחן בסגולות שמייחסים לו פקודיו"

הוא מיוחד: בצעידתו האופינית כשכתפיו משוכות לאחור, „בלחיצת הברזל" של כף ידו ובחיוכו — בעת רצון; חיוך רחב ולבבי המפיג את המתיחות הנוצרת בפגישה ראשונה עמו. הוא גבר נמרץ מאוד ותוסס ככספית. אתה לעיתים נרתע מן העוצמה החבויה בו, חושש ממנו. חייליו יראים ממנו. הם יראים ממנו לא רק בגלל תכונותיו האישיות אלא הרבה בזכות התדמית האופפת אותו. „מפקד איננו נבחן רק בתכונותיו שלו אלא בסגולות שמייחסים לו פקודיו" אמר פעם „טליק" ו„גורודיש" ידידו-תלמידו, מסכים עם דברים אלה.

הוא אלוף-לוחם. שש פעמים נפצע בקרבות מאז החל את שירותו הצבאי כמחצית השנה לפני הקמת המדינה. בקרבות ירושלים במלחמת הקוממיות הומלץ ל„אות הגבורה" ובמיבצע „קדש" צויין לשבח על-ידי הרמטכ"ל רב-אלוף משה דיין, ולפני חודשים אחדים הוענק לו על כך עיטור העוז.

דרכו הצבאית רצופה קרבות קשים, ששיאם היה בעת מלחמת ששת הימים כשעמד בראש חטיבת השריון שהבקיעה את מערכי המצרים ברפיח, בג'יראדי והגיעה לתעלת סואץ.

קולו של שמוליק „נשמע ברשת..."

הוא אינו שולח אנשים לשדה הקרב. הוא — צועד בראשם. בקרב הוא משרה סביבו תחושה של רגיעה והרגשת בטחון. כך היה ב„קדש", בראש פלוגתו הבקיע מערכים מצריים, המשיך לנוע בחזית הטור לאחר שנפגע קשה בזרועו, סירב להתפנות לבית-החולים ולא נטש את חייליו על אף מצוות הרופאים. כך היה בתקריות האש בצפון; הוא ניצב בטנק חשוף בצריח, לעיתים שימש כתותחן, עיתים כמפקד צוות, וצלף בסורים. וכך היה בשעות הקשות בפיתחת רפיח ובמיתחם הג'יראדי.

„היתה אש תופת. מכל העברים ירו המצרים. הם היו מאורגנים. חשבנו שמכאן לא נצא. פתאום ראינו את הזחל"ם שלו. של גורודיש. הוא ניצב זקוף קומה, לא מגולח, מרכיב את משקפיו הכהים ללא קסדה. המפקד שניצב זקוף הוכיח לכולנו שאין אנו חייבים להיפגע ואכן התחזקנו", סיפר אחד מלוחמי חטיבתו במלחמת ההתשה.

באחת מתקריות האש שהתלקחה בגזרת העמקים, נוכחתי מה רבה השפעת קולו של האלוף גונן, על לוחמיו.

מוצב הפיקוד הקדמי, הופגז בארטילרית ארוכת טווח של הלגיון, הטנקים ניצבו חשופים בקירבת הירדן, צלפו במטרות רחוקות ליד „תעלת הע'ור" שלמרגלות הגלעד. היה זה קרב אש אופייני לאותם ימים של 1968. מפקדי המשנה דיווחו והעבירו הוראות ברשת הקשר, פתאום בקע קולו של „שמוליק" ברשת האלחוט, כולם זיהו אותו. קול רוגע, שקט ו...צרוד, הוא הורה ללוחמיו כיצד לפעול, שלט על הצוותים הרבים שהיו פרושים בשטח, תיקן טעויות, שיבח תותחנים שגילו יעילות. האש היתה עזה, היתה המולה של קרב, אך לדבריו הקצובים והשקולים של המח"ט היתה השפעה מיידית: פקודיו דיווחו על הנעשה ואישרו פקודות, נהגו כאילו הם נמצאים בתרגיל אש במרחבי הנגב.

משתמה תקרית האש ביקר את צוותי השריון בשטחי הכינוס. ניצב מולם כשלימינו ולשמאלו עומדים קצינים ממטהו, ופנקסים בידיהם. הוא שוחח בתחילה על „בעיות אישיות": תוספת שנרחתה, כבסים שלא הגיעו בעיתם, מרק ותה חם בשעות הלילה. הלוחמים, אף שיראו ממנו, לא היססו להעלות בפניו כל בעיה. היו טענות שהעלו חיוך באמסותם. הוא לא חייך. קציניו רשמו הכל כדי שקבילותיו של החייל הפשוט, של איש הצוות תזכינה לטיפול.

המשפט שייכנס להיסטוריה

„יחידה אין בונים רק בשעת קרב, יש לטפח אותה בכל שעות היממה ובכל הימים", אמר לאחר הביקור.

ב„ימים הרגילים" ובשעות הסערה, הוא זכה להערצת לוחמיו. השיא אולי היה במלחמת ששת הימים. „ניצבנו לאורך הכביש, טנקים רבים חנו בטור עורפי, אנשי הצוות יצאו לשאוף אוויר צח, עייפים ותשושים מן הקרב הקשה. פתאום אמר מישהו — „המח"ט בא". בזחל"ם הוא שעט מעורף הטור לקידמתו, ואז באורח ספונטני נזדקפו החיילים על גבי הטנקים ובצילם. והריעו לו; מחאו כפים, נופפו בכובעים למח"ט שניצב בזחל"ם זקוף ומוצק", סיפר לוחם מחטיבתו.

בתום המלחמה, במסדר שניכנס כבר להיסטוריה, הוא הודה לפקודיו, „אחי גיבורי התהילה", קרא להם, „הישרנו מבט אל המוות, והוא השפיל מבטו", אמר.

חייליו קשורים אליו, אף אלה שנשתחררו מן השרות לפני שנים רבות. משנתפרסם דבר מינויו כאלוף פיקוד הדרום, הציפו את ביתו ולשכתו במטה הכללי מברקים רבים. האיחולים הגיעו לא רק מאישים ומאנשי חברה, המבקשים להתחכך בכתפיהם של אלופים, אלא בעיקר מלוחמים: מפקדים ששירתו תחת פיקודו, מחיילים פשוטים שהיו עמו. הוא איננו מנתק את קשריו עמם. משנסתבך אחד מהם בעבר בתאונת דרכים, הופיע בבית המשפט כדי לתת עדות אופי על הנהג אף ש„זכה" בעקבות כך לנזיפת השופט... הוא זוכר אותם בשמותיהם, יודע את כתובותיהם, מעוניין לשמוע אפילו אחרי שנים של ניתוק, מה מעשיהם וכיצד מתקדמים הם בחיים.

תקר בתרגיל בגולן

שמואל גונן הינו מפקד הדורש שלמות, אך הוא גם חבר היודע להסיר מחיצות, לשמוח במסיבה עם עמיתים שווי-מעמד ועם פקודים זוטרים ממנו. לאומץ לבו כבר יצאו מוניטין. עלילותיו זכו לאחר מלחמת „ששת הימים" להנצחה בספרים ובכתבות רבות בעיתונות. התקופות האפורות שלו, התפקידים שהוטלו עליו בין הפיקוד על החטיבה למינויו האחרון, לא זכו מטבע הדברים, לפרסום רב.

אחת ממעלותיו נובעת מן התכונה להסתגל לכל תפקיד ולרכז את כל כישוריו בכדי להצליח בו. משתמה תקופת הפיקוד על חטיבת השריון נתמנה לתפקיד בכיר בצפון. בתחילה הובטח לו תפקיד אחר בו חפץ, אך ברגע האחרון שונתה ההחלטה, והוא נותר בצפון.

„שמוליק" נרתם בכל מרצו למשימות ההתארגנות שהוטלו עליו. „פקודות הקבע של חטיבת השריון", פקודות שהוציא כשעמד בראש החטיבה ושהיו לשם דבר בצה"ל, שימשו אותו שוב בכהונתו החדשה. הוא ידע להיוותר בצל, השלים משימות אפורות, הקדיש זמנו לתיכנון וביצוע אימונים, פיקח על היחידות השונות בתרגילים השונים, ראה אתגר בפיקוד על תרגיל על-עוצבתי רחב ידיים שהתנהל בגולן בקיץ 1970. מתרגיל זה זכורה לי בעיקר אפיזודה שאיננה קשורה דווקא בהצלחה:

זהירות חוסכת דם

טורי הטנקים ניצבו במורדות רכס אלמגור. במהלך התרגיל עמדה העוצבה לעלות לגולן. והנה אירע תקר רציני שגרם לעיכוב בלוח הזמנים. מעל גבי הרכס, צפו בתרגיל צמרת הפיקוד של צה"ל, וכן נספחים צבאיים רבים. „שמוליק", כדרכו בעיתות של לחץ, נותר שקט ורגוע. הוא נשען על הזחל"ם, לצידו סגנו, מי שמכהן היום כקצין צנחנים וחי"ר ראשי תת-אלוף עמנואל שקד, והתלוצץ עמו בשקט עד שהצליחו להתגבר על התקלה והטנקים התפרסו במהירות במעלה הגולן.

משנתמנה שמואל גונן במאי אשתקד, לראש מחלקת ההדרכה של צה"ל, היה זה בבחינת סוד גלוי לקצונה הבכירה של צה"ל, שלא לתפקיד זה הוא נשא את עיניו. אך הרמטכ"ל דוד אלעזר, שהכיר את גונן עוד מתקופת שרותם המשותף בגייסות השריון, גרס שיש עתה לשים את הדגש על נושאי ההתכוננות ולא רק על תכוננות. האלוף גונן הגיע למה"ד והפיח רוח חדשה במערך ההדרכה. גדוש תוכניות בא ללשכתו במחנה המטכ"ל ובתוך תקופה קצרה החל בשינוי נוהלים, שם את הדגש על הפרט, שינה את היחס אל הטירון, את שיטות האימון בקורסים למפקדים, הרחיב את אמצעי ההדרכה והאימון.

מאמץ מיוחד ריכז במלחמה בתאונות אימונים. עזרי אימון חדשים הוכנסו לשימוש, כמו, למשל, מטרת גומי חבולמת נתזים בעת לחימה בתעלות. רובה אוטומטי שחלה בו תקלה וכתוצאה ממנה נפצע חייל, הוחש במהירות ללשכתו של גונן, שם הוא בדקו כדי למצוא את מקור התקלה. אחת לשבוע ערך בלשכתו תחקירי תאונות. סביב לשולחן ישבו מפקדים בכירים וזוטרים לצד החיילים המעורבים. כנסי ההסברה שערך, בהם הוקרנו תצלומי הנפגעים ושמות מפקדיהם, הפכו לשם דבר ביחידות השונות של צה"ל.

מפקד גייסות השריון, האלוף ישראל טל, ואל"מ שמוליק בעת תיכנון התקדמות במלחמת ששת הימים. משמאל: דיון בין האלופים גונן ואריק שרון בעת תרגיל.

ואמנם הדרך הנמרצת של גונן, הפיקה תוצאות מיידיות. שיעור התאונות ירד כדי מחצית בתוך חודשים מעטים. עקומת התאונות בדיאגרמות שבמשרדו, נמצאה בתהליך מתמיד של ירידה. החסכון בחיי אדם דווקא בתקופה של רגיעה גרם סיפוק רב למפקד הקרבי שהופקד על מערך ההדרכה בצה"ל.

„שמוליק" נהג ביד נוקשה במפקדים שחרגו מפקודות והוראות המטכ"ל. קצינים או חוגרים שנהגו לא כשורה עם חייליהם והתלונות על כך הגיעו לראש מה"ד, הודחו לאחר בדיקה יסודית, משנמצא ממש בקבילות המתלונן. ה„טרטורים" נמחקו מן הלכסיקון של צה"ל, סמכויות המפקדים לא הוגבלו אך כולם נהגו עתה על פי פקודות המטכ"ל והחייל ידע היטב את זכויותיו וחובותיו, שהתנוססו באותיות מאירות עיניים מעל לוחות גדולים בבסיסי ההדרכה של צה"ל.

גונן אומר: „דרך חיי היא דרך נתינת הפקודות כדי שיהיה ברור מי האחראי וכדי שהכל יתבצע באורח חד-משמעי. בכל תפקידי ביקשתי ליצור שותפות בדרך וגם בעשייה. לפחות בעשייה אם לא בדרך מצאתי את השותפות בכל הדרגות".

ואכן, פקודותיו של גונן בכל מערכת התפקידים שמילא עד למינויו הבכיר האחרון היו כדבריו: ברורות וחד-משמעיות.

לא להלחם - אלא לנצח

עם מינויו לאלוף פיקוד הדרום, חוזר שמואל גונן למרחבי המדבר. לאתרי קרבות „קדש" ומלחמת „ששת הימים" שבהם הצטיין. לזירת התעלה, שם ניהל עם לוחמי חטיבתו, את הקרבות הראשונים עם המצרים לאורך קו המים. „שמוליק" פרס את חטיבתו באחת הגזרות לאורך הגדה המזרחית של התעלה, קבע את עמדות צה"ל באיזור, ועד מהרה התברר שאמנם מלחמת ששת הימים נסתיימה, אך מלחמותיו של עם ישראל לא תמו.

בפקודת היום לקראת קבלת פיקוד הדרום, הוא אמר בין השאר: „זהו הפיקוד הגדול והעמוס ביותר, שמולו ניצב האוייב הגדול ביותר — מצרים. אני מכיר בגודל האחריות, אני גם מכיר את הזירה היטב. אני יודע את האוייב, השתתפתי בשלוש המלחמות נגד מצרים, ואני יכול לומר בביטחה שאנחנו יכולים להצליח".

בהזדמנות אחרת אמר: „אינני סבור, שתפקידו של צה"ל להלחם אלא לנצח. אם אפשר לעשות זאת ללא לחימה, מה טוב. למשל על-ידי הרתעה. תפקידו של החייל להרוג ולא להיהרג. ההחשפות של האיש או של הטנק בגלל ראוותנות או חוסר משמעות, או חוסר ידע מקצועי, איננה תורמת דבר וגורמת לאבידות מיותרות. לכן אסור למפקד לסכן את אנשיו. מוטב להריץ אותם עשר פעמים למחסות, מאשר להניח שהכל יעבור בשלום ובכך לסכן את הנערים שהמדינה הפקידה בידיך".

לכן הוא גורס, כי „חייל צריך לשאת תמיד את כלי נשקו. כי את הנשק אתה צריך פעם אחת בחייך והיות ואינך יודע מתי תהיה הפעם הזו, שא אותו עמך — תמיד".

هكذا من الأصل

שמחת „ביחד"

מאת
עפרה אליגון

צילם נ. גביש

על ארבע מרצפות חולל סעדיה צוב[…] ושמחת־חיים של העדה שכל כבודה פנימה.

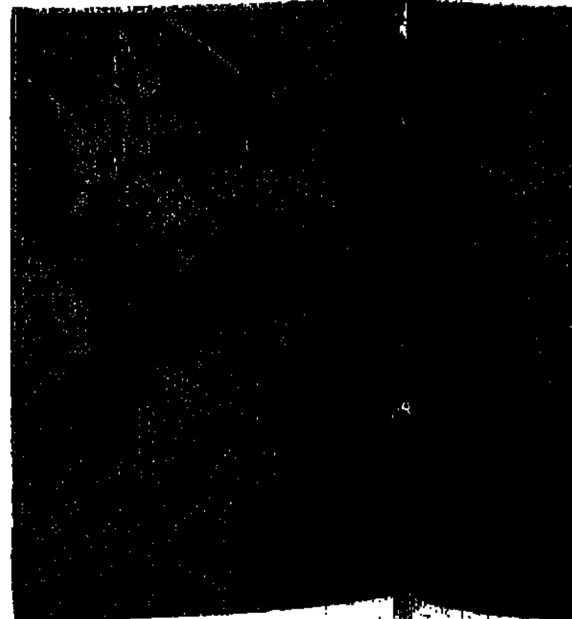

אן ז׳
„אחרי!" — פקד הנשיא (אל בתלה — נשיא של חוג חברתי, מין מסדר לבבות של יוצאי תימן). שהוא נשיא, גילינו רק לאחר מכן, כאשר הגענו לבית קומות בפרבר של העיר, לאחת מאותן דירות שכבר מבחוץ אפשר לדעת בדיוק איך ומה וביצד יהיה. וכבר התחרטנו שהתפתינו להפצרות לבוא. עוד מסיבת מעוצממת. רק זה חסר לנו...

ארצנו נתברכה במסיבות מתועשות עד צמרמורת. וככל כמה שבעל השמחת יותר חשוב ובמעמד יותר גבוה, כך „גבוהה" יותר ומתועשת יותר ומגוהצת — השמחה, העשירים, הבוהמיינים, והפקידות הגבוהה — בקיצור, החברה הגבוהה חולת האכספיביציוניזם, יודעת להביא למסיבותיה את „אמצעי התקשורת", שהמאורע ייכנס גם להיסטוריה הישראלית. שיקראו עליהם ויראו אותם שחור על גבי לבן ואם אפשר גם צבעוני. שנסתכל בהם, נקרא עליהם, שנתקנא ונצטער שאיננו שייכים לאח"מ.

פוגשים באותן מסיבות יוקרה את יצירות המחט המעולות, את „תכנון השיער" ו„חקו האחרון באיפור"; את כל נשפטי המס ואת כל המתגרשים בפרהסיה. בקיצור — את כל השמנת הסינתטית העולה כקרום על רמת החיים האינפלציונית.

גם בשפי החתונה ונשפי הבר־מצווה של החברה אינם מביאים הרבה שמחה. לא לבעלי המצווה ולא לקרואים. אלה ואלה בוכים. המארחים אחיד וביוקר, קבלני המסיבות עצמם אינם יודעים עוד כמה לדרוש בעבור השיעמום שלהם, והקרואים כבר בעצמם אינם יודעים כמה לרשום בצ'ק כדי לכסות את ההוצאה ושיישאר איזה עודף. אם זהו קוקטייל, לא עלינו, שוב בולעים כריכים בגודל זית, שוב משוחחים אותן שיחות כוית המביאות את האדם החוזר לביתו לעשות חשבון נפש ורפש וכיס וכעס. מחליטים לא ללכת שוב ולא לשמוע שוב את הפגזות התזמורות למיניהן, חיפות אולי כטיפול ב„שוק", אך הנוראות לגבי בני תמותה נורמאליים.

ובכן, בתוך התמיהות הללו הגענו לאותה דירה בעקבות הנשיא, מצטערים שנתפתינו להפצרותיה של חברתנו, גאולה כהן, שכידוע היא בת העדה התימנית

מאז גילתה את החוג מתהלכת גאולתנו המתלהבת כשיכורה ומבקשת להתגאות ולהראות את „ביתה" לכל ידידיה.

נשיא החוג עובדיה בן שלום מנתניה, מפקח בקרן מיטות.

למשך ארבע שעות הופקענו מרשותנו לעולם של צחוק בריא, שיר שיוצא מתוך הלב, וסעודה כיד המלך. איפה כל מסעדות כרם התימנים שכל ישראל נוהרת אליהן. איפה כל הזמרים והזמרות המקצוענים, איפה כל ריקודי המרקדים, ואיפה כל המסיבות והנשפים המאורגנים על־ידי „מומחים".

פה שומעים קולות וזמירות וסלסולי לשון, פה רואים ריקוד, פה מביאת כל אשה את מאפה הבית ואת התבשיל ואת הקינוח. גם המשקה המוגש — עבודת בית הוא הנושא עמו טעם של פעם.

ומעדן אחד טוב ממשנהו, וכל עקרת בית שעמלה על כיבוד מחייכת בנחת, ויותך ממנה רווים נחת הבעל והילדים. הבעל, הילדים, האם, הסבתא והנכד — עשרים וחמש משפחות מרחוק ומקרוב, עטפו את הסיר, לבשו את מיטב הבגד, וקדימה — למסיבת החוג.

עד שהנשיא מברך נוסח המסורת ונוסח מסורת החוג. בחרת ובחן ובבדיחות דעת, אין פותחים בסעודה. וכיון שפתחו בה — היא אינה מסתיימת. כל אשה שרה, ומאז ברכה צפירה ואסתר גמליאלית ושושנה דמארי, כל בת מיוצאי תימן היא זמרת מהוללה, כידוע, והלב קצת מתפרפר בהנאה כששומעים את שרה חיפה מסלסלת בקולה הדקיק כשל ציפור, ביחד עם בתה וביחד עם נכדה גבה הקומה ועטור הזקן, ואוחת גברת שרה היא „חתיכה" עסיסית, שמעמידה בצל הרבה חתיכות דיזנגופיות.

בריקוד... יהודה כהן (מימין) וסעדיה צוברי מראים כוחם. הראשון הוא לבורנט בבית חרושת לצמיגים, השני היה אמנם חבר בלהקת „ענבל", אך כיום קבלן לצביעה.

שרה היא מנהלת מרכז קהילתי של ארגון אמהות עובדות בנתניה, לאחר שנתאלמנה נישאה בשניה למדריך חקלאי ששמו צבי קראוס, ובשל זיקתו זו לעדה, ורגליו הזריזות בריקוד וקולו העושה ככל יכולתו לסלסל במבטא אשכנזי ממסחה, הרי הוא נשיא החוג בנתניה (נשיא או סגן נשיא — סליחה, שוב לא זכור לי). שרה היא אם לשמונה וסבתא ל־שמונה עשר.

כיון שבא תורה של אשה לתת קולה בשיר, מקדים הנשיא לבשר למסובים את שמה, גילה, את מספר הילדים אשר לה, ואת אלה אשר בדרך. זוכר הוא ימי הולדת, ימי נישואין, שנות עליה לארץ, סיום לימודים, וכו' וכו'.

תוך כדי כך אנו למדים לדעת מי מורה ומי פקיד, מי מנהל בית חרושת ומי פועל, מי חייט ומי מפקד בצה"ל; מי מושבאי ומי מלטש יהלומים, מי שוטר ומי סתם פועל, תלמיד. חוג בלי הבדל גיל, מקצוע, מפלגה, מעמד — עמך.

עניין הגיל מביך קצת. אותנו. אבל לא את חברי החוג. אשה אחת אפילו לא מיחתה כאשר הקדים והודיע הנשיא שזמרתנו היא אם לתשעה ובחודשי הריונה האחרונים ללדת את העשירי.

אמהות, סוריות — נושא לגאוות.

...ובשירה מרים וישעיהו מנושא[…] תוף וחליל. הם זמרים מקצועיים

יום הנישואין למארחים! […] לנשואיהם לבשו שרה ויוסף עוזרי את בגדי כלולותיהם. שרה […] „גולינטון", יוסף בעל אטליז.

כאילו אם לא יזכירו את הצאצאים, יעליבו בהורה.

יש מי שיודע לחלל, ויש מי שיודע לנגן בגיטרה, ויש מי שיודע לרקד. מפגים עשר מרצפות בחדר האורחים הממוצע, שקירותיו הופכים גמישים והמאכלסים עשרים וחמש משפחות לפחות ועוד אורחים מן החוץ — ויוצאים לרקד בכתונות פסים, והגליים יחפות לנגינה ושירה וצלצולי לשון. הכתפיים זזות אך קמעה, הצעדים זהירים וזעירים, צמודים הם, זה בצד זה קשורים בקשר עין וקשר מקצב. קרוב קרוב לריצפה והום! וכמעט מגיעים לתקרה. כתונות הפסים מרקדות ריקוד משגע משל עצמן, והפאות, אף הן מרקדות. וגם אם יודעים שהפאות מודבקות לכיפות, שגבריות הן, לא מאבד הריקוד מחינו החמים, ששורשיו במסורת.

כמו יעיש בספרו של הזז, שהתחיל לחפש בכל תנועה את הרמז לנסתר, כך מנסה גאולה למכור לנו את הסימבוליקה ואת הרעיון בכל תנועה, בכל ניתור, בכל שיר, בכל משקה ומאכל. בכל לבוש.

בעלי הבית הם „זוג צעיר" הנשוי זה עשרים שנה ולהם בנים ובנות מגודלים. המסיבה נתקיימה בביתם לרגל יום הנישואין שחל באותו ערב. ספק, איפוא, הנשיא ללבוש את בגדי הכלולות. הוציאה „חכלה" את הכתר והעדיים ואת השמלות והשביסים, והחתן את בגדי כלולותיו, נאספו השושבינים ובניהם יוצאי חלציהם. ולצלצלי לשון, הדהוד תופים ושירת מזמורים — יצאו בריקוד החתונה.

ועל הכל משוך חוט של חן, ותום, ויופי. משהו המזכיר חתונה יהודית בעיירה, חתונה שבאו אליה כל העיירה. אולי זה המבטא התימני המבדיל בין הקמץ לפתח, אולי זה ניגון הנשמה היהודית המאמינה, אולי זו הפשטות והתום והאמונה והרצון לשמח לבבות באמת, לחיות בצוותא חיים יהודיים ואולי הערבות הזו, של כל ישראל ערבים זה לזה...

לא רק שחורות ונאוות ישבו סביב השולחנות, ולא רק הן זימרו. רבות מבנות החוג נולדו בהולנד ובגרמניה ובפולין ובאנגלית ובארצות הברית ובהודו ובפרס, וברומניה והונגריה וברוסיה... ולנשים האלה יש אחים ואחיות, קרובים וכני קרובים. וכל ה„שכנזיה" הזו באה באדיקות לכל מסיבה, משתתפת בחגי החוג, אוכלת מן המאכלים המתובלים, מסלסלת בגרונה, מטיילת בשדות — בקיצור — עושה חיים.

להביא שמחה הוא סמל וסיסמה, דגל שאחריו הולכים החברים. הם מתעניינים לדעת מי עצוב ומי שמח. באים לשמח את העצוב ולשמוח בשמחתו של מי ששפר חלקו. עורכים חתונות לאלה שידם אינה משגת (כולל הכיבוד והבידור והנדוניה...) מישהו בונה בית וזקוק לידים עובדות — החוג ישנו. מישהו זקוק לעזרה במשקו כי עונת הקטיף הגיעה — החוג ישנו. מישהו עצוב לו סתם — החוג ישנו. מישהו שכל בן, מישהו נתאלמן, מישהו זקן ואין לו ילדים — יש לו ילדים — החוג. דואגים להשכין שלום בין בני זוג שנתערערו יחסיהם, דואגים להשיג גט לאשה עגונה, דואגים לסדר מילגה לבן מוכשר, להקנות מקצוע — בקיצור, אוספים בחזרה את הצאן שנתפזר, לשוב למשפחה שהעליה ואופי החיים בישראל, וגורל היהודים עירער — ולא ניתן לה תחליף.

מי שמגיע תורו לתופיע מכריזים על „יחוסו": מכאן נמצאנו למדים שרחל צדוק היא מקרית אונו,

אחת לחודש, לחודשיים, יוצאים חברי החוג לסופשבוע. מערב שבת ועד מוצאי שבת. בימות הקיץ יוצאים ליערות, לאתרים של טיולים, למחנות; בשאר העונות לבתי הבראה ובתי נופש, בהסדר נוח.

וכבר מכירים אותם במקומות אלו, ושמחים לביקוריהם — כי השמחה תמיד במלונם. יוצאות משפחות שלמות, הורים, ילדים, נכדים — סבים וסבתות וגם בודדים. בתוך המשפחה הגדולה הזו אין אדם בודד. ואולי רק אלה החיים בגפם יידעו להעריך מתת זו.

ואולי לא רק הם. כי הבדידות אינה בעייתם של החיים בגפם בלבד. זאת בעיית הבעיות של האדם המודרני, ולא חשוב אם עשיר הוא ואם עני. הבדידות היא תוצר־לוואי של גידול ושל חברת השפע. המכונית, הטלפון, הטלוויזיה — כל מוצרי המותרות הללו שבאו להקל על הקומוניקציה — הם בסופו של דבר אמצעי מניעה של תקשורת. ובחברה שלנו אם מתראים כבר, הרי זה לצורך מסויים. כדי להתקדם בעבודה, להתקדם בחברה, לקשור קשרים של יוקרה, מעמד, מפלגה, שררה. סתם פגישת רעים כמעט נעלמה מנופו של האדם המודרני ומן הנוף הישראלי בעיקר. גם בתוך המשפחות. כיוון שגדלים ונישאים — נישאים לכל רוח; והמפגשים נדירים. על כן אולי כל כך יקר וחשוב מיפגש זה של אהבה ורעות לשמה, שאינה תלויה בדבר.

החוג הצנוע בהליכותיו מונה עכשיו כבר יותר מארבעה אלפים חברים. המוכנים תמיד לארח ולהתארח. לסעוד את חלב ולסעוד את הנולת, להיות משפחה אחת, בלי שום סייגים ובלי שום תנאים פרט לאחד — שמירה על נכסי המסורת; שיבה אל המקורות. אבל לא ביד רמה ולא בהטפה. בחן משכנע הנובע מאמונה שלמה.

בין כה וכה, ואני מוצאת את עצמי מוזמנת לחוגים הבאים בזה אחר זה. אני מושכת בכתפי ואומרת — לצרכי כתיבתי ראיתי דיי — והנה מגיעה השעה ואני מתיצבת. בכפר אונו, בנתניה, בפרדס חנה... ונהנית, וגם יוצאת נשכרת כעתונאית וכבר מונחים בתיקי ספורי ספורים, ואגדות אלף לילה ולילה...

אבל בינתיים אני מגלה ביני לביני תופעה שאולי לא שמו לה לב אפילו ממציאי החוג. זו לא רק פגישה חברתית. הם יוצרים דרך חיים. הם אולי מולידים תנועה שיש בכוחה לתת תשובה חשובה למשבר החברתי הפוקד אותנו.

אדם מוצא לו מקומו בחברה ומקום להתבטא בו — בין ידידים ולא בזירת הפוליטית בלבד. והעיקר, בשל החוג החברתי הזה מקבלים מעשיו והישגיו של הפרט משמעות יתר. יש לפני מי לתת את הדין, ממי לקבל מחמאה ועידוד וממי לקבל נזיפה ויד מושטת, „גשר מעל למים סוערים", לעבור על פניהם ולתקן את המעוות.

هكذا من الأمل

מה שהקהל אוהב...

ראובן בר־יותם וגבי אלדור
ארוגה בין־עדתית על חומות ירושלים

מאת
טלילה בן זכאי

רק אחד מתוך 10 סר־טים הנעשים בארץ — נחשבים להצלחה קופ־תית. עובדה סטאטיס־טית זו ידועה גם לאבי שרפש־טיין ויוסי אבישר מנהלי חברת סרטי „אופק", אשר סרטם הראשון „המשכנע" יוצג החל במוצאי שבת בקולנוע „אופיר" בתל־אביב ובעוד 7 ערים ברחבי הארץ.

אחד לעשרה אינו סיכוי רב במי־רוץ, אך מהווה אתגר שרבים מנסים להתמודד בו.

לאחר כמה הקרנות „הרצה" של הסרט מאמינים המפיקים, בבטחון ה־אופייני לצעירים המנסים כוחם לרא־שונה בעולם הסרטים, כי בידם הצל־חה מובטחת.

זה לא יהיה מדוייק לומר שהם זרים לגמרי למקצוע. לפחות לא אבי שרפשטיין: „נולדתי, פחות או יותר, במקצוע" — הוא מספר ומתכוון בזה לומר שאביו החיפני הוא בעל בתי־קולנוע ומפיק סרטים.

„לא בשבילנו"

לפני כשנה הקים אבי יחד עם יוסי אבישר את „אופק" — כחברת הפצה. אבישר יושב בבלגיה, רואה סרטים, קונה אותם ומעבירם לישראל. אבי דואג להפצתם ברחבי הארץ.

„לאחר כמה חדשים של עבודה, החלטנו להפיק סרט ישראלי — אומר אבי — בדיוק כמו שעושים מנחם גולן או דוד שפירא, שגם הם עוסקים במקביל בהפצה ובהפקה". וההצעות החלו לזרום. ותחילה, לא היו הפונים סופרים או במאים, אלא מפיקים ב־פועל, סוכנים, עוזרי־במאים. עד ש־יום אחד הופיע במשרדם ראובן בר־יותם, אשר לאחר „סלומוניקו" חיפש לעצמו סרט חדש. הוא הביא רעיון, סיפור־חיים של מכר שלו. הסיפור הלהיב את המפיקים הצעירים.

„זהו סיפור מן החיים", מסביר אבי, „סיפור עם בשר, שיש בו גם אהבה, גם אלימות. כל מה שהקהל אוהב".

ראשית — נגשו לתסריט. ראובן בר־יותם הופגש עם אני גדיבי, צעי־רה שלמדה כתיבת תסריטים בלונדון, והשניים החלו לעבד את התסריט. גם הוקמה חברה, נחתמו חוזים והחל החיפוש אחרי במאי.

„פנינו לכמה במאים — מספר ה־מפיק — ונענינו בשלילה. היו שדחו את ההצעה מחוסר זמן. אחרים, כמו דני וולמן למשל — מחוסר עניין. הוא מעדיף סרטים אמנותיים, וזה לא בשבילנו. אנחנו רוצים ליצור סרט בשביל הקהל הרחב. האמנו ב־סיפור וחיפשנו במאי שיעביר את הסיפור אל הבד, מבלי לפגוע באל־מנטים המבטיחים את הצלחתו". ל־אחר חיפושים מייגעים נמצא יחיאל נאמן, צלם ובמאי של סרטי־תעודה ותכניות טלוויזיה.

„קזבלן" הנצחי

מלכתחילה היה ברור שהתפקיד הראשי נועד לראובן בר־יותם, אף שב„סלומוניקו" גילם דמות של אדם מבוגר, ראש משפחה, אב לבנים בוגרים ואילו כאן — צעיר במלוא אונו, „מלך" עולם־תחתון, וגבר ה־מושך נערות. לצידו, בתפקידים ה־ראשיים, אפשר למצוא את גבי אלדור (שולה), יאיר רובין (אחיה — יהו־שע) ויהודה פוקס (אביהם), שושנה דואר (האם), הזמרת מרצדס (אחותו), ג'ינן גאפארי האיטלקי (עוזרו) וראובן אדיב, — תמיד מצולם מן הגב — „הבוס" הגדול.

הסיפור מזכיר לא במעט את „קז־בלן". בחור יליד מרוקו, מתגלגל לחיי־פשע והאהבה לבחורה אשכנזיה — שהוריה כמובן מתנגדים לו — מרככת את לבו.

יש עוד נקודות מפגש: החבר מימי הצבא; טעימת ה„גפילטע־פיש"; הנסיעה הרומאנטית לירושלים; ועל הכל: האשכנזים מוצגים פחות סימ־פאטיים מכל האחרים (להוציא את הנערות...) כל זה אינו מדאיג את אבי שרפשטיין. „קזבלן" הוא מחומר ו„המשכנע" — סרט מציאותי, המציג עובדות החיים כדמי־הגנה בשוק, שוחד, משחקי־קלפים ושימוש רב ב־אלימות.

ב„קזבלן", לגיבור אין משפחה, ו־אילו למוריס אפילו הורים מסורים, שומרי דת ומסורת, והוא להם בן מסור המביא מצרכים לשבת, דואג לשעורי פיתוח־הקול של אחותו, שו־מר על מוסר אחותו השניה ומודאג בשל חיסורי אחיו הקטן מבית־הספר.

„הקהל רוצה להזדהות"

וזת ששניהם יוצאי מרוקו, שהחיים כמו עליהם התדרדרות, ושהם מחפ־שים דרך לחזור למוטב בעזרת ה־אהבה — זה, אומר המפיק, מה שה־קהל אוהב.

לפי חישובו, יחזיר הסרט שעלה 600,000 לירות, את השקעתו אם יוקרן 4 שבועות „טובים" ב„אופיר" בתל־אביב (קרוב לאלף מקומות ישיבה) ובמקביל — בכל הארץ, (ב־עזרת החזר־המס, כמובן).

כל השיקולים של אבי ויוסי הם מסחריים. אין הם רואים עצמם כאנ־שי אמנות ואין להם יומרות בתחום זה. הם עוסקים בתעשיה. וסרט „טוב" בשבילם הוא סרט שנמכר היטב, מכסה את ההוצאות, ומכניס רווחים.

ומה בעניין הסרט האמנותי?

אומר אבי שרפשטיין: „אינני רואה לו, כרגע, סיכוי בארץ. אין בשבילו מספיק קהל. סרטים כמו ,פלוך' ו,לאן נעלם דניאל וקס' הגיעו אלי והתחר־חקתי מהם. אני לא מבין אותם. לא מזדהה איתם. צילומים יפים זה עדיין לא סרט. הקהל רוצה להזדהות עם הגיבורים שעל הבד ובשביל להזדהות איתם הוא צריך להבין אותם, שיהיו קרובים לו".

סרט כמו „המשכנע" — לדעתי — יש לו גם סיכויים בחו"ל. זהו סיפור שיכול להתרחש בכל עיר גדולה, ש־בה יש הבדלי מעמדות, ומפגש בין בני לאומים שונים עם פורטוריקני ב־ניו־יורק, עם אלג'ירי בפאריס, וב־לונדון — הודי, למשל. חברת ,אופק' מתעתדת להכין לסרט גם גירסה אנ־גלית ולנסות להפיצה בחו"ל.

ואחר־כך, לקראת הסתיו — להפיק עוד סרט ישראלי.

ג'ינן גאפארי ובר־יותם
משחקים מסוממים על שפת הים בת"א

כספך נושא פרי בתוכניות החסכון של ה־כל־בו בבנק

מבחר תוכניות חסכון
הגזורות לפי מידתך ומותאמות לצרכיך

בתוכניות החסכון של בנק לאומי בין השאר:
- ערך כספך מובטח ע"י הצמדתו לאינדקס (מדד יוקר המחיה).
- רווחים גבוהים.
- קבלת הכנסה שוטפת (על חשבון הרווחים).
- פטור מתשלום מס־הכנסה (בתום שלוש שנות חסכון).
- בטוח חיים.

פרטים בכל אחד מסניפי קבוצת בנק לאומי

בנק לאומי
לישראל בע"מ
הבנק הצועד עם הזמן

חייך מלאי שינוי והדבר ניכר בעורך

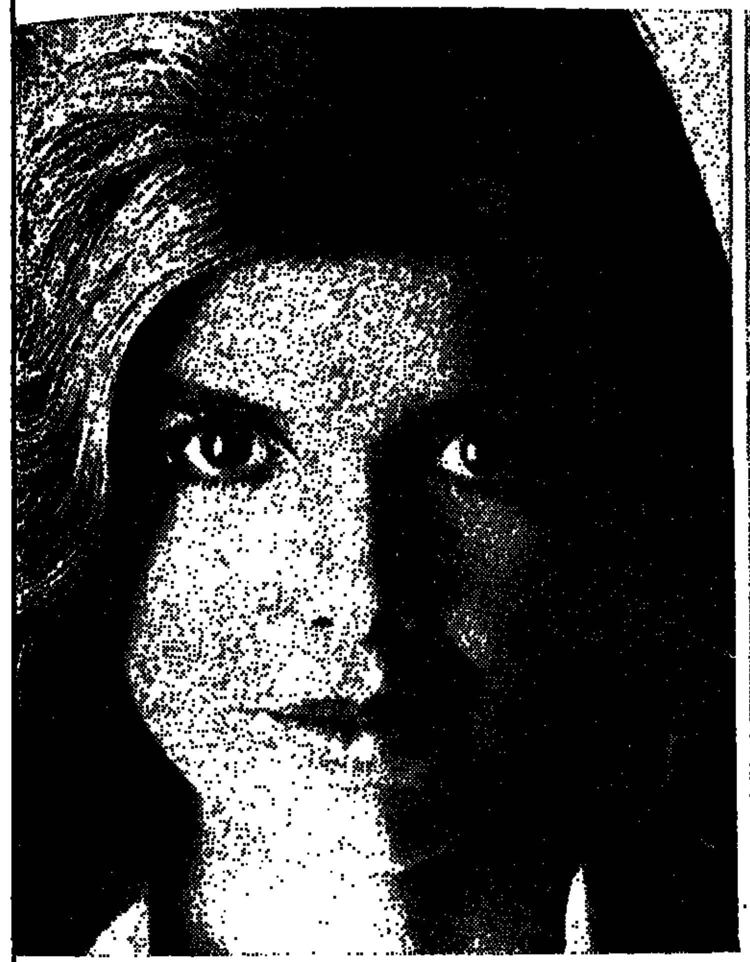

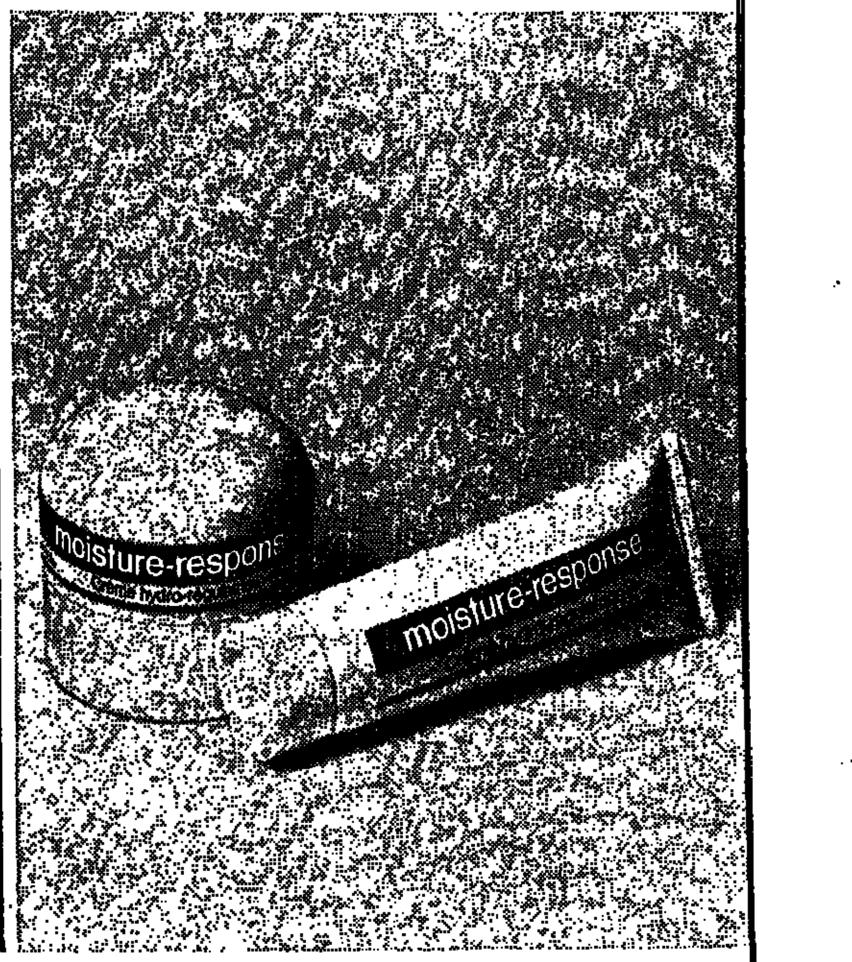

נא להכיר: Moisture Response
קרם מווסת לחות לכל סוגי עור

הלחות בעורך משתנית לפי העונה, ואפילו לפי מצב הרוח.
משתנית גם כאשר אשה בדיאטה, בהריון ובהשפעת הזמן החולף.
הלחות בעורך משתנית בחלקים שונים של פניך, בחוטם, בלחיים ובסנטר.
Moisture Response מגיב לכל שינוי בעורך.
קרמים להוספת לחות שאינם נקבוביים מונחים על פניך כמעטה שמנוני.
ייחודו של קרם זה הוא בהיותו נקבובי ובכך שאיננו אוטם את עורך.
התכשיר החדש Moisture Response מגיב על צמאון העור ללחות.
מוטב להשתמש בו בלילה אך הוא קל ונקבובי מספיק לשימוש ביום מתחת לאיפור.

הלנה רובינשטיין
היופי בפעולה

יעוץ והדרכה ניתנים חינם במרכז ההדרכה של הלנה רובינשטיין – שדרות קק"ל 94, תל־אביב. בימי ב' ור' בשבוע בין השעות 3.30–6.00 אחה"צ. לבנות הנעורים בימי ג' באותן השעות.

חגי לבינסון אילון

הצייר האורח של לונדון

מאת
מירית שם אור

עתה כבר מותר לגלות: לפני כחודש בלבד, בעת ביקורו האחרון בארץ, אמר לנו מנחם גפן בראיון אישי־חושני מהמם בבלעדיותו:

„האשה האידיאלית בעיני חייבת להיות פיקחית ועצמאית, אבל היא אינה מוכרחה להיות יפה".

צבע עפעפיים לא חשוב.

עתה גם ברור למה בחר להתחתן עם דיאנה ריג דווקא, הידועה בכך שהיא אינה מוכרחה להיות יפה.

מספיק שהיא מפורסמת.

ולכל אותם אלפי אזרחים ישראלים שאינם יכולים לשכוח את החוויה המשכנעת של ימי שני מן החורף האחרון, לא נותר אלא לשאול את עצמם ו/או את נשותיהם בעצב: איך הוא עושה את זה?

או כפי שביטא זאת באלגנטיות אחד משוכני קפה „ג'יקי": "How does she make it ?"

ברור שגם אנחנו, היודעים כבר שנים שמנחם גפן הוא האיש שלנו בכל המועדונים האקסקלוסיביים של לונדון והסביבה, היינו סקרנים, ועל כן שאלנו את מנחם בעדינות מירבית: „מנחם, How How ? מה?" התמם האיש שלנו בלונדון בענווה ובצניעות. "How How" ? רמזנו לו בקריצה קלילה ובלתי מורגשת.

„אם אתם מתכוונים לנשים, אז אני לא מדבר", הבהיר מנחם גפן מיד ושלח אלינו חיוך צמרת ברושים ירקרק וכובש.

וכדי שלא יהיו שאלות נוספות הוסיף בקצרה: „נשים זה ,פרייבט', לא לפירסום".

מספיק שהן מפורסמות בעצמן.

אבל אנחנו היינו עקשנים, וניסינו להגיע לאמת על מנחם גפן מזווית חדה ועוקצנית אחרת: „מי אתה, מנחם גפן?" שאלנו אותו בשקט פאטאלי.

הנעלם היה נבוך לרגע, אבל מיד התאושש ופלט קצרות ומפורשות מתחת לשפמו העשוי בסיגנון לונדון המשופםת: „אני בחור רציני שעובד ברצינות".

האמנו לו.

הבחור חזר זה עתה מפגישה עם יפהפיה רצינית הידועה בחוגים מסויימים, ועמד לפגוש תוך זמן קצר יפהפיה רצינית לא פחות הידועה להרבה חוגים בשם חני פרי.

„מנחם", לחשנו לו באינטימיות ההולמת רגעים כגון אלה: „האם זה כל מה שיש לך להגיד על עצמך?"

מנחם חביט בנו באותן עיניים מפורסמות שהביטו בעבר ביפהפיות הידועות ביותר בעולם, ואשר ציבען הירקרק־בוז' לא השתנה במשך ארבעים ושלוש השנים האחרונות, וענה לנו בחוצפה ביישנית: „זה לא הכל, אבל יותר אני לא אגיד, את כל מה שרציתם לדעת עלי, ואולי התביישתם לשאול, תוכלו למצוא בתמונות שלי. אני, כמו שאומרים, מבטא את עצמי בציור. אגב, התמונות הן למכירה".

ואולי זה המקום לספר כי מנחם, שנהג תמיד להשאיל את תמונותיו לידידיו הרבים, לקח בחזרה תמונות אלה, כשהוא מותיר אחריו כתלים חשופים רבים.

„אני מצייר הרבה נשים", מודה מנחם, „אבל כמעט כולן מן הדמיון. אני דיסקרטי מאוד בעניינים האלה".

מה שברור הוא כי לאחר ארבע חתונות הוא אינו צריך להפעיל את הדמיון כדי לצייר כלות — „אבל הכלות שלי לא דומות לאף אחת מאלה שהתחתנתי איתן", טוען מנחם בחום. „אלה הן סתם כלות יהודיות מסורתיות, ואני מצייר אותן מפני שיש לי סימפטיה אליהן. יכול להיות שפעם אפילו אתחתן עם אחת כזאת.

„מה שכובש אותי בכלה היהודיה זה העצב הפנימי שלה. באיזה שהוא מקום מתחת לבגדים הלבנים והחגיגיים, היא יודעת בדיוק לאיפה היא נכנסת. אפשר לומר שהכלה היהודית נולדה מכיגרת".

נשים וכלות, כלות ונשים — האם זה מסמל משהו?

„הכל כתוב בתולדות חיי", טוען מנחם גפן, תוך כדי ליטוף המלמלה שעל חולצתו המהוהה בסיגנון חדיש.

לא התעצלנו וקראנו בעיון מעמיק את תולדותיו הרשמיות של האיש שעשה למען עצמו כמעט כמו שסוסול עשה למען טוסול:

מנחם גפן.
נולד, 1930, חיפה ישראל.
1949—1953 — בי"ס לאמנות „בצלאל".
1959—1963 — בי"ס לאמנויות, פאריס.

לאחר עיון מעמיק הגענו למסקנה הבלתי־נמנעת שהאיש אכן נולד.

יתכן מאוד שהוא גם יודע צרפתית.

אבל למרות שעתה היו בידינו שפע של פרטים, עדיין לא היינו בטוחים מהי האמת המסתתרת מאחורי השם הפשוט, לכאורה, מנחם גפן.

„מנחם ויינברג היה הילד הכי בכיין בגן, והוא השתוקק לאמא באופן טבעי", מספרת ידידת־תינוקות של מנחם.

הצייר יוסי שטרן, שלימד את מנחם גפן ב„בצלאל", טוען שמנחם היה ביישן, רציני ושקט מאוד.

מנחם ודיאנה: הכלות המצויירות לא דומות לאלה שהתחתן איתן הצייר.

„הכלה היהודיה 1" (למטה) ו„אשת עם זר פרחים" (משמאל) — מציורי מ. גפן.

בקיצור: מי היה מאמין!!!

ישראלים המבקרים בלונדון יודעים לספר, כי השיטה הבטוחה ביותר להיכנס לחברה הגבוהה — מלבד להתלבש על הנסיכה אן — היא ללחוש באוזני שומרי הסף של המועדונים הסגורים את מילת המפתח „מנחם גפן".

„אז מה אם כמה מחברי הטובים ביותר הם כוכבי קולנוע או סתם מיליונרים! — מגיב מנחם — אני טיפוס ידידותי, ואני לא עושה אפליות בין אדם לאדם".

יהיה מוצאו הגבוה אשר יהיה.

בנתן מוקסמים בשערותיו ובמרפקיו הידידותיים של מנחם גפן ושקענו בחלומות־שוא על לונדון העליזה ועל החיים העליזים שמתנהלים שם בלעדינו. מנחם השאיר אותנו בעדינות במצב אינטימי־אישי זה, ורק עכשיו, נזכרנו ששכחנו לברר איתו את העובדה העתידה אולי יותר מכל להשפיע על חייו בעתיד: האם הספיק או לא הספיק ללמוד קאראטה לפני נישואיו לדיאנה ריג?

هكذا من الأمل

— תכנון משפחה? בבקשה יקירתי, העיקר שתתני לי לישון בנוחות!... (לודאש מאטי)

— אבל גברתי, הרי את אמרת לי להיות נחמדה אל האורחים!... (קויק)

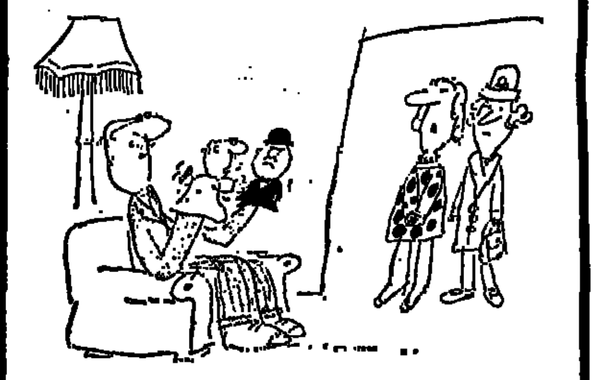

— הוא מתאמן לקראת פגישתו עם הבוס מחר, לאחר שביקש העלאה...

— הסתובב מיד וסע לשדה התעופה!

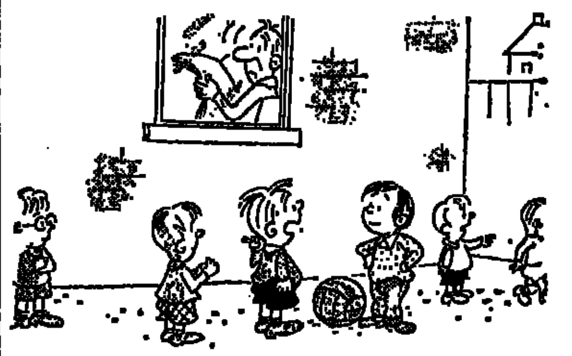

— אם עובר את הגדר או נכנס לחלון — אז בעיטת עונשין...

— הם כל כך נחמדים, שהחלטתי להיענות להזמנתם...

— באופן אישי אני נגד צנזורה לכל צורותיה!...

צחוק בקו

— איך לא חשבתי על כך קודם לכן!...

— וודאי שאני אוהב לראות אות מגרה ומושכת, אבל עכשיו הסתלק ותני לי לקרוא את העתון בשקט!...

אקולוגיה של בראשית...

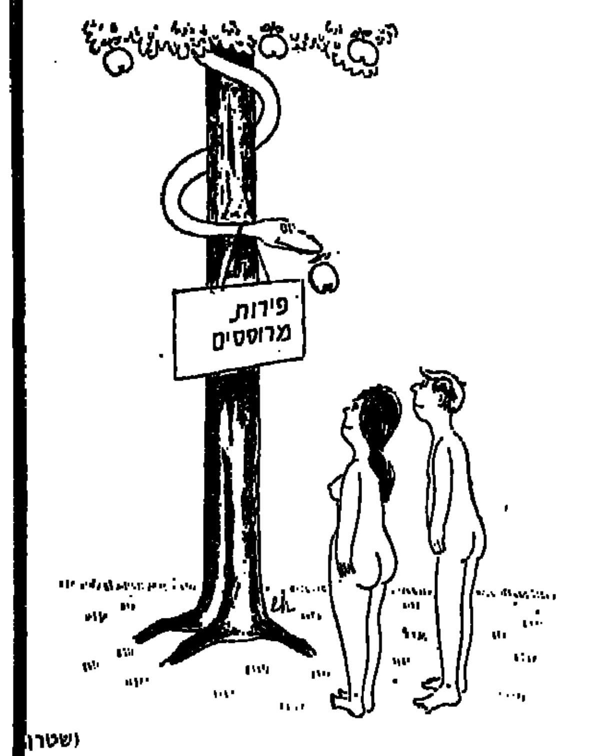

(שטרן)

„מתלבשים" על חנייה אסורה...

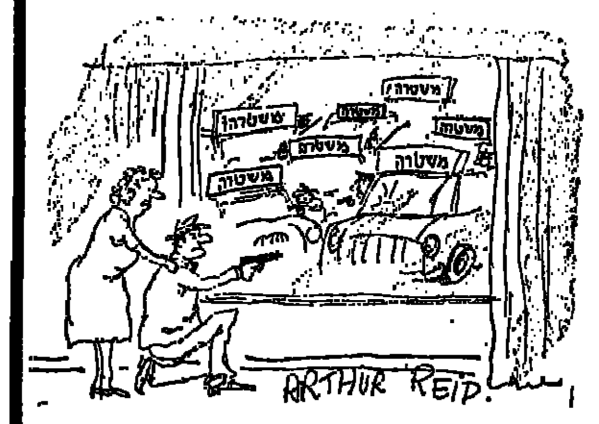

— אתה בטוח שזה בגלל שחנית ב„אין עצירה"!...

— הנאשמת הרעילה את בעלה ב־20 מיליגראם זרניך, 3 מ"ג חומצת ציאניד וקורט של חומצה פרוסית...

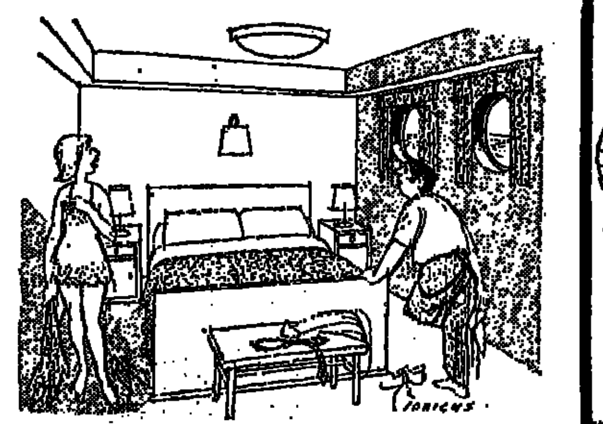

— אולי תוריד את הווילונות, בבקשה!...

השעון שמראה לך את השעה, ולאחרים משהו עליך!

העיצוב המרשים של שעון אומגה דינמיק עשה אותו ליותר משעון מדוייק ומשוכלל.
הודות ללוח הספרות וסחוג, השניות הצבעוניים דרושה לך רק חמישית השניה כדי לראות את השעה.
זמן קצר הרבה יותר דרוש לאחרים בכדי לראות מי אתה.
אתה צעיר מצליח המעריך דברים משובחים, ער לאופנה ולהופעתך החיצונית.
אומגה דינמיק מוכן לאדם כמוך. אדם המעריך עיצוב אלגנטי, עתיד, מראה מיוחד ויכולת ביצוע מעולה.
לכן כשתענוד את שעון אומגה דינמיק האליפסי על ידך, הוא יהפוך לחלק בלתי נפרד מהופעתך ואישיותך. יתכן ולא תרגיש בכלל שעל ידך שעון.
אבל האחרים ירגישו בזאת מיד. הם ידעו עליך יותר.

אומגה דינמיק

OMEGA

אומגה דינמיק-לבחירתך/מבחר דגמים בצבעים שונים לגברים ולנשים

שעוני „אומגה" - מודדי הזמן הרשמיים של המכביה ה־9

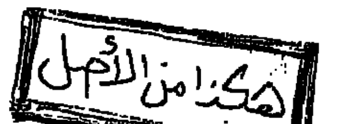

הברווז של ניכסון

פאריס

הברווזים המפורסמים ה־ בינונים במסעדה הפארי־ זית המפורסמת „טור ד'אר־ ז'אן" כמיוספרים מאז שנת 1890. הטבחים מכינים אותם ב־17 צורות שונות, כולל „אלה כארקי סולו".

בספר ה„היסטוריה" של המסעדה נאמר, כי את הבר־ ווז מספר 328 אכל נסיך וולס, שנשא יותר מאוחר את התואר אדוארד השביעי, ואילו הברווז מספר 328,700 ערב לחיכו של ריצ'ארד ניכסון בשנת 1963.

הברווז שישא את המספר 500,000 יהיה בר־מזל, כי היי ינתנו לו במתנה. יטי־ לו אותו ממרומי „טור ד'ארז'אן" (מגדל הכסף), כשתחת כנפיו הזמנה לבר־ מזל אשר יתפוס אותו לבוא ולהיטיב את לבו במסעדה.

גראהאם „נפל על הראש"

לסטר (אנגליה)

אחרים זקוקים לשם כך לשנים. בשביל החייל גרא־ האם הול מלסטר היה זה רק עניין של דקות. הוא ראה צעירה וידע: זוהי.

שבועות רבים התכונן גראהאם (18), חייל בקפ־ ריסין, בשמחה לקראת חופ־ שת המולדת שלו. „סוף סוף להיפגש שוב עם חברים ו־ ללגום אתם בירה". לא היו לו כל שאיפות אחרות.

גראהאם הלך עם ארבעה מחברי בית־ספרו לשעבר למסבאה בלסטר. החבורה הצליחה ישבת ליד אחד ה־ שולחנות ואז קרה הדבר. „העפתי מבט סביבי ו־ ראיתי ליד השולחן הסמוך צעירה בשמלה אדומה, שע־ רה קצר, עיניה עליזות. או־ תו רגע ידעתי: זו או אף לא אחת".

אלכסנדרה (18) מודה: „כאשר נכנס גראהאם לאו־ לם חשבתי מיד: הוא ודאי יפנה אלי. ואכן עמד לפני כעבור רגע קט והזמין או־ תי לרקוד. מצחיק הדבר, אך ידעתי שאנו שייכים זה לזו".

כעבור 48 שעות ביקש גראהאם את ידה של הצעי־ רה והיא נענתה. בדיוק ששה ימים אחרי שהגיע גראהאם לעיר מולדתו נישׂ־ או השניים.

עתה נותרה רק בעיה אחת לבעל הצעיר: חבריו בקפריסין. להם היה מבטיח בלי הרף: „לעולם לא אשא אשה! הרי לא נפלתי על הראש!".

בחזרה לעצים!

הוליבוד

תמיד משהו חדש — זו־ הי הסיסמה של הוליווד גם לגבי אירועי חברה. עתה נכנסו לאופנה מסיבות גן, שבהן יושבים האורחים על ענפי העצים ובידיהם כוסות הקוקטייל.

על מנת למנוע שמא יס־ תחררו האורחים ויפלו מן העצים, ציידו אותם ברש־ תות.

חוקים מפלדה ונחושת

פרנקפורט

חרקים ענקיים אך בלתי־מזיקים התכנסו בגן החיות של פראנקפורט, ההומה בימים אלה מבקרים.

הפסל האנס יאהנה הציג בגן־החיות תערוכה של חרקים גדולי ממדים, הנראים כחיים ממש, אך עשויים פלדה ונחושת.

הקים מפעל פלדה בקוריאה ונעצר כמרגל

סיאול

כשהגיעה מרת קים מיא־ סאן לביקור קצר אצל בע־ לה קים צ'ול וו ופגשה אותו בבית נוח בקירבת סיאול, בירת דרום קוריאה, קיבלה בלא פליאה יתרה את הסברו, כי איננו יכול להקדיש לה זמן רב, כיוון שמפעל החשמל והפלדה ה־ חדש, שהוא אחראי להקמ־ תו, עומד להיחנך בעוד שבועיים בלבד.

עם זאת לחש פתאום על אוזנה, שתאמר לאחיו ה־ צעיר, שלא יבוא לסיאול. שליחות זו לא הספיקה מרת קים לבצע, כי בשובה ל־ יאפאן מצאה שגיסה כבר יצא לקוריאה.

כל אותו זמן לא שיערה מרת קים, שבעלה בעצם נתון במעצר. רק למחרת שובה ליאפאן קראה בעתון על מעצר בעלה. על מעצר גיסה פורסם רק בסוף יוני.

קים צ'ול וו, קוריאני תו־ שב יאפאן, בוגר אוניברסי־ טת טוקיו, גויס באוקטובר 1968 להקמת מפעל הברזל והפלדה הראשון של דרום קוריאה בפוהאנג, שנחנך ב־ טכס גדול ב־4 ביולי.

עם מעצרו הואשם בריי־ גול ובהסתננות לחוגי עס־ קים ולחוגים אקדמיים, כדי להקל על פלישה של כוחות צפון קוריאה. אשתו טוענת שהאשמה מגוחכת. אולי הכריז קים פעם במסיבה חברתית על הצורך לאחד את שני חלקי קוריאה — אך הלא זוהי המדיניות ה־ רשמית של ממשלת סיאול!

תלוי...

נגר רהיטים אמריקני העשיר את תחום תע־ שיית המיטות בגירסה חדשה — המיטה התלו־ יה.

בעזרת מערכת מנופים אפשר להעלות ולהוריד את המיטה. מערכת ה־ מנופים והמיטה עולים כ־6,000 דולאר.

שחמט בלשון סגי־נהור...

שווייץ

תחרות בינלאומית מיוח־ דת במינה של שחמטאים נערכה באחרונה בהיצקירך (לוצרן), בהשתתפות נבח־ רות מאנגליה, גרמניה, בל־ גיה, הולנד וצרפת. בשם שווייץ שיחקו מתמטיקאי מדופלם, מורה למוסיקה, סוחר ופיסיותרפיסט — כו־ לם אנשים שנשלל מהם מ־ אור עיניהם.

„בשבילנו העוורים", אמר מאכס וינקלמן, נשיא אגו־ דת השחמטאים העיוורים ב־ שווייץ, „נודעת חשיבות מיוחדת למשחק השחמט. אנו זוכים בכך בתחושת בטחון, שוויון־ערך ושוויון זכויות. השחמט בונה גש־ רים בין העיוורים והפק־ חים".

העיוורים שיחקו על שני לוחות — כשהמשבצות ה־ שחורות מוגבהות במקצת. על המסעות מודיע כל צד לצד השני בעל־פה, בצופן השחמטאי המקובל.

היטלר מסר הקופה לשודד...

בראזיל

בעתוני בראזיל הופיעו בין השאר ידיעות אלו:

בנימין דיזראלי דה אראוז'ו שודד ידוע מבאחיה, הצהיר בפני בית הדין, כי ראש העיריה לשעבר של אלאגו־ איניאס, שכר אותו כדי לר־ צוח יריב פוליטי שלו.

היטלר אכספדיטו דה אנד־ ראדה, סגן מנהל של בנק מקומי, מסר את הקופה ל־ שני שודדי בנק, שאיימו עליו באקדחים.

יוסף ממצרים ווירה סוא־ רס, תעשיין של חומרים פלאסטיים בבלם, בא לביקור לריאו.

ג'ינגיס חאן הארדי קואליו מת בריאו.

אין מחלק כספים בעירו...

דאגות כספיות למחוסר עבודה — אין זה דבר בלתי־רגיל. אולם דאגותיו הכספיות של רון קארינגטון המובטל היו מסוג מיוחד: הוא ניסה לחרום את כספו — ואיש לא רצה בו.

קארינגטון החליט לעזוב את מקום מגוריו גלאסטונ־ ברי (מערב־אנגליה), אך לפני כן שאף להשאיר מזכרת לתושבי העיר. הוא הוציא מחשבונו ב־ דואר את 400 הלירות (אנג־ ליות) האחרונות שלו וניצב בפינת רחוב, כדי לחלק את הכסף בין עוברים ושבים.

רוב האנשים סרבו לקבל את הכסף, ואחדים אף פנו למשטרה. אנשיה קבעו כי הכל כשורה ושיחררו אותו. אך קארינגטון היה מאוכזב: יצא לכפר סמוך וחילק שם את שאר כספו.

כל ילדי ג'וזפין

ג'וזפין בייקר ממשיכה לצבור הישגים בקריירה החדשה שלה. האמנית הכושית, שהיתה השחקנית ה־ ראשונה שהופיעה בעירום מלא על הבמה, אימצה, כידוע, שנים־עשר ילדים בני עמים וגזעים שונים ומתגוררת עמם ברוקברין אשר בריוויירה הצרפתית.

בתחילה התיישבה אתם בפריגור, אך בגלל מצבה הפיננסי הדחוק, נאלצה בתקופה מסויימת לעבור עם „ילדיה" לפאריס, שם התגוררה בדירה בת שני חדרים ועסקה בעבודות שונות כדי לפרנס את משפחתה הגדולה. רק הודות לנדיבות לבה של הנסיכה גרייס קיבלה לפני שנים אחדות את הארמון ברוקברין ועברה לשם עם הילדים.

ג'וזפין בייקר אופטימית עתה יותר מאשר אי־פעם: כל „ילדיה" הגיעו לשנות העשרים והם עומדים לסיים בקרוב את לימודיהם. עוד מעט תמנה משפחתה: שני רופאים, שלושה מהנדסים, עורך־דין אחד. האחרים יהיו בעלי מקצועות שונים ואמנים.

בתמונה: ג'וזפין במטבח הארמון, עם חלק מ„ילדיה".

מומחים נותנים סיכוי לנס...

שוודיה

גוסטאב הדלונד, תושב ה־ עיר טורסבי (שוודיה), אי־ בד את ראייתו בגיל שמו־ נה, בעקבות זיהום שנגרם מפציעה. זו היתה הסיבה שבשנת 1970 החליט השוו־ די, שהוא עכשיו בן 56, ל־ אמץ את היתומה הפליטה מילאדי, אשר נתעוורה חוד־ שים אחדים אחרי לידתה.

בזמן משחק עם מאמצה, פגעה הילדה בת השש ש־ לא בכוונה בעינו השמא־ לית של הדלונד ולא עברו שעות אחדות וחזרת אלי־ ו ראייתו. הוא נלקח מיד ל־ בית־החולים ואחרי בדיקות וטיפול נקבע, כי אין לו מה לחשוש עכשיו לגורל עיניו.

„עכשיו", אומר הדלונד, „אעשה כל מה שביכולתי כ־ די להחזיר את הראיה גם למילאדי. יתכן שגם ילדה יתרחש נס, ביחוד אחרי ש־ מומחים אמרו לי שיש גם סיכויים לכך".

האריה רעב, התן היה שבע־רצון...

צרפת

חלקים גדולים של הצי־ בור הצרפתי היו כמרקחה כאשר נתגלתה שערוריית מסקר — שערוריה הנוגעת אמנם לא לבני־אדם אלא לחיות.

מומן התלחשו על הפר־ שה הזאת, עד שנתגלה, כי מ־210 בעלי־החיים, שמנה גן־החיות הזה בזמן הקמתו בשנת 1969, לא נותרו עתה בחיים אלא 81, ואף אלה רעבים ותשושים, שלדים ממש.

פגרי חיות מוטלים בכלו־ בים, דגים מתים צפים על פני המים המזוהמים. המוות שלט בכל, כאשר בני־האדם החליטו סוף־סוף להתערב בעניין.

כשהגיעה למקום ועדת ה־ חקירה הראשונה, עוד מצאה בין החיים את מלך החיות, האריה ברוטוס. משקלו היה 90 קילוגרמים בעוד שוכר בן הגזע הזה שוקל כרגיל 250 קילו. עיניו דועכות, גופו מלא פצעים. לא נשאר בו כל דבר מלכותי מלבד רעמתו. בכל גן־החיות המת הזה לא נותר אלא בעל־ חיים אחד, שנהנה מן החיים, שמן ומפוטם, הוא התן.

גן־החיות הפרטי הוקם ב־ אווירה של נאומים נלהבים על ידי מר לבלאן פנה, גבר אוהב חיים בן 42, ה־ עסק התחיל יפה. העיתונות כתבה מאמרים נלהבים, בני המקום היו מאושרים. רב־ בית מבקרים. אך בעיני גן האוהב חיים לא נוצל את ההכנסות לטובת אלה ש־ הביאו לו אותן, אלא נבזז על ימין ועל שמאל. ושנת 1970 הוזמנו בפעם ה עשוי־ בה השירותים כדי יסלק פגרי חיות, בשנת 1971 הופסק החימום והדבי גרר תמותה נוספת של חיות טרופיות. בשנת 1972 זלה התמוטטות כללית ומו פנו חדל כבר לסלק את פג־ רים.

מאז ינואר לא העז :בר להתגורר בקירבת הכל ציס של החיות הגוססות ב צב. באחד הלילות נעלם כ. ל.

ברוטוס שוב שרוי ע שיו במצב רוח טוב ואף עלה במשקל בצורה ניכרת. קופי השימפאנזה שנותרו בו ים, משתובבים שוב בכלוב זם. בני־האדם נחלצו לעזרתם, כשהרגישו כי צפויה להם עצמם סכנת מגיפות.

גם אתה יכול
(מבלי להשקיע)
לזכות בפרס
10.000.- ל"י
ובפרס שבועי בסך 100 ל"י,

אשר יוגרלו בין המשיבים נכונה לשאלון המידע על
תנורי בישול, גריל ואפיה בשיטת C.B* של

BELLERS בלרס
התנור האופה לך מתמאות!

כל אשר עליך לעשות:

מלא/י את כל הפרטים בתלוש המופיע במודעה זו ושלח/י לת.ד. 29726 תל־אביב עבור „תחרות המידע על שיטת C.B של בלרס", סדרה „נ".

ההגרלה תיערך בנוכחות מר י. אמיר רואה חשבון, מר א. לוי פרסומאי ומנהלי מפעלי „בלרס" הגב' ש. קסורלה ומר י. סנדרוב.

המועד האחרון לקבלת השאלונים 30.8.73.
הענקת הפרס בערב ראש השנה תשל"ד.

שאלון

1. ציין/י לפחות שלושה מ־ היתרונות של התנור לבי־ שול, גריל ואפיה בשיטת C.B:
א. ....
ב. ....
ג. ....

2. מה הוא המחיר לצרכן של תנור „בלרס" 7 C.B?
.... ל"י.

סמן/י ב־X במקום המתאים.

3. איזה סוג כיריים או תנור אפיה מצוי היום אצלכם?
□ כיריים גז (2—3 להבות).
□ כיריים גז (4—5 להבות).
□ תנור גריל ואפיה גז + בישול בגז.
□ תנור גריל ואפיה חשמל + בישול בגז.
□ תנור גריל ואפיה חשמל + בישול בגז והשמל.
□ תנור גריל ואפיה בלי בישול.

4. באיזו שנה קנית את ה־ תנור או את הכיריים?

את התנור קניתי בשנת

1	9		

את הכיריים קניתי בשנת

1	9		

5. האם התנור שלכם הוא:
□ תוצרת הארץ
(פרט שם היצרן: ——)
□ תוצרת חוץ
(פרט שם היצרן: ——)

6. מה הניע אותך לרכוש דווקא תוצרת זו?
□ פרסומו
□ המלצת המוכר
□ המלצת ידיד / בן משפחה
□ עיצובו
□ סיבות אחרות (פרט/י):
....

שם ושם משפחה ....
כתובת מדוייקת ....
הרחוב ....
מס'...... העיר..........
טלפון, (אם יש) ....

גזור ושלח

* שאל פרטים על תנורים בשיטת סי.בי. בחנות הקרובה!

פרסום לב 80

هكذا من الأهل

דיברו עליהן השבוע

מאת יוכבד בוקסר

הלנה לבית טולסטוי

הלנה סגל

„עתון ,מעריב'? זה בודאי בא מ־המלה ,ערב'", קיבלה את פנינו הלנה בעברית צחה.

„לפני שעלינו ארצה למדנו כחד־שיים עברית", מסביר בעלה, הפילו־לוג הנודע דימיטרי סגל.

„בהפסקות", משלימה אשתו, ב־מבטא רוסי מתנגן.

הלנה סגל, נכדתו של הסופר ה־רוסי הנודע אלכסיי טולסטוי, נמצאת כבר שבוע ימים בארץ, והעתונים הירבו לספר כיצד הצטרפה אל בעלה היהודי במאבקו לעלייה ארצה. ואיך הערימו על סוכני הק.ג.ב. ונמלטו כ־שכותנתם לעורם. עתה הם יושבים בינותיים במרכז הקליטה אשר במב־שרת ציון. הלנה, בת 29, אשה גדולה, יפה, וצחקנית. מספרת בגילוי לב נדיר על חייה.

„נולדתי בלנינגרד, אבל בילתי כמעט את כל חיי במוסקבה. לא הי־תה לי ילדות מאושרת, כי אבי עזב את המשפחה כשהייתי בגיל צעיר. אגב, גם סבי אלכסי טולסטוי עזב את אשתו זמן קצר אחרי נישואיהם, ככה שזה הפך אצלנו למסורת.

„אמי שהיתה נבלנית בתזמורת ה־לאומית במוסקבה, נישאה בשנית, ואני לא הסתדרתי עם אבי החורג. היא שכרה לי חדר, ומגיל 15 חייתי לבד. המורים שלי בתיכון, ידעו את מצבי, והם התייחסו אלי יפה מאוד.

„אחרי התיכון עברתי ללמוד ב־מכון לשפות זרות, התמחיתי באנג־לית, ויותר מאוחר בצרפתית, גר־מנית. ומעט הולנדית. למדתי בלילה, וביום עבדתי כמתרגמת. לאחר שהו־ענק לי התואר ,מוסמך' עבדתי במכון כעמיתת מחקר, בקבוצה שעסקה ב־חיבור מלונים מאנגלית לרוסית".

על חייה מספרת הלנה באנגלית טובה ושוטפת. „נשאתי לראשונה ב־גיל צעיר, אלא שנשואי לא עלו יפה ונפרדתי. מאוחר יותר, התחלתי ל־התעניין בזרמים החדשים של המיבנה הספרותי, כלומר בקשר שבין המבנה החיצוני לבין הסגנון הספרותי. זה מדע די חדש ברוסיה. ואז בועידה של סטודנטים פגשתי את ,דימה' ". היא מצביעה על בעלה. „הוא היה מרצה. התיידדנו, ונישאנו לפני 4 שנים.

„בדצמבר, לפני שבעה חדשים, הגשנו בקשה ראשונה לעליה ארצה, ואז כבר נאלצנו לפי החוק לעזוב את עבודתנו. נתתי שעורים פרטיים באנגלית. לאחר כמה בקשות, קיבלנו היתר יציאה. והיתר ידוע כבר".

דימיטרי סגל התקבל כבר כמרצה באוניברסיטה העברית בירושלים. והלנה מתכוונת במסגרת האוניברסי־טה, לעסוק בספרות השוואתית לק־ראת תואר דוקטור.

יום הנישואין של ה„צועניה"

מיניון דאן, אחת הסוליסטיות ב־ביצוע הסמפוניה ה־9 של בטהובן, במסגרת הפסטיבל הישראלי, עדיין נרגשת מפגישתה עם גולדה מאיר. „גולדה היא אחת הנשים הנערצות ביותר בארצות הברית, ופתאום היא באה אל מאחורי הקלעים ולחצה לי את היד. זאת חוויה אמיתית".

הגב' דאן שמילאה כאן גם את תפקיד הצוענית ב„טרובדור" מאת ורדי. אומרת: „כנראה לא בחינם אני ממלאת לעיתים כה קרובות תפ־קידי צוענים, כי אני חיה חיי צוענית.

מיניון דאן

מרבית הזמן אני נודדת ממקום למ־קום ורואה רק בתי מלון ושדות תעופה.

„הפעם עזבתי את ארה"ב לפני 4 חדשים במרץ. שרתי ב,קובנט גרדן' בלונדון את ,אאידה', אחר כך הופע־תי באופרה בפאריס, ואחרי זה הופע־תי בהאמבורג. מהאמבורג קפצתי ל־חמישה ימים לניו־יורק בכדי להופיע שם ערב אחד".

הגב' דאן יושבת בפטיו הנהדר של בית ההארחה של התזמורת הפילהר־מונית ורוקמת מפה. „לפני שיש לי הופעה אני חייבת לנוח וזו הדרך הטובה ביותר להרגע. אני קוראת לה ,המפה של לונדון', כי שם התחלתי לרקום אותה, וזו הפינה של פאריס, זה כבר משתפר, והנה הפינה של ישראל — הטובה ביותר. זה בשביל ביתי החדש בטנסי. נישאתי לפני שנה, ובשבוע הבא נחגוג בעלי ואני ב־ישראל את יום הנישואין הראשון שלנו. בעלי מנצח האופרה בממפיס, ואני מופיעה במטרופוליטן בניו־יורק. אבל אנו מצליחים להיפגש. אנו טסים איש לרעותו. אין לי ילדים, רק כלב שחור וגדול".

מיניון דאן מפריכה את הדעה ש־זמרות חייבות להיות שמנות. „נכון שאנו אוהבות לאכול, כי זמרים צרי־כים לשמור על הכושר שלהם כמו אתלטים. על שרירי הסרעפת להיות חזקים, וכן גם הרגלים, כי הן משמ־שות תמיכה לגוף".

„תענוג מיוחד לעבוד עם הפילהר־מונית שלכם. ראשית בגלל הרמת הגבוהה של התזמורת, ושנית בגלל חוסר הפורמליות של החברים. הם מיד מקבלים אותך בחביבות, ואז את שרה יותר טוב"...

„חכינו לך!"

נחמה פס, „נסיכת ישראל", מטעם הירחון „את", חזרה השבוע מסיור בן חדשיים במזרח הרחוק, לאחר שזכתה בתואר סגנית ראשונה של „מיס אסיה".

על יופיה וחינה של נחמה — יעידו צילומיה. על אופיה ניתן אולי ללמוד מרשמיה: „התחרות בחלקה לשני חל־קים. בתחילה ניסו לעמוד על האינטלי־גנציה של המשתתפות, כשאנו לבושות כמובן בבגד ים. ובערב ניסו לתהות על חיוני, לפי אותם קריטריונים ב־ערך: בגד ים, בגד לאומי, ושמלת ערב. המתחרות היו ידידותיות מאוד. חששתי שבגלל איחורי, כשבוע ימים, אמצא כבר במאנילה קבוצה מגובשת, אלא שלהפתעתי קיבלה אותי מיס סינ־גפור מיד עם הגיעי: ,איפה היית, חיכינו לך'. היינו כמשפחה אחת, במיו־חד התידדתי עם מיס הודו, שאחר כך זכתה בתואר ,מיס אסיה'. גרתי עמה ועם אמי בחדר. כל בנות המשלחת קראו לאמי — ,אמא', הם אימצו אותה.

הזכיה בתואר העניקה לי פרס של 2500 זוח, וסיור בנואם, טייפה, ו־הונג־קונג, שכלל התחייבויות שונות, כמו תצוגות־אופנה בכל מקום. השת־דלתי להקדיש את רוב הזמן שנותר לשטח בו אני מתעניינת — תרבותה העתיקה של סין. בטייפה למשל, יש

נחמה פס

מוזיאום המחליף את תצוגותיו כל חו־דש ימים. אם רוצים לראות את כל אוצרות התרבות העתיקה שהוא מציג, צריך לחכות 15 שנה".

במיוחד מציינת נחמה את אופיים של האנשים במזרח הרחוק. „הם חבי־בים, ומארחים ממדרגה ראשונה, וזה אצלם לא מצוות אנשים מלומדת, אלא יוצא מן הלב. דבר שני שהפתיע אותי, זאת ההערכה שהם רוחשים לישראל. כאשר חיים כאן, חושבים שאנו מרכז העולם, רק כשיוצאים לעולם הגדול, עומדים על הפרופורציות הנכונות. ואז זוכים בהערכה, זה מחמם את הלב".

ביום ראשון הקרוב יוצאת נחמה לארצות הברית לייצג את ישראל מ־טעם משרד התיירות, בחגיגות העיר מיניאפוליס.

תכניותיה הרחוקות יותר של נחמה, קצינת צה"ל במילואים, הן ללמוד אר־כיטקטורה בטכניון.

אחת שפרשה

הצופים שחזו במוצאי שבת באצט־דיון רמת־גן ומעל מסכי הטלוויזיה ב־נצחונה של וילמה ון־גול, במרוץ של 100 מ' נשים, שמחו יחד עמה, למרות שבגלל כך הגיעה ישראל למקום שני. הסיבה: הסברו של הקריין, שווילמה היתה האתלטית היהודיה שעזבה את האולימפיאדה במינכן לאחר רצח חברי המשלחת הישראלית.

וילמה, צנומה, נראית כבת 15, למ־רות היותה בת 25, נחבאת אל הכלים ושונאת להתראיין, מדגישה בתוקף: „לא הייתי לבד. עמי היו ששה אח־רים. קשה לי לומר היום, מה הרגשתי באותן שעות איומות במינכן, זה היה דבר שקשה לבטא אותו, אז — ועתה. אני זוכרת רק, שהיה זה צורך נפשי, שלא יכולתי לעמוד נגדו".

כשמזכירים לווילמה שהיא ניצחה אז בחצי הגמר, היא שוב מנסה להס־תיר מערך מעשיה. ומודיעה: „לא רק אני, היה הגרמני מנפרד אומר, שהיו לו כל הסיכויים לזכות במדלית זהב במרוץ שליחים. הקבוצה שלו זכתה, והוא פרש".

וילמה הופיעה ל„מכביה" מלווה ע"י בעלה, שהוא דוקטורנט לכלכלה, ומ־אמנה האישי. היא עצמה מורה בבית ספר למלאכת יד ולומדת אנגלית. היא אינה יהודיה, והוזמנה על ידי ועד המכביה כאורחת מיוחדת, כדי לחוות מתחרה לאסתר שחמורוב.

מסבירה וילמה. „אחת הבעיות ב־תחרות היא, כאשר אין כוח מדרבן ומושך קדימה. אסתר יכולה לראות את יריבותיה רק כאשר היא מסתכלת אחורה. ולכן הזמינו אותי. זה לא משנ־נה שאסתר הגיעה השניה. קובעת רק התוצאה של זמן הריצה. ובזה הושגה המטרה של השתתפותי פה".

יש לי מכונית לענין!

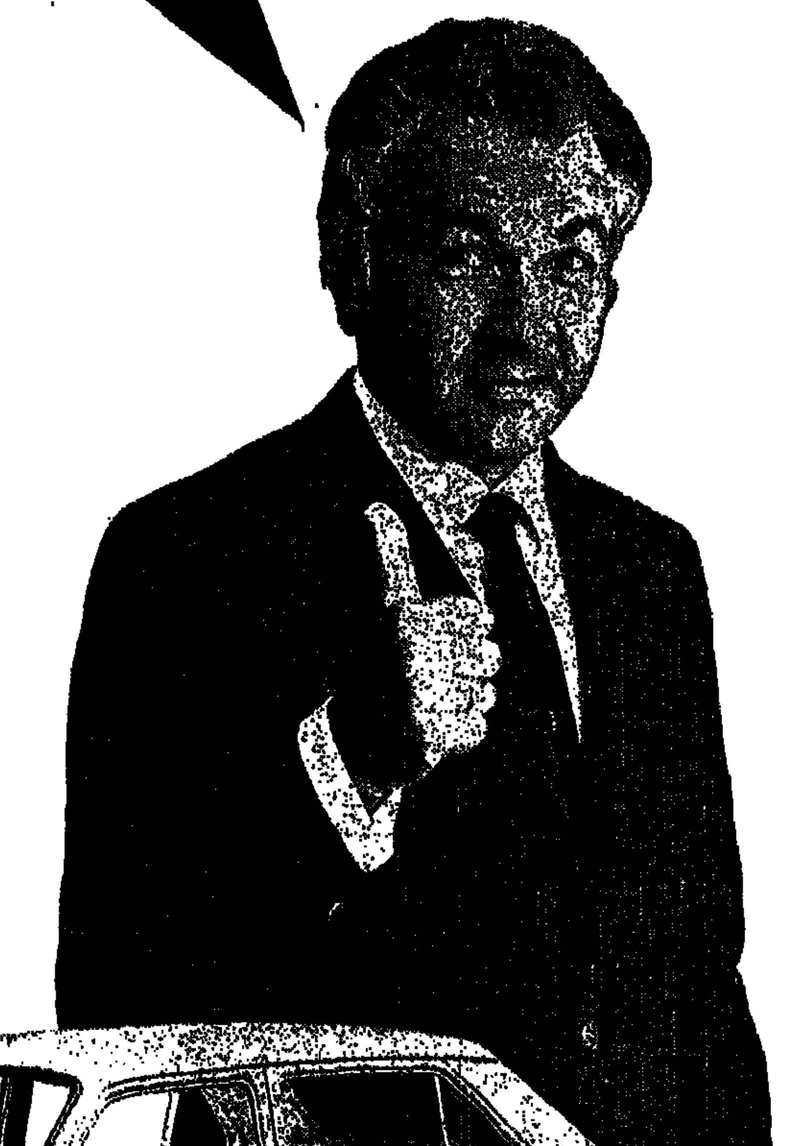

„...כל השוואה בין „פיאט 132" לבין מכונית גדולה ממנה, מבליטה את עדיפותה ויתרונותיה של מכונית זו. בהשקעה נמוכה יחסית, זכיתי לתמורה רבה יותר. ה־132 מצטיינת באיכות גבוהה, בבטיחות מירבית, ביופי ובהידור. המנוע של דגם זה משוכלל ומגיע לביצועים מרשימים, אפילו בתנאי נסיעה קשים ביותר. ובנוסף לכל אלה, אני נהנה ממבנה מכונית יציב ועמיד בפני זעזועים. ל־132 מערכת בלימה כפולה, צמיגים רדיאליים וחסינים בפני פגיעות. השילדה מחו־סנת ועמידה בפני חלודה וקורוזיה. ה„פיאט 132" היא לא רק מכונית פאר גדולה ומפוארת — כי אם גם מכונית החוסכת בהשקעה וב־אחזקה. היא בהחלט תואמת את דרישותי כנהג מנוסה וקפדן. אני ממליץ גם לך לבחור בדגם המתאים לך..."

6 דגמים לבחירתך: (עם אפשרות תוספת מזגן אויר)

- פיאט 132 סלון
- פיאט 132 ספיישל
- פיאט 132 סלון אוטומטי
- פיאט 132 ספיישל אוטומט
- פיאט 132 — 1800 ספיישל
- פיאט 132 — 1800 ספיישל אוטומט

FIAT 132

לבחירתך 1600 סמ"ק או 1800 סמ"ק

פרסום ארמון בע"מ

מבחר סרטי השבוע — ז. אהרון

כדאי לראותם

✱✱ „מי אתם ?" („פריז", ת"א): סרט כמו-דוקומנטרי של הבמאי הבריטי הצעיר, קנת לוץ' („קס"), בנוי כתחקיר-סוציאלי ומבוסס על מחזה-טלוויזיה מאת דיוויד מרסר, על הידרדרות מצבה הנפשי של נערה בריטית, בת מעמד-הפועלים, ליצור סכיזופרני חשוך-מרפא. הכיעון הנוקב רואה בהתפוררות הנפשית של גיבורת הסרט, הנמחצת ומתפוררת מבפנים בלחץ כוחות מבית ומחוץ — תוצאה בלתי-נמנעת של שיטת חינוך מעוותת, המשולה לדיכוי רוחני ומוסרי ע"י הורים זעיר-בורגנים; ושל מחדלי שירותי הבריאות הממלכתיים, המשלימים את מלאכת ההרס הנפשי הנגרם בתוך התא המשפחתי. כמו ב„קס" הנפלא לפניו, משחק האנסמבל המקצועי-למחצה הוא „נס" קטן של דיוק, טבעיות ואמת בתוך הריאליות השלמה והאמינה שיוצר לוץ' בסרטו המדכא. סיפור אנושי מזעזע בפשטותו הבלתי-אמצעית, ובאחת, מסמך-חברתי נוקב ומעורר.

✱✱ „ילדי השכונה" („סאר", ת"א): על-פי ספר הילדים של פרנץ מולנאר, „ילדי רחוב פאולו", מתאר סרט נחמד זה, את מלחמות-הרחוב הנטושות בין שתי חבורות נערים יריבות, על מגרש משחקים ריק בפרברי בודאפשט. עולם המושגים, התוויות והתעלולים של בני-התשחורת, על ערכי הגבורה, הנאמנות ואומץ הלב, נפרש לעיני הצופה בסיפור תמים ויפה לילדים ולנלוויהם. תוצרת הונגאריה.

✱✱ „זמנים מודרניים" („גת", תל-אביב; „הדר", רחובות): קומדיית גאוניה, בת 39 שנים, המוסיפה לחיות, רעננה וטריה, מרגשת ומצחיקה עד דמעות, כשם שהיתה בימי זוהרו של הנווד הנצחי. סרט אילם (עם פס-קול מוסיקלי) שהבקיע את מחסום הזמן ועבר אל מחוזות הפיוט הטהור. לכן לראות קלאסיקה אמיתית, ואת צ'ארלי צ'אפלין באחד משיאי גדולתו. למרות סיגנון, רקע וטכניקה מיושנים (שנות ייצור 1934—36) — מכל בחינה אחרת דומה „זמנים מודרניים" ליין משובח, טעמו הערב משתפר עם השנים. אין להחמיץ בשום מחיר.

✱✱ „גברים במלכודת" („חן", רחובות): ארבעה ידידים, אמריקנים ממוצעים, יוצאים את העיר בצוותא לבילוי סופשבוע בחיק הטבע הפראי במדינת ג'ורג'יה. מה שאמור להיות פיקניק גברי משחרר, נהפך להלום-בלהות מסמר-שיער (גם לצופה), רדוף-אשמה ופחדים, שבו יתקלו הארבעה בצוקי מגור, במעבה הג'ונגל, בנהר גועש, וביצורים תת-אנושיים אלימים. את דרכם חזרה אל הציוויליזציה יפלסו הארבעה במלחמת אכזרית לקיום, שבה יקפד האחד את חייו, השני את רגליו, שלישי את תמימותו ותגינותו, והרביעי יפול קורבן למעשה סדום ברבארי. ג'והן בורמן („ליאו האחרון") ביים הרפתקה מרתקת, בעוצמה חזותית מדבירה.

✱✱ „סוד הקסם הבורגני" („תכלת", ת"א): בסרטו האחרון של לואיס בונואל, בן ה־72 („וירידיאנה", „טריסטאנה"), מופיעים סימני הזקנות, והמייסטר הספרדי הקשיש חוזר בו על רעיונות, הברקות ובמידה מסויימת גם על עצמו. הסרט לעצמו — נאה מראות, ואחדים ממעמדיו הנלעגים משעשעים למדי. בונואל המלגלג על הכוזבנות והבלותה, על ריקנותה, סיכלותה וגיחוכה — מעברל ראיית מציאות בראי-עקום עם המראות חולפות אל מתוך החלומות, האבסורד, והדמיון הסוריאליסטי. דלפין סריג, סטפני אודרן, פרננדו ריי, ז'אן פייר קאסל.

✱✱ „הכמהים לאהבה" („גן-עדן", עכו): מלודראמה רומאנטית על מאבק נפשי ואהבה טראגית של שני מוכי-גורל בבית-מחסה אנגלי, שדיירין מרותקים לעגלות נכים. בראיין פורבס („מלך עכברושי"), שביים בעידון ורגישות, סוחט מעיני הצופים דימעה או שתיים.

סרטים אחרים

✱ „קזבלן" („סינרמה" ו„הוד", ת"א; „עדן", ירושלים; „עצמון" חיפה): מבצע הפקה אירגוני גדול של המפיק-במאי מנחם גולן, שכתב את התסריט (עם חיים חפר) לגירסה הקולנועית של המחזמר-להיט הנודע. רב-משתתפים, יקר, ארוך ורועש — מסך-רחב, סצינות המוניות ופולקלור סינטטי. לחניו של דובי זלצר; פזמוניהם של חיים חפר, עמוס אטינגר ודן אלמגור, מחולותיו של שמעון בראון, צילומיו של דוד גורפינקל — ויהורם גאון בתפקיד חייו. מעשה-מרכבה קולנועי חסר-תקדים בהיקפו, כמותו ומימונו, בתעשיית הסרט הישראלי. בידור עממי.

✱ „הבלונדיני עם הנעל השחורה" („גורדון", ת"א): פארודייה אבסורדית משעשעת של איב רובר („מלחמת הכפתורים"), המלגלג בפיקחות קונדסית על השרותים החשאיים של צרפת, מאבקי שררה פנימיים רוחשים תחת מסווה הלוחמה בפשע, סוכנים חשאיים בולשים ומחסלים איש את רעהו בשיטות מתוחכמות ביותר של עיקוב, האזנה וחיסול. רצוף תעלולים מבדחים והומור חביב ועם פייר רישאר קומיקאי גמיש ודינאמי, בתפקיד הראשי. ברנאר בלייה, ז'אן רושפור, מיריי דארק. מבדר.

✱ „סוער ורוואלי" („צפון", ת"א, „אורה", חיפה): רומי שניידר נקרעת באהבתה לשני גברים, מנוגדים באופיים המאוהבים בה, ונעה כמטולטלת מחיק סוחר גרוטאות איב מונטאן לזרועות הצייר הבוהמי סמי פריי, סרט יפה-מראות של קלוד סוטה („אלה הם החיים") המספר, בתיחכום טכני ובמתיקות לירית, על תחכוכותיו הרומאנטיות של משולש קלאסי. מונטאן, המתמקיין בקלילות ובחן „גונב" את הסרט בקסמו האישי.

✱ „העין הציבורית" („סאר", חיפה): מהתלה רומאנטית על נישואין בין נגודים. על אנגלי מכופתר, הנושא לאשת היפית-בגימלאות, ועל מה שקורה לו, לה ולבלש הפרטי הנשלח להתחקות על הליכותיה המוזרות. הממזאי הבריטי סיטר שייפר, עיבד את מערכונו הבימתי לתסריט באורך-מלא, והבמאי קרול ריד („האדם השלישי") מילא את החללים הריקים, שנוצרו עקב התארכות יתירה, בסיור מודרך בגנים היפים ובין האנדרטות הארכיטקטוניות של לונדון. פושר. מיה פארו, טופול, מיקל נייסטון.

✱ „כסימטאות הפרך" („הקריות, חיפה): בסרט הפשע החדש של הבמאי הכושי גורדון פארקס („שאפט") עדיין שרויים אנו בסביבה חברתית מוכרת בחוכבי סמטאות הארלם. נוסחתו המסורתית הבדוקה היא — סמים, אלימות, ומין, בתוספת הסיסמה הבזעונית של הגטו הכושי — „שחור הוא יפה". עלילת הסרט מספרת על „שחון-עליון" (רון או'ניל) מוכר קוקאין, השואף להיחלץ חי ועשיר ממעגל הפשע, ולחיות חיים מתוקים והגונים על חשבון חלכאיו ונדכאיו של הגטו השחור. מזוייף, נבוב ומרגיז באי-מוסריותו.

✱ „הרפתקה בפוסיידון" („בת-ים", בת-ים; הקריות, חיפה): בדרכה מניו-יורק לפיראוס. הוצפה אניית נוסעים ישנה ה„פוסיידון", על-ידי נחשול אדיר, נתהפכה על פניה וירדה למצולת הים התיכון. סרטו של הבמאי רונאלד נים מתאר את הסכנות והתלאות הנוראות של מתי-מספר ניצולים, המתגברים על אש, מים ופלדה בדרך מנוסתם ממלכודת-המוות השוקעת, אל פתח-ההצלה. מלודראמה מותחת, פעלולים טכניים וקוליים ותפאורה מרשימה של אניה הפוכה. ג'יין הקמן, ארנסט בורגניין, שלי ווינטרס.

✱ „טיפול כהלם" („לימור", תל-אביב): משל חברתי שטחי על מיתוס הערפדים הישן, שנמשלו המשומש והמלאכותי היא חברת-המעמדות, בה מוצצים העשירים המושחתים את דמם של העניים העשוקים. הבמאי-תסריטאי הצרפתי, אלן ז'יוואה, רצה ליצור, באחת — סרט-מתח בלשי, סרט זוועות ואימים ודראמה אלגורית והחטיא את כל השלושה. נוחרו — פלצות, סנסציה ואנני ז'יראדוו ואלן דלון, המגלים מערומיהם.

קצרות

✱✱ „רוצחי הגימסדר" („עמל", כפר-סבא): הבמאי הצרפתי הוותיק, מארסל קארנה („ילדי גן-העדן"), העמיד את המשטרה על ספסל-הנאשמים באשמת רצח. מאבק אידיאליסטי בין הטוב: מצפונו של היחיד היוצא למלחמה דון-קישוטית בטחנות הצדק הנרמס לעפר — והרע: משטרה ברוטאלית, שלטון מושחת ומנגנון חשוך שאינו נרתע משימוש בכל מעשה תועבה להריפה האיום על שמו ועמדות-הכוח שלו. מיושן בסגנונו, תמים ופשטני כדרשת-מוסר חגיגית. עם ז'אק ברל, קאתרין רוזל.

✱ „הוסן דינאמיט" („אסתר", אשקלון): אלוף „מערבוני הספגאטי" — סרג'יו ליאונה, מארגן שפיכות דמים סוגית ב„מכסיקון" שיגרתי על המהפכה הנודעת ביותר בתולדות הקולנוע האלים: התקוממות האיכרים נגד שלטון העריצות במכסיקו בראשית המאה. מצבורי גוויות של אלפי ניצבים, הנקטלים כזבובים במפלט; ערי קרטון וצבע מתפוקקות ונמסות; רכבות תחמושת עולות בעשן השמימה, ורצועות ארוכות ואיטית של שיעמום סמוק, ריעם והרסני נמתחות על גבי המסך הרחב. רוד שטייגר, ג'יימס קובורן.

✱ „כלבי הקש" („תפארת", הרצליה): גם סרטו הראשון של סם פקינפה („חבורת הפראים"), שאיננו מערבון, עוסק באנטומיה של אלימות קיצונית, ובו נקטלים אנשים באכזריות, וקוטג' כפרי שלו בעיירת חוף בקורנוול, אנגליה, נהפך לבית מטבחים מזוויע. את „הבשורה התברתית" האמורה להצדיק חזיונות בארבריים של הקזת דמים, מביא, מן הסתם, דאסטין הופמן, בדמות מתמטיקאי אמריקני, נשוי ל„לוליטה" אנגלית (סושאן ג'ורג') — פאציפיסט מתון, הנגרר לנקיטת עמדה פעילה נגד אלימות, ונהפך בעצמו לרב-טבחים.

✱✱ „התפוז המיכני" („דקל", פרדס חנה; „שניר", קרית שמונה): התברה העתידנית, שתיאר המחבר הבריטי אנתוני ברג'ס, נהפכה למציאות מזוויעה של התבהמות האדם ושל התפרקות יסודות התרבות האנושית. סרטו המפורסם של סטנלי קובריק. מקפיא-דם.

✱ „מה נשמע, דוק ?" („שביט", נתיבות): פיטר בוגדנוביץ' („הצגת הקולנוע האחרונה") החליט להשתולל וביים פארסה מטורפת בצורת תקציב ענק, וכוכבי צמרת כבר-בה: סטרייסנד וראיין או'ניל.

✱✱ „הסנדק" („מירה", ירוחם): האפוס הקולנועי של המאפיה. סרט גנגסטרים מבריק, ארוך (שלוש שעות) אלים, עקוב-מדם ומרתק, ביים פראנסיס פורד קופולה, לפי ספרו של מאריו פוזו. מרלון ברנדו, אל פאצינו.

✱✱ „הגן של פינצי קונטיני" („דימונה", דימונה): ויטוריו דה סיקה, ביים לפי הרומאן האוטוביאוגרפי של ג'ורג'יו באסאני. אנדרטה ליהדות איטליה המושמדת. סיפור חייה ומותה הטראגי של משפחה יהודית אריסטוקרטית, באיטליה הנאצו-פאשיסטית.

✱✱ „חתולים בצמרת" („ארנון", ירושלים): הפתעה נעימה מ„אולפני וולט דיסני", סרט-הנפשה תמים, המספר על הרפתקאותיהם המזוויעות של חתולה אצילה וחתלתוליה החיננים, המתגוררים בארמון אגדי בפאריס.

✱✱ „יום א' ארור" („עטרת", טירת-הכרמל): עיון כן ומפוכח ביחסי אהבה של משולש חריג: אשה גרושה, רופא הומוסכסואל וצעיר בוהמי, המקיים, בעת אחת, פרשיות אהבים עם השניים. ביים ג'ון שלזינגר, עם פיטר פינץ', גלנדה ג'קסון, מאריי הד.

✱ „נוטפי" („ערד", ערד): קלינט איסטווד מנסה כוחו לראשונה בבימוי ומככב בסרט מתח ואימה, שאבלוני בסוגו, על שדרן רדיו, חביב הנערות, הנופל ברשתה של פסיכופאטית.

✱ „תפוס לי מרגל" („בית-הפועלים", רחובות): קירק דאגלס, כמבריח ספרות מחתרתית במיקרופילם, מהמזרח למערב, מסתבך, לסירוגין עם השרותים החשאיים של ברית"מ ובריטניה. מהתלת-ריגול פושרה.

✱ „האריה המוזהם" („בית הפועלים", הוד-השרון): רוצח מטורף, מצוייד ברובה צלפים, הורג, חוטף ומתעלל בנערות וילדים. מלודראמה משטרתית אלימה, מבויימת היטב, בסאן-פראנציסקו היפה. סרטו של דון סיגאל עם קלינט איסטווד.

✱ „חיות בצל העצים" („מרכז", כפר-יונה): סרט מתח ואווירה של רנה קלימן הוותיק („משחקים אסורים"), שובת עין בהידורו החיצוני, אך בינוני בסוגו מכל בחינה אחרת. פיי דאנאווי, פראנק לאנג'לה.

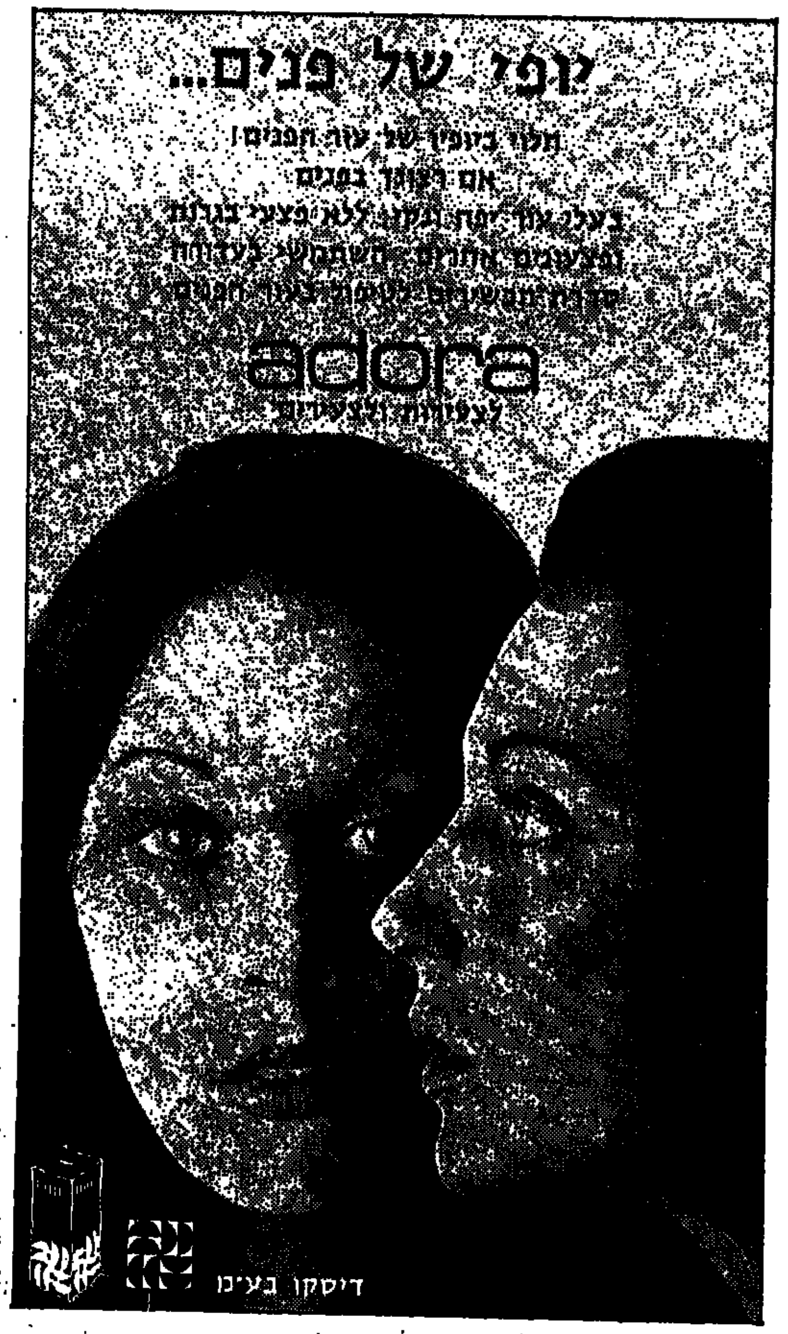

עקב ביקוש גדול ייפתחו קורסים חדשים ב־29/7/73 ר'

לימוד אנגלית שוטפת

במכון סייט אנד סאונד לאנגלית (בתל־אביב)

דבור • קריאה • כתב ודקדוק • בשיטה האודיו־לינגואלית

למוד אנגלית בשיטה האודיו־לינגואלית

הלימוד ב„מכון סייט אנד סאונד" לאנגלית נערך בשיטה ה„אודיו-לינגואלית". שיטה זו פירושה תהליך של שמיעה וחזרה של המעבדה לשפות. את מקומו של רשם הקול בכתה, ממלא המורה. כך שכל יתרונותיה של המעבדה לשפות נכללים בשיטה שלנו. יותר מזה: נוכחות המורה בכתה מהווה יתרון המאפשר לעזור לתלמיד ולתקן שגיאותיו במקום.

קורס מיוחד לתלמידי תיכון במשך חודש אוגוסט

קורס אינטנסיבי לחודש אחד שהוכן במיוחד עבור תלמידי תיכון. הכתות נפגשות 3 פעמים בשבוע בשעות הבוקר מ־9.00—12.30, כל פגישה — 4 שעורים רצופים בני 45 דקות כל אחד. (עם הפסקה בה מוגש כיבוד ללא תשלום).

קורס למבוגרים

✱ 3 רמות של קורסים באנגלית שוטפת, רק למבוגרים (דיבור, קריאה, כתיבה): למתחילים, למתקדמים ולמשתלמים.

✱ הכתות נפגשות פעמיים בשבוע בשעות אחה"צ או הערב, כל פגישה — 3 שעורים רצופים בני 45 דקות כ"א.

✱ ראיונות אישיים, ללא תשלום ובלי התחייבות להבטחת סווג כל תלמיד לקורס המתאים לרמת ידיעותיו, מתקיימים מדי יום בשעות 4.00—7.30 אחה"צ.

במכון סייט אנד סאונד בתל־אביב לומדים אנשים מחוגים שונים לדבר אנגלית, בשיטה האודיו־לינגואלית.

איך מתבצעת השיטה הזו בכתה?

בכתה המורה הוא הדוגמא בהצגת החומר הנלמד ובתרגולו. אוצר המלים והדקדוק [...] גים במשפטים שמושיים יום יומיים [...] שהתלמיד מתבונן בתרגום העברי הוא [...] את ההגוי המדוייק של המשפט באנגלית [...] עליו בקול.

התהליך בו המורה מדבר והכתה או [...] חוזרים נמשך עד שכל תלמיד מבטא נכון [...] המשפט. לאחר מכן פותחים את ספרי האנגלית [...] והתלמיד אשר כבר למד את הפרוש [...] של המשפטים, לומד איך לקרוא את הדו[...] באותה הצורה של שמיעה וחזרה בקול.

השלב הבא הוא לימוד המשפטים [...] התלמיד לומד לבטא ולכתוב את המשפ[טים] בחוזרו לכתה, מתרגל בקול את אותם המ[שפ]טים בצורות שונות של תרגילים, [...] בכתיבה נכונה.

תהליך זה מפתח את היכולת לחשוב באנגלית במקום לתרגם מעברית, מאפשר לתלמיד להשתמש בעת הדיבור בחומר שנלמד, [...] מיומנות הקריאה והכתיבה.

זהו תהליך הדרגתי הנעשה משעור לשעור [...] אתה עצמך תרגיש איך בכל שעור עולה [...] כושר הדיבור, הקריאה, ויכולת הכתיבה שלך.

„אני מבין הרבה יותר מאשר מסוגל לדבר" - איך תעזור לי שיטה זו?

השיטה האודיו-לינגואלית שמה דגש על דיבור. דבר טבעי הוא שלכל דובר שפה זרה יהיה אוצר מילים פסיבי גדול יותר מאשר אוצר מילים אקטיבי. שיטה זו מתוכננת באופן ספציפי להעלות את אוצר המילים האקטיבי שלך. וזאת מפני שהיא דוחפת אותך להשתמש בחומר הנלמד בזמן השיחה הנערכת באופן קבוע. יותר משלושה רבעי הזמן שתבלה בכתה יוקדש לשיפור כושר הדיבור שלך.

קרא מה אומרים תלמידי סייט אנד סאונד!

אסתר בוטון

את ההשכלה היסודית והתיכונית רכשתי בחו"ל. השפה האנגלית לא היתה בתכנית הלימודים. מכיוון שבכל אופן רציתי לדעת אנגלית, שפה שבארץ נחשבת לשפה שניה, ומכיוון שעבודתי דרשה ממני לדעת שפה זו, החלטתי להרשם למכון סייט אנד סאונד לאנגלית.

אני לומדת פה כבר כמה חודשים, ומתכוננת להמשיך עד סוף הקורס. כמעט מיד הרגשתי בהתקדמות בכושר הדיבור והכתיבה, כיוון ששיטה זו מבוססת על שינון ושיחות. בית הספר מקפיד על רמה אחידה בכתות וכן על רמה גבוהה באופן כללי. כך כל תלמיד חייב להיות מוכן בכל שעור ושעור.

הייתי ממליצה על שיטה זו לכל מי שיש לו רצון להתקדם באנגלית בזמן הקצר ביותר.

אבנר ספקטור

מעולם לא הייתי תלמיד טוב באנגלית. לכן לא התפלאתי כשנכשלתי בבחינת הבגרות. כשהחלטתי לגשת לבחינה שנית, פניתי לבית ספר פרטי בתקוה שבעזרתו אצליח.

נרשמתי ל„מכון סייט אנד סאונד לאנגלית" ומצאתי עצמי נהנה לבוא לכתה בכל שעור, וכך בעזרת השיטה וצוות המורים שעמד לצידי, עמדתי בהצלחה בבחינה.

סייט אנד סאונד לאנגלית

אלנבי 98 תל־אביב טל: 624281

פרטים נוספים והרשמות כל יום מ־4.00 - 7.30 אחה"צ.

هكذا من الأصل

מתי*מי*מה*מתי*מי*מה*מתי*מי*מה*מתי*מי*מה

הצגות בכורה

● כמוב בעיניכם (התיאטרון הקאמרי) — העלאה שנייה של קומדיה שקספירית זו בתיאטרון הקאמרי. הפעם מועלה המחזה שבמרכזו סיפור אהבתם של אורלנדו ורו־זלינד, בבימויו של הבריטי הצעיר פיטר ג'יימס, עם מו־סיקה של אלכס כגן, תפאורה של אריה גבון ותלבושות של עדינה רייך. משתתפים: עודד תאומי, גדעון שמר, יצחק חזקיהו, תיקי דיין, אברהם בן־יוסף, יוסי גרבר, אסי חנגבי, בתיה ברק, נתן כוגן, דינה לימון, עדו מוסינזון, סרג'יו מיכאל, דובי קפלן וניצה שאול. (לפני ביקורת).

● עיר אחת משהו על ירושלים (החאן) — הצגה שלי־שית של להקת החאן, מבוססת על ראיונות עם בני כל העדות על־ידי מתי גולן ודן מרגלית. בימוי מייקל אל־פרדס. עם אהרון אלמוג, נעמי בכר, צבי הלפרין, שבתאי קונורטי, ספי ריבלין ורחל שור.

הפסטיבל הישראלי

● התזמורת הפילהרמונית הישראלית (קיסריה) — דניאל ברנבוים מנצח על „הלל לירושלים", בכורה עולמית מאת דריוס מיו, וכן על התשיעית לבטהובן. עם הסולנים: סטלה ריצ'מונד, מיניון דאן, מנשה חרדיס וויגמונד נימסגרן, וכן עם מקהלת „הזמיר" מניו־יורק (מנצח: ספרבר) ומקהלת „הזמיר" מבוסטון (מנצח י. יעקובסון).

● „מצדה 2000" (תיאטרון ירושלים) — האופרה החדשה של יוסף טל והמחזאי ישראל אלירז, בבימויו של ליאונרד שך, המנצח: גארי ברתיני עם סולנים רבים, היסטוריון וילדים וכן מקהלת הגברים של „רינת".

● להקת מחול בת־שבע (כפר ורבורג, פרדס־חנה, לוד) — מגישה את „שעשועים" לוויליאם לותר, „פינות" לרנה שינפלד, „קונצ'רטו לעץ ההובנה" של קרנקו המגוה ו־„קונצ'רטו לכלי הקשה" של נורמן מוריס.

תיאטרון

● נשות וינדזור העליזות (הבימה) — קומדיה שקספירית קלה, שיש בה „גם עוקץ גם בדיחות הדעת". נוסח עברי: עליזה ברוך, במאי: אברהם אסיאו, תפאורה: ארתור גולדרייך, תלבושות: עדינה רייך. מוסיקה: פולדי שצמן, פזמונים ואפילוג: ד. אלמגור. משתתפים רבים ובראשם אברהם רונאי, אווה ליאון, יהודה אפרוני, טובה פרדו, אלישבע מיכאלי, ישראל בידרמן, טוני זך.

● שעיר אחד לעזאזל (הקאמרי) — מחזה חדש של נסים אלוני ובבימויו על שעיר לעזאזל שהוא מרגל. הרפתקאות המתרחשות בת"א, אמסטרדם, לונדון וביירות. מוסיקה של אלכס כגן ותפאורה של אודרי ברגנר.

● התולה על גג פח לוהט (הבימה) — מחזהו של טנסי ויליאמס בתרגומה של תרצה אתר ובבימויו של מיכאל ניצ'אס. עם דליה פרידלנד, אלי כהן, שמעון פינקל, שושנה דואר ויעל דויאנוב.

● לילי נם (התיאטרון העירוני חיפה) — מחזה מוסיקאלי על גברת המבקשת את הצמרת. כתב: אהוד מנור, ביים: צדוק צרפתי. מוסיקה: מתי כספי.

● המרק של קרופניק (מועדון התיאטרון) — מחזה של יצחק גורמזאנה (גורן) בבימויו של עודד בארי. גרוטסקי ומשעשע. אמיר אוריין, עודד בארי, אלון לב וגבי קרן.

● שלושה בהוייה אחת (מועדון התיאטרון) — שלושה מחזות קצרים מן המחזאות הצרפתית הצעירה. ביים: שמואל ליבני. עם אמיר אוריין, אלון לב ויעל יעקב.

● סליחה, טעות ברצח (תיאטרון יובל) — מחזה מתח מאת האיטלקי מרין פראטי. עיבוד ובימוי יצחק שילה, תרגום עברי: אביבה גור. תפאורה: רוברט נדלר. עם גאולה נוני, יצחק שילה, ועוריאל אשרוב.

● הירושה (הסדנה למחזה מקורי) — מחזה מאת שול־מית לפיד העוסק בארבעה דורות של משפחה אחת. הבמאי: ניקו ניתאי. עם רחל מרכוס, שולמית אדר, סנינת גרי, דודו אלהרר ודוריאן ארויו.

● כל מה שבגן (הבימה) — מחזה על מחיר רמת־החיים. אווה ליאון, שמואל עצמון, שלמה בר־שביט, אלישבע מיכאלי, ניגנו דינר.

● שלוש אלמנות — גדעון שמר במופע יחיד מאת שלום עליכם. עברית: אריה אהרוני.

● עיגולים ברוח (צוותא ת"א) — מחזה נסיוני בביצוע הסטודיו למשחק. במוי: ניסן נתיב.

● רק אתמול (הבימה) — מחזה של פינטר. הבמאי לי־אונרד שך. על נטייתו של האדם לזכור דברים כפי שהיה רוצה שיקרו.

● יחי החופש (הקאמרי) — דמותו של „בורג'" קטן במחזה מאת תום סטופרד. ביים שמואל בונים.

● אנשים קשים (תיאטרון עירוני חיפה) — הפקה נוספת במסגרת „במה 2". מחזה חדש של יוסף בר־יוסף. אח משדך את אחותו בשידוך הגון.

● דייר פאוסטוס (הבימה) — מחזה של כריסטופר מארלו, תירגם מנחם בן. ביים ועיבד ד"ר אריה זקס.

● ערב מחניים (התיאטרון החי) — שני מחזות קצ־רים מאת ש. אמיר ובבימויו. „חופשת שבתי" ו„נוחכים לדייר קליין".

● חשיפה (צוותא והתיאטרון הקאמרי) — מחזה מקורי מאת מרים קיני על יחסי ידידות וקונפליקטים בין ערבי ויהודי.

● צוואתו של כלב (הבימה) — קומדיה ברזילית שבה מתחלפים תפקידי יורשים ומורישים. תרגם ועי־בד: דן אלמגור. ביים: יוסף מילוא.

● הם יגיעו מחר (התיאטרון הקאמרי) — מחזה של נתן שחם, שהוצג לפני למעלה מ־25 שנה, בויים מחדש בידי יוסף מילוא.

● מכתבים מוונציה (הבימה) — מחזה מאת השחקן הבריטי מייקל רדגרייב, על פי סיפור של הנרי ג'יימס. הבמאי: טוני ג'ונס. חנה רובינא, יצחק שילה, בתיה לנצט, אביבה מרקס.

● שכול וכשלון (תיאטרון עירוני חיפה) — דניאל הורוביץ כתב מחזה בהשראת הרומן של י.ח. ברנר על משפחה ירושלמית וצעיר שעלה כדי להתמסר לעבודת אדמה ולחיי שיתוף, וסופו שנכשל.

● ליל המרצחים (הבימרתף) — מחזה קובני מאת חוזה טריאנה המציג שתי אחיות ואח המשחקים משחקים אסורים במרתף ביתם.

● בוסמן ולנה (בימרתף — הבימה) מחזה מאת הדרום־אפריקאני אתול פוגרד על זוג נודדים צבעו־ניים החיים בשולי החברה.

● דמויות וצלילים — ערב משחק ונגינה בביצוע השחקנית מרים נבו והגיטריסט יוסי ירושלמי.

● כ"ח לחי (מרכז ההסברה) — הצגה מוסיקאלית לציון 25 שנות המדינה. כתב: יעקב בן־הרצל.

● „סמבוסק, מתי הבחירות ?" (סדנת התקווה) — סדנת התיאטרון של שכונת התקווה מעלה סאטירה עם פזמונים. שכתב וביים בצלאל אלוני.

● אנו אנו הפלמ"ח (הסתדרון) — מחזה מוסיקאלי המעלה את סיפור הפלמ"ח. כתבו: חיים חפר ועמיקם גורביץ. במאי: שמואל בונים. תפאורן: דני קרוון.

● חתום בנשיקה — ערב בידור ושירים על אהבה בביצוע טמירה ודודו ירדני.

● אמי הגנרלית — באידיש. מחזה מוסיקאלי מאת אלי שגיא. בתפקיד הראשי ג'טה לוקה ומנשה ורשבסקי.

● פיקניק לשניים — מאת אלדו ניקולה בבימויו של צבי שטולפר, עם ליא קניג ושמואל עצמון, חיי זוג על כל תהפוכותיו.

● שלום עליכם, שלום עליכם (מיגוון) — סיפורים משונים של אנשים קטנים בצחוק, בדמע וניגונים עפ"י סיפוריו של שלום עליכם.

● חפץ (התיאטרון העירוני חיפה) — מחזה של חנוך לוין על אנשים מושפלים המשפילים עצמם ועל איש שאין חפץ בו. ביים: עודד קוטלר.

● החייט ואשת הסנדלר (הפקות יותם) — סיפורי־עם, שירי־עם מן המזרח והמערב, כפי שתירגמם ועיבדם דן אלמגור.

● פאפא ליאון (סדן) — מלודרמה על חווי של משפחה ותיקה ממוצאי מצרים, שבמרכזה אב רודן. זאב רווח. כתב וביים: אברהם דוד.

● החטא ועונשו (התיאטרון הקאמרי, תיאטרון חיפה) — יצירתו של דוסטוייבסקי בעיבודו של אנדרי בארסאק.

● קול קורא והלכתי (בימת קול) — ערב תיאטרוני במשחק וזמר על חנה סנש. בבימוי נסים גבעתי.

● יעקובי ולידנטל (צוותא והתיאטרון הקאמרי) — מחזה עם פזמונים משל חנוך לוין ובבימויו.

● איפה ארץ־ישראל (עידן — לילך) — קומדיה שבמרכזה בן דור העליה השנייה שמבקשים לנשלו מרכושו. כתבו עדה בן־נחום ומאיר מרגלית.

● שוקולד מנטה מסטיק (תיאטרון עממי) — הצגה נוסטאלגית על תל־אביב הקטנה.

● האשה האחרת (תיאטרון כיס) — שלושה מער־כונים שכתבה וביימה אביבה גלי.

● אהבה ים תיכונית (סולן) — תוכנית יחיד חדשה של יהורם גאון. בימוי: יואל זילברג.

● צפרים בראש (תיאטרון יובל) — שמעון ישראלי בהצגת יחיד בקטעים ושירים וזדשים.

● נשואין נוסח גירושין (התיאטרון העממי) — יוסי בנאי ורבקה מיכאלי במופע משותף.

● אל תקרא לי שחור (התיאטרון הצעיר) — הצגה עליזה וצבעונית. עם עוזי פוקס.

● צפרים בראש (הסדנא למחזה המקורי) — מחזה של מוטי אברבוך על שני יתומים בתל־אביב.

● כל מה שרצית לדעת על אומן ולא העזת לשאול את כך — קומדיה מוסיקלית בסגנון דל־ארטה

● שערוריה בבסיס (לילך) — קומדיה מחוי המילו־אים בצה"ל בהשתתפות בומבה צור.

מחול ומוסיקה

● התזמורת הפילהרמונית הישראלית (היכל התרבות ת"א) — מגישה את „הטרובדור" של ורדי בהופעה קונ־צרטית, כשהמנצח הוא זובין מהטה, בהשתתפות כוכבי האופרה מטרופוליטן, ניו־יורק.

● איגוד באך בישראל (כנסיית כריסט, י"ם) — קונ־צ'רטו כפול לשני כנורות מאת באך, יצירות מאת לוויים ועוד, וכן אריות מהרנסאנס עם דניאל אמריליו (טנור) — והנהלה מוסיקאלית: אלי פרויד.

● האופרה הישראלית — מגישה את „כרמן" לביזה, „לוצ'יה די לאמרמור" לדוניצטי, „הנזל וגרטל" להומ־פרדינק ומחולות רוסיים רומניים, מנצחים: פרנקלין צ'וסט וגיראלד קרוג. כוריאוגרפיה: עימת צ'ארטקוב. בימוי: אדיס דה־פיליפ.

● תיאטרון מחול ענבל — מגיש את יצירתה של שרה לוי־תנאי „יעקב", עם המוסיקה של יוסי מר־חיים ותפ־אורה ותלבושות של דוד שריר.

בידור

● מרתון שירי מרתף (מועדון התיאטרון) — שירי עמים ושירים ישראליים באווירה אינטימית. הנהלה מוסיקאלית בני קדישזון.

● קשת בענן — ערב שירי עמים, ספיריטואלס, שירי שתיה ומלחים — על־ידי סוזאן ופראן. ישראל גוריון ובני יעמדורסקי.

● ישראלה — תוכנית חדשה עם דרורה חבקין, עפרה פיקס, דני ליטאני ואהוד מנור.

● מועדון הזמר של לולה הקטנה (מועדון „בימות") — גילה אלמגור בשירי קאברט. תרגום: אהוד מנור. בימוי: צדוק צרפתי.

● „היו ימים היו לילות" — ארץ ישראל בשירים, הווי וסיפורי קרבות. עם דודו וטמירה ירדני.

● כל בו בידור — תוכנית יחיד של הבדרן דודו זוהר בלווית תזמורת. הוא מגיש חיקויים, פארודיות, קטעי הווי וסאטירה. זמרת אורחת: עירית דותן בשירי תקליטה.

● ערב שירי נעמי שמר (בימות) — שירים חדשים וותיקים של המלחינה הנודעת.

● שנינו ביחד וכל אחד לחוד (צוותא) — אריק איינ־שטיין, שלום חנוך והצ'יצ'ילים בתוכנית חדשה.

מוצ"ש

תל־אביב
נשי וינדזור העליזות — הבימה
רק אתמול — האולם הקטן
אהבת התליין [illegible] — הבימרתף
כמוב בעיניכם — הקאמרי
הנשש החיוור — בית ארלוזורוב
הטרובדור — היכל התרבות
כרמן — אופרה
ישראלה — גני התערוכה
תכנית סטירית — פ' בימות
פאפא ליאון 7.30, 9.45 — אלהמברה
להקת כוורת — בית המורה
אל תקרא לי שחור — בית החייל
אנו אנו הפלמ"ח — בית ברבור
הירושה 9.30 — אולם הסדנא
סמטום קוו ואריום, 8, 10.30 — צוותא
החייט ואשת הסנדלר — בת דור

ירושלים
מצדה 2000 — ת' ירושלים
אהבה ים תיכונית — בית העם
איגוד באך בישראל — כנסיית כרייסט
עיר אחת — החאן

חיפה
לילי נם — ת' עירוני
רביעית ת"א — בית הרופא
סליחה, טעות ברצח — יובל

צפת — נישואין נוסח גירושין
ברעם — צפרים בראש
ב"ש — קשת בענן

יום א'

תל־אביב
נשי וינדזור העליזות — הבימה
רק אתמול — האולם הקטן
כמוב בעיניכם — הקאמרי
להקת לוס באליארדוס — היכל התרבות
לה טראוויאטה — אופרה
המרק של קרופניק — מ' התיאטרון
אהבה ים תיכונית — אלהמברה
אנו אנו הפלמ"ח — גני התערוכה
סמטום קוו ואריום, 9 — צוותא

ירושלים
קונצרט — מרכז למוסיקה ע"ש טארג, עין כרם
עיר אחת — החאן

חיפה
לילי נם — ת' עירוני

קרית גת — כ"ח לחי
קיסריה — קונצרט התזמורת הפילהרמונית
קריבה — שירי נעמי שמר

יום ב'

תל־אביב
התולה על גג פח לוהט — הבימה
רק אתמול — האולם הקטן
כמוב בעיניכם — הקאמרי
קונצרט — התזמורת הפילהרמונית — היכל התרבות
כרמן — אופרה
שלושה בהוויה אחת — מ' התיאטרון
גילה אלמגור, 9.30 — פ' בימות
הנשש החיוור — אלהמברה
אהבה ים תיכונית — בית החייל
פלמ"ח באהבה — גני התערוכה
ערב עם הרב שלמה קרליבך — צוותא

ירושלים
תזמורת הנוער הבינלאומית — בנייני האומה
להקת כוורת — ת' ירושלים
פאפא ליאון — בית העם
עיר אחת — החאן

חיפה
לילי נם — ת' עירוני

כפר ורבורג — להקת בת־שבע
צפת — אל תקרא לי שחור
בית־שאן — שירי נעמי שמר
פ"ת — סליחה, טעות ברצח
מצפה רמון — איפה א"י
עפולה — כל מה שבגן
גדרות — כ"ח לחי
קיסריה — להקת לוס באליארדוס
טבע — נישואין נוסח גירושין
אשקלון — קשת בענן

יום ג'

תל־אביב
התולה על גג פח לוהט — הבימה
בוסמן ולנה — האולם הקטן
כמוב בעיניכם — הקאמרי
נישואין נוסח גירושין — בית ארלוזורוב
להקת לוס באליארדוס — היכל התרבות
לילה בונציה — אופרה
גילה אלמגור, 9.30 — פ' בימות
פאפא ליאון — בית החייל
המרק של קרופניק — מ' התיאטרון

ירושלים
הנשש החיוור — מיטשל
עיר אחת — החאן

חיפה
לילי נם — ת' עירוני
סמטום קוו ואריום — שביט

אור־עקיבא — אל תקרא לי שחור
רעננה — שירי נעמי שמר
לכיש — איפה א"י
שפיה — כל מה שבגן
פרדס־חנה — להקת בת־שבע
קיסריה — תזמורת הנוער הבינלאומית
יטבתה — אנו אנו הפלמ"ח
נהריה — כל־בו בידור
נס ציונה — קשת בענן

יום ד'

תל־אביב
בוסמן ולינה — הבימה האולם הקטן
כמוב בעיניכם — הקאמרי
התיאטרון הלבן — פ' התיאטרון
להקת כוורת — בת דור
שנינו יחד וכל אחד לחוד — צוותא
פאפא ליאון — נחמני

ירושלים
להקת לוס באליארדוס — בנייני האומה
להקת ענבל — החאן

חיפה
לילי נם — ת' עירוני

ערד — אל תקרא לי שחור
טבריה — שירי נעמי שמר
גבעת אולגה — אהבה ים תיכונית
ראש העין — איפה א"י
קיסריה — קונצרט התזמורת הפילהרמונית
אשדוד — הנשש החיוור
דימונה — נישואין נוסח גירושין
מכמורת — פלמ"ח באהבה

יום ה'

תל־אביב
התולה על גג פח לוהט — הבימה
כל מה שבגן — האולם הקטן
שעיר אחד לעזאזל — הקאמרי
כ"ח לחי — בית ארלוזורוב
קונצרט — היכל התרבות
כרמן — אופרה
שלושה בהוויה אחת — מ' התיאטרון
איפה א"י — בית החייל
יעקובי ולידנטל — צוותא

ירושלים
תרביעית הישראלית החדשה — החאן

חיפה
יחי החופש — ת' עירוני
אהבה ים תיכונית — שביט

נהריה — סמטום קוו ואריום
מרחבים — אל תקרא לי שחור
ר"ג — שירי נעמי שמר
נאות הגולן — צפרים בראש
לוד — להקת בת־שבע
רחובות — הנשש החיוור

אגפאקולור עושה את היפהפיות לזוהרות ואת הילדים לחמודים ומבטא להפליא את צבע העור וצבעי האור

אהבה בצבעים חיים

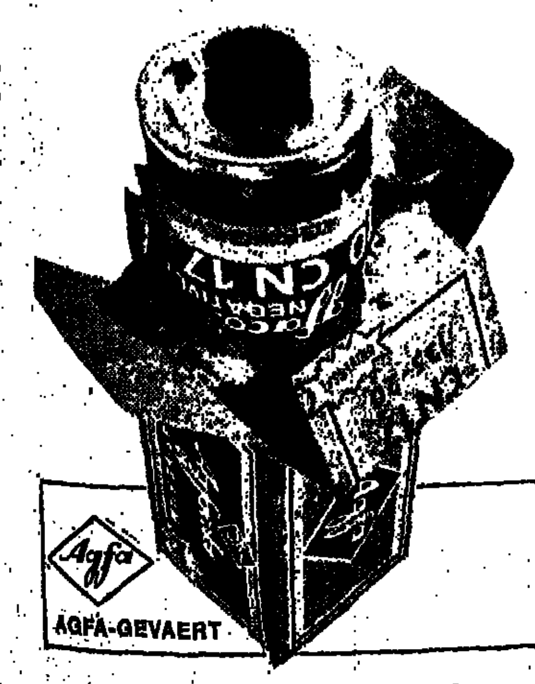

עם סרטי צילום Agfacolor
אגפאקולור

עם אגפא זה מצליח!

פרסום גלבלום

هكذا من الأمل

"סלורה" צבעונית
היצוא הישראלי החדש לאירופה

לאחר חתימת הסכם ידע עם חברת האם בפינלנד, יתחילו מפעלי "סלורה", כפר מסריק, לייצר מקלטי טלוויזיה - לקליטה צבעונית, המיועדים לייצוא לאירופה וכן לשיווק בארץ.

ראשונים בחידושים, ראשונים בעיצוב,
ראשונים בטיב ועכשיו גם ראשונים לייצוא.

"סלורה" טלוויזיה ואלקטרוניקה, כפר מסריק.

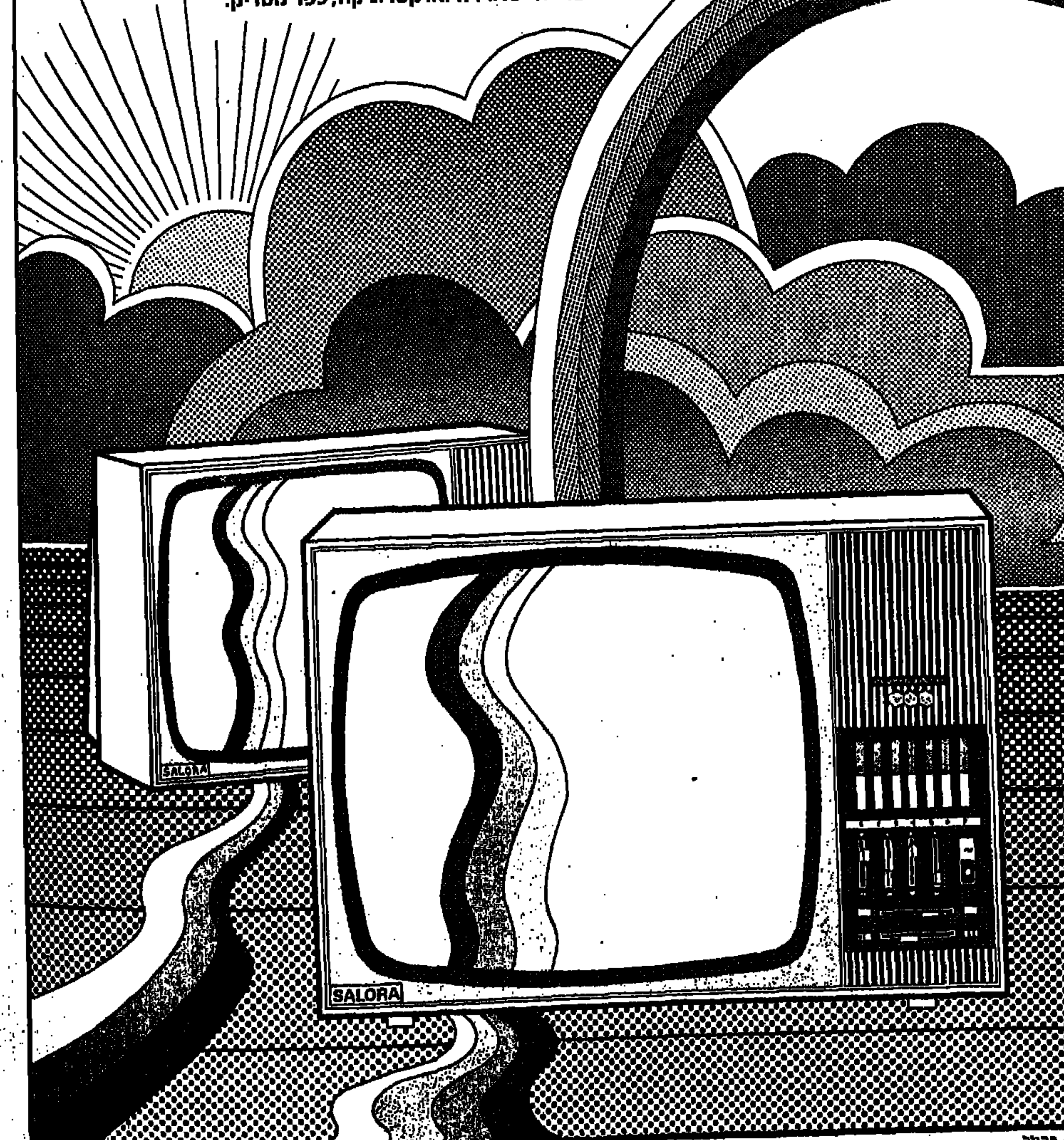

בינג ליניאל • כרמל

שנית מצדה לא תיפול

(סוף מעמוד 12)

העומדת בניגוד כה חריף להתלהבותם של בני־דורו וחניכיהם ממנה ולשמה, אפילו צודק הפרופסור הלקין כי לא נתלהבו אלא לחלקים מתוכה, — מן הדין שיתוקן על־ידי בחינה אובייקטיווית של הטכסט, אשר תגלה, תוך כדי ריחוק הכרחי מחיוב ללא־מצרים ומשלילה גונות, את רובדי הפואי־מה, המתח הנפשי העצום ורב־הסתירות שבה, ואת מה שהוא קיים ועומד מעבר לשצף התקופה המסויימת ו־קיצפה. ודאי, אם תרצו, יש כח ב־„מסדה", גם אקטואליות שאינה נמור־גת, — שהרי נפתולי הגורל היהודי עדיין לא פסו.

או נתלכדו „מסדה" של למדן ו־מצדת שעל צוק־הסלע, הצופה אל פני המידבר וים־המלח והיו לאחדים. ימי טרום־מדינה ראו טיולים אל מצדה, אם מטעם תנועות־הנוער ואם על־ידי המסגרות שלפני צבא ממלכ־תי, שהעפילו אל פסגתה ב„שביל הנחש" המפורסם — וצה"ל אמנם ממשיך במסורת, שכן טירונים של חילות אחדים נשבעים אמונים על הצוק. החפירות הארכיאולוגיות, ש־נערכו במשך השנים, וגולת־הכותרת להן זו בראשותו של יגאל ידין, ב־1963—1965, וחשפו את בנייתו של הורדוס בתפארתה, הוסיפו ליוקרתה על אחת שבע. משהותקן הרכבל, בצד המערבי של הצוק, נתגוון, בדרך הטבע, במידה מרובה הרכבם של שוחרי מצדה.

שיר ההתעודדות

אני רוצה להאמין, כי האלוף גונן ידע מגיין הוא נוטל את המשפט „שנית מצדה לא תיפול", שבי, בכל אופן, הפעים הדים ובני־הדים כאלה, שלא נחתי ולא שקטתי עד אשר קראתי שוב את „מסדה" של למדן מראשיתה ועד סופה (באותו כרך מאיר־עיניים ורענן, „כל שירי יצחק למדן", שיצא בסמיכות־פרשיות מאו־שרת כזאת). זוכרים אתם את השו־רות הבאות, מתוך הפרק „התעוד־דות"?

„אמצו רגל,
חזקו ברך,
סביב, סביב,
ביתר שאת!
עלי, שלשלת המחול!
שנית מסדה לא תיפול!
כושלה רגל? עלה נעלה!
בן־יאיר שוב יתגלה,
הוא לא מת, לא מת!.."

ויכולתי להביא עוד ועוד, — אולם לא אעשה כן, חוששני מפני ריבויין של מובאות. בתקופתנו קיצרת־הרוח יש המסתפקים בציטטה ומדלגים על המקור שמתוכו הוצאה. כשם שיש המאזינים בחצי אוזן ל„לא נותקה עוד השלשלת / עוד נמשכת השל־שלת / מני אבות אלי בנים" וכיו"ב — וכבר רגליהם מפזזות ושוב אין דעתם פנוייה להרהר, כי יצחק למדן חיבר לאו־דווקא קריאות־שילהוב ל־ריקוד־עם, אלא יצר בדם־לבו פואי־מה, שבה הריתמים משתנים עם חל־כי־הנפש והרגשות והמחשבות, ואף הם, המיקצבים, אינם העיקר כי אם האמצעי לשמו של העיקר, ובפירוש לא ההתחלה והאמצע והאחרית — בפירוש לא.

מוזר, זה לא היה כאן בקיץ שעבר

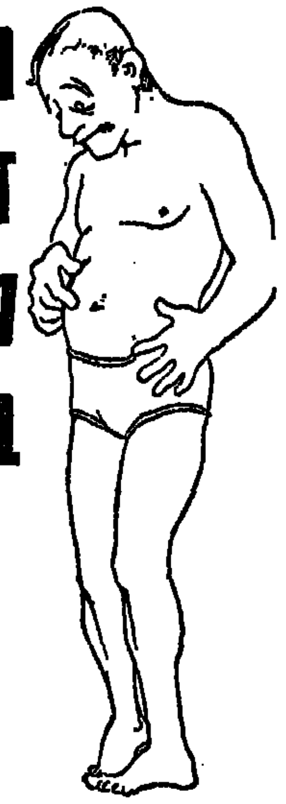

איזה שינוי קורה בחורף אחד. במשך חודשי החורף הקרים כנראה היתה פעילותך הגופנית מועטת. אין פלא בכך, הרי בעונה קרה זו לא היה זה מן התענוג לצאת לשחות במים קרים או לשחק פינג־פונג על שפת הים. תהא הסיבה אשר תהיה, מאחר ולא הרבית לעסוק בספורט באופן מסודר, יש גם להניח שאתה חש בהבדל... והאחרים גם יכולים לראות אותו. מה בדבר „תיקון המעוות" ומיד? הודות להמצאה מדעית חדשה לא ידרשו לך יותר מדקות אחדות ביום ומינימום של מאמץ.

מכשיר עזר מהמכני חדיש יחזיר אותך למצב פיזי תקין ב־5 דקות ליום. עליך להיות מרוצה מהתוצאות כבר בתום שבועיים — אם לא, לא תשלם מאומה.

האם היית רוצה לבחור בכל קבוצת שרירים שהיא בגופך ולהתחיל **מיד** בפיתוח הכוח והחיוניות שלהם כפי שחלמת עליתם? אם כן שלח את התלוש **חינם** ללא כל התחייבות.

עקרונות איזומטריים שהוכחו באופן מדעי

מה הסוד? המצאה חדשה מהפ־כנית בתכלית בשם בולוורקר 2 — אשר פותחה לאימון ספור־טאים אולימפיים. היא שונה בתכלית מכל מכשירי הספורט שראית מעולם. היא מאחדת בתוכה את היסודות האיזומט־ריים והאיזוטוניים גם יחד — במכשיר אחד קל, נייד וזול. עליך רק לעקוב בדייקנות אחר ההוראות הפשוטות, שלב אחר שלב, לשם אימון גופני המפתח את שריריך למלא כושרם — וכל זאת בפחות זמן מהדרוש לך כדי להתגלח.

© Mallex (Israel) Ltd

שובר הזמנה לנסיון חינם

שלח עוד היום לנסות בביתך את הבולוורקר במשך 14 יום חינם

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ רח' המלאכה 3 איזור התעשיה, חולון 58—651 טל. 843185

סמן בתוך המסגרת איזו הצעה אחת מעליך:

☐ כן, אבקש לשלוח אלי את הבולוורקר לתקופת נסיון של 14 יום חינם. אם לאחר שבועיים של אימון נוח, פשוט ויעיל בעזרת הבולוורקר לא אהיה שבע־רצון ומשוכנע כן התוצאות, אשלח אליכם בחזרה את הבולוורקר (ובכך יסתיים הענין). אולם אם ארצה להמשיך בתכנית האימון בעזרת הבולוורקר, כפי שעשו זאת אלפים שניסו את המכשיר לפני, אני רשאי להשאיר את הבולוורקר אצלי תמורת תשלום של —.25 ל"י שישולם כעבור 14 יום לאחר קבלת המכשיר וכן 6 תשלומים חדשיים נוספים בני —.20 ל"י כל אחד (סך הכל —.145 ל"י) או שאוכל לחסוך —.15 ל"י ולשלם סך —.130 ל"י בלבד במזומן בתום תקופת נסיון חינם של 14 יום.

☐ אני מצרף המחאה בסך —.125 ל"י (חסכון של —.5 ל"י) כרכישה מיידית. אני רשאי להחזיר את הבולוורקר בתום 14 יום ולקבל את כספי בחזרה.

התשלום: במשרדי מיילקס או בסניפי בנק לאומי לישראל.

שם משפחה ______ התימה הכרחית

שם פרטי ______ עיר ______ רחוב ______ מס' ______

מס' תעודת זהות ______ גיל: ______ מיקוד ______ 20.7.73 מע

בא במפתיע בעיקר בשעות הלילה.
50% נפטרים מהתקפי לב — כך מלמד הנסיון הרפואי.

- הדקות הראשונות של ההתקף הן הגורליות.
- **מיכל חמצן** בביתך עשוי להציל את חייך עד שתגיע לבית־החולים.
- מחירו 38 ל"י בלבד + 5 ל"י אריזה ומשלוח לביתך.
- **אם אתה מעל גיל 40** אחראי לעצמך ולמשפחתך —

אל תחסוך מעצמך מכשיר כה חיוני!

הזמנה: שלח צ'ק או המחאת דאר ע"ס 43 ל"י לפקודת — אלקטרובל, רח' חרב ניסנבוים 22, ת.ד. 4079 רמת־גן. מיכל החמצן יישלח לביתך באריזה־מוגנת.

עיצוב, איכות וטיב!!!

מציג לך תמור מפעל לרהוט בסגנון חדיש, את מיטב מוצריו
* פינות אוכל פורמיקה, עץ טבעי במבחר צבעים
* מבחר כסאות מרופדים בעור טבעי או סקיי בשלל צבעים
* רהוט משרדי מגוון

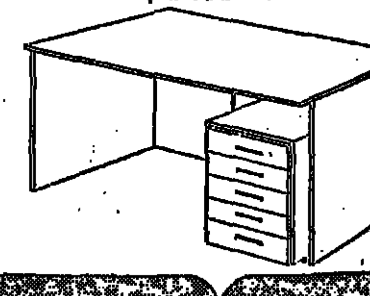

רהיטי תמור
מפעלו מושב תימורים
מרכז המכירות רח' וולפסון 62, ת"א טלפון: 821261

יהודית

מכירה מיוחדות בהנחות גדולות
על כל
שמלות ההריון
יהודית
ת"א, רח' הכרמל 39 טלפון 56980
(בית שלישי מפנת אלנבי)
פתוח כל היום

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח
תוצרת חוץ
מפות טרילן
מכסים שטיחים
גפנר, ת"א, פינסקר 29
פ. טרומפלדור טל. 288770

هكذا من الأصل

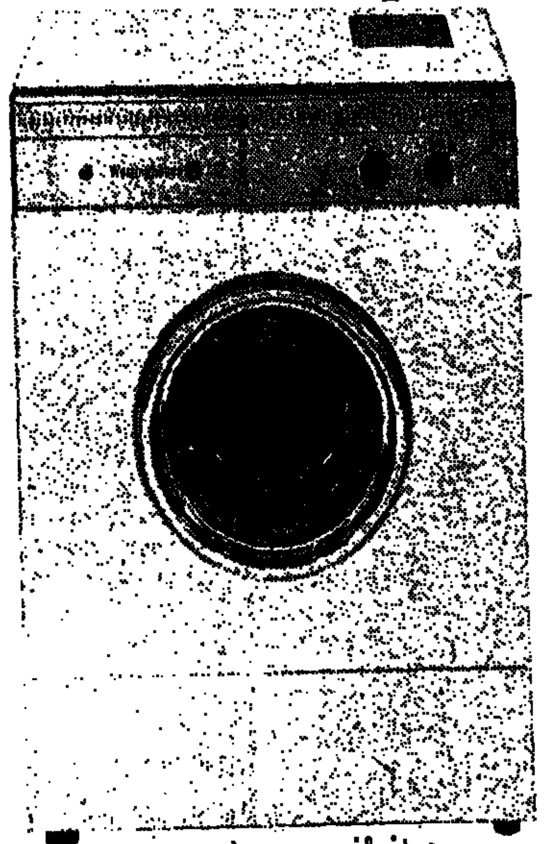

מבצע קיץ 1973

מכונת היוקרה שאינה יקרה

מבצע הנחות למכונת כביסה LF45 וסטינגהאוז רק עד 31.8.73

במחיר מיוחד 2,495 ל"י ב־12 תשלומים ללא ריבית

3 שנים חלקי חילוף חינם

You can be sure if it's

Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse

שרות נאמן אלקטרה שעמד במבחן

גם פרון במתוככים

(סוף מעמוד 11)

אך מוצנע. וכמובן ישנן מדינות צפון היבשת המתפתחות במהירות כמו מכ־סיקו ונצואלה. אבל יש תסיסה ביב־שת כולה.

שאלה: האם היחסים המיוחדים בין ישראל לארה"ב עלולים להכביד על יחסי ישראל באמריקה הלטינית, ב־מיוחד עם ארגנטינה הפרוניסטית?

צור: יש לי רושם שפרון יעשה מאמץ לשמור על יחסים טובים עם ארה"ב. השאלה היא אם יצליח, כי שורצת ביבשת מרירות נגד ארה"ב ומסירות זו היא שהעלתה את פרון אז והיום. אז — מימין. היום — מ־שמאל. הוא יהיה זקוק להרבה רחמי שמים לצאת מן המשבר הכלכלי. לכן יהיה מעוניין לתת אמון ואמינות ב־הון האמריקני כדי למשוך השקעות. יש שם אינפלציה דוהרת; כשהגעתי לארגנטינה היה הדולר שוה 9 פזות. היום הדולר שווה 1000(!) פזות. ב־שנים האחרונות היתה נהירה מן ה־כפר אל העיר וייצור החמרים הרא־שונים עליהם חייה ארגנטינה — חי־טה ובשר — ירד. תאר לך שבארץ הבשר הזאת יש ימים ללא בשר (ל־צ'ילה ארץ הדגים הטובים בעולם מייבאים דגים בשימורים מסין).

הזמנת ריקארדו באלבין

שאלה: פרון הוא בן 77. האם אפ־שר לדבר על פרוניזם בלי פרון כמו גוליזם בלי דה גול?

צור: לעת עתה הסמל הוא פרון. מה שקרה עם הבחירות לנשיאות ו־אחריהן זו השתלשלות טבעית. קמ־פורה היה עושת דברו ומשל בשם פרון. קשה לתאר מצב בו יהיה ידוע שהנשיא מקבל הוראות מפרון. פרון עשה גם צעד נועז: הוא יצא לבחי־רות עם ראש האופוזיציה האנטי פרו־ניסטית — עם ריקרדו בלבין כסגן נשיא. פרונדיזי שהוא בתוך הקואלי־ציה הפרוניסטית לא קיבל עמדת מפ־תח ודוקא בלבין שלחם בקמפורה קיבל עמדת מפתח. זהו מאמץ להביא לקונצנזוס של כל דעת הקהל.

שאלה: האם להיות ארגנטינה ארץ מקלט לפושעים נאציים היה קשר עם יחסה ליהודים ולישראל?

צור: היום כבר אין לזה ערך. ה־פושעים הנאצים הם למעלה מגיל 70. הם אמנם מצאו מקלט אך לא נטלו חלק בפעילות פוליטית. הסכנה בשבי־לנו היום היא השמאל הקיצוני.

שאלה: זו גם הסכנה של פרון, אף שחלקים מהם תומכים בו?

צור: קודם כל עליו להשליט סדר במדינה, במיוחד כלפי הטרוריסטים מן השמאל הקיצוני. השאלה אם הוא די חזק להשתלט או שהם די חלשים לא להביא נזק. הם תמכו בו עד כה, אך הם גם שעוררו את ההרג והמהו־מה בנמל התעופה כשהגיע פרון ל־בואנוס איירס. בתוך תומכי פרון נית־חולל מאבק פנימי.

אור העליה או חשכת הבריחה

שאלה: עם עלייתו החדשה של ה־פרוניזם בארגנטינה נאמר כי התעו־ררות האנטישמיות שם טובה לישראל כי היא תדחף יהודים לעלות לארץ. האם אתה מסכים עם הערכה זו?

צור: ״מעולם לא גרסתי את התפי־סה הפרימיטיבית של הציונות שיהו־דים עולים ארצה רק בגלל אנטי־שמיות, ושיש לנו ענין כביכול, מ־בחינת ישראל, שיורעו תנאי החיים של היהודים. אני חושב שזו תפיסה פסולה ואינה מתאימה לתיאוריה ה־יסודית של הציונות. במכלול הסי־בות לעליה וליציאת יהודים מארץ מסוימת, האנטישמיות אינה גורם מר־כזי בשנות ה־70. מקובה יצאו יהודים כי לא יכלו להסתגל למשטר החברתי החדש. היהודים ממרוקו לא עלו בשל אנטישמיות אלא בעקבות תחושה ברי־אה של הישוב היהודי שם שאין לו מקום במשטר מונוליטי ערבי מוסלמי. זו לא אנטישמיות. שאנטישמיות קיי־מת בחלקים שונים של דרום אמריקה — זו עובדה. יש ניצני לאומנות קי־צונית. לא זה תביא את יהודי דרום אמריקה לישראל. יש גורמים כלכליים ויש גורמים מעמיקים של שינוי ב־מיבנה החברתי ויש ציונות ויהדות של רצון לחיות עם יהודים. לכן לא העיקר הוא שמרחו בזפת בית כנסת יהודי או שנערכה הפגנה של כמה נערים ליד בית ספר יהודי. העיקר הוא אם המשטרים החדשים ביבשת ישחקו את הערכות המסורתיות ה־יהודיות. מעטים היהודים באמריקה הלטינית שבטוחים שגם בניהם ונכ־דיהם יישארו שם. זוהי יבשת בתהליך מהפכה גדולה מתחת לפני הקרקע. אין בה בטחון כלכלי וסוציאלי, אך אנו חייבים לראות את מצב היהודים ב־אור העליה ולא בחשכת הבריחה.

הכובען עגול הגולגולת

(סוף מעמוד 19)

צריך לתפור כובעים ולא להשתטות בהיכלו של אלוהים׳!

„נו, נו...

„ושם עמד עוד תור. היו שם איזה עשרה אנשים. באו להתוודות. מה יכולתי לעשות? החל־טתי לא לדבר עוד. שיבואו ויתוודו וילכו ואז אסתלק לי בשקט בעזרת אלהים...

„סוף סוף שמעתי את כולם, ואז יצאתי מן התא, אני יוצא — ורואה שני אנשים עומדים ומחכים לי. כן, לקחו אותי למשטרה. שם ישב לו לטבי אחד. חוקר. הגרמנים העסיקו אותו.

„׳אתה — הוא אומר לי — מה אתה, ברגש? קאתולי?׳

„לא — אני אומר — בכלל לא, אדון חוקר.

„ואני מפחד כהוגן.

„׳אז מה, אתה לותראני?׳ הוא שואל אותי.

„בכלל לא. אני לא מאמין.

„ואז הוא פרץ בצחוק, ודווקא בצחוק חזק מאוד: ׳זאת אומרת שאתה שיטית בקאתולים המטומטמים האלה?

„גם אני צחקתי, אבל בשקט.

„והחוקר אומר לי: ׳אני לותראני. את הקאתו־לים האלה אינני מכבד. אני לא יכול לסבול אותם... הייתי משחרר אותך לגמרי, אבל האנשים הכירו אותך ויודעים מה עשית, הם כועסים מאוד על ההתחלה הזאת, ולכן אתה תבלה שנה וחצי במחנה מעצר ועבודה׳.

„אבל בדמקה שיחקתי מצויין עוד לפני המאסר, יוקאיידי?"

אמות בפרסום
TRUTH IN ADVERTISING

חודש לימודים בקורס לתכנות מחשבים
חינם

כדי לאפשר לך לקבוע התאמתך לשטח המחשבים פיתחה חברת „דטה" מיכון בע"מ תוכנית חדשה.

לפי תוכנית זו תוכל ללמוד במשך חודש ללא תשלום וללא התחייבות בקורס תכנון ותכנות מחשבים ברמה גבוהה.

לאחר חודש לימודים, תחליט אתה על התאמתך ויכולתך להמשיך וללמוד מקצוע זה.

התעודות המוענקות למסיימים בהצלחה — מאושרות.

לקבלת פרטים מלא את הטופס הר"ב

השם .... הכתובת ....

גיל .... השכלה ....

„דטה" מיכון בע"מ מח' ההדרכה
רחוב המסגר 60 תל־אביב. טל: 267152-30531

هكذا من الأصل

Black & Decker

חסוך כסף!

יותר
מ-200 ל"י
הנחה!

כַּסֵח את דשא ביתך בעצמך

שכר הגננים עולה ועולה משנה לשנה – לכן עשה זאת בעצמך בעזרת מכסחת דשא של בלאק אנד דקר.

בקנותך עכשיו מכסחת של בלאק אנד דקר תחסוך תשלומים נוספים לגנן ותמשיך לחסוך במשך שנים רבות.

LR 300 מכסחת עם
מנוע בנזין – במקום ~~700~~ ל"י – רק 498 ל"י

מכסחת דשא על בנזין עם מנוע העוצמה מתוצרת בריגס אנד סטרטון 3½ כוחות סוס. הלהב הסיבובי ניתן לוויסות ע"י מתג הנמצא בידית. 4 גלגלי גומי גדולים הניתנים לשינוי גובה. ידית מתקפלת.

D 489 – במקום ~~600~~ ל"י
רק 450 ל"י

D489 — מכסחת דשא לעבודה מאומצת ביותר – ידועה באיכותה המעולה.
כוללת מתג משיכה המורכב על ידית מתקפלת הניתנת לוויסות. כל מכסחת מסופקת עם מיכל אוסף. הלהב הגלילי יוצר 7800 חיתוכים בדקה ונותן תוצאות מקצועיות — דשא חלק וישר. מנוע העוצמה הוא בעל בידוד כפול וכולל נתיך אוטומטי ופעולתו שקטה. 500 ווט. ⅔ כ"ס.

150 ל"י הנחה

חינם!
15 מטר כבל מאריך
לכל מכסחת חשמלית

D 484
במקום ~~300~~ ל"י
רק 225 ל"י

75 ל"י הנחה

D484 — מכסחת דשא סיבובית מובחרת — בעלת בידוד כפול עם נתיך אוטומטי. המכסחת מסוגלת לפעול כראוי בכל סוג של קרקע, ישר או בלתי ישר. הפעלתה פשוטה וקלה ונעשית בעזרת יד אחת בלבד. גובה החיתוך ניתן לוויסות. המגן המצורף שומר על האדם המפעיל בפני אבנים עפות. 400 ווט. ⅓ כ"ס.

בלאק אנד דקר

חיצרן הגדול ביותר בעולם לכלי עבודה חשמליים והחברה הבינלאומית היחידה בארץ המפעילה תחנת שירות ויעוץ. תחנת השירות של בלאק אנד דקר מאוישת על ידי מהנדסי יצור מאומנים, המצוידים בידע, בנסיון ובכלים, להגשת שירות מהיר ונאמן.

בלאק אנד דקר משתדלת באופן מתמיד ליצר את המוצר הטוב ביותר ולתת את השירות המהיר ביותר. אם אתה חושב שלא השגנו מטרה זו — אנא כתוב ישירות למנהל החברה בישראל.
רח' מרדכי 50, תל־אביב, טלפון 36811, 36654.

להשיג בכל חנויות הכל־בו של המשביר לצרכן | בכל־בו שלום ובכל חנויות שקם

המשביר המרכזי ובחנויות למוצרי חשמל

תל־אביב: קרלשטט, דרך פתח־תקוה 7; בן שחר, דרך פתח־תקוה 8; ציפ עץ, רח' הרצל 125. כפר־סבא: שרות לתעשיה, רחוב ירושלים 27. חיפה: סלע, העצמאות 25; אחים ברודסקי, עצמאות 49. נהריה: טכנו מוטור, כיכר העיריה. עפולה: גלילי את גוטליב, רחוב הנשיא. קרית מוצקין: פרנקל זאב, השופטים 29. חדרה: החקלאי, רחוב הלל יפה 7. ירושלים: חזן ושות', אבן ישראל 6; ורשבסקי, יפו א/42. גדרה: הכל לבנין, ויצמן 17. באר־שבע: אגרו־נגב, טרומפלדור 90; לזר ברנר, מורדי הגיטאות 70. אשקלון: אוטו אשקלון, בית פאר, מרכז נפתי.

יעקב אגם

אמן האוטנטי והמהוד

(סוף מעמוד 9)

ומראהו. הוא נשאר כמות שהוא עם והותו שלו, כאשר תוך מגעיו עם הסובב אותו, הוא לובש לפי כל סיטואציה, צביון שונה שהוא פועל־יוצא של הסך־הכל של מצבים המשתנים שמהם הוא נוצר".

ה,דיוקן' זה שהוא מדבר עליו, יש לו מובן רחב כרוחב אותו זרם דינאמי של עבודות היוצא מסדנתו — הדומה יותר למעבדה המצוידת בכל מיני כלים ו־בתי קיבול מיסתוריים ומכונות־עזר לנסירה, היתוך, צביעה ועירבוב חמ־רים מאשר לאטליה של אמן כפי שהיא מתוארת בספרים. כי אם על פיקאסו אמרו שהוא היה האמן של המאה ה־זאת, הרי על יעקב אגם עוד יגידו, שהוא האמן של המאה הבאה.

כמובן, המאה ה־21 היא שתצטרך להצדיק גם את הקודם וגם את הבא אחריו. והנה נצטט שוב מהקדמתו של אגם לספרו (לפי הטקסט הצרפתי), לצורך אלה שאולי יצטרפו לקהל חסי־דיו גם בישראל:

„הייתי רוצה להצביע על שלושה גורמים המונחים ביסוד כל חקירותי וכל יצירתי: העובדה שגדלתי על אדמת ישראל, האדמה שהיא כולה ספוגה מסורת, אך שבה צריך היה ליצור הכל מחדש כדי לתת לה מקום בעולמנו המודרני; העובדה שהנני בנו של רב שחתר כל חייו להפריד בין ה־קליפה החומרית ובין התוך הרוחני: העובדה שמצאתי לי מהלכים בתוך הקבלה שבגינה בא לי הצורך לחפש אמת שהיא פנימית'.

ואכן, ניסוייו של אגם חותרים ל־גילוי החיים, הרוח, התנועה בתוך ה־חומר. זוהי ,כימיה' של האחדת וגם הפרדת שני היסודות הקמאיים. אמנם אמנים עסקו בחקר סוד זה של הברי־אה מאז ומתמיד, כמו שעסקו בו אנשי קבלה, בספירותיהם המיסתוריות. אבל אגם מנסה לתת את התשובה שלו לפי תפיסות של דורו, באמצעים של דורו, עם כלים וחמרים חדשים שטרם היו בימי בעלי הסוד. העתיד יוכיח, אם מסירנצה עד ראשון־לציון ישרה ה־דרך.

מלאי

לזוגות צעירים ולעקרות בית

הלבשה סדינים ציפות
מגבות שמיכות וכופות

מכירת קיץ 1973
בתוקף עד גמר המלאי

לדוגמא:

	הנחה
* חולצות ופיג'מות לנשים וגברים	20%
* שמיכות פיקה לקיץ משבצות, פרחוני	20%
* כלי מיטה לונה טרלנקה ללא גיהוץ	20%
* מגבות רוזן (גליל, כרמל וחרמון)	20%

MLAI "מלאי"

רח' גרוזנברג 24 תל־אביב מול קולנוע אופיר

מחשב־כיס משוכלל (כולל מטען ונרתיק)
במחיר 720 ל"י – האין זו מציאה?

פניקס 101 – מחשב הכיס המשוכלל תוצרת ארה"ב מעתה גם בישראל.

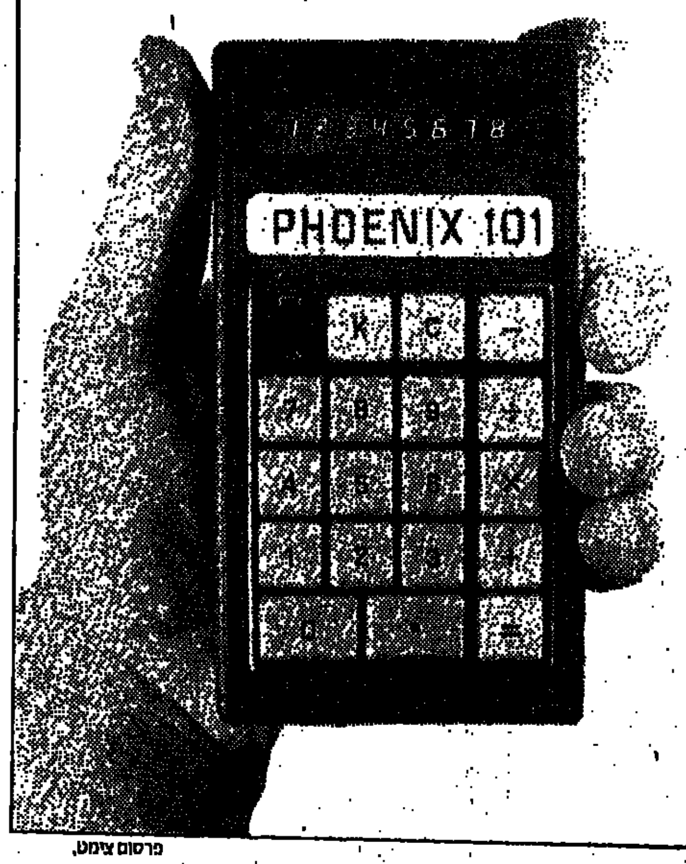

המכשיר הזעיר הוא קל (פחות מ – 200 גרם) ונייד. ניתן להפעילו בידי כל ובכל מקום ע"י חבור לחשמל או בעזרת סוללה נטענת.
לפניקס לוח תצוגה בן 8 ספרות חדות וברורות בשיטת L.E.D. דיודות מאירות המבטיחות אורך חיים מכסימלי למכשיר.
המכשיר מבצע את 4 פעולות החשבון היסודיות וכן מחשב אחוזים. למכשיר נקודת עשרונית רצה והחשוב מבוצע עם נתון קבוע (קונסטנט) ובפעולות שרשרת. בלוח התצוגה מתקבל גם סימן מינוס.

לפניקס 101 בטוח ואחריות מלאים למשך שנה. הכוללים החלפת המכשיר בכל מקרה של תקלה וכן שרות תקונים של בית־התרושת.
תוספת בלעדית לישראל: ספר הוראות שמוש מפורט בעברית.

לקניה או לשבוע נסיון –
שלח את התלוש הרצ"ב לסוכנים הבלעדיים:

חברת מ.א.מ.
תל־אביב, רח' פיירברג 28 טל. 235233

ותקבל את המכשיר לביתך.

אני החתום מצהיר שהנני מעל לגיל 18, מביע את רצוני לרכוש את מכונת החשוב פניקס 101 ומבקשכם לשלוח לי את המכונה בדואר תוך התחייבות מצידי לשלם את תמורתה בסך 720 ל"י בעת קבלתה בסניף דואר .... בצרוף הוצאות המשלוח.

הזכות בידי לחזור בי מהקנייה ולקבל את מחיר המכונה בחזרה בתנאי שאחזיר את המכונה לכם במצב תקין תוך 6 ימים מיום קבלתה.

שם:
כתובת:
טלפון:

פרסום צימט.

הקץ לג'וקים

תיסול חרקי הבית
עם אחריות לשנה

תל־אביב	03-449594
אשקלון	051-3019
חיפה	04-522856
ירושלים	02-533239
טבריה	067-50488
אילת	059-3298

אגרונום א. צבעון
רשיון משרד הבריאות 15

עתה גם בישראל
סכין הגלות
גיל פלטינום
שפילד–אנגליה

מתאים לכל זקן
לשמוש רב פעמי
חד חלק ואלגנטי

מפיץ בלעדי: „יסגל" בע"מ ת"א
טל. 258752

בגדי הריון לאה
במבחר גדול, מחירים נוחים
נחלת בנימין 6, ת"א

וילונות מאיר
מוכרים ובונוי מיטות
חיפה רחוב הרצל 61
טל.687395

רווק, אקדמאי (30)
מעוניין להכיר רצינית מסורתית
נא לכתוב: ת.ד. 29618 תל־אביב, עבור שאני
סודיות מובטחת.

שמלות הריון רות
חיפה
רח' חיים 4 (פנת הרצל 42)
טל. 642243

שערורית המין במצעד הפזמונים

(סוף מעמוד 6)

היה מדובר בהתמסרויות בודדות ויאינטימיות, אשר אפילו ועדת חקירת מלכותית לא מצאה בהן פסול, אף כאשר מעורבים בהן שרים ויצאניות — אפשר אולי שגם הן היו נהנות כלשהו. אבל הגברת ג'ונס היתה מארגנת את השעשועים הללו ברוב עם. לאורגיה אחת זימנה שש נערות ואילצה אותן לבצע בעירום מלא תרגילים לסביים לעיני קהל צופים שהתכונן במחזה מאחורי מראה דו־צדדית (לפי אותה השיטה בה צילם קולין לוי את אשתו חברתה המתעלסות עם לורד למטון). זאת רק כהקדמה של גירוי, כאשר השלב הבא הוא מישגלים בין הצופים הגברים לבין ה„לסביות".

ג'ני ג'ונס החלה מידרדרת ככל שהפכה מוכרת יותר בשירותיה המיוחדים בחוגי הבוהימה האנגלית וחוג הלקוחות חרג מן התחום הצר של קידום מכירת תקליטי הפזמונים. אט אט נכנסו למעגל הלקוחות מפיקי טלוויזיה אמידים וסתם תיירים עשירים שביקשו לטעום פעם טעם אורגיה של ממש כמסופר בספרי ההיסטוריה.

אורגיות וסחיטות בצדן

ג'ני ג'ונס אף הריחה מקור אחר לא אכזב לרווחים כשהחלה סוחטת אותם לקוחות עשירים במיוחד ואחת הנערות סיפרה בבית המשפט על דיבורים אודות סחיטות ענק ממולטי־מיליונרים.

ראשית הקץ החלה להסתמן עוד לפני שה„ניוז אוף דה וורלד" החל לחשוף את השערוריה. הנערות, אחרי שהחליפו מיטות וגברים בסיטונות שבועות וחדשים, החלו לחוש עצמן מרומות. לא זו בלבד שלא זכו לאותם תפקידים קוסמים ואפילו לא בסתם סרטוני פירסומת, תמורת אהבתן הכפויה, אלא שטיפוסים מטעמת של מעבידתן כנראה, החלו להשמיע באזניהן איומים מפחידים לבל יעזו לספר על הרפתקאותיהן ובעיקר לא למשטרה. כשהחלו העתונים לרחרח אחר המתרחש, גברו האיומים ומפה לאוזן הועברו סיפורי זוועות על נערות פטפטניות שהוטבעו במי נהרות עם משקלות בטון על גופן.

בשלב זה התערערו יחסיהם של ג'ני ג'ונס ובעלה. הוא השליך מביתו את „נערות הליווי" של אשתו, כשהוא מורט את שערותיהן ומכנה אותן „זונות ארורות", שהפכו את אשתו ללסבית. בעוד השניים מפעילים כל לחץ אפשרי על הנערות כדי לחבל בחקירה המשטרתית שנפתחה, ניסתה ה„מאדאם" לשים קץ לחיי בעלה כשמהלה סמים בקפה שלו.

מצעד ה„פזמונים" שמפזמות הנערות בבית־הדין עוד יימשך בימים הבאים. ג'ני ג'ונס וג'ון די לא הגיעו אל התהילה דרך מעלליהם. דבר אחד ברור: משפטם הפך כבר ל„להיט".

הפטריה הצרפתית

(סוף מעמוד 7)

השייך לצרפת. אולם הבעיה היא בעיה, ובוודאי תכביד ככל שמכבידה תוקפן, בעולם. אין ספק שממשלת צרפת מקנאת ב„שותפיה לדבר עבירה", הסינים, שיש להם איזור ניסויים בלתי חדיר בלוק נור.

בפאריס אין מאשרים שמועות, כי צרפת דחתה את הצעת האמריקנים להעמיד לרשות פאריס את מיתקני הניסוי תחת קרקעיים בנוואדה. מנקודת ראותה של ארה"ב יהיה בכך משום עידוד שלא לצורך להפצה יתר של חימוש הגרעיני, בו בזמן שהיא חתומה על חוזה למניעת הפצתו.

מכיוון שכל המבנה והאמינות של כוח ההרתעה הגרעיני הצרפתי מוטלים בכף, קשה להניח שהיו מגיבים תגובה שוביניסטית על הצעה כזאת. סיוע אמריקני ברגע זה, אף בהקשר אירופי־כללי, עשוי היה לצנן במידה רבה את המחאות. המסקנה: עצמאות יכולה להעיד על גדלות — אבל היא יכולה להוליד גם בדידות.

בינתיים צמודות עיני הכתבים בפאפטה, בירת טאהיטי, אל שדה התעופה של העיר. שם חונה מטוס תובלה סי. 135 מצויד בציוד מטאורולוגי המשמש לעיקוב אחר הניסוי. מטוס זה ממריא בדרך כלל ערב ביצוע הניסוי — וכאשר יראוהו ממריא, יידעו, כי הניסוי — על חסף-

למכירה **אולם** קומה ב'

1000 ממ"ר ביהוד

לתעשיה ולכל מטרה

כניסה תוך חודשיים — אפשרות תשלומים

אפשרי:
— קנית כל השטח.
— פיצול ליחידות 200 ממ"ר מינימום כ"א.

לפנות:

„מגורי־ישראל"

פתח תקוה, ההגנה 17, טלפון 919383
או סניף יהוד, אשכנזי 11, טל' 750160

למד כתיבה במכונה תוך 12 שעות!

כל אחד יכול ללמוד... בקלות... ובמהירות

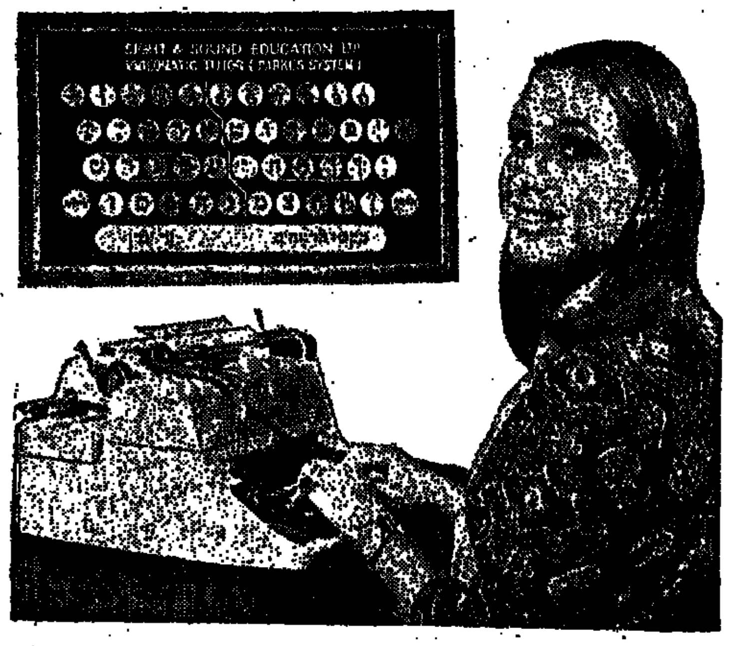

- קורסים באנגלית ובעברית, בשיטה אורקולית חדשה, מתחילים כל יום.
- דרושה לך רק שעת לימוד ביום במשך 12 ימים רצופים.
- אתה בוחר את השעה הנוחה לך.
- אתה לומד בשיטה עיוורת.
- אין תרגילים ושעורי בית.
- אין צורך בהכשרה מיוחדת.
- לסטודנטים — הנחות מיוחדות משכר הלימוד!
- הנהלת „סייט אנד סאונד" אחראית להצלחת התלמידים.

מי משתמש בשיטת "סייט אנד סאונד"?

יותר מ־10,000 תלמידים כבר למדו להדפיס במרכזי „סייט אנד סאונד", ביניהם הרבה שנשלחו ע"י חברות ומפעלים כגון: בדק, אל־על, שקם, כור, בנק לאומי, בנק דיסקונט, הסנה, אוניברסיטת ירושלים, משרד העבודה, משרד ראש הממשלה ומשרד מבקר המדינה. כמו־כן נמצאת שיטת „סייט אנד סאונד" בשימוש קבוע של צ.ה.ל.

סייט אנד סאונד SIGHT&SOUND

תל־אביב: רחוב אלנבי 98, טלפון 624281 (שעות העבודה 8.00—20.00)
ירושלים: רחוב המלך ג'ורג' 5 (שעות העבודה: 8.00—13.00; 15.30—19.30)

הדסה נעורים

החל הרישום לשנת הלימודים תשל"ד

לקורס

● אלקטרוניקה

במסגרת שוחרות משולבת
ובפיקוח משרד העבודה וצה"ל

הקורס מיועד לבנות ולבנים,

בוגרי כיתות י' - י"א - י"ב

בני 16 - 17½

הקורס מתקיים בתנאי פנימיה, במשך שנת לימודים אחת ובמשך 8 חודשים נוספים בביה"ס הטכני של חיל האויר.

הרישום מתקיים בימים א'—ה', בין השעות 08.00—12.00.

על הנרשמים להביא איתם:

1. תעודות זהות של האב, האם והנרשם (או תמצית של רישום־תושבים).
2. תעודות (עם ציונים), שמעידות על השכלת הנרשם.
3. 6 תמונות פספורט.
4. אישור רפואי.
5. —.30 ל"י דמי רישום.

שכר הלימוד והפנימיה עבור כל התקופה הוא: —.480 ל"י.

הכתובת: „הדסה — נעורים", דואר נעורים, טלפון: 96662, 96661, 96461־053 40־298

מ.י.ל.ן — מכון ישראלי לעיבוד נתונים בע"מ

בית הספר הגדול והותיק בארץ לתכנות וניקוב י.ב.מ.

מודיע על

פתיחת מחזור נוסף של

קורס תכנות למחשבים אלקטרוניים

פרטים והרשמה: כל יום בין השעות 8.00—13.00 בבוקר 16.00—19.00 אחה"צ במילון רחוב בן אביגדור 8 ת"א קומה ד' (מרחוב המסגר 62) טלפון 4־3־31282

הנחות למועמדים מצטיינים

בוטיק

למידות גדולות

הגיעו זה עתה השמלות החדישות עד גודל 54

אופנת

זייפר

תל־אביב
רח' בן־יהודה 102

בסיטונות

- שמלות חריון
- מכנסי חריון
- טוניקות חריון
- חליפות חריון

כהן מודל

תל־אביב,
רח' נחלת בנימין 4
קומה ב' (דרך החצר)
פתוח עד 7 בערב
סגור בשעות 2—4
להזמנות ע"י סוכן:
טלפון 50344 תל־אביב

פיקניק־חן

שלחן וכסאות מתקפלים כמזודה!

מוצר "אדיה"

פטנט מס' 34720

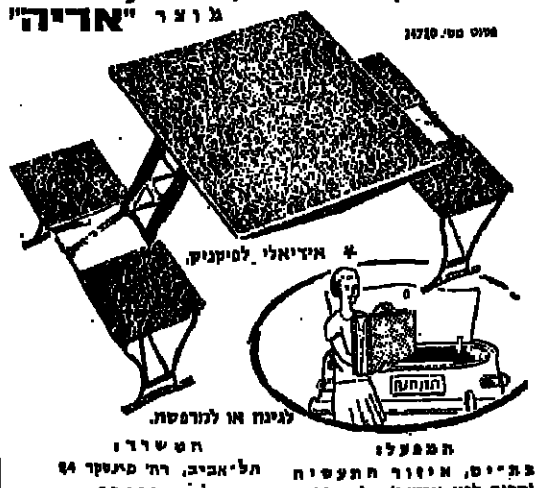

המפעל: בת־ים, איזור התעשיה (הכניסה לפני אורטיק) טל' 862228
תשורי: תל־אביב, רח' פינסקר 54 טלפון 22444

סטריאו

הרכבה עצמית = ½ מחיר

Z-KIT

רחובות, ת.ד. 1193

בקש קטלוג חינם

מכון ליופי

עליזה עולש

יהיה סגור לחופשת הקיץ מיום ראשון 5 באוגוסט

על הפתיחה לאחר החופשה תבוא הודעה מיוחדת

תל־אביב, רח' דב־הוז 13
טלפון 229822

עתיד בטוח באחד מקורסי „זרים"

עשי בעצמך בחדש

תפירה בכתב

- חולצות
- שמלות
- חצאיות
- שורטס
- מכנסיים

מודליסט(ית)

תופרת סלון

חולצות ומכנסי גברים

ציור אופנה

גזרן קונפקציה

בגדי ילדות

זרים

בי"ס טכני למקצועות האופנה

אלנבי 19 ת"א טל 58408

פרסום חן

התחלת הקורס למודליסטים ב־23.7.73
ולגזרנים - 23.7.73

הקונסרבטוריון הישראלי
למוסיקה, תל־אביב

בפקוח משרד החינוך והתרבות ● נוסד בשנת 1945

נמשכת ההרשמה לשנת הלימודים
תשל"ד 73/74

כנור	חליל צד
ויולה	קלרנית
צ'לו	גיטרה (קלאסית)
קונטרבס	חוגים לחלילית
פסנתר	פתוח קול (זמרה)

חוגים למבוגרים בתיאוריה ובתולדות המוסיקה, מקהלה, אנסמבל ומוסיקה מזרחית.

(אפשרות לקבלת מילגות)

ההרשמה עד 31 ביולי 1973:

1. במזכירות, רחוב ליליינבלום 7, תל־אביב, טלפון 57541 בכל יום בין השעות 1—9 לפנה"צ.
2. בבי"ס „חר־נבו", רחוב חר־נבו 6, תל־אביב, בימים ג' ו־ד' בין השעות 4—6 אחה"צ.

ספל קפה עם ראש עירית אשדוד

(המשך מעמוד 5)

צוחקים. זו היתה ההזנחה. לא העולים אשמים, אלא מי שלא הבין שחומר־הנפץ הזה עומד להתפוצץ! מי שחשב שפתילה תכבה מעצמה, לפני שתגיע אל הפצצה, הוא האשם!

— מה עשית ביום חמישי בבוקר?

עד שהגעתי ליום חמישי בבוקר — פרחה לי הנשמה! לא עצמתי עין כל הלילה וכל מיני מראות זוועה התהלכו לי מול העיניים. ביום חמישי, מוקדם מאוד בבוקר, יצאתי לסיור בעיר. אי אפשר היה לטעות במה שנתגלה במקומות שונים: טנדרים בצמתים, עמוסים גברים, נשים וילדים מעולי גרוזיה יושבים ומחכים. ניסיתי לדבר אתם. אף מלה. זה נראה כמו מבצע צבאי מאורגן, רק שהפעם היה ה„אוייב" — יהודי. פגשתי כמה בעלי מלאכה. סיפרו לי, שפועלים שלהם, מעולי גרוזיה, לא באו לעבודה. חשתי למשטרה. יודעים, יודעים, אמרו לי, מחכים להוראות.

האווירה להטה. נסעתי למשרד במגדל המים, המקום היחיד שיכולנו להיות בו, לאחר תפישת הבניינים האחרים.

תחושת בדידות

— מה הרגשת בשעות בוקר מוקדמות אלו?

בדידות נוראה, כמו הגרוזינים! שהעולם שמחוץ לאשדוד זנח אותנו לאנחות. שלאף אחד לא איכפת. שאין עם מי לדבר. ואתה רוצה לשמוע עוד משהו? התפללתי. אני חושב שבימי חיי עוד לא התפללתי בדבקות כזאת. ידעתי, שמצבם של ששה מקרב שובתי־הרעב חמור. לאחד היתה דלקת־ריאות וחמישה אחרים סבלו קשה מחוסר נוזלים והיו צפויים להתייבשות. ואני התפללתי לאלוהים, שמישהו מהם לא ימות חלילה, כי או... זה כל־כך הבהיל אותי, שלא רציתי אפילו לגמור את האו הזה.

— מדוע לא ניסית בשעה הקשה הזאת לחפש את מנהיגי הגרוזינים, לדבר איתם שוב?

לא היה טעם. תאמין לי, שלא היה. ישב אתנו מהנדס גרוזיני שעובד בעירייה. עוד אחד, אף הוא מחובבי העדה היה אתנו בחדר. גם ה„ג'ינג'י" ישב אתנו שעות. התחננתי לפניהם שירגיעו את הרוחות. הם סירבו. ביקשתי שירשו להוציא את החולים מקרב שובתי הרעב ולהביאם לבית־חולים — לא הסכימו.

— מדוע לא נסעת לירושלים, אל ראש הממשלה, להזעיק אותה?

פחדתי לעזוב את העיר. הבנתי שאינני יכול למנוע את הצפוי, אבל כל הזמן הרגשתי, שאם, חלילה, תהיה התפתחות קיצונית, אסור לי להיות מרוחק מאשדוד. אחר־כך עלתה אלינו קבוצה של מנהיגים גרוזיניים והודיעה, שאם עד תשע בבוקר לא ייפתח מו"מ ביניהם לבין מר פרס, הם יצעדו לנמל. שוב ביקשתי. שוב התחננתי למנוע אלימות מכל סוג שהוא. אז כבר ידעתי שמר פרס נמצא בדרכו לנמל. ביקשתי שם שברגע שיבוא — שיתקשר אתי. חשבתי, שיש עוד סיכוי למנוע התרפה. ב־9 התקשר אתי מר פרס. ביקשתי ממנו לבוא ולדבר אל השובתים. אמרתי לו, שזו שאלה של דקות ושאנחנו אחוזי חרדה. בעשר נפתח המגע של השר עם הגרוזינים. בשתיים הושג ההסכם. אבל באותו בוקר שלטו הגרוזינים באשדוד והחוק נרמס.

— אילו היתה הסמכות בידך, האם היית מורה למשטרה לפזר את המפגינים ולהחזיר את הסדר על כנו?

באותו בוקר טראגי — לא! זו היתה סכנה נוראה לשפיכות־דמים! הייתי נותן למשטרה הוראה ביום א', ביום ב', ביום ג' — לפנות את ה„כובשים" מבנייני העירייה ומועצת הפועלים. אבל גם זה לא חשוב. החשוב הוא, שלא נענו לאזהרות ולזעקות שלנו. החשוב הוא שניתקו מגע עם השובתים בימים הקריטיים שלפני יום חמישי. החשוב הוא שאוזני הממשלה היו אטומות ואשדוד הופקרה לגורלה. חשוב — עוד הרבה לפני זה: שלא טיפלו בעולים מגרוזיה, שלא באו לקראתם, שלא ניסו להידבר אתם, שלא בנו להם מרכזונים ובתי־כנסת, שלא הפיגו מהם את תחושת המצב והבדידות.

דרוש כאן חריש עמוק. אולי זה יימשך שנים. אבל אם רוצים למנוע הישנות של טראגדיות כאלו — צריך להתחיל אותו היום ולבכות שלא התחלנו אותו אתמול. אני חושש. הנה מנהלי מפעלים באשדוד טוענים, שלא יקבלו עוד עובדים מעולי גרוזיה, מפני הפחד שאי־אפשר לפטר אותם. ויהושע פרץ, מנהיגם של פועלי הנמל, כבר אמר במפורש, שיש לסדר גם את בעייתם של המפוטרים האחרים מן הנמל, כדי שלא ייצא שרק המתפרעים קיבלו פרס. אני מלא חרדה מפני הבאות.

הרחקת שערות לצמיתות
בשיטת אפילציה חדישה
מהפנים וכל חלקי הגוף
טיפול מיוחד בפצעי אקנה
טפול בגברים
רק לפי הזמנה
אגי
מכון ליופי
אחריות מלאה
ת"א, רח' מנדלי 16
(פינת רח' בן יהודה 62)
טלפון: 280366

לחציבה, בנין ותעשיה
מדחסים ניידים AIR-MAN (Japan)
הטוב ביותר בטיב
הנוח ביותר במחיר
03—790720 ,937052

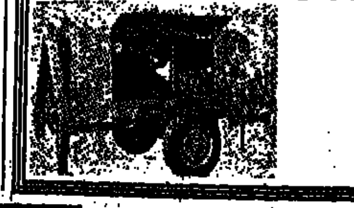

לכל צורכי התעשיה
מדחסי אויר GRASSO
לאספקת אויר דחוס קר למערכת
500 HP עד 20 HP
03—970720 ,937052

מבצע קיץ

אנו נאים להציג מערכת הסטריאו החדשנית והמשוכללת ביותר „אודיו סוניק" מתוצרת יפן, המערכת מוצעת במחיר הזדמנותי של —.2190 ל"י לתקופה קצרה בלבד.

מיתרונות „אודיו סוניק"
* הפעלה נוחה * עיצוב מודלרי מרשים
* עוצמה של 30W * צלחת התקליט "12 (יחידי בסוגו)
* רדיו מצויד ב־AM — FM — MPX — AFC.
דרוש לראות אודיו סוניק בחנויות מובחרות
מפיצים בלעדיים:

Audio Sonic JAPAN

אלמור סוכנויות יבוא ושווק בע"מ
כיכר המדינה, רח' ח' באייר 24, ת"א, טל. 265187.

AUDIO SONIC · REXTON · TRITON

פרסום אתגר בע"מ

הדסה נעורים
החל הרישום לשנת הלימודים תשל"ד
לקורס
• מכונאות תעופה
בפיקוח משרד העבודה וצה"ל
הקורס מיועד לבנים,
בוגרי כיתות ט' - יוד
בני 15½ - 17½
משך הקורס הוא 15 חודשים ב„נעורים" ומספר חודשים נוספים בבית־הספר הטכני של חיל האויר.
תלמידים, שגרים בריחוק מקום מ„נעורים" יתקבלו בתנאי פנימיה, ואלה שגרים בסביבה הקרובה, יתקבלו כתלמידים אקסטרניים.
לתלמידים מעוטי אמצעים תינתן מילגה.
הרישום מתקיים בימים א'—ה' בין השעות 08.00—12.00.
על הנרשמים להביא איתם:
1. תעודות זהות של האב, האם והנרשם (או תלוש של רישום־תושבים).
2. תעודות (עם ציונים), שמעידות על השכלת המועמד.
3. 6 תמונות פספורט.
4. אישור רפואי.
5. —.30 ל"י דמי רישום.
הכתובת: „הדסה — נעורים", דואר נעורים, 40-298 טלפון: 96662, 96661, 96461—053

לנופש
בתי מלון והבראה
הזמנות מקומות ללא תשלום נוסף
קל
רח' גורדון 28 ת"א
טל. 222042

מדפים וספריות
להרכבה עצמית
ברים, מזנונים, שולחנות כתיבה, מחיצות ואביזרי נוי.
עיצוב וסידור חנויות ומחסנים
המכירה בסיטונות וליחידים.
ספריות על עמודים לתלמידים בהנחה.
* תצוגה מתמדת במקום.
* פתוח כל היום.

א. את י. יוזביץ בע"מ
נחלת־בנימין 120, טלפון 821610

בחיפה
בגדי הריון
אליבה
בית הקרנות
רח' הרצל 18, בחצי ה־קומה
טל. 860314

שמלות הריון
חליפות, חולצות, מכנסים ארוכים וקצרים, בגדי ים וחוף ושמלות ערב
מאשה ★ MASHA
תל־אביב, המלך ג'ורג' 4 א', קומה ב', פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי).
פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

סלון לפרוות
אקסקלוסיבי
GERVAI גרבאי
רח' בן־יהודה 66, ת"א
טל. 226724
מחלקה מיוחדת לשמירת פרוות בקיץ

יום ו'

20.7.73

8.05 (א) קולגיום מוסיקום: היידן: דיברטימנטו מס. 1; קופרן: סוויטה מס. 11; פ. קולאר: דואו קונצרטנטי במי־מינור ל־2 חלילים (אורי שוהם ובצלאל אבירם); מוצארט: רביעייה לאבוב ולכלי־קשת, ק. 370

9.05 (א) מהקלטות תזמורת רשות השידור: הנדל: סוויטה מתוך „מוסיקה על פני המים" (ב־ ביצוע ש. רונלי־ריקליס); בטהובן: סימפוניה מס. 2; מוצארט: סימפוניה מס. 29, ק. 201 (בניצוח מנדי רודן); רגר: וריאציות על נושא מאת מוצארט (בניצוח יהודי אהרנר־ בריון)

11.15 (ב) שעור באנגלית
11.30 (צ) אורח לצהריים
12.30 (צ) הנקודה היהודית: עם חנה זמר
1.05 (צ) דו״ש עם שיר
1.30 (צ) שאלה לרבע
2.09 (ב) עד ארבע
3.05 (צ) הפטרת השבוע
3.10 (א) קבלת שבת: פרשת „פנ־ חסי"

3.10 (צ) ישנים וטובים
4.05 (צ) מצעד הפרגנית
4.06 (א) המורה התיכון
4.07 (ב) מי מפחד ממוסיקה קלא־ סית
4.30 (א) חדש בתקליטיה
4.30 (ב) על קצה המזלג
5.00 (א) מוסיקה קלאסית בבקשה: גלוק: „אורפאו ואורידיצ'ה" (נוסח מקוצר; אורפאו: קתלין פריר — אלט, אורידיצ'ה: אן אייארס — סופראן, אמור: זואה ולאבוצולוס — סופראן, עם המקהלה של פסטיבל גלינדבורן והתזמורת הפילהר־ מונית הדרומית, בניצוח פריץ סטידרי)
5.05 (ב) מסעות באייר בבואה ה־19
5.05 (צ) לגיית אותה השושנים
6.05 (א) מה נשמע
6.05 (ב) שוב יוצא הסוהר
6.05 (צ) מצנזר לעבורי עברה
6.30 (א) עבודות למפורות
7.05 (א) המוזר השבועי
7.05 (צ) יום הששי הקצר של דידי מנוסי
8.05 (ה) תווים מעודכים
8.05 (צ) האבות המיוסרים: הרצל
8.06 (א) ניגונים: דפים ושירים לשבת
9.05 (א) קונצרט לליל־שבת: סקר־ לטי: סונטה בלה־מינור לחלי־ לית, 2 בנורות; בראהמס: המישיה בסול־מינור לכלי־ קשת; רומנינוב: סוויטה מס. 2 לשני פסנתרים (קטיה ומרייל לאבק); שוברט: חמישיה ב־ לה־מג'ור לפסנתר וכלי־קשת (פסנתר: כריסטוף אשנבאך)
9.05 (צ) נוסריות מפולפלות
9.06 (ב) מאוצר הזמריה: קרוזירה וגלגוליה של נעימת התקוה
10.05 (ב) אני עושה לי מנגינות
10.05 (צ) שירים לכבבי: עם דוד פלאי
11.05 (א) סיפורדיו
11.05 (ב) ממני מני
11.05 (א) מבהורדיו: לקט מתוך תכ־ ניות „לפי בקשתך"
11.35 (א) צלילים שאהבנו
00.05 (צ) שיחת חצות: עם פרופ׳ יוסף אגסי
00.10 (א) רבע של שיר
00.10 (ב) לילה של כוכבים

חדשות מא׳ עד ו׳

6.05 (ב); 7.00 (ב); 8.00 (א, ב); 9.00 (א, ב); 10.00 (א, ב); 11.00 (ב, צ); 12.00 (א, ב, צ); 1.00 (ב, צ); 2.00 (א, ב, צ); 3.00 (א, ב, צ); 4.00 (א, ב, צ); 5.00 (א, צ); 6.00 (א, ב, צ); 7.00 (א, ה, צ); 8.00 (א, ב, צ); 9.00 (ב, צ); 10.00 (א, ב, צ); 11.00 (א, ב, צ); 12.00 (א, ב, צ); 01.00 (ב).

הטלוויזיה הכללית

3.00 „משפחת פרטרידג׳": „פרי־ שתה של אמא"
3.25 לקראת שבת
6.00 קיצור החדשות (ערבית)
6.02 סרט עלילתי (ערבית)
7.45 חדשות (ערבית)
8.05 שירי ח. נ. ביאליק
8.10 השבוע: יומן אירועים
9.00 „אל הצפור" — פרקי אוטו־ ביוגרפיה מימי ילדותו ונעוריו של ח. נ. ביאליק. משתתפים: אילן דר, זלמן הירשפלד, די־ שה גולד, מיכל נדיבי, הבמ־ — רון לוטקין ואחרים
9.45 בידור — „שעה קלה על ג׳ולי אנדריוס"
10.35 פסוקים לשבת וחדשות

הטלוויזיה הלימודית

● 16.00 דף מספר — סמיח 16.08 ● המקד לשון — מי ימצא את המטמון ● 16.29 הרצל ● 16.35 רונו שיר — האמיני יום יבוא

שבת

21.7.73

7.05 (צ) מצעד הזמורת
7.40 (א) פרקי זמרה: מפי חנה חיניץ (סופראן), א. מלמד עם אריה זקס (צ׳מבלו)
8.00 (א, ה, צ) חדשות
8.05 (ה) מהדורות שירים ופזמונים
8.05 (צ) פזמונים עולמיים
8.06 (א) יומן השבוע
8.50 (א) היום בתנ״ך: משלי
9.00 (א, ב, צ) חדשות
9.05 (א) מלווה מלכה
9.05 (צ) מסורת מסורת
9.06 (ב) כי מפחד מספרות יפה
9.35 (צ) מוסיקה מתוך סרטים
10.00 (א, ב, צ) חדשות
10.05 (ב) המגבינה לעולם תורת
10.05 (צ) חיזג ושיר
10.06 (א) השבים לציון: דיון ב־ נושא מקורות דתיים וחילוניים לשיבת ציון, בהשתתפות פרופ׳ ש. אבינרי, הח״כ י. גולדשמידט, א. ליבנה וא. בן־עזר
11.00 (א, ב, צ) חדשות
11.05 (א) אתנת פענה
11.05 (ב) מוצאי ספורט
11.20 (ב) מוסיקה לריקודים
12.00 (א, ב, צ) חדשות
00.05 (צ) שיחת חצות עם יוסף מונדי
00.10 (א) רבע של שיר
01.00 (ב) חדשות

הטלוויזיה הכללית

6.00 קיצור החדשות (ערבית)
6.02 דו״ש עם שיר (ערבית)
6.30 חידושים והמצאות (ערבית): מלחמה בזיהום אוויר, האקלים והכבד, בקורת על הנשימה
6.45 „אניות הקרי": דרמה המתארת פגישה בין שני חברים ששרות יחד בצי
7.30 חדשות (ערבית)
8.00 המבדיל בין חודש לחול: על המלחין המסורר אשר מזרחי
8.30 מבט לחדשות
9.00 אירונסייד: „החידה בחדר 6"
9.50 סכום אירועי המכביה ה־9
10.50 פסוקו של יום וחדשות

יום א'

22.7.73

יום ב'

23.7.73

יום ג'

24.7.73

יום ד'

25.7.73

יום ה'

26.7.73